

1_ID2_00_Concept_agenda_ODB_15 april	6
2_ID8_SANE voor GS 01-04	7
3_ID9_SANE voor GS 01-04	8
4_ID10_20250320 Afspraken wetenschappers SANE 3	28
5_ID16_Bijpraten - aanpak drukfactoren zonering rondom N2000	29
6_ID17_Binnenplein updates	30
7_ID19_Maatregelenpakket SANE bericht PZH (concept - maart 2025)	31
8_ID20_Aantekeningen Anne Koning - SANE	33
9_ID22_FW bericht SANE	34
10_ID24_RE REMINDER Q&A ter voorbereiding op CIE LG 16 april	36
11_ID31_RE Opmerkingen modelregeling MGB voor donderdag 23 januari	39
12_ID35_20250402 agenda programmteam stikstof	41
13_ID47_Hierin de GS opmerkingen verwerken	42
14_ID48_persvragen over SANE	43
15_ID49_Fw Eerste versie ZHAS	44
16_ID50_Zuid-Hollandse Analyse Stikstof V1.0	45
17_ID54_Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)	75
18_ID60_RE Persvragen SANE 01-04	96
19_ID61_[5.1.2.e] heeft 'persvragen 01-04' met u gedeeld	97
20_ID63_[5.1.2.e] heeft u vermeld in Persvragen 01-04.	98
21_ID65_RE Persvragen SANE 01-04	99
22_ID67_RE Persvragen SANE 01-04	101
23_ID72_Fw stikstofmaatregelen - samenvatting voor in de gebieden	103
24_ID75_Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04	105

25_ID80_Besluitenlijst vergadering GS 1 april 2025	127
26_ID81_Re = J&M Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie	139
27_ID82_Re Laatste versie document Samenhangende Aanpak - Natuurherstel en Economie	141
28_ID91_FW Definitief advies Herziening omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland (3907)	143
29_ID96_RE Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04	146
30_ID107_RE Reactie op vragen in jouw app	147
31_ID108_Geaccepteerd Communicatie GS-besluit SANE	150
32_ID111_Vragen SANE	151
33_ID114_Bila [5.1.2.e]	152
34_ID115_GS bespreekstuk 01-04 SANE	153
35_ID116_Re Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie	154
36_ID121_20250401 Re Voorzet [5.1.2.e] ter discussie	156
37_ID133_RE Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april	158
38_ID134_Beantwoording Q&A ter voorbereiding op CIE LG 16 april	161
39_ID137_FW 3 sporen strategische sessie morgen	163
40_ID138_overleg arne mariëtte	165
41_ID139_RE Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april	166
42_ID142_FW Abusievelijk verkeerd document verstuurd	169
43_ID143_Berichtgeving maatregelen Zuid-Holland	170
44_ID149_RE Agenderen TKN stuk PO Stikstof	171
45_ID151_Verslag Commissiedebat Stikstof en Natuur	173
46_ID150_Oplegnotitie PO Stikstof 7 4 2025 Commissiedebat Stikstof en Natuur	175

47_ID154_brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) _____	177
48_ID157_RE Communicatie Natuurherstel Natura 2000 _____	179
49_ID160_FW ANP persvragen over SANE - verkeerde uitleg rec- reatiedruk in overgangszone _____	181
50_ID165_FW Voorpagina SANE _____	183
51_ID168_RE brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) _____	186
52_ID169_[5.1.2.e] heeft u vermeld in Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams. _____	187
53_ID173_Fw Rapport SANE _____	189
54_ID175_Aanpak Zuid-Holland met overgangszones _____	190
55_ID176_[5.1.2.e] heeft u vermeld in Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams. _____	191
56_ID178_Ter info FW brieven GS en Statenvoorstel Samenhan- gende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) _____	192
57_ID181_FW Berichtgeving maatregelen Zuid-Holland _____	194
58_ID185_Technische Sessie PS - SANE pakket _____	196
59_ID187_Technische Sessie PS - SANE pakket _____	197
60_ID189_Maatregelen SANE verder plannen _____	198
61_ID190_RE tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE ____	199
62_ID191_RE Kaartenverhaal maken _____	203
63_ID193_Floor de Vries heeft een opmerking geplaatst _____	204
64_ID196_Re brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) _____	205
65_ID198_[5.1.2.e], wil jij deze mail verzenden uit de mailbox van Berend _____	206
66_ID200_FW email voor gebieden _____	208
67_ID201_RE recreatie in de OER _____	210

68_ID202_Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)	213
69_ID205_Re Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie Zuid-Holland	215
70_ID206_RE Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) Zuid-Holland	217
71_ID207_Reactie dagelijks overzicht – donderdag 3 april 2025	218
72_ID209_Brief Stakeholders SANE april 2025	219
73_ID249_Re Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)	221
74_ID252_Commissie Landelijk Gebied agenda en stukken vergadering 16 april 2025	225
75_ID254_RE LTO - Aanpak natuurherstel en economie.	227
76_ID265_FW Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)	229
77_ID269_Vorbereiding technische sessie 9 april SANE	234
78_ID270_Geaccepteerd Vorbereiding technische sessie 9 april SANE	235
79_ID271_Geaccepteerd Vorbereiding technische sessie 9 april SANE	236
80_ID272_RE Alvast een voorproefje van de ZHAS - NIET DELEN	237
81_ID277_Geaccepteerd Vorbereiding technische sessie 9 april SANE	238
82_ID278_Geaccepteerd Vorbereiding technische sessie 9 april SANE	239
83_ID279_FW Uitnodiging Stakeholde	240
84_ID281_Geaccepteerd Vorbereiding technische sessie 9 april SANE	242

85_ID282_RE brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) _____	243
86_ID283_Geaccepteerd Maatregelen SANE verder plannen ____	246
87_ID284_Geaccepteerd Voorbereiding technische sessie 9 april SANE _____	247
88_ID316_FW Voorbereiding technische sessie 9 april SANE ____	248
89_ID334_opzet tekst _____	249
90_ID335_FW Teamslink technische sessie SANE _____	250
91_ID340_[5.1.2.e] heeft u een taak toegewezen in Q&A ter voor- bereiding commissie Landelijk Gebied _____	251
92_ID342_Automatisch antwoord Technische Sessie PS - SANE pakket _____	252
93_ID346_Bericht over doorsturen van vergadering Voorbereidin- g technische sessie 9 april SANE _____	253
94_ID353_Geweigerd Technische Sessie PS - SANE pakket ____	254
95_ID354_RE tkn aanpak stikstof PZH _____	255
96_ID355_Geaccepteerd Voorbereiding technische sessie 9 april SANE _____	256
97_ID359_Nieuwsbrief special Juridische uitspraken _____	257
98_ID360_Nieuwsbrief special Juridische uitspraken stikstof ____	258
99_ID361_Geweigerd Voorbereiding technische sessie 9 april SANE _____	259
100_ID362_RE Financiën maatregelen overgangszones _____	260

Agenda

Contact

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e @pzh.nl

Vergaderplaats

C2 Kop van Zuid

Vergaderdatum

15 april 2025

Tijdstip

9.00 uur – 10.00 uur

Aan

Domeindirecteuren

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

Agendaleden

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

Gasten:

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e 5.1.2.e

Onderwerp

Opgavendomeinberaad

Afmelding:

9.00 uur (2 min)

1 Opening

09.02 uur (45 min)

2 Uitvoeringsnota Grondbeleid – bijgevoegd - 5.1.2.e

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

09.45 uur (15 min)

3 Nieuwe overlegstructuur Medenzeggenschap – volgt in nazending - 5.1.2.e

5.1.2.e

9.45 uur (5 min)

4 Rondvraag en sluiting

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 14:23:58 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: SANE voor GS 01-04
Attachments: SANE voor GS 01-04.docx

Voorlopig GS voorstel

Donderdag 27 maart om 09 uur leveren we de volgende stukken aan:

1. GS voorstel

- a. Bijlage 1 Statenvoorstel
- b. Bijlage 2 / 3 bijlagen van Statenvoorstel (dus SANE + lobbyboodschap)
- c. Bijlage 4 GS-brief aan partners

2. Statenvoorstel

- a. Bijlage 1 Zuid-Hollandse SANE – inhoud zie backbone
- b. Bijlage 2 Lobbyboodschap

3. GS-brief aan partners

Backbone SANE inclusief actiehouders:

1. Preambule (-)	Aanzet 5.1.2.e
Benoemen: fasering, uitleggen waarom de eerste focus ligt op ammoniak/landbouw (we richten ons op de korte termijn wegens vergunningverlening)	Aanvullen/ Redigeren – 5.1.2.e en 5.1.2.e
2. Inleiding - brede verhaal - verwijzing OER en ZH-PLG.	5.1.2.e
3. Doel van de aanpak: is de inleiding op het maatregelenpakket - 5.1.2.e aanzet	5.1.2.e
4. Maatregelenpakket -incl financiën	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e) Financien: 5.1.2.e en 5.1.2.e 5.1.2.e
5. Slotwoord	Aanzet 5.1.2.e Aanvullen/ Redigeren – 5.1.2.e en 5.1.2.e

Commented [5.1.2.e]: Verwijderen voor def versie @5.1.2.e

Preambule

Zuid-Holland moet van het stikstofsloot af. Daar is iedereen van overtuigd. De afgelopen weken hebben wij alles gedaan wat binnen ons vermogen ligt om tot een pakket van maatregelen te komen die een oplossing dichterbij brengt. We hebben met het college van Gedeputeerde Staten in meerdere sessies intensief met elkaar gesproken over de thematiek, onze analyse van de impact op de Zuid-Hollandse samenleving en mogelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan een oplossing. Ook hebben wij hierover gesprekken gevoerd met stakeholders uit alle betrokken sectoren. Het voorliggende voorstel is het resultaat van die inspanning.

We focussen op maatregelen waar we nu mee kunnen starten en waarbij het doel is om met maatregelen van provincie en het Rijk de vergunningverlening op gang te brengen/krijgen. We richten ons daarbij in eerste instantie op maatregelen die op korte termijn tot ammoniakreductie leiden en noodzakelijk zijn om voldoende effect te sorteren.

We zijn ons ervan bewust dat de voorgestelde maatregelen niet het gehele probleem oplossen, soms lang kunnen duren en grote kosten kennen. Met de grootste inspanning en maatregelen kan de provincie naar onze inschatting zelf zo'n 10 procent van de stikstofopgave oplossen. Voor minimaal de overige 90 procent is Zuid-Holland afhankelijk van een krachtig Rijkspakket aan generieke maatregelen. We zetten vanuit Zuid-Holland de stap naar voren, maar het is cruciaal dat het Rijk voldoende in actie komt en substantiële maatregelen neemt met bijbehorende financiële middelen. Deze oproep hebben wij met verschillende partners regelmatig aan het Rijk gedaan. We zien uit naar de uitkomsten van de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel die dit voorjaar haar resultaten presenteert. We doen tevens een beroep op alle sectoren om samen met ons de schouders eronder te zetten om een oplossing te bieden voor dit complexe vraagstuk met grote gevolgen voor Zuid-Holland én Nederland.

Dit voorstel is niet het einde, maar een eerste stap. Alle partijen, overheden en bedrijven, zullen een maximale inspanning moeten leveren. Wij gaan, na vaststelling van het pakket, meteen aan de slag met de verdere uitwerking, bijschaving en bijsturing. Daarnaast blijven we continu zoeken naar andere maatregelen en oplossingen en blijven we continu in gesprek met onze gebiedspartners. Wij beseffen dat dit een ingrijpend voorstel is en dat het veel vraagt van de verschillende sectoren. Dat het gepaard kan gaan met onzekerheden. Is alles wel haalbaar en betaalbaar? Wij willen ons maximaal inzetten om hierbij de nodige begeleiding en middelen beschikbaar te stellen. Er is nog veel werk aan de winkel en alleen samen bereiken we de bestemming

1. Grote impact voor Zuid-Holland én Nederland

Als Zuid-Holland op slot zit, zit Nederland op slot. Nu hier de economie, woningbouw en verduurzaming van de industrie en landbouw stilvallen heeft dat immense gevolgen voor de toekomstbestendigheid en innovatiekracht van ons land. Het is van het grootste belang dat het Rijk maatregelen treft om de natuur te herstellen en Nederland van het slot te halen, daarbij oog hebbende voor maatregelen die ook Zuid-Holland met haar unieke karakter vooruithelpen.

In onze provincie vindt over de volle breedte een uitzonderlijke stapeling van fysieke en sociale uitdagingen plaats, terwijl in geen enkele provincie de druk op de beperkte beschikbare ruimte zo groot is als in Zuid-Holland. Met onze duinen, delta en veenweiden hebben wij een uniek landschap in Nederland.

Het gaat te ver om alle unieke opgaven van Zuid-Holland in zijn volledigheid hier op te sommen. Wat vaststaat, is dat onze economie en industrie van lokaal, regionaal, nationaal en internationaal belang is en een cruciale rol speelt in de energietransitie en de reductie van CO₂. Kijken we naar het sociale domein, dan zien we dat in onze steden en dorpen de brede welvaart het meeste onder druk staat van heel Nederland. De voorziening in eerste levensbehoeften – huisvesting, voeding en kleding – is niet voor iedere inwoner van Zuid-Holland vanzelfsprekend. Op kwetsbare grond moeten we hier een kwart van de woningbouwopgave realiseren. Dat is een van de grote opgaven die nu ongenadig hard wordt geraakt door de recente stikstofuitspraken. Oplossingen voor alle grote opgaven lijken verder weg dan ook. Zuid-Holland is lamgelegd. De druk op de ruimte én de samenhang van alle vraagstukken in de provincie zijn dermate groot, dat louter sectorale oplossingen niet helpen. Alleen integrale oplossingen van het Rijk en de provincie samen kunnen Zuid-Holland van het slot halen.

Wat de rol van de provincie Zuid-Holland daarin zelf betreft, is die slechts klein. Met de grootste inspanning en maatregelen kan de provincie zelf wellicht 10 procent van de stikstofopgave oplossen. Voor minimaal de overige 90 procent is Zuid-Holland afhankelijk van een daadkrachtig Rijk met generieke maatregelen. Als effectieve reductiemaatregel wordt vaak opgeroepen om de veestapel te halveren. Al zouden we in Zuid-Holland onze relatief kleine veestapel fors inkrimpen, levert dat voor onze provincie maar een minimale bijdrage aan de stikstofreductie op. Dat onderschrijft nog maar eens hoe belangrijk het is dat wij onze uitzonderlijke positie onder de aandacht brengen bij andere overheden en partners.

Leeswijzer

In dit hoofdstuk duiden we aan de hand van drie thema's het belang van Zuid-Holland voor Nederland, maar ook tegen welke problemen en uitdagingen we tegenkomen. Daarbij gaan we in op Economie, innovatie en strategische autonomie inclusief onze innovatieve glastuinbouw; Woningbouw en vitale infrastructuur; en Verduurzaming. In hoofdstuk 2 introduceren we de Samenhangende aanpak natuurherstel en economie. Daarin lichten we de maatregelen die we als provincie willen nemen toe en specificeren we wat we daarvoor van het Rijk nodig hebben. Tot slot gaan we in hoofdstuk 3 dieper in op de provinciale maatregelen.

Economie, innovatie en strategische autonomie

Zuid-Holland is de drijvende kracht achter de Nederlandse economie; bijna een kwart van het nationaal verdienvermogen komt uit Zuid-Holland. Toch neemt de groei van onze economie af; dit

vraagt om transitie en stimulatie. Stilstand van onze economie betekent dat de motor van de Nederlandse economie vastloopt.

Zuid-Holland is cruciaal voor Nederland en Europa vanwege zijn haven, glastuinbouw en landbouw, bedrijven en kennisinstellingen. De Rotterdamse Haven brengt voor heel Nederland een werkgelegenheid van meer dan 500.000 arbeidsplaatsen en een toegevoegde waarde van ruim 60 miljard euro met zich mee. Daarnaast is de haven met haar basisindustrie essentieel voor de strategische autonomie van Nederland en Europa. 's Werelds grootste glastuinbouwcluster ligt in Zuid-Holland en is een koploper in de wereld. In combinatie met onze sterke en innovatieve landbouwsector draagt dit met hoogwaardige productie en kennis bij aan strategische voedselzekerheid. Zuid-Hollandse bedrijven en kennisinstellingen dragen jaarlijks 3,5 miljard euro bij aan research en development en zo aan een innovatief en weerbaar Nederland met sterke posities in sleuteltechnologieën.

We zien in onze provincie echter ook de andere kant van de medaille; onze inwoners hebben te maken met slechte luchtkwaliteit en vervuiling door PFAS. Zuid-Holland scoort landelijk het laagst als het gaat om levensverwachting in goed ervaren gezondheid en kent grote gezondheidsverschillen tussen gebieden onderling.

Daarnaast zien we, ondanks de potentie die er is, dat de groei in de Zuid-Hollandse economie achterblijft. Dat is slecht voor heel het land. Zo dreigen **investerings in de haven stil te vallen**. Uit cijfers van Deltalinqs blijkt dat meer dan 70 procent van de bedrijven aangeeft dat investeringen in de Rotterdamse Haven in gevaar zijn. Het gaat hierbij om 7 miljard euro aan uitgevoerde en lopende projecten en ruim 11 miljard euro aan geplande investeringen. Tegelijkertijd zien we dat ook de innovaties en doorontwikkelingen in de land- en tuinbouw dreigen stil te vallen.

Dat komt door een stapeling van problematiek rondom **stikstof, beschikbaarheid van duurzame energie, relatief hoge energieprijzen en netcongestie**. Bedrijven krijgen geen vergunningen en/of ruimte op het elektriciteitsnet. Dit zijn cruciale vestigingsfactoren: zonder deze eerste vereisten verdwijnen investeringen in bedrijvigheid, groei en toekomstbestendigheid van de Zuid-Hollandse economie. Ook is er fysiek en qua regelgeving meer ruimte nodig voor energie en innovatie.

Woningbouw en vitale infrastructuur

Nederland zit in een wooncrisis. Als de woningbouw in Zuid-Holland stilvalt, raakt dat heel woningzoekend Nederland. Dat komt omdat er met bijna een kwart miljoen woningen bijna een kwart van de nationale woningbouw-opgave tot 2030 in onze provincie ligt. Daar komt bij dat in geen enkele provincie de druk op de beschikbare ruimte zo groot is als in Zuid-Holland terwijl we juist hier in het westen ook te maken hebben met bodemdalingsproblematiek.

Zonder natuurvergunningen en de juiste randvoorwaarden gaat er helaas in Zuid-Holland geen schop in de grond voor de bouw van woningen. Knelpunten die al langer spelen, worden versterkt door de stikstofproblematiek. Zo **blokkeert netcongestie ook de woningbouw**. De verzware van het elektriciteitsnet loopt al jaren achter en is nog complexer geworden door de stikstofproblematiek omdat projecten stil komen te liggen. Daarnaast staat de **beschikbaarheid van drinkwater onder druk** en hebben we financiële uitdagingen. Zonder deze randvoorwaarden wordt de nationale (woning)bouwopgave niet gerealiseerd.

Ook infrastructuur is van cruciaal belang voor Zuid-Holland en de woningbouw. Er is een goede ontsluiting van wijken nodig en voor woon-werk verkeer. Zo is langs de Oude Lijn (spoorlijn Leiden-

Dordrecht) de bouw van ruim 170.000 woningen geprogrammeerd. Door de recente ontwikkelingen rondom natuurherstel en stikstofreductie lopen bouwvergunningen vast en stagneert ook de bouw en het onderhoud van infrastructuur.

Verduurzaming en CO₂-reductie

Zuid-Holland is dé plek om grote stappen te zetten in de reductie van de **nationale CO₂-uitstoot**. Onze provincie kent namelijk de potentie om 40 procent van de nationale CO₂-reductiedoelstelling voor 2030 te realiseren en er worden stappen gezet richting 100 procent klimaatneutraliteit in 2050. Er is veel gesproken, investeringen liggen klaar en bedrijven starten nu allemaal projecten om de transitie daadwerkelijk te maken.

Omdat er **geen stikstofruimte** is voor de **benodigde vergunningverlening**, zet dit een rem op innoverende oplossingen voor de industrie en haar reductie van CO₂-emissies. Zelfs als er weer vergunningen kunnen worden gegeven, wordt de benodigde elektrificatie van het Havenindustriële Complex in Rotterdam geremd door het **ontbreken van een voortvarende aanpak van netcongestie**.

De industrie in de Rotterdamse Haven is verantwoordelijk voor slechts 1 procent van de gemiddelde stikstofdepositie. Daar komt bij dat uit cijfers van de DCMR blijkt dat de NO_x-uitstoot van de industrie in de Rotterdamse Haven de afgelopen 15 jaar met 60 procent is gereduceerd. Een stevig pakket aan Rijksmaatregelen is **onmisbaar** om de potentie van deze sector voor de energietransitie ten volle te benutten.

Ook de landbouw wil verder verduurzamen maar wordt daarin belemmerd. De stikstofproblematiek **vertraagt landbouwinnovaties en zet een rem op verdere ontwikkelingen**, terwijl deze juist nu juist hard nodig zijn.

Hoe wij de problemen als provincie, samen met het Rijk aan willen pakken

Deze vraagstukken, problemen en knelpunten zijn niet van vandaag op morgen opgelost. Maar we moeten wel vandaag beginnen met het werken aan de oplossing. Hoe langer de problematieken voortduren, hoe groter ze worden. In het volgende hoofdstuk introduceren we daarom een Zuid-Hollands maatregelenpakket. Zuid-Holland kan dit echter niet alleen. We hebben het Rijk nodig om de problematiek op te lossen met generiek geborgde maatregelen, én om de provinciale maatregelen te nemen. Ook daar gaan we in het volgende hoofdstuk op in.

2. De aanpak: hoe Zuid-Holland van het stikstofslot komt

Doel van de aanpak

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Daarom stelt het college van Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland een substantieel maatregelenpakket voor met als driedelig doel:

- *Een integraal perspectief geven voor herstel van de natuur in en de economische doorontwikkeling van onze provincie en in het verlengde daarvan voor Nederland.*
De maatregelen die de provincie wil verkennen én de inzet die het daarvoor van het Rijk vraagt, moeten een belangrijke stap zetten richting verbetering van de staat van de natuur en het mogelijk maken van vergunningverlening. Daarvoor hebben we alle overheden en sectoren nodig.
- *De verbinding maken met andere beleidsthema's in de fysieke en economische domeinen zoals klimaat, water en strategische autonomie.* De maatregelen richten zich niet alleen op stikstof. Het pakket heeft ook positieve gevolgen voor, bijvoorbeeld, de waterkwaliteit en reductie van broeikasgassen. Omdat vergunningsverlening heel veel sectoren raakt, doet de oplossing dat ook. Denk aan de investeringen in de haven, verduurzamingsprojecten in de glastuinbouw en de legalisering van PAS-melders.
- *Verduidelijken van de mogelijkheden voor de provincie op het gebied van stikstof en verhelderen wat ze daarvoor nodig heeft vanuit het Rijk.* De provincie kan het stikstofprobleem onmogelijk alleen oplossen. Met 100% van de inzet kunnen we in Zuid-Holland misschien 10% van de oplossing bieden. We hebben daarom van het Rijk een sterk maatregelenpakket met substantiële effecten én ondersteuning voor de provinciale maatregelen pakketten nodig.

Samenhang van de voorgestelde maatregelen met de lopende herziening van het omgevingsbeleid en de omgevingseffectrapportage (OER)

Met gebiedsprocessen van het Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied zet de provincie zich samen met haar partners al langer in voor het realiseren van de doelen op het gebied van waterkwaliteit, natuurherstel, bodemdaling en toekomstbestendige landbouw. De samenhang in vraagstukken is groot. Daarom is vorig jaar al begonnen met het meer integraal bekijken van en zoeken naar mogelijke oplossingen. Omdat dit tot beleidsaanpassingen zal leiden, moet dit worden opgenomen in de herziening van het Omgevingsbeleid.

Om de besluitvorming over die herziening te onderbouwen, onderzoekt de provincie op vier thema's alternatieven in de OER. Daarbij is ook een vijfde thema opgenomen waarin de integraliteit van de andere vier thema's wordt onderzocht. De scope van de OER, waaronder deze alternatieven, is op 19 december 2024 vastgesteld in Gedeputeerde Staten. Het gaat om de volgende thema's:

- Emissieplafond ammoniak
- Overgangszones nabij Natura 2000-gebieden

- Grondwaterstand veenweiden
- Boerenlandvogels
- Integraal onderzoeksalternatief gericht op doel- en middelstapeling (=doelmatigheidsonderzoek)

De uitwerking van de eerste twee onderwerpen in deze voorliggende voorgestelde aanpak loopt inhoudelijk vooruit op het proces van de herziening van het Omgevingsbeleid. De maatregelen vallen echter binnen de kaders van de alternatieven die in het OER worden onderzocht. Daarom kunnen deze maatregelen in mei verder worden uitgewerkt als onderdeel van de herziening van het omgevingsbeleid. De OER wordt in mei wordt afgerond. In juni ligt die ter besluitvorming voor in Gedeputeerde Staten. Als die nog aanleiding geeft voor aanpassingen van de herziening, worden die verwerkt in het Gedeputeerde-Staten-voorstel.

Maatregelen die Zuid-Holland neemt

Als provincie staan we aan de lat om onze verantwoordelijkheid te nemen en stellen we onderstaande maatregelen voor. We introduceren ze hier kort. In hoofdstuk 3 volgt een verdieping van deze maatregelen.

Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds

Het is van belang om de stikstof-uitstoot uit de landbouw terug te dringen. Dat willen we doen door het instellen van een emissieplafond ammoniak voor de melkveehouderij. Met een emissieplafond stellen we een maximum aan de hoeveelheid ammoniak die een bedrijf mag uitstoten. Het is aan de ondernemer om te bepalen hoe te voldoen aan het emissieplafond. Bijvoorbeeld door extensiveren, innovaties en/of voer- en managementmaatregelen. Voor een aantal mogelijke maatregelen is (financiële) ondersteuning beschikbaar vanuit het Rijk en verkennen we aanvullende mogelijkheden vanuit de provincie. Die zullen nodig zijn om tot een normerend plafond te komen. Hiervoor zullen aanvullende middelen vanuit het Rijk nodig zijn.

We starten met de uitwerking van een ammoniakplafond voor de melkveehouderij omdat het grootste gedeelte van de ammoniakemissie uit de melkveehouderij komt én omdat er al relatief veel onderzoek naar de uitwerking voor de melkveehouderij is gedaan. Dat betekent echter niet dat er niet ook een reductie in de andere landbouwsectoren nodig is. Andere sectoren volgen (eventueel) op een later moment. Hiervoor is echter nog (veel) meer onderzoek en uitwerking nodig.

In de uitwerking van het ammoniakplafond voor de melkveehouderij gaan we uit van een limiet van een aantal kg ammoniakemissie per hectare grasland en/of grond benut voor het produceren van veevoer per jaar. Om de hoogte van het plafond te bepalen onderzoeken we de effecten en impact van een emissieplafond van 45 kg/ha/jr, 40kg/ha/jr en 35 kg/ha/jr.

We weten dat het emissieplafond beperkt effect heeft als het niet ook in andere provincies wordt ingevoerd. We zien landelijke invoering daarom randvoorwaardelijk voor de invoering in Zuid-Holland. We zijn voor het succes van de maatregelen en de benodigde middelen (om flankerend beleid vorm te geven) dan ook in grote mate afhankelijk van het Rijk.

Overgangszones nabij N2000-gebieden

Overgangszones zijn zones aangrenzend aan N2000-gebieden, waarbinnen functies en activiteiten worden aangepast om drukfactoren op N2000-gebieden te verminderen. Dit bevordert natuurherstel in en draagt bij aan de instandhoudingsdoelen van de N2000-gebieden.

Dit betekent niet dat alle activiteiten volledig weg moeten uit overgangszones, maar wel dat aanpassing nodig is. We onderzoeken nu in het OER de effecten van maatregelen voor de drukfactoren waterkwantiteit, exoten en recreatiedruk. Daarbij kijken we zowel naar de verwachte effecten op basis van stimulering en op basis van verplichting (normering).

Overgangszones met maatregelen voor de drie voorgenoemde drukfactoren kunnen mogelijk stikstofreductie als koppelkans bieden. Daarmee is het ook mogelijk hier extra middelen aan te koppelen. Daarnaast gaan we de komende periode onderzoeken op welke manier overgangszones nog meer kunnen bijdragen aan de reductie van stikstof als drukfactor.

Strategische grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering

Door op strategische posities grond te verwerven creëren we mogelijkheden voor het verplaatsen van bedrijven, de extensivering van bedrijven, het kunnen opleggen van beperkingen in overgangszones of het kunnen realiseren van natuur en andere opgaven. In sommige gevallen worden ook opstallen overgenomen. Hierdoor kunnen we de stikstofdruk en de impact van andere drukfactoren op N2000-gebieden direct of indirect verminderen.

Strategische grondverwerving is vrijwillig en gebeurt vooruitlopend op de vervolgmaatregel (verplaatsen, extensiveren, etc.). Daarbij gaan we zowel proactief als reactief te werk door zowel te reageren op aanbod uit de markt als de markt actief te scannen en stoppers zelf te benaderen. Verder verkennen we toekomstige mogelijkheden voor het inzetten van het voorkeursrecht.

Natuurlijke stoppers

Naar verwachting stopt binnen 10 jaar 30% van de Zuid-Hollandse agrarische melkveebedrijven, bijvoorbeeld omdat er geen opvolging is. De ervaring leert dat de stikstofrechten van deze stoppende bedrijven worden verkocht aan andere melkveebedrijven waardoor er geen of slechts beperkt effect is voor stikstofreductie. Om die stikstofreductie toch te bereiken zorgen we ervoor dat we beter zicht hebben op natuurlijke stoppers om ons bestaande instrumentarium zoals strategisch grondbeleid beter te kunnen inzetten en ontwikkelen we een provinciale beëindigingssubsidie.

Commented [5.1.2.e]: dekking?

Wat we van het Rijk nodig hebben

De provincie doet wat het kan om de problematiek op te lossen. Maar we weten ook dat de impact van onze maximale inzet beperkt is. Dat geldt voor alle provincies. Het Rijk staat aan de lat en wij hebben het Rijk nodig om de natuur te herstellen en vergunningsverlening mogelijk te maken. We vragen het Rijk daarom in te zetten op de volgende maatregelen:

- **Geborgde generieke maatregelen**, waardoor stikstofreductie plaatsvindt, zijn cruciaal om verslechtering van Natura 2000-gebieden tegen te gaan en de impasse bij vergunningverlening te doorbreken.
- **De snelle ontwikkeling van een Emissieplafond** ammoniak als vorm van doelsturing voor heel Nederland om **ammoniakemissies** te verminderen. Dit sluit aan bij het ingezette voornemen van de minister van LNV om over te gaan van sturing op depositie naar sturing

op emissie¹. Zoals hierboven toegelicht verkennen we de invoering hiervan voor Zuid-Holland, maar zien we ook dat dit alleen een substantieel effect heeft als het voor heel Nederland wordt ingevoerd.

- **Maatwerk voor overgangszones.** Wij onderzoeken de mogelijkheden en effecten van overgangszones in onze provincie. Elk N2000-gebied is anders en kent andere drukfactoren. Dat betekent dat vermindering van drukfactoren voor elk gebied een andere aanpak vergt. Daarom vragen we het Rijk om maatwerk mogelijk te maken voor de overgangszones en niet te kiezen voor een generieke aanpak. Daarnaast is het belangrijk daar voldoende middelen voor vrij te maken.
- **Onderzoek de scheiding van NOx en NH3.** De trend van stikstofoxidenemissies (NOx) is nog steeds dalend, waar die voor ammoniak (NH3) de laatste 10 jaar vlak is. Om het verlenen van natuurvergunningen deels weer los te trekken, vragen we het Rijk te onderzoeken of er een onderscheid mogelijk is voor activiteiten die voor het overgrote deel NOx uitstoten en activiteiten die voor het overgrote deel NH3 uitstoten
- **Extensiveren een nadrukkelijker onderdeel van het beleid.** Een belangrijke route naar een oplossing voor het stikstofvraagstuk in de landbouw is extensivering op verschillende manieren. Om deze extensivering mogelijk te maken zijn er zowel middelen van het Rijk als instrumenten nodig. Middelen voor het voeren van strategisch grondbeleid, en instrumenten zoals het inregelen van beperkingen in overgangszones. De minister heeft aangegeven aan de slag te gaan met extensivering. Wij ondersteunen die beweging maar onderstrepen dat hier haast bij geboden is.
- **Emissieloos bouwen voor weg-, water- en woningbouwprojecten.** Door landelijke verplichting of stimulering vermindert de stikstofuitstoot in de uitvoeringsfase van het project. Hierdoor wordt het makkelijker de natuurvergunning voor de uitvoeringsfase af te geven. Het Rijk zou emissieloos bouwen verplicht kunnen stellen en/of investeringen in schoon en emissieloos bouwmaterieel en laadmogelijkheden op bouwplaatsen financieel of fiscaal **kunnen** ondersteunen.
- **Onderzoek een juridisch geborgde rekenkundige ondergrens van 1 mol.** Wij ondersteunen het voornemen van het Rijk om een ondergrens van 1 mol te onderzoeken. Het is daarbij cruciaal dat de ondergrens juridisch houdbaar is en gepaard gaat met een geborgd maatregelenpakket waarmee voldoende stikstofreductie wordt bewerkstelligd.
- **Verruiming van staatssteunregels.** Financiële ondersteuning aan boeren en tuinders ten behoeve van de transitie in de landbouw wordt in een aantal gevallen gezien als staatssteun. Daardoor kan die ondersteuning niet geboden worden in die mate die we zouden willen met als gevolg dat de transitie beperkt of vertraagd plaatsvindt. We vragen het Rijk te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de verruiming van staatssteunregels om boeren en tuinders meer te kunnen ondersteunen bij de verduurzaming van hun bedrijf.

Financiën

Het provinciale maatregelenpakket wordt de komende periode verder uitgewerkt. Het is dan ook op dit moment niet mogelijk om een gegronde inschatting van de kosten te geven, omdat daar nog te veel onzekerheden en onduidelijkheden in zijn. Ook is er mogelijke overlap tussen de maatregelen in het beoogde effect, waardoor een betrouwbare berekening nog

¹ Dit sluit ook aan bij de recente Kamerbrief van de Minister
<https://open.overheid.nl/documenten/51eac974-9996-4ec5-bd62-7e5ffd825fa8/file>

niet kan worden gemaakt. Onderbouwde voorstellen zullen uiteindelijk meegenomen worden in de besluitvorming over de begroting. Op hoofdlijnen schatten we op dit moment het kostenniveau per maatregel als volgt in:

- Emissieplafond: hoge incidentele kosten door omvang van de doelgroep voor in ieder geval de komende vijf jaar ten behoeve van flankerend beleid in Zuid-Holland: o.a. investeringen in de uitrol van innovatieve technologie en extensiveringsmogelijkheden. De mate van ondersteuning en bijbehorende kosten hangt ook af van de uiteindelijke hoogte van het emissieplafond. Daarnaast zal er in sommige gevallen structureel geld nodig zijn voor beheer.
- Overgangszones: naar verwachting hoge incidentele kosten en relatief hoge structurele beheerskosten. Dit hangt echter in grote mate af van de omvang van het areaal overgangszones en de inhoud van de te nemen maatregelen in die overgangszones en de aard en staat van de betreffende N2000 gebieden.
- Strategisch grondbeleid: hoge incidentele kosten, geen structurele kosten afhankelijk van de hoeveelheid grondaankoop. Daar staat tegenover dat grondbeleid ook inkomsten op kan leveren die een deel van de kosten ondervangt.
- Natuurlijke stoppers: kosten voor de provinciale beëindigingsregeling worden gedekt vanuit het Rijk. Wanneer dit via strategisch grondbeleid loopt, zijn de incidentele kosten relatief hoog.

Vooruitlopend op de nadere uitwerking kan al wel worden gesteld dat dit in alle gevallen om omvangrijke bedragen zal gaan. De aard en inhoud van de maatregelen vergt landelijke keuzes en overstijgt het provinciale niveau. Daarom is het nodig dat er een brede landelijke financiering op gang komt. Het Rijk staat hier primair voor aan de lat. Daarnaast gaan we uit van externe financiering.

~~De provincie Zuid-Holland kan deze kosten niet zelf dragen. Daarom is het nodig dat er een brede financiering op gang komt. Het Rijk staat hier primair voor aan de lat. Daarnaast gaan we uit van externe financiering vanuit bijvoorbeeld de EU. De kleinste bijdragen zouden mogelijk uit provinciale middelen gedekt kunnen worden, alhoewel hier geen ruimte voor is in de provinciale begroting.~~

De provincie Zuid-Holland kan deze kosten niet zelf dragen. De huidige provinciale begroting 2025 laat meerjarige begrotingstekorten zien. De gesprekken met het Rijk over de tekorten in de begrotingen van de provincies en gemeenten worden momenteel met de betreffende ministeries gevoerd.

3. Verdieping op de Provinciale Samenhangende Aanpak

Zuid-Holland werkt verder aan vier provinciale maatregelen die lichten we hier verder toe. Het gaat om:

1. *Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds*
2. *Overgangszones nabij N2000-gebieden*
3. *Strategische grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering*
4. *Natuurlijke stoppers*

Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds

Wat de maatregel inhoudt

Het is belangrijk om de emissie uit de landbouw te reduceren. Daarom willen we voor de melkveehouderij een reductie van ammoniakuitstoot realiseren door middel van een ammoniakplafond. Om ervoor te zorgen dat deze maatregel doel treft, is het belangrijk dat andere provincies dit ook doen óf dat de maatregel landelijk wordt ingevoerd.

Met een emissieplafond wordt er een limiet gesteld aan de toegestane hoeveelheid ammoniakemissie van een bedrijf. Een bedrijf mag dan niet meer ammoniak uitstoten dan het plafond toestaat. De ondernemer is echter vrij om te bepalen op welke manier hij of zij de ammoniakuitstoot reduceert.

We starten met de uitwerking van een ammoniakplafond voor de melkveehouderij omdat het grootste gedeelte van de ammoniakemissie uit de melkveehouderij komt én omdat er al behoorlijk wat onderzoek naar de uitwerking voor de melkveehouderij is gedaan. We willen echter ook de

emissie van andere sectoren reduceren. Daarom verkennen we op een later moment ook eventuele emissieplafonds voor andere sectoren. Hiervoor is nog (veel) meer onderzoek en uitwerking nodig.²

In de uitwerking van het ammoniakplafond voor de melkveehouderij gaan we uit van een limiet van een aantal kg ammoniakemissie per hectare grond benut voor het produceren van veevoer per jaar. Om de hoogte van het plafond te bepalen onderzoeken we de effecten en impact van een emissieplafond van 45 kg/ha, 40kg/ha en 35 kg/ha.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Op dit moment is de emissie van melkveehouders zo'n 60-65kg per hectare. Wanneer dit wordt teruggebracht naar 45kg, 40kg of 35kg per hectare levert dat een aanzienlijke reductie op. In heel Zuid-Holland gaat het dan over een reductie van respectievelijk 0,8, 1,1, of 1,3 kton ammoniakemissie op jaarbasis.

De reductie van uitstoot leidt ook tot een vermindering van depositie in onze N2000-gebieden. De eerste voorlopige inschatting is dat dit tussen de 10 en de 100 mol aan depositie reduceert, afhankelijk van het N2000-gebied. De reductie is groter naarmate de gebieden meer landinwaarts liggen. Het instellen van een emissieplafond voor ammoniak zal daarnaast bijdragen aan de waterkwaliteitsdoelen (KRW) en de klimaatdoelen (methaan).

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Een emissieplafond kan op verschillende manieren, variërend in mate van afdwingbaarheid, worden ingevoerd. De twee uitersten zijn:

- Streefwaarden in de omgevingsvisie. Hierbij worden boeren gevraagd om toe te werken naar deze waarden. Er zijn echter geen consequenties als dit niet gebeurt. Bij een invoering via een streefwaarde zal vermoedelijk slechts een (klein) deel van het beoogde doelbereik gerealiseerd worden.
- Normering als onderdeel van de vergunning. Dit is een afdwingbare norm, met als gevolg dat de vergunning wordt ingetrokken als de boer zich niet aan de normvoorschriften houdt. Het gevolg is dat de daling van de ammoniak uitstoot is geborgd.

In de omgevingsvisie en het voorontwerp van het ZH-PLG is een streefwaarde van 35-40 kg/ha/jaar opgenomen. Als uitwerking van deze maatregel onderzoeken we of de waarde vanaf 2035 als norm kan worden opgenomen in de omgevingsverordening. Een belangrijk aandachtspunt bij invoering is toezicht en handhaving en de benodigde capaciteit voor invoering. De monitoring kan op verschillende manieren plaatsvinden die nog uitgewerkt moeten worden (denkbare vormen zijn een stoffenbalans of via collectieven op gebiedsniveau). Het is echter een zekerheid dat dit meer capaciteit vraagt dan dat we nu inzetten. Daarnaast vraagt ook de uitvoering van strategisch grondbeleid en het extra stimuleringsbeleid aanvullende inzet.

Op korte termijn is het opnemen van een streefwaarde – ondersteund met flankerende subsidies – het hoogst haalbare. De normerende variant vraagt om meer tijd, onder andere omdat het nodig is

² Denk bijvoorbeeld aan de akkerbouw, waar gegeven de grote verscheidenheid aan geteelde gewassen het nu niet mogelijk is om één enkel plafond te gebruiken. Daarnaast zou dit kunnen leiden tot strategische keuzes in plaats van een reductie van emissies per gewas.

om veehouders de mogelijkheid te geven zich voor te bereiden op het emissieplafond. Zie onderstaande tabel 2 voor een planning voor de invoering. De invoering van getrapte normering is echter ook denkbaar.

Stappen	Jaar
Aankondiging in omgevingsvisie	2024
Aankondiging normering 2035	2025
Invoering streefwaarde	2026
Subsidies voor doelsturing	2026-2030
Invoering normerend plafond	2035

Tabel 2: Mogelijke planning invoering emissieplafond.

Aansluiting bij landelijke beweging.

Het Rijk is bezig met het bekijken van bedrijfsspecifieke emissienormen voor stikstof en broeikasgassen. De contouren hiervan werden beschreven in een recente kamerbrief.³ Deze maatregel bouwt voort op deze beweging. In de genoemde contourenbrief is de tijdsplanning echter nog niet geconcretiseerd. Omdat een emissieplafond substantieel effectief heeft als het landelijk wordt ingevoerd, staat de provincie Zuid-Holland achter de invoering van een emissieplafond door het Rijk. We vragen om een versnelling van deze uitwerking en bieden waar nodig hulp bij de juridische verankering in het omgevingsbeleid.

Vervolgstappen

Op korte termijn ondersteunen we de ontwikkeling van een emissieplafond op landelijk niveau en onderzoeken we het emissieplafond in de OER. We werken de normering verder uit, zowel inhoudelijk als juridisch. Het doel is om eind dit jaar een normerend plafond voor 2035 aan te kunnen kondigen. Vervolgens wordt het flankerend beleid verder uitgewerkt. In 2035 zal het plafond dan gaan gelden.

Overgangszones nabij N2000-gebieden

Wat de maatregel inhoudt

Drukfactoren als verzuring, vermesting, verdroging, verstoring en versnippering spelen een grote (negatieve) rol op de N2000-gebieden. Op dit moment worden maatregelen tegen deze drukfactoren voornamelijk binnen N2000-gebieden genomen. Overgangszones zijn zones rondom N2000-gebieden waarbinnen functies en activiteiten worden aangepast of beperkt met het oog op de instandhoudingsdoelen in het N2000-gebied. Zo kan ook met maatregelen in overgangszones de impact van drukfactoren op N2000-gebieden verminderen en natuurherstel binnen N2000-gebieden mogelijk worden gemaakt. Daarmee komen de instandhoudingsdoelen van het aangrenzende N2000-gebied dichterbij. Dit betekent echter niet dat alle activiteiten weg moeten uit overgangszones. Het betekent wel dat er aanpassing nodig is. Daarbij zijn er twee mogelijkheden:

³ (DGLGS/ 96535513)

vrijwillig via stimulering (zoals specifieke subsidieregelingen binnen de overgangszone) of normerend (opnemen regels voor de overgangszone in de verordening).

Overgangszones kunnen daarmee verschillende vormen hebben. Die hangen deels af van het N2000-gebied waaraan ze grenzen en de drukfactoren die daar spelen.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

De mate van effectiviteit van een overgangszone hangt van diverse factoren af, waaronder de betreffende drukfactoren, de maatregelen die hiervoor genomen worden (al dan niet vrijwillig) en de omvang van de overgangszone. Dat kan dus per N2000-gebied variëren. Ter illustratie: om te bepalen welke maatregel nodig is om de drukfactor waterkwantiteit te beperken zijn de hoogteligging en het bodemtype van het N2000-gebied en de overgangszone relevant. De gestelde ambities en eisen kunnen dus per gebied verschillen.

Waarschijnlijk hebben voor veel van de Zuid-Hollandse N2000-gebieden overgangszones een beperkt effect hebben op het halen van de wettelijke stikstofdoelen. Dit komt doordat er in de directe omgeving rondom de meeste Zuid-Hollandse N2000-gebieden relatief weinig (grote) stikstofbronnen zijn. De depositie in veel van onze N2000-gebieden komt voor het grootste deel uit 'de deken'.

Voor een aantal specifieke gebieden kan een overgangszone wel effectief zijn voor stikstofreductie. Voor die specifieke gebieden willen we de WUR⁴ vragen nader onderzoek te doen naar het effect van een overgangszone— en welke vorm daarbij hoort — op de stikstofdepositie en het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Naast stikstofreductie, verminderen overgangszones andere drukfactoren. Dit geldt in principe voor alle Zuid-Hollandse N2000-gebieden. Voorbeelden van andere drukfactoren waarvoor maatregelen kunnen worden getroffen in overgangszones zijn onder meer:

- *Invasieve exoten:* door (bronnen van) exoten in de omgeving weg te halen is minder inspanning nodig om exoten binnen de begrenzing van N2000-gebieden te bestrijden. Dat is kosteneffectief, maar zorgt ook voor minder verstoring van bodem en soorten. Het vervangen van exoten in beplantingen door inheemse soorten draagt bovendien positief bij aan de biodiversiteit (o.a. van bestuivers).
- *Onvoldoende waterkwantiteit en - kwaliteit:* verminderen van wegzijging en verdroging door peilopzet in de omgeving. Minder wegzijging leidt in sommige gebieden bovendien tot minder inlaat van gebiedsvreemd water, waardoor ook de waterkwaliteit verbetert.
- *Recreatiedruk:* Door recreatie over een groter gebied (N2000-gebied en overgangszones) te spreiden, neemt de recreatiedruk in het N2000-gebied af. Ook zijn er buiten N2000-gebieden meer mogelijkheden om de recreatie aan specifieke behoeften aan te passen (bijv. losloopegebieden voor honden die binnen de begrenzing verstoring kunnen veroorzaken). Daarnaast bieden nieuwe recreatiegebieden ook kansen voor biodiversiteit.

Overgangszones voor andere drukfactoren dan stikstof kunnen overigens wel stikstofreductie als koppelkansen hebben. Op deze manier kunnen er ook extra middelen gekoppeld worden aan het stapelen van doelen. Ter illustratie: wanneer het waterpeil omhoog gaat in een overgangszone,

⁴ De Wageningen Universiteit heeft toegang tot specifiekere data dan de provincie en kan de impact van een dergelijke zone nauwkeuriger berekenen.

extensiveert ook de landbouw in die overgangszone. Dat leidt tot minder stikstofuitstoot en depositie in het nabijgelegen N2000-gebied.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Zoals gesteld zijn er twee manieren om maatregelen tegen drukfactoren te nemen in overgangszones: vrijwillig en normerend. De gevolgen voor de uitvoerbaarheid en andere randvoorwaarden verschillen per vorm.

Een vrijwillige aanpak bestaat uit het ontwikkelen van stimuleringsbeleid zoals specifieke subsidieregelingen voor in de overgangszone én eventueel het vastleggen van een aantal streefwaarden. Als het stimuleringsinstrumentarium niet wordt benut of de streefwaarden niet worden gehaald, zijn er echter geen consequenties voor de ondernemers in de overgangszone. Naar verwachting is er beperkte provinciale capaciteit nodig om tot uitvoering van vrijwillige aanpak te komen.

Een normerende overgangszone vergt meer capaciteit en tijd. (Eisen aan activiteiten binnen) overgangszones kunnen in de provinciale omgevingsverordening opgenomen worden. Via instructieregels in de omgevingsverordening kan dan worden bepaald welke overgangszones en bijbehorende regels in de gemeentelijke omgevingsplannen opgenomen moeten worden. De provincie kan dan termijnen stellen voor het aanpassen van deze omgevingsplannen.

Daarbij is het van belang rekening te houden met drie zaken. Ten eerste kost dit juridische traject, inclusief benodigde participatietraject relatief veel tijd omdat eerst de provinciale omgevingsverordening en daarna de gemeentelijke omgevingsplannen aangepast moeten worden. Ten tweede staan er rechtsmiddelen open tegen het aanpassen van de provinciale verordening en de gemeentelijke omgevingsplannen. En ten derde vergt de uitvoering van de normerende variant meer capaciteit om te kunnen handhaven op de gestelde normen.

Voorwaarden voor invoering is de afronding van de OER. Daarnaast moeten er voldoende middelen worden vrijgemaakt om stimuleringsbeleid en nadeelcompensatie te kunnen ontwikkelen. De eerste stap voor de normerende variant is echter te verduidelijken welke taken, bevoegdheden of activiteiten in de overgangszones aangepast moeten worden en wie daarvoor aan de lat staat (bijvoorbeeld gemeente/waterschappen als bevoegd gezag of burgers/ bedrijven).

Voor het vervolg voorzien we in de eerste fase een vrijwillig, stimuleringsbeleid waarna op termijn normerende overgangszones ingevoerd kunnen worden. Op dit moment wordt er gewerkt aan de Herziening Omgevingsbeleid 2025 waardoor ook een OER wordt doorlopen. Onderdeel daarvan is om de aanpak van drukfactoren buiten de N2000-gebieden als ambitie te formuleren in de Omgevingsvisie. Dat is de basis voor de nadere uitwerking van de noodzaak van overgangszones met bijbehorend stimuleringsinstrumentarium.

In het OER wordt de aanpak voor drie veelvoorkomende drukfactoren (waterkwantiteit, exotenbeheer en recreatiedruk) onderzocht. Dat gebeurt met drie alternatieven: 1) maatregelen buiten N2000-gebieden opnemen in de N2000-gebiedsbeheerplannen; 2) maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in een zone van 1 km rondom N2000-gebieden; 3) maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in een gebiedsspecifieke zone. Voor laatste twee alternatieven worden de effecten van vrijwilligheid en verplichting onderzocht.

Als uit het OER blijkt dat het werken met overgangszones goed helpt voor het afnemen van de drukfactoren op de N2000-gebieden, dan kan een volgende stap zijn om in de tweede fase (vanaf 2026) toe te werken naar uitwerking in de omgevingsverordening en eventueel het omgevingsprogramma. Daarmee kan het nemen van maatregelen buiten N2000-gebieden ook worden geborgd.⁵

Aansluiting bij landelijke beweging

De maatregel was eerder opgenomen als structurerende keuze in het NPLG. Hoewel het NPLG niet meer bestaat lopen er nog wel een aantal landelijke initiatieven zoals:

- Het traject 'Koepelproject Overgangszones' (in opdracht van het ministerie van LNV). Zuid-Holland is hier als luisterend oor aangesloten en de gemeenten Wassenaar is als deelnemer in dit traject aangesloten met de overgangszone Mient Kooltuin en Groene Zone. Dit traject is bedoeld om ervaringen te delen tussen provincies hoe overgangszones in de uitvoering kunnen werken, hoe je dit oppakt in je gebiedsproces en welk instrumentarium (beleid, middelen, capaciteit, stakeholders, etc.) hierbij nodig is.
- Aangenomen motie lid Podt (D66)⁵ over het ondersteunen van decentrale overheden bij het voorbereiden van de acute inzet van ruimtelijke instrumenten.

Daarnaast zien we dat verschillende provincies overgangszones overwegen. Zoals de provincie Gelderland.

Vervolgstappen

Uiterlijk in juni verwachten we de uitkomsten van het OER-traject. Vervolgens wordt in juli de ontwerp-herziening en het OER in GS besproken. In het voorjaar van 2026 volgt de vaststelling van de herziening in GS en vervolgens in het voorjaar van 2026 de vaststelling in PS. Daarmee wordt alleen de ambitie voor de aanpak van drukfactoren buiten N2000-gebieden vastgesteld. In de komende periode willen we ook onderzoeken op welke manier overgangszones nog meer aan de reductie van stikstof als drukfactor kunnen bijdragen.

Parallel daaraan wordt het verminderen van drukfactoren rondom N2000-gebieden meegenomen in de gebiedsprocessen in het kader van het ZH-PLG.

Strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering

Wat de maatregel inhoudt

Met strategische grondbeleid verwerft de provincie op strategische plekken grond (soms inclusief opstallen) om deze in te zetten voor strategische doelen waaronder stikstofreductie en natuurherstel. Strategisch grondbeleid wordt gekenmerkt door twee aspecten. Ten eerste verwerft de provincie de grond vóórdat de precieze uitwerking van de beoogde vervolgmaatregelen (en gekoppeld budget) op die grond is uitgewerkt of vastgesteld. Ten tweede wordt de grond op vrijwillige basis gewonnen. Er wordt geen dwingend instrumentarium ingezet.

⁵ KST 35334/335 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-335.pdf>

De maatregel kan reactief worden ingezet (ingaan op aanbod vanuit te markt) of proactief (actief de markt verkennen waar kansrijke locaties zijn om als provincie grondpositie in te nemen).

Strategische grondverwerving leidt direct (wanneer opstallen ook worden overgenomen) of indirect tot stikstofreductie. Naar verwachting is vaak de tussenstap nodig waarbij de grond direct of indirect wordt ingezet ten behoeve van de instandhoudingsdoelen. De denkbare mogelijkheden om grond in te zetten ten behoeve van stikstofreductie en de instandhoudingsdoelen zijn:

- Bedrijven te extensiveren;
- Overgangszones te realiseren;
- Natuur of andere doelen ter plaatse te realiseren
- Bedrijven nabij N2000-gebieden te verplaatsen⁶

Elk van deze mogelijkheid draagt bij aan de reductie van stikstofdepositie op N2000-gebieden en/of andere maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelen in de gebieden. Afhankelijk van het beoogde doel wordt de verworven grond anders ingezet of uitgegeven. Als eigenaar kan de provincie maatregelen treffen om emissie en depositie terug te dringen. Bijvoorbeeld via pachtconstructies met beperkingen of herwaardering. Daarnaast kan de grond ook worden ingezet in gebiedsprocessen of voor kavelruil.

Er is een sterke koppelkans tussen strategisch grondbeleid en natuurlijke stoppers en beëindigingsregelingen (zie ook de maatregel Natuurlijke stoppers). De meeste van deze beëindigingsregelingen omvatten een vergoeding voor (de sloop van) gebouwen, maar bieden geen ruimte om grond over te nemen. Met een strategische aankoopmogelijkheid kunnen we ondernemers aanbieden om niet alleen te stoppen maar ook (een deel van) de grond over te nemen. Daarnaast is het overnemen van de grond en de bijbehorende opstallen via strategisch grondbeleid in sommige gevallen wel mogelijk, ook als het betreffende bedrijf niet in aanmerking komt voor een beëindigingsregeling.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Het is niet mogelijk om de bijdrage van strategisch grondbeleid voor stikstofreductie en natuurherstel te kwantificeren. Het effect van deze maatregel is namelijk afhankelijk van 1) hoeveel grond er verworven wordt en 2) hoe de verworven grond vervolgens ingezet wordt ten behoeve van de instandhoudingsdoelen. Voor beide factoren is nu nog geen inschatting te maken. De gunstige effecten van strategische grondbeleid zelf staan echter niet ter discussie.

Maximaal resultaat kunnen we bereiken door proactief de markt (potentieel stoppende eigenaren) te benaderen en de combinatie te maken met de aankoop van gehele bedrijven van natuurlijke stoppers (zie hiervoor ook de uitwerking van de maatregel Natuurlijke stoppers). De verwachting is dat dan de meeste grond op strategische posities kan worden verworven.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Voor grondverwerving is het bestaande instrumentarium toereikend. Het bestaande beleid is dat met grondverwerving wordt gestart nadat daar opdracht voor wordt verleend en budget beschikbaar is gesteld. Over het algemeen is daarmee ook geografisch aangeduid binnen welke begrenzing de aankopen plaats dienen te vinden. Zodra middelen beschikbaar zijn kan het instrument opgestart

⁶ Hiervoor moet de nieuwe locatie al een vergunning hebben en deze zelf niet meer nodig hebben.

worden. In aanvulling hierop heeft GS de mogelijkheid om tot een bedrag van € 5.1.2.b voor de periode 2024-2026 ten laste van de algemene middelen strategische aankopen te doen. Dit zijn aankopen waarvan verwacht wordt dat binnen een periode van 5 jaar een opdracht en budget beschikbaar zal komen. Deze aankopen kunnen ook ten behoeve van de gebiedsprocessen worden gedaan. Naar verwachting wordt eind 2025 de nieuwe uitvoeringsnota grondbeleid vastgesteld. Daarin wordt ook een verruiming van het strategisch grondbeleid meegenomen.

Ook met de huidige mogelijkheden duurt het enige tijd voordat de eerste transacties tot stand komen. Zowel reactief als proactief duurt kost het tijd om tot de noodzakelijke goede relaties op te bouwen en afspraken te komen om de grond daadwerkelijk te verwerven.

Er zijn weinig risico's met betrekking tot strategisch grondbeleid. Door de schaarste aan grond zijn de aankopen waardevast. Wanneer blijkt dat de grond niet goed inzetbaar blijkt voor bijvoorbeeld grondruil, extensivering of overgangszones, kan de provincie de grond alsnog inzetten voor eigen maatregelen ten behoeve van natuurdoelen of de grond verkopen.

Een belangrijke voorwaarde voor succesvolle inzet van strategisch grondbeleid is dat er goedcontact is tussen overheden zodat een potentiële verkoper niet door verschillende overheden wordt benaderd.

Aansluiting bij landelijke beweging

Er is veel draagvlak voor de maatregel bij overheden. Op rijksniveau is er de nationale grondbank. Indien er een aankoopmogelijkheid voordoet kan het rijk verzocht worden om die aankoop te doen. Als dat lukt landt de onroerende zaak in de grondbank. Zodra een provincie de onroerende zaak in wil zetten voor doelrealisatie moet de onroerende zaak van de grondbank worden overgenomen (tegen aanschafwaarde). Verder hebben veel andere provincies een structureel budget voor strategische aankopen ingeregeld.

Vervolgstappen tot invoering

De volgende stap is de nadere uitwerking van het afwegingskader ten aanzien van aankoop, tijdelijk beheer en financiële inbedding van grond. Verder onderzoeken we in de komende maanden of het vestigen van het voorkeursrecht meer kan betekenen voor strategisch grondbeleid in relatie tot stikstofreductie.

Natuurlijke stoppers

Wat de maatregel inhoudt

In Zuid-Holland stoppen naar verwachting de komende jaren nog een substantieel (30% in de komende 10 jaar) aantal melkveehouders, bijvoorbeeld omdat er geen bedrijfsopvolging beschikbaar is. We willen onderzoeken hoe we deze trend kunnen inzetten voor stikstofreductie. Daarvoor is het nodig dat de emissie van deze bedrijven 'uit de markt wordt gehaald'.

Op dit moment zijn de landelijke beëindigingsregelingen LBV en LBV-plus de belangrijkste instrumenten om dit te bewerkstelligen. Omdat hier in Zuid-Holland zeer weinig bedrijven voor in aanmerking komen, onderzoeken we of we daar een extra stap op kunnen zetten. Specifiek gaat het om twee uit te werken sporen:

1. Versterken van het zicht op natuurlijke stoppers om effectiever strategisch grondbeleid te kunnen voeren.

2. Een provinciale beëindigingsregeling

Er is geen geobjectiveerde lijst van natuurlijke stoppers. Die kennis zit in individuele relaties en in de gebieden. Door de interne samenwerking en afstemming binnen de provincie vanuit verschillende delen (zoals de gebiedsprocessen en de omgevingsmanagers) op dit onderwerp te verbeteren, krijgen we een beter zicht op de natuurlijke stoppers in de provincie. Daar kunnen we vervolgens ons strategisch grondbeleid beter op richten.

Verder bieden we met een provinciale beëindigingsregeling een alternatief voor de situaties waarin de voorwaarden of mogelijkheden van de landelijke beëindigingsregelingen niet toereikend zijn. Hiermee wordt direct (het recht op) stikstofemissie gereduceerd.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Van alle melkveehouders stopt gemiddeld zo'n 3% op jaarbasis. Dit zijn vaak de iets kleinere bedrijven. Indien de bedrijven van alle stoppers aangekocht zouden kunnen worden, is de verwachting dat hiermee maximaal 1,5-2,5% van de ammoniak-emissie per jaar uit de melkveehouderij kan worden gereduceerd.

Waar grond wordt aangekocht kan deze (net als bij strategisch grondbeleid) benut worden voor extensivering en herwaardering, overgangszones, aanleg van natuur en/of als ruilgrond in gebiedsprocessen. Daarmee raakt de maatregel ook aan aanpalende thema's als waterkwaliteit- en kwantiteit, klimaat en groenblauwe dooradering, peilopzet, boerenlandvogels én de versterking van de landbouwstructuur.

Dit leidt tot aanvullende stikstofreductie. Structuurversterking reduceert bovendien de belasting/verkeersdrukte van/op kwetsbare weginfrastructuur in de veenweidengebieden. Structuurversterking heeft grote bedrijfseconomische voordelen voor agrariërs. Zeker in gebieden waar de landbouwstructuur de afgelopen jaren is verslechterd. Versterking van de landbouwstructuur maakt bedrijven toekomstbestendiger en geeft hun meer slagkracht om verder te verduurzamen.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Het eerste spoor is een versterking van de interne communicatie en afstemming, die we op zeer korte termijn kunnen doorvoeren. Vervolgens is het zaak daar via een actiever strategisch grondbeleid relaties op te bouwen en meer gronden aan te kopen met het oog op stikstofreductie en de instandhoudingsdoelen. Dit laatste vergt naar verwachting meer tijd.

Om natuurlijke stoppers de mogelijkheid te bieden om ook daadwerkelijk te stoppen ontwikkelen we ook de provinciale beëindigingsregeling. Het Rijk ontwerpt nu ook een brede beëindigingsregeling. Met een provinciale regeling kunnen we echter meer maatwerk en extra voordelen in de uitvoering bieden.⁷ Daarmee kunnen we er beter voor zorgen dat de emissie van natuurlijke stoppers wordt gereduceerd.

⁷ Mogelijke voordelen (afhankelijk van de uitwerking) zijn:

- Het werken met taxaties in plaats van forfaitaire bedragen.
- De regeling kan voor alle veesectoren worden ingezet.
- De regeling kan gebiedsspecifiek worden ingezet.

Het Rijk heeft Regeling provinciale gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties (RPGB), ook wel bekend als Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging (MGB), ontwikkeld. Provincies kunnen deze regeling op provinciaal niveau verder uitwerken, zodat er provincie-specifieke uitkoopregelingen ontstaan. De regeling is goedgekeurd door de Europese Commissie en voldoet dus aan de staatssteunregels. Het IPO heeft recent voor de uitwerking van deze regeling op provinciaal niveau een Model Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties voor de provincies opgesteld. Wij werken binnen de kaders van de Model subsidieregeling onze eigen regeling uit.

Deze subsidieregeling is enerzijds gericht op het realiseren van een structurele, blijvende reductie van de stikstofbelasting en stikstofemissie vanuit veehouderijlocaties en anderzijds gericht op het in beweging krijgen en houden van gebiedsprocessen.

Een essentiële randvoorwaarde voor het ontwikkelen en implementeren en benutten van de provinciale beëindigingsregeling is dat het mogelijk wordt om 15% ammoniakemissie te behouden op de bedrijfslocatie. De onzekerheid die de Rendac-uitspraak heeft veroorzaakt moet door het Rijk worden weggenomen. Daarnaast moet er duidelijkheid komen over de vraag of PAS-melders van de regeling gebruik mogen maken en of PAS-melder-gelden voor de regeling gebruikt mogen worden.

De inzet van het instrumentarium kent een sterke link met strategisch grondbeleid. Waar de productierechten uit de markt gehaald worden kan, de provincie ook de grond verwerven. Daarvoor is strategisch grondverwerving (zie de vorige maatregel), een vrijwillige methode.

Aansluiting bij landelijke beweging

Met de uitwerking van de Zuid-Hollandse provinciale regeling, spelen we snel in op de recent gepubliceerde Model subsidieregeling.

Vervolgstappen tot invoering

In de komende periode wordt de provinciale beëindigingsregeling verder uitgewerkt en intensiveren we de interne communicatie en afstemming wat betreft natuurlijke stoppers.

-
- Er gelden lagere vereisten wat betreft ammoniakuitstoot.
 - De provincie is de uitvoerder van de regeling.
 - Gedeeltelijke beëindiging is mogelijk.

Mariëtte van Leeuwen

Onderwerp: Afspraken wetenschappers SANE
Locatie: C3.84.39 - Mevr. van Leeuwen

Begin: do 3-4-2025 11:10

Einde: do 3-4-2025 13:10

Tijd weergegeven als: Voorlopig

Terugkeerpatroon: (geen)

Vergaderingsstatus: Nog niet gereageerd

Organisator: Mariëtte van Leeuwen

Optionele deelnemers: Floor de Vries; 5.1.2.e ; 5.1.2.e

Resources: C3.84.39 - Mevr. van Leeuwen

Alle zalen op C 0 zijn bezet. Welke eisen hebben jullie aan de locatie?

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 27 Mar 2025 15:02:32 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Bijpraten - aanpak drukfactoren / zonering rondom N2000

Hi 5.1.2.e

Zullen we binnenkort weer eens bijpraten over zonering irt N2000-gebieden en in dit geval specifiek voor Nieuwkoop? Laat maar weten of je deze woensdag in de ochtend wel op kantoor bent en in de gelegenheid voor een kop koffie. Anders verzet ik de afspraak.

Groet!

5.1.2.e

Microsoft Teams [Heeft u hulp nodig?](#)

[Nu deelnemen aan de vergadering](#)

Vergadering-id: 5.1.2.e

Wachtwoordcode: 5.1.2.e

Voor organisatoren: [Vergaderopties](#)

From: "no-reply@zuid-holland.nl" <no-reply@zuid-holland.nl>
Sent: 1 Apr 2025 08:01:13 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Binnenplein updates

BINNENPLEIN INTRANET

NIEUWS EN ACTIVITEITEN

Beste 5.1.2.e

De volgende updates zijn mogelijk interessant voor je:

UPDATES IN "Aanpak Stikstof"

5.1.2.e 5.1.2.e heeft de vraag '[Wat houdt de meetcorrectie in?](#)' toegevoegd in [Aanpak Stikstof](#).

31 maart

Vlak langs de Nederlandse kust meet het RIVM structureel meer ammoniak in de lucht dan het model berekent. Sinds 2020 onderzoekt het RIVM wat het verschil direct langs de kust verklaart. Het doel is om de berekeningen door het model zo dicht mogelijk aan te laten sluiten bij de werkelijkheid. De metingen zijn leidend. Uit de veldmetingen langs de

Je ontvangt deze e-mail omdat je collega's volgt of lid bent van een of meerdere groepen op Binnenplein.
[Pas de e-mail frequentie aan in je profiel.](#)

Nieuwsbericht

Provincie Zuid-Holland komt met aanpak stikstofreductie

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben een maatregelenpakket vastgesteld dat moet bijdragen aan stikstofreductie en natuurherstel. Grote provinciale opgaven lopen momenteel vast. Dat ~~is het gevolg van enkele gerechtelijke uitspraken waarin werd geconcludeerd dat komt doordat er het kabinet~~ te weinig maatregelen voor stikstofreductie en natuurherstel ~~worden genomen neemt, waardoor er geen om nog verantwoord~~ vergunningen ~~meer te kunnen verstrekken verstrekt kunnen worden voor voor tal van economische~~ activiteiten waarbij stikstof vrijkomt. Daarbij worden ook opgaven geraakt zoals woningbouw, energietransitie en verduurzaming. Ook voor de landbouw geldt dat innovaties, die op termijn moeten bijdragen aan minder uitstoot, nu ook geen doorgang kunnen vinden. Daarmee zit Zuid-Holland op een stikstofslot en Het is een alarmerende situatie, die elke dag één dag te lang duurt. W~~we~~ we durven wel te stellen: als Zuid-Holland op slot zit, zit Nederland op slot.

Ongenadig hard geraakt

Onze economie wordt ongenadig hard geraakt. Of het gaat om de haven, een voedselproducent of distributiebedrijfbouwer; de pijn is overal voelbaar. De Zuid-Hollandse industrie is lokaal, regionaal, nationaal en internationaal van groot belang en vervult een cruciale rol in de energietransitie en de reductie van CO₂. Door netcongestie liep de economie en de verduurzaming al vertraging op, maar door het gebrek aan stikstofruimte de recente uitspraken is de klad er helemaal ingekomen nu wordt het nog lastiger om bedrijven te vestigen of uit te breiden. vergunningen niet of maar zeer beperkt kunnen worden verleend.

Zuid-Holland moet ook bijna een kwart miljoen woningen bouwen en ziet die plannen in de ijskast verdwijnen. Een eerste inschatting is dat een groot deel van de bouw daarvan ernstig stagneert, terwijl de vraag onverminderd hoog blijft.

Provinciale mMaatregelen helpen, een beetje. lossen nog geen 10 procent op van probleem-

De provincie Zuid-Holland heeft alle mogelijke maatregelen geïntroduceerd. Ook die met grote impact op de omgeving waren geen taboe. De vier maatregelen die nu voorliggen, spitsen zich toe op stikstofreductie en betreffen een eerste stap voorwaarts om de vergunningverlening weer op gang te krijgen. Elke sector ~~zal naar verhouding moeten bijdragen draagt bij~~ aan de oplossing en daarvoor volgen op termijn nog meer voorstellen.

De provincie voelt de noodzaak om zelf aan de slag te gaan en moet tegelijkertijd ook onderkennen dat met het maatregelenpakket ~~maar een klein deel nog geen 10 procent~~ van het probleem in Zuid-Holland kan worden opgelost. Er is een grote afhankelijkheid van Rijksmaatregelen en dat maakt de situatie alleen maar nijpender.

Weinig veeteelt, veel industrie

Zuid-Holland heeft relatief weinig intensieve veeteelt waardoor een ~~eventuele~~ krimp van de veestapel voor ammoniakreductie ~~daar relatief te weinig aan bijdraagt doet~~. De provincie heeft veel industrie, die voornamelijk stikstofoxiden uitstoot. Die uitstoot neemt al jaren af en die lijn wordt doorgezet, omdat de industrie al jaren de verplichting heeft altijd de beste beschikbare technieken in te zetten. Het is dus moeilijk om een wezenlijke bijdrage te leveren aan het oplossen van het stikstofvraagstuk, omdat de provincie weinig knoppen overhoudt om aan te draaien.

Toch is afwachten geen optie; als provincie doen we alles wat er binnen onze mogelijkheden ligt om dit probleem op te lossen. Daarom zet Zuid-Holland in op deze vier maatregelen:

1. Bedrijfsgerichte doelsturing via geborgde ammoniakplafonds
2. Geborgde maatregelen bij Overgangszones nabij N2000-gebieden
3. ~~Strategisch-Actief~~ grondbeleid voor de realisatie van natuur en/of ten behoeve van verplaatsing en extensivering van agrarische ondernemers
4. Een regeling voor agrariërs die willen stoppen~~Natuurlijke stoppers~~

Deze set aan maatregelen, die om 100 procent inzet vraagt, biedt op lange termijn een aanzienlijke reductie van stikstof waarmee we 'vandaag' al beginnen.

'We hadden graag meer van de opgave zelf opgepakt, maar het unieke karakter van Zuid-Holland voorziet niet in de mogelijkheden', weet coördinerend stikstof-gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen. 'Er is de afgelopen weken ~~non-stop gewerkt~~, onder hoge druk gewerkt om de commissie Schoof een mooi Zuid-Hollands pakket aan te kunnen bieden. ~~En w~~We voerden ~~verschillende~~ gesprekken met onze stakeholders en met hen zien. ~~We zien wij~~ dit als een belangrijke eerste stap, maar er is nog blijft werk aan de winkel. Met name in de afstemming met het Rijk waar wij zo afhankelijk van zijn.'

Met dit maatregelenpakket is de provincie er dus helaas nog niet. Komen er geen generieke ~~provincie-landelijke overstijgende~~ maatregelen dan blijft Zuid-Holland praktisch op slot. Met grote gevolgen voor het hele land. 'Ik ga ervan uit dat het Rijk met een duidelijk, geborgd maatregelenpakket komt voor stikstofreductie en Europa samen om met ons deze enorme uitdagingen het hoofd gaan bieden. En wel rap.'

From: "Floor de Vries"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 09:19:32 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>
Subject: Aantekeningen Anne Koning - SANE
Attachments: Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).pdf

Goedemorgen allemaal,

Bijgaand de aantekeningen van Anne voor de GS-vergadering van vandaag.

Let op: er is nog niet gesproken in GS over deze aantekeningen, ik weet niet of dit als machtiging wordt opgenomen, dus vooralsnog kunnen we dit niet verwerken.

Maar goed om alvast bij de hand te hebben

Groet,
Floor

From: "Floor de Vries"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 09:21:20 +0200
To: "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>
Subject: FW: bericht SANE
Attachments: Maatregelenpakket SANE bericht PZH (concept - maart 2025).doc

Goedemorgen allemaal,

Zie de mail van Berend hieronder en de bijlage.
[@Priscilla Speijer](#) pak jij dit verder op?

T.a.v. het Statenvoorstel: even afwachten wat er voor machtiging wordt afgegeven.

Groet,
Floor

Van: Berend Potjer <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: maandag 31 maart 2025 17:41
Aan: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: Maureen ter Steege <mb.ter.steege@pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: bericht SANE

Ha Mariëtte,

Via 5.1.2.e had ik al een opzet gekregen, bijgaand mijn opmerkingen erbij.
Die passen ook bij het Statenvoorstel.

Groeten,
Berend

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 27 maart 2025 16:03
Aan: Berend Potjer <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: Maureen ter Steege <mb.ter.steege@pzh.nl>
Onderwerp: Concept LI bericht SANE
Urgentie: Hoog

Hi Berend,

Er gaat in april een bericht uit over het SANE-maatregelenpakket. Ook komt er dan op de LI PZH een bericht. Zie bijlage het conceptpersbericht.
Vraag of jij het bericht tzt (**in april**) wil reposten met een kort bericht erbij. Hierbij daarvoor een eerste concept voor jouw repost:

Door netcongestie loopt de verduurzaming en de energietransitie al vertraging op, maar door de recente rechtelijke uitspraken dreigen deze opgaven nu volledig vast te lopen. Daarom zet de provincie Zuid-Holland met het maatregelenpakket actief in op stikstofreductie en natuurherstel. Met onze 100% inzet kunnen wij helaas nog geen 10 procent van het probleem in Zuid-Holland oplossen. Dus Rijksoverheid haal Zuid-Holland van het slot en help ons bij het realiseren van de overige 90%!

Kun jij het concept bericht aanpassen, want vraag vanuit woordvoerder Mariette is of we het uiterlijk maandag as kunnen delen. Zodat de gedeputeerden elkaars reposts kennen.

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e

E: 5.1.2.e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 11:02:33 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Opmerkingen modelregeling MGB voor donderdag 23 januari
Attachments: 25022025 MODEL Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties_def.pdf, 25022025 MODEL Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties_def.docx

Ha 5.1.2.e

Ik hoop dat alles goed met je gaat! Het heeft even geduurd voordat het IPO de definitieve modelregeling heeft afgerond, en ik besef dat dit proces langer heeft geduurd dan gewenst. Excuses daarvoor! Gelukkig is het nu eindelijk zover.

In de bijlage vind je de modelregeling in zowel PDF- als Word-format. Zou jij deze versie in een PZH-format kunnen gieten, zodat we ermee naar bureau Subsidies kunnen? Ik hoop dat dit niet al te veel werk is. Zou je kunnen aangeven op welke termijn je dit af zou kunnen ronden? Alvast heel erg bedankt voor je hulp!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e
E: 5.1.2.e@pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: vrijdag 24 januari 2025 09:22
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Opmerkingen modelregeling MGB voor donderdag 23 januari

Prima 5.1.2.e laat maar weten.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 23 januari 2025 18:24
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Opmerkingen modelregeling MGB voor donderdag 23 januari

Ha 5.1.2.e

Dank! Ik ga er morgen of begin volgende week even naar kijken. Ik heb je punt over taxaties doorgegeven aan BIJ12. Overijsel viel al over hetzelfde punt dus even afwachten hoe BIJ12 er mee omgaat. Ze hebben mij bij IPO/BIJ12 beloofd dat er over ruimt een week een finale modelregeling ligt maar daar steek ik mijn hand helaas niet voor in het vuur. Ik zal je op de hoogte houden!

Voor nu in ieder geval enorm bedankt!

5.1.2.e

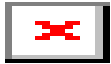
Van: 5.1.2.e 5.1.2.e <pzh.nl>

Verzonden: donderdag 23 januari 2025 09:47

Aan: 5.1.2.e 5.1.2.e <pzh.nl>

Onderwerp: RE: Opmerkingen modelregeling MGB voor donderdag 23 januari

Message from Provincie Zuid-Holland

New secure message from 5.1.2.e (Provincie Zuid-Holland) with the subject: RE: Opmerkingen modelregeling MGB voor donderdag 23 januari

Open message

or click [this link](#) to open the message.

By using Zivver, you agree to the Zivver [User Terms](#). We also refer you to our [Privacy Statement](#).

You have received a secure message from the Province of Zuid-Holland.

Province of Zuid-Holland uses Zivver Software to guarantee the security of e-mail messages that he/she sends to you.

The sender uses Zivver to protect your data and privacy. They will be able to see when a message has been opened. Please note that this email is for notification purposes only. A reply to this notification email will not reach the sender.

Visit the Zivver [Help Center](#) for more information or support.

1737622015

Contact

5.1.2.e

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e@plzh.nl

Vergaderplaats

Vergaderdatum

02-04-2025

Tijdstip

09.30 – 11:00 uur

Ons kenmerk

Bijlagen

Aan

Programmteam stikstof leden

Onderwerp

Programmteam Stikstof

	09.30 uur
1	Opening en mededelingen
2	SANE - Korte terugkoppeling inhoud SANE - Terugkoppeling uit GS - Communicatie richting ZH-PLG, landbouw en anderen - Vervolg
3	Momenten in de komende periode - 3 april SANE naar PS - 9 april Technische sessie - 16 april SANE behandeling in Commissie LG (Q&A's Priscilla) - 22 april ontbijtsessie Stikstof - 14 mei PS behandeling SANE - Ergens in mei Bezoek Minister-President
4	Andere documenten en afspraken - ZHAS - Afspraken BO stikstof
5	Wvttk en rondvraag
	11:00 uur

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 12:38:41 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>
Subject: Hierin de GS opmerkingen verwerken

Ha alle drie,

Als jullie hierin in werken komt het goed: [Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) aanpassingen na GS 01-04.docx](#)

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e
E: 5.1.2.e@pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 13:57:20 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>
Subject: persvragen over SANE

Ha 5.1.2.e

Dank voor het meedenken, hierbij de 2 vragen:

-- Wat moet er in de overgangszones gebeuren? Functies en activiteiten aanpassen, geef eens voorbeelden? Recreatiedruk is één van de drukfactoren, zou het kunnen dat recreatie rond Natura 2000 wordt ingeperkt?

...

-- Hoe groot worden de overgangszones? Gelderland hanteert bijvoorbeeld 500 meter rond Natura 2000, dit moeten 'stikstofarme' zones worden

In het OER doen we daar op dit moment onderzoek naar. We onderzoeken wat de gevolgen zijn voor overgangszones van 250 meter, 500 meter en een kilometer. In juni verwachten we de resultaten van het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e
E: 5.1.2.e@pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e" <[REDACTED]>
Sent: Tue, 1 Apr 2025 14:21:56 +0200
To: "5.1.2.e" <[REDACTED]> <[REDACTED]>@pzh.nl>
Subject: Fw: Eerste versie ZHAS
Attachments: Zuid-Hollandse Analyse Stikstof V1.0.docx

Verzonden vanaf Outlook voor Android

From: [REDACTED] <[REDACTED]>
Sent: Monday, March 10, 2025 4:28:30 PM
To: [REDACTED] <[REDACTED]>; [REDACTED] <[REDACTED]>; [REDACTED]
[REDACTED] @pzh.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]>
@pzh.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>; [REDACTED]
[REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>;
[REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>;
[REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>;
[REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>
Cc: [REDACTED] <[REDACTED]> @pzh.nl>
Subject: Eerste versie ZHAS

Beste collega's stikstof,

Dank voor alle inspanning die is geleverd voor het bijdragen/schrijven aan de ZHAS. 5.1.2.e 5.1.2.e en ik hebben het document afgerond en opgeschoond.

Hierbij stuur ik jullie de eerste versie zoals wij die zullen versturen aan de AOG's vanmiddag. Aanstaande woensdag gaan 5.1.2.e 5.1.2.e en ik het document presenteren aan 5.1.2.e 5.1.2.e en onze eigen 5.1.2.e (5.1.2.e 5.1.2.e zal worden meegenomen in CC ivm verlof).

De originele versie blijft nog bestaan in de werkmapi onder dezelfde naam zoals die bij jullie bekend was en zal waarschijnlijk toekomstig worden gebruikt voor eventuele vervolgversies.

Wij zullen pogen om 19 maart de documentatie aan te leveren voor de PO's in de week daarna.

Groetjes,

5.1.2.e

Zuid-Hollandse Analyse Stikstof (ZHAS)

Inhoud

Zuid-Hollandse Analyse Stikstof (ZHAS).....	1
Inleiding: doel van de Zuid-Hollandse Analyse Stikstof	3
1. Waar staan we nu?	4
1.1 Landelijke trends emissies en deposities.....	4
1.2 Depositietrend in Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden	5
2. Wat is nu de urgentie?	6
2.1 Maatschappelijke doelen binnen de provincie.....	7
3. Opgaven en doelen.....	8
3.1 Europese doelen	8
3.2 Landelijke doelen	8
3.3 Provinciale doelen In het eerdergenoemde NPLG zijn indicatieve reductiedoelen opgenomen ten aanzien van ammoniakemissie per provincie. Voor Zuid-Holland was dit indicatieve doel vastgesteld op 1,9 kton reductie ten opzichte van de basis prognose voor 2030, wat neer komt op een reductie van 2,5 kton ten opzichte van de emissies in 2018.	9
4. Maatregelen en ontwikkelingen voor stikstofreductie.....	10
4.1. Emissiereductie van stikstofoxiden (NO _x).....	11
4.2 Emissiereductie van ammoniak (NH ₃)	24
6. Monitoring.....	28
6.1 Landelijk instrumentarium	28
6.2 Provinciale monitoring	28
Bijlage 1: Samenvatting natuurherstelmaatregelen.....	30

Inleiding: doel van de Zuid-Hollandse Analyse Stikstof

Van de lucht die we inademen, bestaat 78% uit stikstof (N_2). Daarmee is deze stikstof niet het probleem waardoor we nu al jaren in een stikstofcrisis verkeren. Het zijn de stikstofverbindingen; ammoniak (NH_3) en stikstofoxiden (NO_x) die schade toe kunnen brengen aan de natuur en onze gezondheid.

Het stikstofvraagstuk is een complex probleem dat al decennia bestaat. Stikstofreductie is nodig. In de eerste plaats voor het herstellen van de natuur, daarnaast om vergunningverlening voor ontwikkelingen mogelijk te maken, waaronder voor de woningbouw, de landbouw en voor het Zuid-Hollandse bedrijfsleven.

In de afgelopen jaren zijn er al verschillende stappen in de goede richting gezet. Zo zien we dat de emissie van NO_x in Zuid-Holland met zo'n 4% per jaar afneemt door inspanningen in het kader van de energietransitie en door de implementatie van Europese richtlijnen. Ook de emissie van ammoniak lijkt een licht dalende trend in te zetten. Met de Zuid-Hollandse Analyse Stikstof (ZHAS) willen we de daling van de emissie van stikstofoxiden en ammoniak in beeld brengen en aangeven welke maatregelen zijn en worden genomen om de uitstoot te laten afnemen.

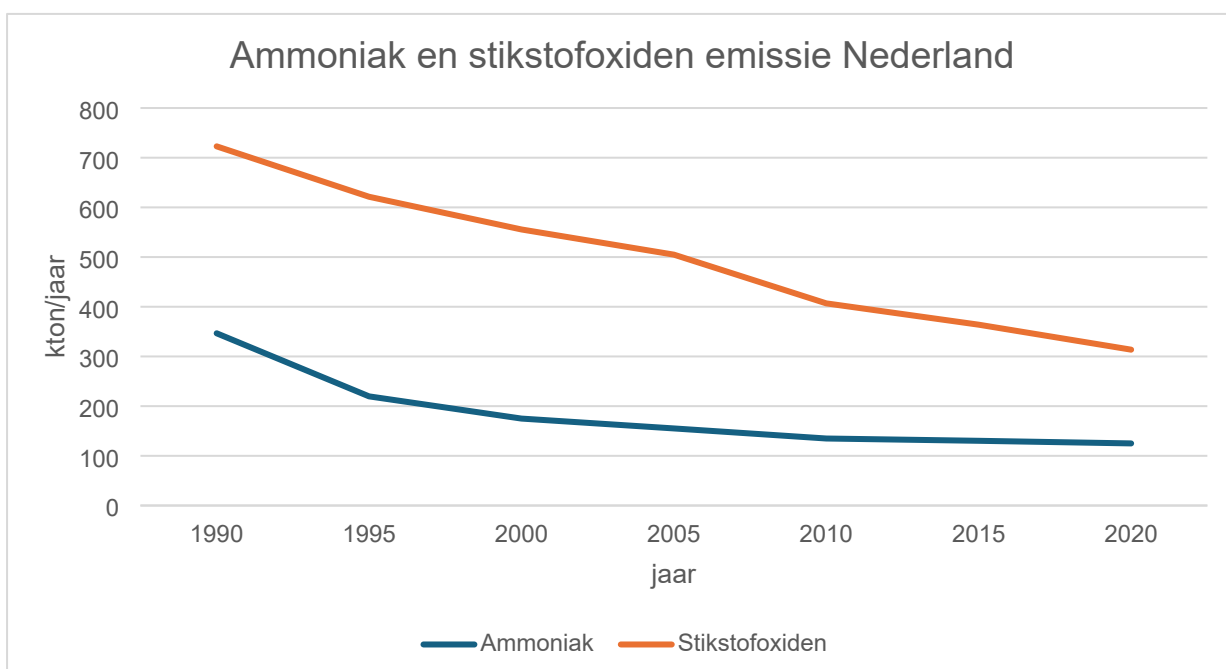
Een blijvend dalende trend van stikstofemissies is nodig om de drukfactoren verzuring en vermesting terug te brengen. Het afnemen van deze drukfactoren is essentieel voor het behalen van instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

1. Waar staan we nu?

In en rondom de provincie Zuid-Holland liggen verschillende stikstofgevoelige Natura-2000 gebieden. Omdat het stikstofprobleem niet aan de provinciegrens ophoudt rapporteren we niet alleen over de gebieden die (grotendeels) in Zuid-Holland vallen, maar ook over de gebieden die grenzen aan onze provincie. Van de 13 stikstofgevoelige gebieden in en rondom Zuid-Holland zijn er twee waar de natuur zich volledig onder de Kritische Depositie Waarde (hierna: KDW)¹ bevindt (Grevelingen en Voordelta). In deze gebieden vormt stikstof dus geen belemmering voor het halen van de natuurdoelen. In alle andere gebieden is in meer of mindere mate sprake van overbelasting.

1.1 Landelijke trends emissies en deposities

De emissies van ammoniak en stikstofoxiden zijn in de afgelopen decennia flink gedaald. Het invoeren van de katalysator en de energietransitie zorgen voor een dalende trend in de emissies van stikstofoxiden. Innovaties in de landbouw hebben, vooral in de jaren '90, tot enorme reductie van ammoniakemissie geleid. De dalende trend van stikstofoxidenemissies zet door. Voor ammoniak is de trend de laatste 10 jaar afgevlakt. (zie Figuur 1).

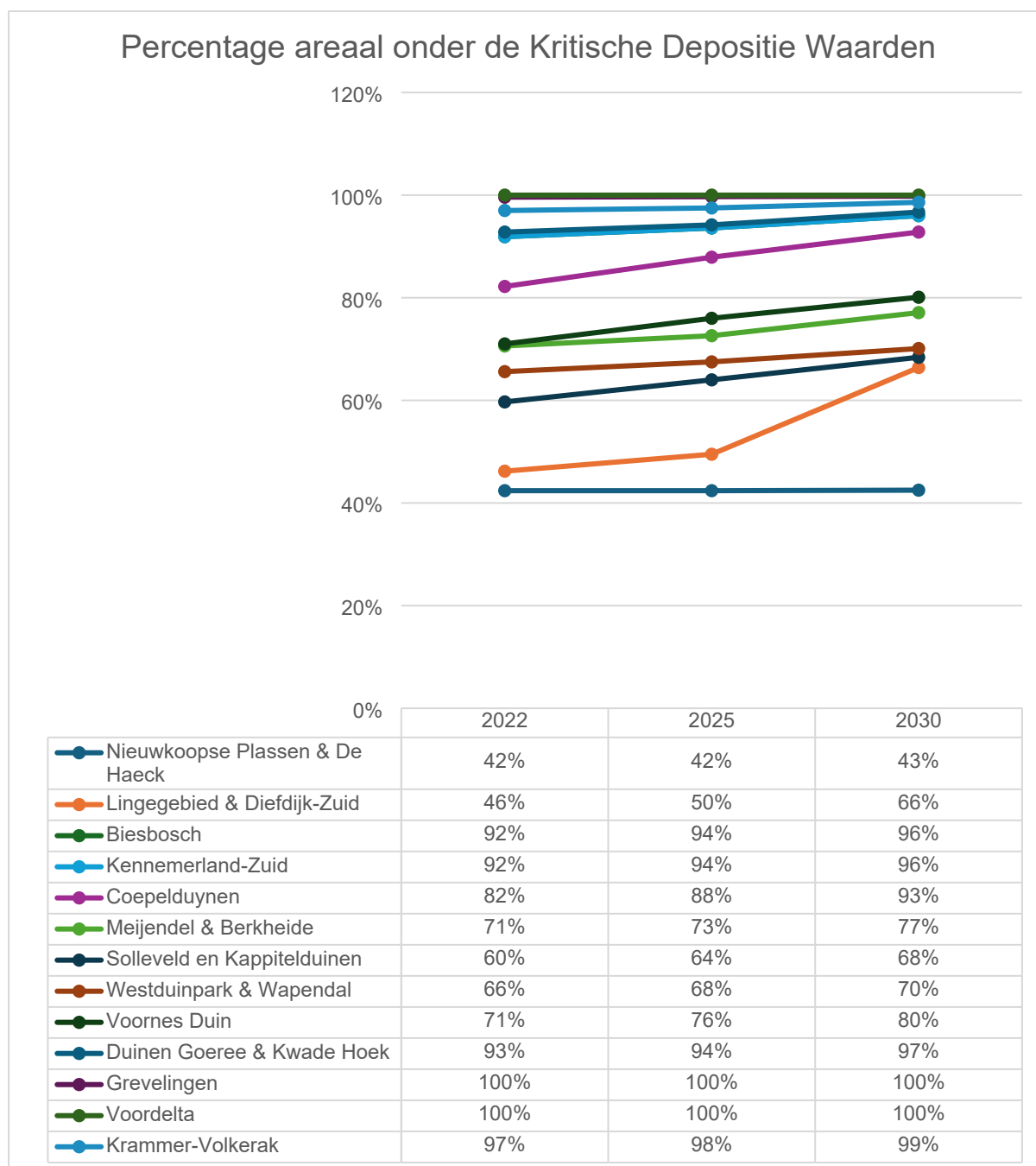

Figuur 1: Ammoniak en stikstofoxiden emissie Nederland. Bron: Emissieregistratie.nl.

¹ [Veelgestelde vragen over stikstof en Natura 2000 - BIJ12](#)

1.2 Depositietrend in Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden

In Figuur 2 zijn de depositietrends per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied in beeld gebracht. Deze data zijn afkomstig uit AERIUS Monitor². AERIUS Monitor bevat (onder andere) data van de Klimaat- en Energieverkenning (hierna: KEV)³ uitgevoerd door het Planbureau voor de Leefomgeving (hierna: PBL).

Figuur 2: Depositietrends stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (gedeeltelijk) in Zuid-Holland. Bron: AERIUS Monitor 2024.

² monitor.aerius.nl/monitor/introductie

³ <https://www.pbl.nl/kev>

2. Wat is nu de urgentie?

De Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden staan onder grote druk. Vermesting en verzuring spelen daarbij een belangrijke rol. De jarenlange te hoge stikstofdepositie heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de veresting en verzuring van Natura 2000-gebieden. Ook verstoort de hoge aanvoer van stikstof de natuurlijke bodemprocessen en de kwaliteit van voedsel voor dieren.

Ondanks de vele natuurherstelmaatregelen die afgelopen decennia genomen zijn, gaan veel - vooral stikstofgevoelige - habitattypen nog steeds achteruit. Om deze achteruitgang te stoppen is het noodzakelijk dat ook de stikstofdepositie sterk vermindert.

De provincie heeft voor alle 13 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden een natuurdoelanalyse (hierna: NDA's) opgesteld⁴. In NDA's is gekeken welke knelpunten er zijn voor het halen van de natuurdoelen, hoe de natuurdoelen ervoor staan en welke maatregelen mogelijk zijn om de natuurdoelen te halen. De NDA's hebben als uitgangspunt dat de achtergronddepositiewaarde (hierna: ADW) onder de KDW is. De NDA's zijn een momentopname, waar een inschatting is gedaan welke overige maatregelen er kunnen worden genomen om de natuur te herstellen en bij welke habitats dat niet mogelijk is met maatregelen binnen het gebied. De NDA's worden gebruikt bij het opstellen van nieuwe Natura 2000-beheerplannen.

Daarnaast dient het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) ervoor om drukfactoren buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden te verlagen. En het programma Natuur Netwerk Nederland (hierna: NNN) heeft als doelen de verbinding en verbetering van natuurwaarden tussen Natura 2000-gebieden.

In Natura 2000-gebieden worden reeds veel maatregelen genomen om de natuur te versterken en te herstellen. Deze maatregelen zijn zowel gericht op het robuuster maken van het systeem, als op het tegengaan van de directe effecten van verhoogde stikstofdepositie.

Herstelmaatregelen om stikstofdepositie tegen te gaan kunnen worden onderscheiden in maatregelen op standplaatsniveau (maaien, plaggen, bekalken, begrazen etc.) en maatregelen op landschapsniveau (herstel van waterhuishouding, dynamiek, ecologische connectiviteit etc.)⁵. De effectiviteit van maatregelen is op de lange termijn beperkt als de onderliggende oorzaken van achteruitgang niet worden geadresseerd⁶. Het gaat hierbij om het terugdringen van stikstofdepositie, maar bijvoorbeeld ook om het herstel van het grondwatersysteem en het creëren van ruimte voor natuurlijke processen.

De effecten van decennialange overmaat aan stikstof op de bodem, planten en fauna zijn zeer complex en ingrijpend. Natuurherstelmaatregelen kunnen deze situatie tijdelijk verbeteren, maar bieden geen lange termijn-oplossing. Bovendien kunnen sommige maatregelen niet oneindig herhaald worden. We worden ook met de complexiteit van natuur geconfronteerd als sprake is van conflicterende natuurdoelen, waar maatregelen voor het ene doel niet of lastig verenigbaar zijn met en ander. Dit wil niet zeggen dat het uitvoeren van natuurherstel zinloos is: goed uitgevoerde

⁴ [Natura 2000 - Provincie Zuid-Holland](#)

⁵ Rapport Herstelstrategieën stikstofgevoelige habitats <https://www.natura2000.nl/hulpmiddelen/herstelstrategieen>

⁶ Bobbink, R. (2021). *Effecten van stikstofdepositie nu en in 2030: een analyse*. Onderzoekcentrum B-WARE, Nijmegen. Rapportnummer RP-20.135.21.35.

maatregelen zijn noodzakelijk om nog aanwezige populaties van planten en dieren te behouden voor de toekomst na stikstofreductie⁷.

In Bijlage 1: Samenvatting natuurherstelmaatregelen is een overzicht te vinden wat er allemaal gebeurt op het gebied van maatregelen treffen ten behoeve van de natuur. Het reduceren van stikstofemissies wordt in dit document verder geanalyseerd.

2.1 Maatschappelijke doelen binnen de provincie

Doordat de natuur er slecht aan toe is, is de problematiek van de vergunningverlening ontstaan. Hierdoor komen maatschappelijke doelen in de knel.

De maatschappelijke uitdagingen in Zuid-Holland zijn groot. Zo is er een flinke woningbouwopgave van 200.000 woningen tussen 2010 en 2030, zijn er nieuwe wegen en OV-verbindingen nodig om onze provincie goed bereikbaar te houden en zijn er grote aanpassingen in de ruimtelijke ordening nodig om de energietransitie vorm te geven. Ook de Zuid-Hollandse economie leidt onder de druk op natuurvergunningen.

⁷ Bobbink, R., G. van Dijk, E. Remke & H. Tomassen (2022). *Herstelbaarheid van door stikstofdepositie aangetaste Natura 2000-habitattypen: een overzicht*. Onderzoekcentrum B-WARE, Nijmegen. Rapportnummer RP-21.117.21.95.

3. Opgaven en doelen

Op verschillende niveaus zijn er afspraken gemaakt over het in stand houden van de natuur en de bijbehorende doelen. Dit hoofdstuk beschrijft de juridische basis, waar deze doelen op zijn gebaseerd.

3.1 Europese doelen

De Vogel- en Habitatrichtlijn (hierna: VHR) verplicht lidstaten zorg te dragen voor een gunstige staat van instandhouding in de Natura 2000-gebieden. Dit doel is ook opgenomen als beleidsdoel in het beleidskader Natuur. De Vogelrichtlijn (hierna: VR, 1979) en de Habitatrichtlijn (hierna: HR, 1992) zijn door de Europese Unie opgesteld om de biodiversiteit in Europa in stand te houden. In deze richtlijnen staat welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats beschermd moeten worden door de lidstaten van de Europese Unie. De VR is gericht op in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebieden. De HR is gericht op dier- en plantensoorten en hun leefgebieden. De richtlijnen zorgen voor gebieds- en soortenbescherming in Europa.

In augustus 2024 is de Natuurherstelverordening in werking getreden. Het doel van de verordening is de schade aan de Europese natuur tegen 2050 te herstellen. Tegen 2050 moeten ten minste op 90% van de oppervlakte herstelmaatregelen zijn uitgevoerd. De wet omvat vereisten om herstelmaatregelen te treffen om o.a. de goede conditie van belangrijke habitattypen en habitats van soorten op land en op zee te bereiken.

Per Natura 2000-gebied dienen de instandhoudingsdoelen te worden behaald zoals deze zijn opgenomen in de aanwijsbesluiten van die gebieden. Het tempo waarin dit gebeurt mag door de lidstaten zelf worden bepaald^{8,9}.

3.2 Landelijke doelen

In de Wet stikstofreductie en natuurverbetering is opgenomen dat in 2025 minimaal 40% van het gebied van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau (depositiewaarde onder de KDW) moet hebben. In 2030 minimaal de helft van het totale areaal onder de KDW zijn en in 2035 minimaal 74%. Deze resultaatverplichtende omgevingswaarden zijn opgenomen in de Omgevingswet.

⁸ AbRS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603, r.o. 13.3

⁹ Zie hierover ook Verbeek, *Gebiedsbescherming in de Wet natuurbescherming*, Zutphen 2016, p. 68-70

3.2.1 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden

Het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden is gekoppeld aan de KDW, dat voor elk habitatype wordt vastgesteld. De KDW's zijn internationale wetenschappelijk bepaalde grenswaarden en dienen als indicatie vanaf wanneer negatieve effecten niet meer zijn uit te sluiten als gevolg van stikstofdepositie. De KDW's worden ook geüpdatet aan de hand van nieuwe wetenschappelijke inzichten. De laatste update voor Nederlandse habitattypen was in 2023¹⁰.

3.2.2 Achtergronddepositiewaarde bepaling

Voor het in beeld brengen van de stikstofproblematiek in relatie tot de natuur wordt AERIUS Monitor gebruikt¹¹. Hierbij worden de ADW's berekend aan de hand van zeer uitgebreide datasets die aangevuld zijn met veldmetingen. Ook factoren zoals het landelijke reliëf (hoge bomen vangen veel stikstof, open graslanden weinig) en de meteodata (alle belangrijke factoren voor weersomstandigheden) worden hierin meegenomen. De stikstofdepositie op habitats kan jaarlijkse behoorlijk fluctueren, dit kan komen door een verscheidenheid aan factoren waarvan de belangrijkste te relateren is aan meteodata.

3.2.3 Van depositiedoelen naar emissiedoelen

Om een langjarig doel te bereiken is het wenselijk dat het te kiezen doel niet fluctueert aan de hand van wetenschappelijke inzichten. Zoals hierboven beschreven kunnen de inzichten over de hoogte van de KDW's worden bijgesteld. Daarnaast is de wetenschappelijke tool AERIUS Monitor afhankelijk van wetenschappelijke inzichten en jaarlijkse fluctuaties door onder andere het weer. Daarom wordt in het ZHAS gekozen voor doelen die direct vertaald zijn naar emissiereducties. Inzichten in emissiereducties kennen de minste fluctuatie.

Indicatieve doelen voor het reduceren van NO_x-emissies komen uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG)¹². Voor de sectoren industrie en energie is de emissiereductieopgave 38% minder NO_x-emissies in 2030 ten opzichte van 2019. Voor de sector mobiliteit is dat 25%.

3.3 Provinciale doelen

In het eerdergenoemde NPLG zijn indicatieve reductiedoelen opgenomen ten aanzien van ammoniakemissie per provincie. Voor Zuid-Holland was dit indicatieve doel vastgesteld op 1,9 kton reductie ten opzichte van de basis prognose voor 2030, wat neer komt op een reductie van 2,5 kton ten opzichte van de emissies in 2018.

¹⁰ Wamelink, W., van Dobben, H., van der Zee, F., van Hinsberg, A., & Bobbink, R. (2023). *Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000: Herziening 2023*. (Rapport / Wageningen Environmental Research; No. 3272). Wageningen Environmental Research. <https://doi.org/10.18174/633179>

¹¹ [Alles over AERIUS Monitor](#) | [Producten](#) | [AERIUS](#)

¹² Kamerbrief van Minister van der Wal, ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, DGLSGS / 26174881 van 10 februari 2023

4. Maatregelen en ontwikkelingen voor stikstofreductie

Het Coalitieakkoord Krachtig Zuid-Holland beschrijft dat het landschap en de biodiversiteit van Zuid-Holland onder druk staan door het groeiend aantal inwoners, economische ontwikkeling, klimaatverandering en stikstofuitstoot van landbouw, verkeer, luchtvaart en industrie.

De provincie Zuid-Holland zet in op het nemen van maatregelen voor NO_x- en NH₃-emissiereducties. Het Rijk, gemeentes en andere gebiedsregio's zetten ook in op emissiereducties.

Sectoren zoals mobiliteit en de industrie leveren een bijdrage aan de verlaging van de stikstofemissie. Voor deze sectoren zijn geen provinciale, maar landelijke doelen bepaald. Het behalen van deze doelen loopt grotendeels via Europese klimaatafspraken, die de industrie en de mobiliteitssector verplichten om de uitstoot van schadelijke gassen te verminderen.

Zo worden er maatwerkafspraken, vanuit het Nationaal Verduurzamingsprogramma Industrie (hierna: NVPI)¹³, gemaakt met industriële piekbelasters¹⁴ in de haven. De provincie werkt hierin samen met het Rijk, het Havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs.

In de kamerbrief van 17 januari 2025¹⁵ is de beleidsvisie gepresenteerd om te komen tot maatwerkafspraken met de sector afvalverbranding in het kader van verminderen en verduurzamen. Overige piekbelaster sectoren in de haven zijn nog niet benaderd door Rijk en/of provincie.

In de provincie Zuid-Holland zijn er acht steden die uitvoering geven aan de Zero Emissiezones voor transport van goederen in stedelijke centra¹⁶. Daarnaast worden regionale warmtetransportnetwerken aangelegd. Dit zijn ondergrondse leidingen waarmee restwarmte uit bijvoorbeeld de Rotterdamse haven kan worden gebruikt om huizen en bedrijven in Zuid-Holland te verwarmen.

Voor de reductie van ammoniak werkt de provincie Zuid-Holland aan de uitvoering van de plannen van het ZH-PLG. Hiervoor heeft de provincie Zuid-Holland 188 miljoen aan versnellingsgelden ontvangen om provinciale gebiedsplannen te realiseren. Onlangs heeft de provincie van de 59 projecten, die zijn ingediend in het Maatregelenpakket Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (hierna: ZH-PLG), financiële ondersteuning gegeven aan 29 projecten¹⁷.

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de verschillende categorieën, die van belang zijn voor emissiereductie. Hierbij is alleen gekeken naar vastgesteld en bestaand beleid.

Waar mogelijk is een inschatting gemaakt van potentiële reductiehoeveelheden die voortvloeien uit maatregelen en ontwikkelingen. Voor sommige van deze maatregelen of ontwikkelingen is het echter zeer lastig om een degelijke inschatting van de impact te maken. De relatie oorzaak – gevolg tussen een maatregel en het gewenste gedrag is niet altijd in cijfers uit te drukken. Zoals bij bijvoorbeeld het plaatsen van elektrische laadpalen bij natuurgebieden: dit zorgt niet direct voor een toename van het gebruik van elektrische auto's, maar stimuleert deze ontwikkeling wel.

¹³ [Nationaal Programma Verduurzaming Industrie | Nationaal Programma Verduurzaming Industrie](#)

¹⁴ [Aanpak piekbelasting | Levend Landschap](#)

¹⁵ Kamerbrief van Minister Hermans, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, IENW/BSK-2024/345736 van 17 januari 2025

¹⁶ [Regionale agenda zero emissie stadslogistiek Zuid-Holland - Kennis - Zuid -Holland](#)

¹⁷ [Zuid-Holland aan de slag voor landelijk gebied - Provincie Zuid-Holland](#)

Enkel de maatregelen en ontwikkelingen die bijdragen aan een verlaging van relevante emissies zijn meegenomen in de onderstaande beschouwing. Overige duurzaamheidsmaatregelen die niet bijdragen zijn niet meegenomen.

4.1. Emissiereductie van stikstofoxiden (NO_x)

4.1.1 Energieverbruik, elektrificatie en warmtebehoefte

i. Wonen: Opschalen Houtbouwsubsidieregeling¹⁸

Woningcorporaties in Zuid-Holland kunnen een aanvraag indienen voor een bijdrage uit de Subsidie wonen Zuid-Holland, Hoofdstuk 7C Opschalen houtbouw sociale huurwoningen.

Doel van de subsidie 'Opschalen houtbouw sociale huurwoningen' is het versnellen van de realisatie van de bouwmethode houtbouw. Het bouwen met biobased materialen – met name houtbouw – is een strategie om invulling te geven aan de klimaatdoelstellingen. Houtbouw draagt bij aan energie-efficiëntie. Het is bijvoorbeeld zeer geschikt om 'passief' te bouwen en daarmee te komen tot een extreem laag energieverbruik.

Deze provinciale subsidieregeling is gestart op 17 juni 2024. Sindsdien zijn er zes aanvragen binnengekomen. Met dit onderdeel van de Subsidieregeling wonen Zuid-Holland zijn afgelopen jaar 165 sociale huurwoningen gesubsidieerd. De subsidie heeft in totaal geleid tot de opschaling van houtbouw voor 520 woningen.

ii. Provincie: warmtenetten

In verschillende regio's zijn warmtetransportsystemen in aanbouw of al in gebruik. Deze projecten zijn gericht zijn op het verminderen van gasverbruik van bestaande woningen en deels op de glastuinbouw. Door het gebruik van restwarmte wordt minder aardgas gebruikt en daarmee vermindert de uitstoot van NO_x. De projecten bevinden zich in verschillende fases van ontwikkeling.

We geven hierbij een kort overzicht van de verschillende warmteprojecten en de stikstofreductie die door deze projecten gerealiseerd kan worden:

- **Warmtelinq; fase 1 en 2:** ¹⁹ **109.000 kg NO_x per jaar**

Warmtelinq is een ondergrondse hoofdtransportleiding waarmee restwarmte uit de Rotterdamse haven kan worden gebruikt om huizen en bedrijven in Zuid-Holland te verwarmen. De leiding loopt van de Vondelingenplaat in de Rotterdamse haven via Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland, Delft en Rijswijk naar Den Haag. De bouw is in 2022 gestart.

- **Warmteproject Westland:** ²⁰ **32.000 kg NO_x per jaar**

In Westland zijn diverse clusters van bedrijven gerealiseerd, die gezamenlijk zijn aangesloten op een aardwarmtebron. De volgende stap is om deze clusters en nog nieuw te ontwikkelen

¹⁸ [Wonen Zuid-Holland \(SRW\) - Provincie Zuid-Holland](#)

¹⁹ <https://www.warmtelinq.nl/>

²⁰ <https://www.warmtenetwerkwestland.nl/>

aardwarmteprojecten met elkaar verbinden tot één warmtenet. Het doel is om dit project in 2030 af te ronden.

- **Warmteproject Den Haag²¹: 24.000 kg NO_x per jaar**

In Den Haag levert Eneco warmte aan het centrum van de stad, ook wel het stadsnet genoemd. Daarnaast levert het warmtenet aan de wijken Wateringsveld, Ypenburg en Spoorwijk. In totaal zijn er 21.000 locaties op de warmtenetten aangesloten. Dit netwerk wordt de komende tijd uitgebreid.

- **Warmtesysteem Holland Rijnland²²: 25.000 kg NO_x per jaar**

De gemeenten Katwijk, Noordwijk, Oegstgeest, Hillegom, Lisse en Teylingen maken de overstap naar een warmtenet. De verwachting is dat in 2028 de eerste aardwarmtebron gerealiseerd zal zijn.

- **Warmteproject Drechtsteden²³: 15.000 kg NO_x per jaar**

In 2013 startte de aanleg van het warmtenet Dordrecht. Inmiddels ligt er een hoofdtransportleiding van 32 kilometer door Dordrecht, waar 7500 huishoudens en gebouwen gebruik van maken.

- **Warmteproject Gorinchem²⁴: 700 kg NO_x per jaar**

De gemeente Gorinchem is begonnen met het van het gas afkrijgen van de Gildenwijk. De planning is dat in 2025 de wijk is aangesloten op de duurzame bron Energie uit Afvalwater.

- **Warmteproject Geothermie Delft²⁵: 7.000 kg NO_x per jaar**

Het doel van Geothermie Delft is de verduurzaming van de warmtevoorziening van de campus van de Technische Universiteit Delft. Daarnaast zal warmte geleverd worden aan andere warmtevragers zoals studentwoningen. In een latere fase zal de stad op het warmteproject aangesloten kunnen worden.

- **Warmteproject Rotterdamse regio²⁶: 75.000 kg NO_x (wordt nog uitgebreid).**

Het overschot van warmte uit de Rotterdamse haven wordt ingezet om woningen te in de omgeving te verwarmen. Trekker van dit project is het Warmtebedrijf Rotterdam.

- **Oostland / Zuidplaspolder: 90.000 kg NO_x per jaar (wordt nog uitgebreid).**

In het Oostland zijn verschillende aardwarmteprojecten in ontwikkeling in samenwerking met Wayland Energy waaronder de gebieden Lansingerland, Berkel en Rodenrijs en Pijnacker vallen. In Zuidplaspolder zijn er ontwikkelingen voor warmtenet en aansluiting op RoCa Warmteleiding, voornamelijk bedoeld voor glastuinbouw, bedrijventerreinen en de bebouwde omgeving.)

²¹ [Haagse Warmtenet - Stichting Warmtenetwerk](#)

²² [Aardwarmte Rijnland – Warmte van hier](#)

²³ <https://www.rtvapendrecht.nl/woningcorporaties-en-hvc-versnellen-met-warmtenet/>

²⁴ [Warmtenet Gildenwijk \(Gorinchem\) - Stichting Warmtenetwerk](#)

²⁵ [Geothermie Delft](#)

²⁶ [Havenwarmte heeft een duurzaam doel](#)

iii. Subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland

Eigenaren van grote daken, waterbassins of parkeerterreinen die geschikt gemaakt moeten worden om PV-panelen te kunnen installeren, komen in aanmerking voor de subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland. Ook eigenaren die een dak, waterbassin of parkeerterrein aan een energiecoöperatie, of soortgelijk initiatief ter beschikking willen stellen, kunnen deze subsidie aanvragen. We kiezen voor PV-panelen op daken, waterbassins en parkeerterreinen, om het landschap van Zuid-Holland zoveel mogelijk te ontzien.

De regeling is met ingang van 2025 verlengt en geldig tot en met 2027.

Sinds de start van de subsidieregeling (juni 2020) hebben tot peildatum 18 november 2024 263 projecten een subsidie ontvangen. In totaal is er sinds juni 2020 een opgesteld vermogen van 50.650,21 kWp mogelijk gemaakt. Uitgaande van een opbrengst van 0,88 kWh/Wp/jr²⁷ en een NO_x uitstoot van 0,71 g/kWh²⁸ bij opwekking stroom op basis van de grijze energiemix is wordt er daarmee 29,2 ton NO_x-uitstoot op jaarbasis vermeden.

iv. Windenergie

Het opgesteld vermogen aan windenergie was op 1 januari 2025 circa 800 MW. In 2024 kwam er 24,8 MW op land in Zuid-Holland bij. Dit omvat windpark Oude Mol in de gemeente Hoeksche Waard. Dit windpark is een repowering van windpark Clothildis, wat bestond uit 6 turbines met in totaal 4,8 MW. Daarvoor vond de laatste aanzienlijke toename van het opgesteld vermogen plaats in het eerste kwartaal van 2023 met de realisatie van het windpark op de Tweede Maasvlakte van Eneco. Dit windpark is goed voor ruim 110 MW.

In het Nederlandse Klimaatakkoord uit 2019 wordt gerekend met 3237 vollasturen (capaciteitsfactor ~37%) voor wind op land²⁹. Uitgaande van een gemiddelde 3237 vollasturen per jaar en een NO_x-uitstoot van 0,71 g/kWh²⁸ bij opwekking stroom op basis van de grijze energiemix is wordt er op jaarbasis met een opgesteld vermogen van 800 MW ongeveer 2000 ton NO_x-uitstoot vermeden.

Op het gebied van windenergie staan ook in de komende jaren nog realisatie van windmolenparken in de planning, ofschoon er sprake is bij vrijwel alle projecten van de nodige (procedureel-juridische) vertraging.

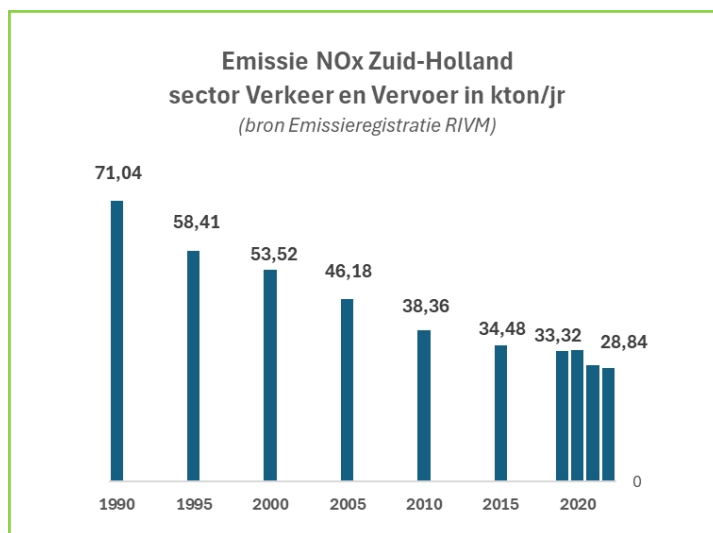
²⁷ <https://www.zonneplan.nl/kenniscentrum/zonnepanelen/vermogen>

²⁸ https://ce.nl/wp-content/uploads/2021/03/CE_Delft_4F65_defnotitieMO.pdf

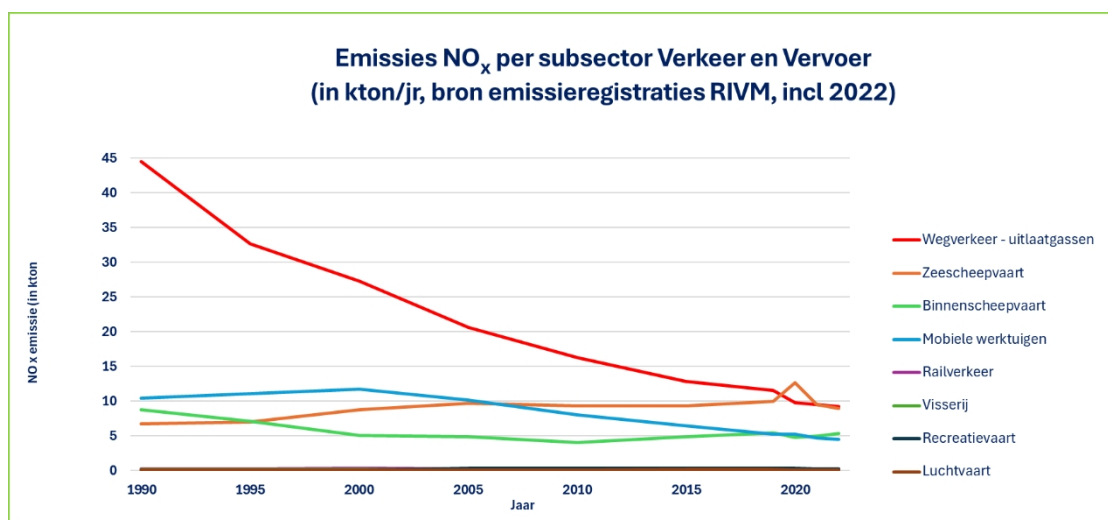
²⁹ <https://www.klimaatakkoord.nl/>

4.1.2 Mobiliteit

Het totale (scheeps-, auto- en overig vervoer) verkeer en vervoer is verantwoordelijk voor 68% van alle NO_x-uitstoot in Zuid-Holland. De uitstoot van NH₃ door mobiliteit is rond de 9% van alle NH₃-uitstoot in Zuid-Holland³⁰. In de afgelopen jaren is er sprake van een dalende trend in de NO_x-uitstoot van verkeer en vervoer. Sinds 1990 is de NO_x-uitstoot gedaald met 50% (zie Figuur 3). In 2022 is de NO_x-uitstoot van mobiliteit in Zuid-Holland 28,9 kton³¹. In Figuur 4 is de NO_x-uitstoot per subsector weer gegeven. Hierin valt op dat zeescheepvaart relatief veel bijdraagt aan de NO_x-emissies.

Figuur 3: Stikstofemissies verkeer en vervoer in Zuid-Holland. Bron: RIVM emissieregistraties 2024.

Figuur 4: Stikstofemissies per subsector verkeer en vervoer in Zuid-Holland. Bron: RIVM emissieregistraties 2024.

Momenteel werkt de provincie aan maatregelen om de uitstoot door mobiliteit te beperken. Dit gebeurt o.a. vanuit het beleid voor duurzame mobiliteit wat van oorsprong is ingegeven vanuit de doelen uit het klimaatakkoord en Schone lucht akkoord³². Veel van de activiteiten van duurzame

³⁰ [Data | Emissieregistratie](#)

³¹ [Monitor Emissies NO_x Trend 1990-2022](#)

³² [Home - Schone lucht akkoord](#)

mobiliteit dragen ook bij aan het beperken van de NO_x-uitstoot. De belangrijkste provinciale maatregelen om de uitstoot door vervoer over de weg verder te verlagen zijn:

i. Zero-Emissie OV bussen.

De provincie Zuid-Holland is opdrachtgever van openbaar vervoer in de gebieden Zuid-Holland Noord, Drechtsteden, Molenlanden, Gorinchem, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee. In de aanbestedingen is vastgelegd dat uiterlijk in 2030 alle OV-bussen zero-emissie zijn (elektrisch of op waterstof). In 2024 was 15% van de vloot al Zero-emissie³³. In 2025 worden de bussen in de concessie Zuid-Holland Noord vier jaar eerder volledig Zero-emissie. Daardoor is in 2026 ruim 50% van de totale vloot in Zuid-Holland Zero-emissie.

De gemiddelde emissiereductie per jaar neemt dan toe van 411 kg naar ruim 769 kg NO_x in 2026. Dit is een versnelling ten opzichte van 2030, wanneer de hele vloot van OV-bussen emissieloos moet zijn.

ii. Onderhoud provinciale (vaar)wegen.

Als provincie zijn we verantwoordelijk voor het verminderen van de stikstofreductie tijdens aanleg en beheer- en onderhoudswerkzaamheden. We hebben ons gecommitteerd aan het convenant schoon en emissieloos bouwen (hierna: SEB). In onze aanbestedingsvereisten is basiskwaliteit opgenomen en we werken aan de controle hierop. Voor klein bouwmaterieel is emissieloos eenvoudig en vrijwel zonder extra kosten te realiseren. Voor groot bouwmaterieel is dit lastiger, ook gelet op beschikbaarheid van laadinfrastructuur op de bouwplaats³⁴.

Daarbij zal gebruik worden gemaakt van de landelijke Subsidieregeling Schoon en Emissieloos Bouwmaterieel (hierna: SSEB)³⁵. Dit biedt een aanzet voor de transitie naar emissieloos bouwmaterieel, maar meer is nodig om de transitie en daarmee stikstofreductie te versnellen.

iii. Goederenvervoer

We stimuleren de ontwikkeling van regionale hubs voor haven, vers, stads en bouwlogistiek om zo de verschuiving van lading (modal shift) naar relatief duurzame vervoerwijzen, zoals binnenvaart, buisleidingen en spoor te faciliteren. In het onlangs afgesproken Realisatiepact Rotterdam³⁶ worden maatregelen uitgevoerd. Deze maatregelen leiden tot minder vrachtwagenritten, brandstofbesparing door digitalisering inspectie en douane, maar ook door slimme logistiek en verduurzaming van de vers-logistiek. Daarmee kan naar schatting tot 2,1 kton NO_x-emissie per jaar worden gereduceerd vanaf 2026.

³³ Milieuprestaties OV-bussen 2024, stand voorjaar 2024. CROW.

³⁴ Zie www.opwegnaarseb.nl

³⁵ Subsidieregeling Schoon en Emissieloos Bouwmaterieel (SSEB), daarmee stelt het Rijk € 65 miljoen beschikbaar, RVO, 2025.

³⁶ Realisatiepact Rotterdam en omstreken voor logistieke samenhang, 29 maart 2024

Overige Modal shift maatregelen staan zijn in Tabel 1 weergegeven:

Modal shift project	projectomschrijving	verwachte jaarlijkse reductie
Nugteren transport(barge)	Herontwikkeling voormalige Nedstaal terrein Ablasserdam om vervoer over water vanaf deze markante locatie langs de A15 mogelijk te maken. De transportonderneming is gespecialiseerd in transport, op- en overslag en logistieke dienstverlening van exceptionele lading.	17.000 vrachtwagens en 500.000 ton lading van weg naar het water
Danser RTM-OTB verbinding (barge)	Overslag containers uit de regio op de terminal Bergambacht (OTB). In samenwerking met binnenvaart operator Danser wordt gewerkt aan reguliere containerdienst Maasvlakte-OTB "De Groene Hart Corridor"	5000 Twenty foot Equivalent Unit (hierna: TEU) en 17.000 bulk vrachtwagens van weg naar water in 2022. Met verwachting in 2025 12.000 TEU en 23.000 bulk vrachtwagens
Rotterdam Maasvlakte – Dutch Fresh Port (barge)	Verminderen vervoersbewegingen over de A15 van Rotterdamse haven naar agro versfood-cluster Dutch Fresh Port (DFP) Barendrecht/Ridderkerk. Een lijndienst over water vormt nieuwe oplossing voor bevoorrading van versimporteurs zoals: The Greenery, Bakker Barendrecht, Hillfresh, Van Oers, Olympic Fruit en Van Gelder. De eerste pilots begin mei 2025.	2,6 miljoen wegkilometers worden vermeden. 43.000 TEU per jaar via het water met reductie van 1900 ton CO2.
Rotterdam Maasvlakte-Coevorden-Malmö (rail)	Skannerail heeft een succesvolle railverbinding tussen Coevorden en Malmö gerealiseerd. Door een railverbinding met Maasvlakte en het RSC kan er ook lading uit Zuid-Holland mee via Coevorden naar Malmö. Momenteel wordt lading via de weg van Zuid-Holland naar Coevorden gebracht.	nog nader te bepalen jaarlijkse reductie
Rail Service centrum Rotterdam – Padborg Denemarken(rail)-	Initiatief van Freshrail van een rail versnetwerk met diverse herkomsten en bestemmingen in Europa. Als eerste wordt, mede door interesse van Coop, opgezet van Rail Service centrum Rotterdam naar Padborg in Denemarken met railoperator Lineas. Rotterdam wordt knooppunt voor spoorvervoer van goederen binnen de Agri-Food sector.	11.000 TEU van de weg naar rail, met reductie van 6000 ton CO2
Cargobeamer op RSC (rail)	Cargobeamer heeft systeem ontwikkeld waarmee niet kraanbare trailers eenvoudig op de trein kunnen worden gezet. Daarmee kan de grote stroom vrachtwagens met vers vanuit de Greenports naar onder andere Duitsland worden verminderd.	minimaal 20.000 TEU van weg naar rail, en een reductie van 12.000 ton CO2
Lorryrail Europort-Spanje P&O (rail)	Lorryrail heeft ook een systeem ontwikkeld waarmee niet kraanbare trailers eenvoudig op de trein kunnen worden gezet. Lorryrail heeft goed verbindingen richting Spanje en is interessant voor bedrijven die vers importeren vanuit Spanje. Momenteel gaat bijna alle versimport vanuit Spanje via de vrachtwagen. truck. Lorryrail wil graag een directe verbinding met de ferries naar Engeland	12.000 TEU van weg naar spoor, met een reductie 6700 ton CO2
OMRIN KOTUG E pusher (barge)	Vanaf 1-1 2024 zal afval tussen Rotterdam, Vlaardingen, Ridderkerk en Heerenveen(verwerking) over water worden vervoerd met duwbotten van Kotug. Deze E pushers (duwbotten) zijn innovatieve modulaire schepen die hybride of volledig elektrisch kunnen varen. De E pushers gaan varen op biogas, geproduceerd door verbranding van restafval OMRIN.	nog nader te bepalen jaarlijkse reductie

Tabel 1: overzicht modal shift projecten in Zuid-Holland.

iv. Clean Energy Hubs Binnenvaart.

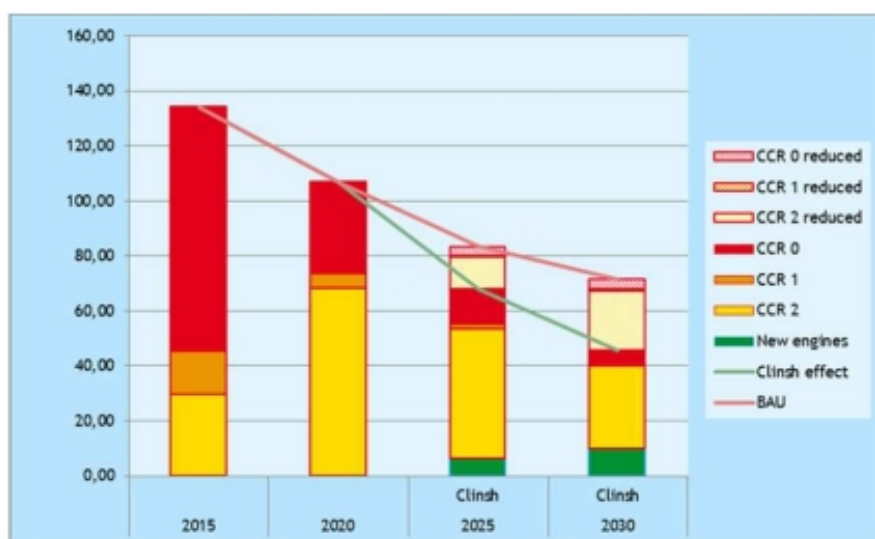
Sinds 2016 werken we samen met partners binnen en buiten de provincie aan de beschikbaarheid van schone brandstoffen op weg en water en om de nodige tank- en laadinfrastructuur voor de verduurzaming te helpen realiseren. Vanaf juni 2025 stelt het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat geld beschikbaar voor deze Clean Energy Hubs. Realisatie en gebruik van deze Hubs kan zorgen voor NO_x-reductie van binnenvaartschepen op vaarwegen in Zuid-Holland.

v. Clean inland shipping (hierna: Clinsh)

Clinsh is een Europees publiek privaat project dat in 2016 van start is gegaan en in februari 2022 is afgerond. Het project zette zich in voor een schone binnenvaart. Het voornaamste doel van Clinsh was om de luchtkwaliteit in stedelijke gebieden te verbeteren door emissies in de binnenvaart sneller terug te brengen.

Om de effectiviteit van verduurzamingsmaatregelen in de binnenvaartsector weer te geven en in kaart te brengen in hoeverre deze maatregelen de luchtkwaliteit kunnen verbeteren, is de NO_x- en deeltjesuitstoot van binnenvaartschepen gemonitord. Deze resultaten hebben de basis gevormd voor beleidsadvies aan overheden over de verduurzaming van de binnenvaart tegen 2035.

De data verzameling aan boord van Clinsh schepen vindt plaats tot 2026. Deze data worden gebruikt voor diverse onderzoeken ten behoeve van emissiereductie in de binnenvaart. CE Delft heeft in 2020 een inschatting gemaakt van het doelbereik van Clinsh, zie figuur 5.

Figuur 5: Het effect van CLINSH. Op de as aan de linkerkant van de grafiek wordt de eenheid kton NO_x/Nm³ gebruikt. Bron: CE Delft, 2020.

Met alle initiatieven binnen Clinsh zijn we op weg om de 25% NO_x-reductie te halen in 2025. Dat levert in Zuid-Holland ongeveer 1,2 kton reductie op in 2025³⁷.

³⁷ Zie. <https://clinsh.eu>.

vi. Verduurzamen Binnenvaart

Uit het onderzoek van Panteia in 2024 blijkt dat de grootste slag op het gebied van stikstofdepositie door de binnenvaart op de Natura-2000 gebieden in de provincie Zuid-Holland, gemaakt kan worden door het verduurzamen van de grote duwvaart. De kolen- en ertstransporten zorgen voor de grootste vervuiling. Daar ligt een grote opgave en is de meeste winst te behalen. Dit kan door het vervangen van oude motoren door STAGE 5/Euro 6 motoren met nageschakelde technieken.

Omdat deze schepen gebruik maken van grote vermogens zijn de toepassing van andere energiedragers dan fossiel/HVO³⁸ nog niet mogelijk. Winst in NO_x-reductie ligt dan bij het gebruik van de nageschakelde technieken

Voor kleine schepen (tot en met Cemt 3) zijn STAGE 5/Euro 6 motoren of het plaatsen van nabehandelingstechnieken in combinatie met batterij elektrisch/hybride voortstuwing de beste optie om emissie te verminderen.

De schepen met nabehandelingssysteem hebben een beduidend minder grote depositie dan vergelijkbare schepen zonder nabehandelingssysteem.

In 2025 zal, gebruikmakende van de gegevens uit dit stikstof onderzoek, verkend worden hoe de grote duwvaart emissies kan reduceren.

vii. Project 20 schepen 6 laadpunten

Project 20 schepen 6 laadpunten is een project waarbij de binnenvaart ondernemers in Zuid-Holland die varen op de Gouwe en Schie via een subsidieregeling, die naar verwachting eind 2026 gaat starten, zal helpen om bestaande schepen om te bouwen naar Batterij Elektrisch/Hybride. Het doel is om deze schepen op de provinciale vaarwegen zero emissie te laten varen. Wat de verwachte NO_x-reductie zal zijn wordt nog onderzocht.

viii. Project Metropolitan Hub Systems (hierna: MHS).

We gaan de organisatie MHS ondersteunen in het project afval en bouwlogistiek. Dit project is gericht op emissievrije, elektrische duwbotten in stedelijk gebied en is bedoeld om logistieke stromen van de weg naar het water te gaan verplaatsen. Dit levert NO_x-reductie in stedelijk gebied. Hoeveel de verwachte NO_x-reductie zal zijn moet nog worden uitgezocht.

ix. Project Emissiereductie Binnenvaart door Cognau ship/TNO.

Het doel van dit project is het inzichtelijk maken van het energiereductie potentieel en de daarbij behorende uitlaatgasemissie reductie (CO₂, NO_x & fijnstof) van binnenvaartschepen, varende op de binnenvaarwegen van Zuid-Holland.

Dit project is in de afrondende fase. Het is al duidelijk dat vaargedrag en wachttijd reductie kan leiden tot flinke CO₂- en NO_x-reductie. Als de resterende wachttijd (effectief verloren tijd) wordt ingezet voor langzamer varen, kan een wachttijd van 5% al resulteren in een brandstof- en CO₂-besparing van 15-30%. Daarmee leidt deze strategie ook tot een verlaging van de NO_x-uitstoot. De

³⁸ [Diesel: alles over B7, Bio, HVO100 & B100 | ANWB](#)

besparing in NO_x-emissies zal in procenten iets lager uitvallen dan die van CO₂, vanwege de specifieke karakteristieken van de verbrandingsmotor.

x. Stimuleren fietsgebruik.

Als provincie stimuleren we het lopen naar dagelijkse voorzieningen en openbaar vervoer en streven naar een dekkend netwerk van doorfietsroutes naar de Zuid-Hollandse steden, om daarmee het fietsgebruik te stimuleren. Elke km die niet in de auto wordt afgelegd, vermindert de NO_x-emissie. We werken nog uit welk deel extra reductie is ten opzichte van de landelijke 25% NO_x-reductie in mobiliteit.

xi. Stimuleren van Laadinfrastructuur.

Als provincie faciliteren we de totstandkoming van laadinfrastructuur. In Zuid-Holland reden in 2021 29.419 elektrische auto's. Dat aantal steeg naar 42.370 in 2022 en 85.434 in maart 2025. Dat is 4,6% van totaal aantal personenauto's en landelijk is dat 5,7%³⁹. Deze reductie maakt deel uit van de landelijke 25% NO_x-reductie in mobiliteit.

Rijksniveau

Op Rijksniveau wordt gewerkt aan 35 Green Deals voor Mobiliteit⁴⁰. Twee daarvan zijn volop in uitvoering:

xii. Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens (GD230)

Met de sector is een Green Deal opgesteld voor verduurzaming van de zeevaart, binnenvaart en havens. Het doel is in 2030 de CO₂-emissies van de Nederlandse binnenvaartvloot gereduceerd te hebben met 40% tot 50% ten opzichte van 2015. Een tweede doel is om tenminste 150 binnenvaartschepen te voorzien van een zero-emissie aandrijflijn. Ten derde om tenminste één emissieloos zeeschip in de vaart gebracht te hebben.

xiii. Green Deal Zero Emission Stadslogistiek (GD173)

Gemeenten in samenwerking met stakeholders willen in 2025 de stadskernen emissievrij bevoorraden hebben. Sinds 1 januari 2025 hebben de eerste 14 gemeenten een zero-emissiezone (ZE-zone) ingevoerd en zo'n 16 andere gemeenten volgen later. Een zero-emissiezone is, in tegenstelling tot een milieuzone, een gebied waar op termijn alleen nog uitstootvrije bedrijfsauto's en vrachtwagens mogen rijden. In de gemeenten Delft, Den Haag, Gouda, Leiden en Rotterdam is ZE zone ingegaan per 1 januari 2025. Voor Dordrecht volgt dat per 1 januari 2026.⁴¹

Vanaf 1 januari 2025 worden als eerste de meest vervuilende voertuigen worden geweerd. Voor de schonere voertuigen geldt een overgangsregeling.

Gemeenten voeren een zero-emissiezone in om de luchtkwaliteit in die gebieden te verbeteren en de CO₂-uitstoot te verminderen.

³⁹ CBS Statline, personenauto's per regio en Regionale voertuigdata, 2025.

⁴⁰ [Green Deals | RVO.nl](https://www.green-deals.nl)

⁴¹ Zie: <https://www.opwegnaarzes.nl>

xiv. Subsidieregeling Schoon en Emissieloos Bouwmaterieel

Sinds januari 2025 stelt het Rijk € 65 miljoen beschikbaar voor de SSEB. Deze subsidie is er voor de aanschaf van en de ombouw naar emissie loze (uitstootvrije) bouwwerktuigen en bouwvaartuigen door bouwbedrijven. De SSEB is er ook voor de ombouw van bouwwerktuigen en bouwvaartuigen naar emissiearm en het verbeteren van emissie loze bouwmachines en de laadinfrastructuur.

Voor SSEB Aanschaf is € 28 miljoen voor algemene aanvragen en € 20 miljoen voor aanvragen voor laadinfrastructuur (zoals batterijpakketten) beschikbaar;

Voor SSEB Retrofit, ombouw, hermotorisering of elektrische installatie is €7 miljoen beschikbaar;

Voor SSEB Innovatie, oplossing van emissieloze (uitstootvrije) bouwmachines en laadinfrastructuur is € 9 miljoen beschikbaar, en € 1 miljoen voor haalbaarheidsonderzoek.

xv. Subsidieregeling Verduurzaming Binnenvaartschepen

Het Rijk heeft een subsidieregeling beschikbaar gesteld voor binnenvaartschepen om te investeren in nieuwe of schonere motoren voor bestaande schepen. Het totale budget in 2024 en 2025 is 43 miljoen euro. Het budget is inmiddels overtekend⁴².

xvi. Snelheidsverlaging snelwegen

In 2019 heeft het Rijk een besluit genomen om de snelheidslimiet op snelwegen overdag te verlagen naar maximaal 100 km/u.

Gemeentelijk niveau

Over wat op gemeentelijk niveau aan maatregelen wordt ondernomen bestaat er nog geen overzicht of inventarisatie. Evenmin is bekend wat de reductie-effecten zijn. Verschillende voorbeelden van maatregelen die genomen worden zijn het instellen van zero-emissie zones, ingevoerd parkeerbeleid, stimuleren van mobiliteitshubs en deelmobiliteit.

⁴² [Subsidieregeling Verduurzaming Binnenvaartschepen aanvragen | RVO.nl](#)

4.1.3 HIC & overige industrie

i. Gemeentelijke walstroomregelingen

De gemeente Rotterdam en Havenbedrijf Rotterdam willen dat in 2030 een groot deel van de zeeschepen 'aan de stekker' ligt als ze aan de kade verblijven. Bedrijven kunnen bij de gemeente Rotterdam een subsidie aanvragen voor een haalbaarheidsonderzoek naar walstroom⁴³. Dit is een doorlopende regeling tot 2026. Daarnaast had de gemeente Rotterdam onlangs ook een subsidieregeling voor de aanleg van walstroom in samenwerking met het Havenbedrijf Rotterdam. Hierdoor wordt de uitrol van walstroom gestimuleerd tijdens de initiatief fase om vervolgens door te pakken naar de uitvoering⁴⁴.

ii. Best Beschikbare Technieken

De industrie dient onder andere te voldoen aan de Richtlijn Industriële Emissies en Veehouderijen (hierna: Rie). Deze richtlijn is in de zomer van 2024 vernieuwd en wordt uitgevoerd door middel van vergunningverlening. Dit zorgt voor het aanscherpen van de vergunningen door Best Beschikbare Technieken (BBT) waardoor onder andere emissies worden gereduceerd. De recente implementatie van de Europese Industrial Emission Directive (hierna: IED) en het implementeren van 'Scherper vergunnen' n.a.v. afspraken in het kader van het Schone Luchtakkoord dragen bij aan een dalende lijn van emissies.

iii. NVPI en aanpak piekbelasters

Door inzet van maatregelen ten behoeve van verduurzaming/CO₂ reductie, is stikstofreductie in bijvangst. De provincie werkt hierin samen met het Rijk, het Havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs. Overige piekbelaster sectoren in de haven zijn nog niet benaderd door Rijk en/of provincie.

iv. Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI)

Het Rijk heeft een subsidieregeling opgesteld ten behoeve van het reduceren van CO₂ emissies in de industrie. Deze subsidieregeling liep van april 2024 tot en met januari 2025. Er is in totaal voor 60,6 miljoen euro gebruik gemaakt van deze subsidieregeling. Net als bij het NVPI zien deze maatregelen op het reduceren van CO₂-emissies. Stikstofreductie is hierbij bijvangst.

v. International Maritime Organization

De International Maritime Organization (hierna: IMO) is een organisatie van de Verenigde Naties⁴⁵. De IMO is de autoriteit op het gebied van veiligheid, beveiliging en milieu voor de scheepvaartindustrie. Als belangrijkste doel zorgt de IMO voor een eerlijk en effectief framework, dat universeel wordt geïmplementeerd. Door het instellen van emissiezones en het opstellen van standaarden voor emissie-eisen wordt de scheepvaart wereldwijd gereguleerd. De Noordzee valt sinds 2007, met een aanscherping vanaf 2021, onder de Nitrogen Emission Control Area (NECA⁴⁶). Schepen die in dit gebied varen dienen te voldoen aan de regels van de IMO. De internationale regels zorgen voor een consistente verduurzaming in de scheepvaart.

⁴³ [Walstroom: haalbaarheidsonderzoek met steun van de gemeente | Ondernemen010](#)

⁴⁴ [Walstroom | Port of Rotterdam](#)

⁴⁵ [Introduction to IMO](#)

⁴⁶ [Emission Control Areas \(ECAs\) designated under MARPOL Annex VI](#)

vi. Green Awards Foundation

Sinds 1994 zijn er internationale certificaten beschikbaar voor de zeescheepvaart in de vorm van Green Award certificaten⁴⁷. De certificaten worden afgegeven voor schepen die verder gaan dan industrie standaarden op het gebied van veiligheid, kwaliteit en milieu impact. Hierdoor kunnen zeeschepen korting krijgen op services, producten en promotie.

vii. Environmental Ship Index

Naast de Green Awards bestaat ook de Environmental Ship Index (hierna: ESI)⁴⁸. De ESI evalueert schepen en beoordeelt of deze schepen vooruitlopen op IMO standaarden. Bedrijven maken gebruik van de ESI om te kunnen sturen op duurzaamheidsdoelen.

viii. Fit for 55

Als onderdeel van het Fit for 55-pakket⁴⁹ wordt het verplicht vanaf 2030 om voor 90% van de container- en cruiseschepen walstroom te gebruiken in havens. Het ministerie Infrastructuur en Waterstaat zet zich hiervoor in, in samenwerking met o.a. het Havenbedrijf Rotterdam.

Daarnaast worden ook koolstofvrije brandstoffen gestimuleerd in de scheepvaart. Het doel van het initiatief FeulEU zeevaart is om te zorgen voor een daling van de broeikasgasintensiteit met 80% aan boord van schepen.

ix. Walstroomaansluiting Vlaardingen

De realisatie van walstroomaansluiting in de haven van Vlaardingen zorgt voor NO_x-remissiereductie. Door bezoekende schepen (gemiddeld 313 schepen per jaar met gemiddeld 12 uur ligtijd) op de walstroom aan te sluiten wordt er in het totaal 30.780 kg NO_x per jaar gereduceerd.

x. Botlekstoomnetwerk

De industrie in het havengebied van Rotterdam heeft een grote energievraag. Daarbij produceren sommige bedrijven veel warmte tijdens hun productieprocessen, bijvoorbeeld bij afvalverbranding, terwijl andere bedrijven juist een grote energievraag in de vorm van stoom hebben. Het Botlekstoomnetwerk brengt deze bedrijven samen en biedt met de benodigde infrastructuur de mogelijkheid om stoom met elkaar uit te wisselen.

Het stoomnetwerk wordt in 2 fasen aangelegd; Fase 1, het cluster Zuid, wordt in gebruik genomen in 2026 en zal leiden tot een geschatte reductie van 58.000 kg/jr. Fase 2, de volledige uitrol in het Botlekgebied, wordt afgerond richting 2030 en zal nogmaals 58.000 kg/jr reduceren.

xi. Reko-Koole

De stoomuitwisseling Reko-Koole is een samenwerking tussen Reko en Koole waarbij Reko niet alle stoom omzet in elektriciteit maar een deel van de stoom direct aan Koole levert. Door deze efficiëntieslag, welke eind 2023 is gestart, wordt de NO_x-uitstoot van Koole gereduceerd. Dit gaat om ongeveer 2300 kg/jr.

⁴⁷ [Organisation - Sea Shipping](#)

⁴⁸ [ESI Portal](#)

⁴⁹ [Fit for 55 - Het EU-plan voor een groene transitie - Consilium](#)

xii. OCAP-leiding

OCAP vangt sinds 2005 CO₂ af bij industriële bronnen. Die gaat naar tuinders in diverse glastuinbouwgebieden. Voor hen is CO₂ een belangrijke voedingsstof, die anders verkregen moet worden door aardgas te verstoren. De geschatte reductie van NO_x-emissie als gevolg van het minder frequent gebruik van warmtekrachtkoppelingen (hierna: WKK's) wordt geschat op 160.000 kg/jr.

xiii. Aanscherping Besluit activiteiten leefomgeving

Door Europese richtlijnen is het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal), voorheen het Activiteitenbesluit, aangescherpt op emissie-eisen voor milieubelastende activiteiten.

xiv. Port call optimization

Havenbedrijf Rotterdam is de trekker van een internationaal project 'Port call optimization'⁵⁰. De effecten van verbeterde zeevaartlogistiek zorgen voor minder congestie, een vlottere doorstroming van schepen en verkleining van lig- en wachttijden. Daardoor vermindert de NO_x-uitstoot.

xv. Verduurzaming eigen vloot Havenbedrijf Rotterdam

Het Havenbedrijf Rotterdam heeft een vlootvernieuwingsprogramma goedgekeurd, waarmee de eigen vloot in 2035 volledig emissieloos zal zijn.

⁵⁰ [Port Call Optimization](#)

4.2 Emissiereductie van ammoniak (NH₃)

4.2.1 Landbouwsector

i. Stalsystemen en aanscherpingen

Sinds 1 augustus 2015 is het Besluit emissiearme huisvesting (hierna: Beh) van kracht geweest totdat deze is overgegaan in de Omgevingswet. Hierin zijn normen gesteld voor ammoniakemissie afkomstig van het houden van melkkoeien, vleeskalveren, varkens, kippen en kalkoenen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen stallen die zijn gebouwd vóór 1 juli 2015, tussen 1 juli 2015 en vóór 1 januari 2018 en stallen die zijn gebouwd ná 1 januari 2018. Uit de Rie volgt verder dat intensieve veehouderijen met meer dan 750 zeugen, 2000 vleesvarkens of 40.000 stuks pluimvee dienen te voldoen aan BBT.

ii. Derogatie

Sinds 2006 had Nederland een uitzondering op de Europese mestregels, waardoor Nederlandse boeren op gras (230 kg/ha) of zandgrond (250 kg/ha) meer stikstof mochten uitrijden bij het bemesten dan de gebruikelijke 170 kg/ha. In 2024 is door de EU aangekondigd dat deze uitzondering zal vervallen per 1 januari 2026. In de tussentijd wordt de derogatie afgebouwd. De analyse van de WUR toont aan dat het vervallen van de derogatie in Zuid-Holland vanaf 2026 zorgt voor een reductie van ongeveer 0,5 kton per jaar.

iii. Bufferstroken akkerbouw

Bufferstroken zijn een maatregel om de belasting van oppervlaktewater met meststoffen uit de landbouw te verminderen. Op 1 meter vanaf de waterlijn begint de bufferstrook. Over die bufferstrook mag geen mest worden uitgereden⁵¹. De lengte van de bufferstrook varieert afhankelijk van de oppervlakte van het perceel en de breedte van de sloot.

Uit een eerste analyse blijkt dat bufferstroken in de akkerbouw zorgen voor een kleine reductie van akkerbouwemissies. Omdat de bufferstrook zeer afhankelijk is van de gewassen op het land is het lastig te bepalen hoeveel reductie het precies zal opleveren, maar de verwachting is enkele procenten.

iv. Landelijke LBV/LBV+ en provinciale MGP opkoop

De Maatregel provinciale aankoop veehouderijen vlakbij natuurgebieden (MGA-1) is gepubliceerd op 3 november 2020⁵². Deze regeling gaf de mogelijkheid aan agrarische bedrijven met een hoge stikstofuitstoot dichtbij Natura-2000 gebieden om te stoppen.

De rijksregeling MGA-1 (piekbelasters) heeft geen aankoop in Zuid-Holland opgeleverd en dus niet geleid tot stikstofreductie.

De Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus)⁵³ is een subsidieregeling voor veehouders die willen stoppen met hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf.

⁵¹ [Concept-Uitvoeringsregeling bufferstroken derogatiebeschikking 2022- 2025 | Regeling | Rijksoverheid.nl](#)

⁵² [Regeling gerichte opkoop veehouderijen gestart | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

⁵³ www.onslevendlandschap.nl

De regeling stond open voor veehouders die landelijk de meeste stikstofneerslag veroorzaken op Natura 2000-gebieden.

Het gaat hierbij om bedrijfslocaties die stikstofdepositie per jaar veroorzaken. De regeling stond van 3 juli 2023 tot en met 20 december 2024 open.

De Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv)⁵⁴ was een subsidieregeling voor veehouders die willen stoppen met hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf. Het doel van de regeling is om de stikstofuitstoot vanuit de veehouderij te verlagen, zodat natuur die daarvoor gevoelig is, kan herstellen. De regeling was vrijwillig en bedoeld voor veehouders die niet vallen onder de aanpak piekbelasting maar wel overwegen om te stoppen met een bedrijf(slocatie). De regeling liep van 3 juli tot en met 1 december 2023.

Voor de Rijksregelingen LBV/LBV+-regeling zijn in Zuid-Holland 5 aanmeldingen gedaan. Hiervoor zijn nog geen beschikkingen afgegeven en daarmee is het nog niet zeker dat deze stikstofreductie zullen opleveren.

Begin 2025 wordt waarschijnlijk de nieuwe Regeling provinciale Gebiedsgerichte beëindiging (RPGb), ook wel Maatregel Gerichte Beëindiging (MGB) genoemd, opengesteld. Dit is een subsidieregeling voor het (gedeeltelijk) beëindigen van veehouderijen die de provincie zelf zal uitvoeren. De toelatingsdrempel is laag, waardoor vele bedrijven, ook in Zuid-Holland, hiervoor in aanmerking komen. De Rijksmiddelen in Batch A van de regeling bedragen 7,04 miljoen euro voor Zuid-Holland.

v. Subsidieregeling Duurzame Landbouw

De provincie Zuid-Holland komt in 2025 met een subsidieregeling voor de melkveehouderij in het kader van verduurzaming. Deze subsidieregeling bestaat uit 3 onderdelen:

- *Bedrijfsontwikkelplannen*

Deze subsidie is gericht op het vergoeden van het laten maken van een bedrijfsontwikkelplan. Dit houdt in dat gekeken wordt naar de uitgangssituatie van de agrariër en een plan wordt gemaakt hoe deze ondernemer in de toekomst zijn bedrijf op een duurzame manier kan ontwikkelen. Hoewel dit niet direct leidt tot een afname van ammoniakemissies, helpen deze bedrijfsplannen wel bij het mogelijk maken van de transitie van gangbare landbouw naar duurzame landbouw.

- *Technische innovaties*

Agrariërs die willen investeren in technieken om minder ammoniak uit te stoten kunnen deze deels vergoed krijgen. Deze technieken zorgen voor een aanzienlijke reductie van de stalemissies (50-70%) en hebben ook een positieve invloed op de veldemissies door het verminderen van stikstof in de mest.

Omdat de subsidieregeling een beperkt budget heeft zal dit voor individuele agrariërs tot een behoorlijke reductie kunnen leiden, maar op provinciaal niveau zal dit slechts leiden tot een geringe reductie.

⁵⁴ www.onslevendlandschap.nl/maatregelen/landbouw/landelijke-beeindigingsregeling-veehouderij

- *Stalmeetsystemen*

De subsidieregeling vergoedt het aanschaffen en onderhouden van een stalmeetsysteem via een meetinstantie. Inzicht in de emissies uit melkveestallen is belangrijk om te begrijpen op welke manier agrariërs invloed kunnen hebben op de emissie. Hoewel alleen meten niet direct zal leiden tot emissiereductie, zal de verzamelde informatie helpen om het beleid beter vorm te geven om zo meer ammoniakreductie te kunnen bewerkstelligen in de toekomst.

vi. Opkopen NNN; afgelopen jaren en tot 2027.

De komende jaren vindt veel natuurinrichting plaats, wat in veel gevallen inhoudt dat de grond van agrarisch gebruik naar natuurbeheer of naar natuur met deels agrarisch medegebruik of beheer zal overgaan. De mestplaatsing neemt hiermee (soms drastisch) af en dat leidt tot minder stikstofuitstoot. Het totale effect van NNN-realiseren op de stikstofdepositie is daarmee positief: het zorgt voor minder emissie.

Sinds 2018 heeft Grondzaken ruim 300 verwervingen gerealiseerd. De meeste aankopen betreffen gehele of gedeeltelijke percelen grond voor de realisatie van NNN. In Voor de periode 1 januari 2025 tot en met 2027 is de doelstelling nog 2.735 hectare aan NNN te realiseren. In het totaal leidt dit tot een realisatie van ongeveer 3200 hectare aan NNN waarbij (naar schatting) op bij ongeveer 80% van de hectare deze worden omgezet van landbouwgrond naar natuur. Op zo'n 2600 hectare zal als gevolg daarvan geen mest meer worden uitgereden waar dat eerder wel het geval was. Dit leidt dus tot een reductie van de ammoniakemissies.

vii. Emissieplafond ammoniak melkveehouderij – Omgevingseffectrapportage (OER)

De provincie Zuid-Holland onderzoekt de effecten van het instellen van een emissieplafond voor ammoniak in de melkveehouderij. Dit is onderdeel van de omgevingseffectrapportage (OER) waarin voor verschillende opgaven in het landelijk gebied de effecten op samenleving, natuur en agrarische verdien capaciteit worden onderzocht.

Er wordt onderzocht wat het effect is van het invoeren van een emissieplafond van 35, 40 of 45 kg NH₃ per hectare. Daarbij wordt zowel onderzocht wat het effect is van het invoeren door middel van een streefwaarde (sturend) als het invoeren van een doelvoorschrift (normerend). Aan de hand van de uitkomsten van de OER zal er gekeken worden of en zo ja hoe het emissieplafond ingevoerd kan worden.

4.2.2 Industrie & afvalverbranding

i. Beperking ammoniakuitstoot bij industriële piekbelasters (BAIP)

Voor industriële bedrijven die onder code C vallen van de Standaard Bedrijfsindeling is een subsidieregeling opgesteld om ammoniakemissies te reduceren⁵⁵. Het totale budget is gesteld op 54.000.000 euro. Net als de MGA-1 is er geen uitvraag gedaan binnen Zuid-Holland. Buiten de provincie is hier wel op getekend door bedrijven.

ii. Aanscherping Bal

Net als bij emissie-eisen voor stikstofoxiden is door Europese richtlijnen het Bal aangescherpt voor ammoniakemissies bij schoorstenen.

⁵⁵ [Beperking ammoniakuitstoot bij industriële piekbelasters \(BAIP\) | RVO.nl](#)

6. Monitoring

Het monitoren van de voortgang is belangrijk om in beeld te brengen hoever Zuid-Holland staat met het reduceren van emissies en welke reducties van stikstofdepositie daarvan het gevolg zijn. Een deel van deze monitoring gebeurt landelijk, een deel wordt provinciaal geregeld.

6.1 Landelijk instrumentarium

i. Landelijk Meetnetwerk Luchtkwaliteit

Het RIVM beheert het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (hierna: LML)⁵⁶. De eisen aan de meetlocaties voor de monitoring staan in de Omgevingsregeling (paragraaf 12.2.1.2). Het meetnet bestaat uit ongeveer 100 meetlocaties. Op elke meetlocatie staan geavanceerde meetinstrumenten die 24 uur per dag de luchtkwaliteit meten. Er is een aantal meetlocaties in drukke straten en in rustige delen van de stad, en een aantal in het buitengebied. Onderdeel van het meetnetwerk luchtkwaliteit zijn de metingen voor NO_x-concentraties.

ii. Meetnetwerk Ammoniak in Natuurgebieden

In het Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden (MAN)⁵⁷ worden luchtconcentraties van ammoniak gemeten. Het meetnet is opgericht in 2005 en bestaat inmiddels uit 110 gebieden en 330 meetlocaties.

De metingen worden uitgevoerd met passieve monsternemers. Dit zijn buisjes met onder in een filter dat ammoniak uit de omgeving binnenlaat. Bovenin bevindt zich een vloeistof dat alle ammoniak in het buisje absorbeert. In het laboratorium wordt de hoeveelheid opgenomen ammoniak bepaald. Dit wordt omgerekend naar luchtconcentraties en geijkt aan metingen uit het LML. Alle buisjes hangen een maand in het veld. Er worden dus maandgemiddelde ammoniakconcentraties bepaald.

6.2 Provinciale monitoring

i. NO_x-monitor

De DCMR Milieudienst Rijnmond voert in opdracht van de provincie Zuid-Holland jaarlijks de NO_x-monitor⁵⁸ uit. Hierin wordt gerapporteerd hoeveel de NO_x-emissie in de provincie het afgelopen (rapportage)jaar heeft gereduceerd. Omdat de cijfers vanuit de emissieregistratie worden gebruikt en deze pas in het volgende jaar beschikbaar komen, rapporteert de NO_x-monitor over het jaar voor het afgelopen jaar. Per sector wordt beschreven hoe de emissie zich verhoudt tot voorgaande jaren, waarbij er onderscheid wordt gemaakt tussen de drie kerngebieden van het Zuid-Hollandse Programma Landelijk gebied (hierna: ZH-PLG) Kust en Duinen, de Veenweiden en de Zuid-Hollandse Delta en het havengebied in de gemeente Rotterdam.

⁵⁶ <https://iplo.nl/thema/lucht/vaststellen-luchtkwaliteit/landelijk-meetnet-luchtkwaliteit/>

⁵⁷ <https://www.rivm.nl/stikstof/meten/meetnet-ammoniak-in-natuurgebieden>

⁵⁸ <https://www.zuid-holland.nl/politiek-bestuur/bestuur-zh/gedeputeerde-staten/besluiten/besluit/nox-monitor>

ii. Ammoniakmonitor

De Ammoniakmonitor is een door de provincie Zuid-Holland zelf ontwikkelde tool om de ammoniakemissies in Zuid-Holland te monitoren. De Ammoniakmonitor maakt net als de NO_x-monitor gebruik van de gegevens uit de emissieregistratie. Echter geeft de Ammoniakmonitor niet alleen een terugblik op de afgelopen jaren, het laat ook zien hoe de toekomstige ontwikkeling van de ammoniakemissies er uit gaan zien. Het is mogelijk om maatregelen in te voeren in de Ammoniakmonitor met daarbij het effect en het werkingsgebied, op basis van de totale optelsom van alle maatregelen kan de Ammoniakmonitor dan een prognose laten zien van de toekomstige ammoniakemissies in Zuid-Holland.

Bijlage 1: Samenvatting natuurherstelmaatregelen

PM

Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

April 2025

Provincie Zuid-Holland

Preambule

Zuid-Holland moet van het stikstofslot af. Daar is iedereen van overtuigd. De afgelopen weken hebben wij alles gedaan wat binnen ons vermogen ligt om tot een pakket van maatregelen te komen

die een oplossing dichterbij brengt. We hebben met het college van Gedeputeerde Staten in meerdere sessies intensief met elkaar gesproken over de thematiek, onze analyse van de impact op de Zuid-Hollandse samenleving en mogelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan een oplossing. Ook hebben wij hierover gesprekken gevoerd met stakeholders uit alle betrokken sectoren. Het voorliggende voorstel is het resultaat van die inspanning.

We focussen op maatregelen waar we nu mee kunnen starten en waarbij het doel is om met maatregelen van provincie en het Rijk de vergunningverlening op gang te brengen/krijgen. We richten ons daarbij in eerste instantie op maatregelen die op korte termijn tot ammoniakreductie leiden en noodzakelijk zijn om voldoende effect te sorteren.

We zijn ons ervan bewust dat de voorgestelde maatregelen niet het gehele probleem oplossen, soms lang kunnen duren en grote kosten kennen. Met de grootste inspanning en maatregelen kan de provincie naar onze inschatting zelf zo'n 10 procent van de stikstofopgave oplossen. Voor minimaal de overige 90 procent is Zuid-Holland afhankelijk van een krachtig Rijkspakket aan generieke maatregelen. We zetten vanuit Zuid-Holland de stap naar voren, maar het is cruciaal dat het Rijk voldoende in actie komt en substantiële maatregelen neemt met bijbehorende financiële middelen. Deze oproep hebben wij met verschillende partners regelmatig aan het Rijk gedaan. We zien uit naar de uitkomsten van de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel die dit voorjaar haar resultaten presenteert. We doen tevens een beroep op alle sectoren om samen met ons de schouders eronder te zetten om een oplossing te bieden voor dit complexe vraagstuk met grote gevolgen voor Zuid-Holland én Nederland.

Dit voorstel is niet het einde, maar een eerste stap. Alle partijen, overheden en bedrijven, zullen een maximale inspanning moeten leveren. Wij gaan, na vaststelling van het pakket, meteen aan de slag met de verdere uitwerking, bijschaving en bijsturing. Daarnaast blijven we continu zoeken naar andere maatregelen en oplossingen en blijven we continu in gesprek met onze gebiedspartners. Wij beseffen dat dit een ingrijpend voorstel is en dat het veel vraagt van de verschillende sectoren. Dat het gepaard kan gaan met onzekerheden. Is alles wel haalbaar en betaalbaar? Wij willen ons maximaal inzetten om hierbij de nodige begeleiding en middelen beschikbaar te stellen. Er is nog veel werk aan de winkel en alleen samen bereiken we de bestemming.

1. Grote impact voor Zuid-Holland én Nederland

Als Zuid-Holland op slot zit, zit Nederland op slot. Nu hier de economie, woningbouw en verduurzaming van de industrie en landbouw stilvallen heeft dat immense gevolgen voor de toekomstbestendigheid en innovatiekracht van ons land. Het is van het grootste belang dat het Rijk maatregelen treft om de natuur te herstellen en Nederland van het slot te halen, daarbij oog hebbende voor maatregelen die ook Zuid-Holland met haar unieke karakter vooruithelpen.

In onze provincie vindt over de volle breedte een uitzonderlijke stapeling van fysieke en sociale uitdagingen plaats, terwijl in geen enkele provincie de druk op de beperkte beschikbare ruimte zo groot is als in Zuid-Holland. Met onze duinen, delta en veenweiden hebben wij een uniek landschap in Nederland.

Het gaat te ver om alle unieke opgaven van Zuid-Holland in zijn volledigheid hier op te sommen. Wat vaststaat, is dat onze economie en industrie van lokaal, regionaal, nationaal en internationaal belang is en een cruciale rol speelt in de energietransitie en de reductie van CO₂. Kijken we naar het sociale domein, dan zien we dat in onze steden en dorpen de brede welvaart het meeste onder druk staat van heel Nederland. De voorziening in eerste levensbehoeften – huisvesting, voeding en kleding – is niet voor iedere inwoner van Zuid-Holland vanzelfsprekend. Op kwetsbare grond moeten we hier een kwart van de woningbouwopgave realiseren. Dat is een van de grote opgaven die nu ongenadig hard wordt geraakt door de recente stikstofuitspraken. Oplossingen voor alle grote opgaven lijken verder weg dan ooit. Zuid-Holland is lamgelegd. De druk op de ruimte én de samenhang van alle vraagstukken in de provincie zijn dermate groot, dat louter sectorale oplossingen niet helpen. Alleen integrale oplossingen van het Rijk en de provincie samen kunnen Zuid-Holland van het slot halen.

Wat de rol van de provincie Zuid-Holland daarin zelf betreft, is die slechts klein. Met de grootste inspanning en maatregelen kan de provincie zelf wellicht 10 procent van de stikstofopgave oplossen. Voor minimaal de overige 90 procent is Zuid-Holland afhankelijk van een daadkrachtig Rijk met generieke maatregelen. Als effectieve reductiemaatregel wordt vaak opgeroepen om de veestapel te halveren. Al zouden we in Zuid-Holland onze relatief kleine veestapel fors inkrimpen, levert dat voor onze provincie maar een minimale bijdrage aan de stikstofreductie op. Dat onderschrijft nog maar eens hoe belangrijk het is dat wij onze uitzonderlijke positie onder de aandacht brengen bij andere overheden en partners.

Leeswijzer

In dit hoofdstuk duiden we aan de hand van drie thema's het belang van Zuid-Holland voor Nederland, maar ook tegen welke problemen en uitdagingen we tegenkomen. Daarbij gaan we in op Economie, innovatie en strategische autonomie inclusief onze innovatieve land- en glastuinbouw; Woningbouw en vitale infrastructuur; en Verduurzaming. In hoofdstuk 2 introduceren we de Samenhangende aanpak natuurherstel en economie. Daarin lichten we de maatregelen die we als provincie willen nemen toe en specificeren we wat we daarvoor van het Rijk nodig hebben. Tot slot gaan we in hoofdstuk 3 dieper in op de provinciale maatregelen.

Economie, innovatie en strategische autonomie

Zuid-Holland is de drijvende kracht achter de Nederlandse economie; bijna een kwart van het nationaal verdienvermogen komt uit Zuid-Holland. Toch neemt de groei van onze economie af; dit

vraagt om transitie en stimulatie. Stilstand van onze economie betekent dat de motor van de Nederlandse economie vastloopt.

Zuid-Holland is cruciaal voor Nederland en Europa vanwege zijn haven, glastuinbouw en landbouw, bedrijven en kennisinstellingen. De Rotterdamse Haven brengt voor heel Nederland een werkgelegenheid van meer dan 500.000 arbeidsplaatsen en een toegevoegde waarde van ruim 60 miljard euro met zich mee. Daarnaast is de haven met haar basisindustrie essentieel voor de strategische autonomie van Nederland en Europa. 's Werelds grootste glastuinbouwcluster ligt in Zuid-Holland en is een koploper in de wereld. In combinatie met onze sterke en innovatieve landbouwsector draagt dit met hoogwaardige productie en kennis bij aan strategische voedselzekerheid. Zuid-Hollandse bedrijven en kennisinstellingen dragen jaarlijks 3,5 miljard euro bij aan research en development en zo aan een innovatief en weerbaar Nederland met sterke posities in sleuteltechnologieën.

We zien in onze provincie echter ook de andere kant van de medaille; onze inwoners hebben te maken met slechte luchtkwaliteit en vervuiling door PFAS. Zuid-Holland scoort landelijk het laagst als het gaat om levensverwachting in goed ervaren gezondheid en kent grote gezondheidsverschillen tussen gebieden onderling.

Daarnaast zien we, ondanks de potentie die er is, dat de groei in de Zuid-Hollandse economie achterblijft. Dat is slecht voor heel het land. Zo dreigen **investerings in de haven stil te vallen**. Uit cijfers van Deltalinqs blijkt dat meer dan 70 procent van de bedrijven aangeeft dat investeringen in de Rotterdamse Haven in gevaar zijn. Het gaat hierbij om 7 miljard euro aan uitgevoerde en lopende projecten en ruim 11 miljard euro aan geplande investeringen. Tegelijkertijd zien we dat ook de innovaties en doorontwikkelingen in de land- en tuinbouw dreigen stil te vallen.

Dat komt door een stapeling van problematiek rondom **stikstof, beschikbaarheid van duurzame energie, relatief hoge energieprijzen en netcongestie**. Bedrijven krijgen geen vergunningen en/of ruimte op het elektriciteitsnet. Dit zijn cruciale vestigingsfactoren: zonder deze eerste vereisten verdwijnen investeringen in bedrijvigheid, groei en toekomstbestendigheid van de Zuid-Hollandse economie. Ook is er fysiek en qua regelgeving meer ruimte nodig voor energie en innovatie.

Woningbouw en vitale infrastructuur

Nederland zit in een wooncrisis. Als de woningbouw in Zuid-Holland stilvalt, raakt dat heel woningzoekend Nederland. Dat komt omdat er met bijna een kwart miljoen woningen bijna een kwart van de nationale woningbouw-opgave tot 2030 in onze provincie ligt. Daar komt bij dat in geen enkele provincie de druk op de beschikbare ruimte zo groot is als in Zuid-Holland terwijl we juist hier in het westen ook te maken hebben met bodemdalingsproblematiek.

Zonder natuurvergunningen en de juiste randvoorwaarden gaat er helaas in Zuid-Holland geen schop in de grond voor de bouw van woningen. Knelpunten die al langer spelen, worden versterkt door de stikstofproblematiek. Zo **blokkeert netcongestie ook de woningbouw**. De verzwarende van het elektriciteitsnet loopt al jaren achter en is nog complexer geworden door de stikstofproblematiek omdat projecten stil komen te liggen. Daarnaast staat de **beschikbaarheid van drinkwater onder druk** en hebben we financiële uitdagingen. Zonder deze randvoorwaarden wordt de nationale (woning)bouwopgave niet gerealiseerd.

Ook infrastructuur is van cruciaal belang voor Zuid-Holland en de woningbouw. Er is een goede ontsluiting van wijken nodig en voor woon-werk verkeer. Zo is langs de Oude Lijn (spoorlijn Leiden-

Dordrecht) de bouw van ruim 170.000 woningen geprogrammeerd. Door de recente ontwikkelingen rondom natuurherstel en stikstofreductie lopen bouwvergunningen vast en stagneert ook de bouw en het onderhoud van infrastructuur.

Verduurzaming en CO₂-reductie

Zuid-Holland is dé plek om grote stappen te zetten in de reductie van de **nationale CO₂-uitstoot**. Onze provincie kent namelijk de potentie om 40 procent van de nationale CO₂-reductiedoelstelling voor 2030 te realiseren en er worden stappen gezet richting 100 procent klimaatneutraliteit in 2050. Er is veel gesproken, investeringen liggen klaar en bedrijven starten nu allemaal projecten om de transitie daadwerkelijk te maken.

Omdat er **geen stikstofruimte** is voor de **benodigde vergunningverlening**, zet dit een rem op innoverende oplossingen voor de industrie en haar reductie van CO₂-emissies. Zelfs als er weer vergunningen kunnen worden gegeven, wordt de benodigde elektrificatie van het Havenindustriële Complex in Rotterdam geremd door het **ontbreken van een voortvarende aanpak van netcongestie**.

De industrie in de Rotterdamse Haven is verantwoordelijk voor slechts 1 procent van de gemiddelde stikstofdepositie. Daar komt bij dat uit cijfers van de DCMR blijkt dat de NO_x-uitstoot van de industrie in de Rotterdamse Haven de afgelopen 15 jaar met 60 procent is gereduceerd. Een stevig pakket aan Rijksmaatregelen is **onmisbaar** om de potentie van deze sector voor de energietransitie ten volle te benutten.

Ook de landbouw wil verder verduurzamen maar wordt daarin belemmerd. De stikstofproblematiek **vertraagt landbouwinnovaties en zet een rem op verdere ontwikkelingen**, terwijl deze juist nu juist hard nodig zijn.

Hoe wij de problemen als provincie, samen met het Rijk aan willen pakken

Deze vraagstukken, problemen en knelpunten zijn niet van vandaag op morgen opgelost. Maar we moeten wel vandaag beginnen met het werken aan de oplossing. Hoe langer de problematieken voortduren, hoe groter ze worden. In het volgende hoofdstuk introduceren we daarom een Zuid-Hollands maatregelenpakket. Zuid-Holland kan dit echter niet alleen. We hebben het Rijk nodig om de problematiek op te lossen met generiek geborgde maatregelen, én om de provinciale maatregelen te nemen. Ook daar gaan we in het volgende hoofdstuk op in.

2. De aanpak: hoe Zuid-Holland van het stikstofslot komt

Doel van de aanpak

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Daarom stelt het college van Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland een substantieel maatregelenpakket voor met als driedig doel:

- *Een integraal perspectief geven voor herstel van de natuur in en de economische doorontwikkeling van onze provincie en in het verlengde daarvan voor Nederland.* De maatregelen die de provincie wil verkennen én de inzet die het daarvoor van het Rijk vraagt, moeten een belangrijke stap zetten richting verbetering van de staat van de natuur en het mogelijk maken van vergunningverlening. Daarvoor hebben we alle overheden en sectoren nodig.
- *De verbinding maken met andere beleidsthema's in de fysieke en economische domeinen zoals klimaat, water en strategische autonomie.* De maatregelen richten zich niet alleen op stikstof. Het pakket heeft ook positieve gevolgen voor, bijvoorbeeld, de waterkwaliteit en reductie van broeikasgassen. Omdat vergunningsverlening heel veel sectoren raakt, doet de oplossing dat ook. Denk aan de investeringen in de haven, verduurzamingsprojecten in de glastuinbouw en de legalisering van PAS-melders.
- *Verduidelijken van de mogelijkheden voor de provincie op het gebied van stikstof en verhelderen wat ze daarvoor nodig heeft vanuit het Rijk.* De provincie kan het stikstofprobleem onmogelijk alleen oplossen. Met 100% van de inzet kunnen we in Zuid-Holland misschien 10% van de oplossing bieden. We hebben daarom van het Rijk een sterk maatregelenpakket met substantiële effecten én ondersteuning voor de provinciale maatregelen pakketten nodig.

Samenhang van de voorgestelde maatregelen met de lopende herziening van het omgevingsbeleid en de omgevingseffectrapportage (OER)

Met gebiedsprocessen van het Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied zet de provincie zich samen met haar partners al langer in voor het realiseren van de doelen op het gebied van waterkwaliteit, natuurherstel, bodemdaling en toekomstbestendige landbouw. De samenhang in vraagstukken is groot. Daarom is vorig jaar al begonnen met het meer integraal bekijken van en zoeken naar mogelijke oplossingen. Omdat dit tot beleidsaanpassingen zal leiden, moet dit worden opgenomen in de herziening van het Omgevingsbeleid.

Om de besluitvorming over die herziening te onderbouwen, onderzoekt de provincie op vier thema's alternatieven in de OER. Daarbij is ook een vijfde thema opgenomen waarin de integraliteit van de andere vier thema's wordt onderzocht. De scope van de OER, waaronder deze alternatieven, is op 19 december 2024 vastgesteld in Gedeputeerde Staten. Het gaat om de volgende thema's:

- Emissieplafond ammoniak
- Overgangszones nabij Natura 2000-gebieden

- Grondwaterstand veenweiden
- Boerenlandvogels
- Integraal onderzoeksalternatief gericht op doel- en middelstapeling (=doelmatigheidsonderzoek)

De uitwerking van de eerste twee onderwerpen in deze voorliggende voorgestelde aanpak loopt inhoudelijk vooruit op het proces van de herziening van het Omgevingsbeleid. De maatregelen vallen echter binnen de kaders van de alternatieven die in het OER worden onderzocht. Daarom kunnen deze maatregelen in mei verder worden uitgewerkt als onderdeel van de herziening van het omgevingsbeleid. De OER wordt in mei wordt afgerond. In juni ligt die ter besluitvorming voor in Gedeputeerde Staten. Als die nog aanleiding geeft voor aanpassingen van de herziening, worden die verwerkt in het Gedeputeerde-Staten-voorstel.

Betrokkenheid stakeholders

In de afgelopen periode hebben we de eerste contouren van de voorgestelde maatregelen met meer dan 50 stakeholders besproken in vier stakeholdersessies. Stakeholders werden voor een van de volgende gesprekken uitgenodigd:

- Industrie, haven, glastuinbouw en energie
- Agrarische sector
- Mobiliteit en wonen
- Natuur en water

Doel van de gesprekken was om de voorgestelde maatregelen toe te lichten en beelden van stakeholders op te halen. Ondanks de korte termijn waarop deze gesprekken zijn georganiseerd, was er bij de aanwezige partijen veel waardering voor dit initiatief. Het feit dat partijen werden betrokken in deze fase van gedachtenvorming werd gewaardeerd. Dat geldt over het algemeen ook voor de stap naar voren die de provincie met de maatregelen wil zetten. Naast de stakeholdersessies is er op ambtelijk niveau met verschillende organisaties individueel contact geweest.

Er moet nog veel worden uitgewerkt. Daarbij hebben we ook onze gebiedspartners en stakeholders nodig. Daarom blijven we in de volgende fase continu met hen in gesprek.

Maatregelen die Zuid-Holland neemt

Als provincie staan we aan de lat om onze verantwoordelijkheid te nemen en stellen we onderstaande maatregelen voor. We introduceren ze hier kort. In hoofdstuk 3 volgt een verdieping van deze maatregelen.

Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds

Het is van belang om de stikstof-uitstoot uit de landbouw terug te dringen. Dat willen we doen door het instellen van een emissieplafond ammoniak voor de melkveehouderij. Met een emissieplafond stellen we een maximum aan de hoeveelheid ammoniak die een bedrijf mag uitstoten. Het is aan de ondernemer om te bepalen hoe te voldoen aan het emissieplafond. Bijvoorbeeld door extensiveren, innovaties en/of voer- en managementmaatregelen. Voor een aantal mogelijke maatregelen is (financiële) ondersteuning beschikbaar vanuit het Rijk en verkennen we aanvullende mogelijkheden vanuit de provincie. Die zullen nodig zijn om tot een normerend plafond te komen. Hiervoor zullen aanvullende middelen vanuit het Rijk nodig zijn.

We starten met de uitwerking van een ammoniakplafond voor de melkveehouderij omdat het grootste gedeelte van de ammoniakemissie uit de melkveehouderij komt én omdat er al relatief veel onderzoek naar de uitwerking voor de melkveehouderij is gedaan. Dat betekent echter niet dat er niet ook een reductie in de andere landbouwsectoren nodig is. Andere sectoren volgen (eventueel) op een later moment. Hiervoor is echter nog (veel) meer onderzoek en uitwerking nodig.

In de uitwerking van het ammoniakplafond voor de melkveehouderij gaan we uit van een limiet van een aantal kg ammoniakemissie per hectare grasland en/of grond benut voor het produceren van veevoer per jaar. Om de hoogte van het plafond te bepalen onderzoeken we de effecten en impact van een emissieplafond van 45 kg/ha/jr, 40kg/ha/jr en 35 kg/ha/jr.

We weten dat het emissieplafond beperkt effect heeft als het niet ook in andere provincies wordt ingevoerd. We zien landelijke invoering daarom randvoorwaardelijk voor de invoering in Zuid-Holland. We zijn voor het succes van de maatregelen en de benodigde middelen (om flankerend beleid vorm te geven) dan ook in grote mate afhankelijk van het Rijk.

Overgangszones nabij N2000-gebieden

Overgangszones zijn zones aangrenzend aan N2000-gebieden, waarbinnen functies en activiteiten worden aangepast om drukfactoren op N2000-gebieden te verminderen. Dit bevordert natuurherstel in en draagt bij aan de instandhoudingsdoelen van de N2000-gebieden.

Dit betekent niet dat alle activiteiten volledig weg moeten uit overgangszones, maar wel dat aanpassing nodig is. We onderzoeken nu in het OER de effecten van maatregelen voor de drukfactoren waterkwantiteit, exoten en recreatiedruk. Daarbij kijken we zowel naar de verwachte effecten op basis van stimulering en op basis van verplichting (normering).

Overgangszones met maatregelen voor de drie voorgenoemde drukfactoren kunnen mogelijk stikstofreductie als koppelkans bieden. Daarmee is het ook mogelijk hier extra middelen aan te koppelen. Daarnaast gaan we de komende periode onderzoeken voor welke N2000-gebieden en op welke manier overgangszones nog meer kunnen bijdragen aan de reductie van stikstof als drukfactor.

Strategische grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering

Door op strategische posities grond te verwerven creëren we mogelijkheden voor het verplaatsen van bedrijven, de extensivering van bedrijven, het kunnen opleggen van beperkingen in overgangszones of het kunnen realiseren van natuur en andere opgaven. In sommige gevallen worden ook opstallen overgenomen. Hierdoor kunnen we de stikstofdruk en de impact van andere drukfactoren op N2000-gebieden direct of indirect verminderen.

Strategische grondverwerving is vrijwillig en gebeurt vooruitlopend op de vervolgmaatregel (verplaatsen, extensiveren, etc.). Daarbij gaan we zowel proactief als reactief te werk door zowel te reageren op aanbod uit de markt als de markt actief te scannen en stoppers zelf te benaderen. Verder verkennen we toekomstige mogelijkheden voor het inzetten van het voorkeursrecht.

Natuurlijke stoppers

Naar verwachting stopt binnen 10 jaar 30% van de Zuid-Hollandse agrarische melkveebedrijven, bijvoorbeeld omdat er geen opvolging is. De ervaring leert dat de stikstofrechten van deze stoppende bedrijven worden verkocht aan andere melkveebedrijven waardoor er geen of slechts beperkt effect is voor stikstofreductie. Om die stikstofreductie toch te bereiken zorgen we ervoor dat we beter zicht

hebben op natuurlijke stoppers om ons bestaande instrumentarium zoals strategisch grondbeleid beter te kunnen inzetten én ontwikkelen we een provinciale beëindigingsregeling.

Wat we van het Rijk nodig hebben

De provincie doet wat het kan om de problematiek op te lossen. Maar we weten ook dat de impact van onze maximale inzet beperkt is. Dat geldt voor alle provincies. Het Rijk staat aan de lat en wij hebben het Rijk nodig om de natuur te herstellen en vergunningsverlening mogelijk te maken. We vragen het Rijk daarom in te zetten op de volgende maatregelen:

- **Geborgde generieke maatregelen**, waardoor stikstofreductie plaatsvindt, zijn cruciaal om verslechtering van Natura 2000-gebieden tegen te gaan en de impasse bij vergunningverlening te doorbreken.
- **De snelle ontwikkeling van een Emissieplafond** ammoniak als vorm van doelsturing voor heel Nederland om **ammoniakemissies** te verminderen. Dit sluit aan bij het ingezette voornemen van de minister van LNV om over te gaan van sturing op depositie naar sturing op emissie¹. Zoals hierboven toegelicht verkennen we de invoering hiervan voor Zuid-Holland, maar zien we ook dat dit alleen een substantieel effect heeft als het voor heel Nederland wordt ingevoerd.
- **Maatwerk voor overgangszones**. Wij onderzoeken de mogelijkheden en effecten van overgangszones in onze provincie. Elk N2000-gebied is anders en kent andere drukfactoren. Dat betekent dat vermindering van drukfactoren voor elk gebied een andere aanpak vergt. Daarom vragen we het Rijk om maatwerk mogelijk te maken voor de overgangszones en niet te kiezen voor een generieke aanpak. Daarnaast is het belangrijk daar voldoende middelen voor vrij te maken.
- **Onderzoek de scheiding van NOx en NH3**. De trend van stikstofoxidenemissies (NOx) is nog steeds dalend, waar die voor ammoniak (NH3) de laatste 10 jaar vlak is. Om het verlenen van natuurvergunningen deels weer los te trekken, vragen we het Rijk te onderzoeken of er een onderscheid mogelijk is voor activiteiten die voor het overgrote deel NOx uitstoten en activiteiten die voor het overgrote deel NH3 uitstoten
- **Extensiveren een nadrukkelijker onderdeel van het beleid**. Een belangrijke route naar een oplossing voor het stikstofvraagstuk in de landbouw is extensivering op verschillende manieren. Om deze extensivering mogelijk te maken zijn er zowel middelen van het Rijk als instrumenten nodig. Middelen voor het voeren van strategisch grondbeleid, en instrumenten zoals het inregelen van beperkingen in overgangszones. De minister heeft aangegeven aan de slag te gaan met extensivering. Wij ondersteunen die beweging maar onderstrepen dat hier haast bij geboden is.
- **Emissieloos bouwen voor weg-, water- en woningbouwprojecten**. Door landelijke verplichting of stimulering vermindert de stikstofuitstoot in de uitvoeringsfase van het project. Hierdoor wordt het makkelijker de natuurvergunning voor de uitvoeringsfase af te geven. Het Rijk zou emissieloos bouwen verplicht kunnen stellen en/of investeringen in schoon en emissieloos bouwmaterieel en laadmogelijkheden op bouwplaatsen financieel of fiscaal **kunnen** ondersteunen.

¹ Dit sluit ook aan bij de recente Kamerbrief van de Minister
<https://open.overheid.nl/documenten/51eac974-9996-4ec5-bd62-7e5ffd825fa8/file>

- **Onderzoek een juridisch geborgde rekenkundige ondergrens van 1 mol.** Wij ondersteunen het voornemen van het Rijk om een ondergrens van 1 mol te onderzoeken. Het is daarbij cruciaal dat de ondergrens juridisch houdbaar is en gepaard gaat met een geborgd maatregelenpakket waarmee voldoende stikstofreductie wordt bewerkstelligd.
- **Verruiming van staatssteunregels.** Financiële ondersteuning aan boeren en tuinders ten behoeve van de transitie in de landbouw wordt in een aantal gevallen gezien als staatssteun. Daardoor kan die ondersteuning niet geboden worden in die mate die we zouden willen met als gevolg dat de transitie beperkt of vertraagd plaatsvindt. We vragen het Rijk te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de verruiming van staatssteunregels om boeren en tuinders meer te kunnen ondersteunen bij de verduurzaming van hun bedrijf.

Financiën

Het provinciale maatregelenpakket wordt de komende periode verder uitgewerkt. Het is dan ook op dit moment niet mogelijk om een gegronde inschatting van de kosten te geven, omdat daar nog te veel onzekerheden en onduidelijkheden in zijn. Ook is er mogelijke overlap tussen de maatregelen in het beoogde effect, waardoor een betrouwbare berekening nog niet kan worden gemaakt. Onderbouwde voorstellen zullen uiteindelijk meegenomen worden in de besluitvorming over de begroting. Op hoofdlijnen schatten we op dit moment het kostenniveau per maatregel als volgt in:

- **Emissieplafond:** hoge incidentele kosten door omvang van de doelgroep voor in ieder geval de komende vijf jaar ten behoeve van flankerend beleid in Zuid-Holland: o.a. investeringen in de uitrol van innovatieve technologie en extensiveringsmogelijkheden. De mate van ondersteuning en bijbehorende kosten hangt ook af van de uiteindelijke hoogte van het emissieplafond. Daarnaast zal er in sommige gevallen structureel geld nodig zijn voor beheer.
- **Overgangszones:** naar verwachting hoge incidentele kosten en relatief hoge structurele beheerskosten. Dit hangt echter in grote mate af van de omvang van het areaal overgangszones en de inhoud van de te nemen maatregelen in die overgangszones en de aard en staat van de betreffende N2000 gebieden.
- **Strategisch grondbeleid:** hoge incidentele kosten, geen structurele kosten afhankelijk van de hoeveelheid grondaankoop. Daar staat tegenover dat grondbeleid ook (beperkte) inkomsten op kan leveren die een deel van de kosten ondervangt.
- **Natuurlijke stoppers:** kosten voor de provinciale beëindigingsregeling worden gedekt vanuit het Rijk. Wanneer dit via strategisch grondbeleid loopt, zijn de incidentele kosten relatief hoog.

Vooruitlopend op de nadere uitwerking kan al wel worden gesteld dat dit in alle gevallen om omvangrijke bedragen zal gaan. De aard en inhoud van de maatregelen vergt landelijke keuzes en overstijgt het provinciale niveau. Daarom is het nodig dat er een brede landelijke financiering op gang komt. Het Rijk staat hier primair voor aan de lat. Daarnaast gaan we uit van externe financiering.

De provincie Zuid-Holland kan deze kosten niet zelf dragen. De huidige provinciale begroting 2025 laat meerjarige begrotingstekorten zien. De gesprekken met het Rijk over de tekorten in de begrotingen van de provincies en gemeenten worden momenteel met de betreffende ministeries gevoerd.

3. Verdieping op de Provinciale Samenhangende Aanpak

Zuid-Holland werkt verder aan vier provinciale maatregelen die lichten we hier verder toe. Het gaat om:

1. *Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds*
2. *Overgangszones nabij N2000-gebieden*
3. *Strategische grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering*
4. *Natuurlijke stoppers*

Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds

Wat de maatregel inhoudt

Het is belangrijk om de emissie uit de landbouw te reduceren. Daarom willen we voor de melkveehouderij een reductie van ammoniakuitstoot realiseren door middel van een ammoniakplafond. Om ervoor te zorgen dat deze maatregel doel treft, is het belangrijk dat andere provincies dit ook doen óf dat de maatregel landelijk wordt ingevoerd.

Met een emissieplafond wordt er een limiet gesteld aan de toegestane hoeveelheid ammoniakemissie van een bedrijf. Een bedrijf mag dan niet meer ammoniak uitstoten dan het plafond toestaat. De ondernemer is echter vrij om te bepalen op welke manier hij of zij de ammoniakuitstoot reduceert.

We starten met de uitwerking van een ammoniakplafond voor de melkveehouderij omdat het grootste gedeelte van de ammoniakemissie uit de melkveehouderij komt én omdat er al behoorlijk wat onderzoek naar de uitwerking voor de melkveehouderij is gedaan. We willen echter ook de emissie van andere sectoren reduceren. Daarom verkennen we op een later moment ook eventuele emissieplafonds voor andere sectoren. Hiervoor is nog (veel) meer onderzoek en uitwerking nodig.²

In de uitwerking van het ammoniakplafond voor de melkveehouderij gaan we uit van een limiet van een aantal kg ammoniakemissie per hectare grond benut voor het produceren van veevoer per jaar. Om de hoogte van het plafond te bepalen onderzoeken we de effecten en impact van een emissieplafond van 45 kg/ha, 40kg/ha en 35 kg/ha.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Op dit moment is de emissie van melkveehouders zo'n 60-65kg per hectare. Wanneer dit wordt teruggebracht naar 45kg, 40kg of 35kg per hectare levert dat een aanzienlijke reductie op. In heel Zuid-Holland gaat het dan over een reductie van respectievelijk 0,8, 1,1, of 1,3 kton ammoniakemissie op jaarbasis.

De reductie van uitstoot leidt ook tot een vermindering van depositie in onze N2000-gebieden. De eerste voorlopige inschatting is dat dit tussen de 10 en de 100 mol aan depositie reduceert,

² Denk bijvoorbeeld aan de akkerbouw, waar gegeven de grote verscheidenheid aan geteelde gewassen het nu niet mogelijk is om één enkel plafond te gebruiken. Daarnaast zou dit kunnen leiden tot strategische keuzes in plaats van een reductie van emissies per gewas.

afhankelijk van het N2000-gebied. De reductie is groter naarmate de gebieden meer landinwaarts liggen. Het instellen van een emissieplafond voor ammoniak zal daarnaast bijdragen aan de waterkwaliteitsdoelen (KRW) en de klimaatdoelen (methaan).

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Een emissieplafond kan op verschillende manieren, variërend in mate van afdwingbaarheid, worden ingevoerd. De twee uitersten zijn:

- Streefwaarden in de omgevingsvisie. Hierbij worden boeren gevraagd om toe te werken naar deze waarden. Er zijn echter geen consequenties als dit niet gebeurt. Bij een invoering via een streefwaarde zal vermoedelijk slechts een (klein) deel van het beoogde doelbereik gerealiseerd worden.
- Normering als onderdeel van de vergunning. Dit is een afdwingbare norm, met als gevolg dat de vergunning wordt ingetrokken als de boer zich niet aan de normvoorschriften houdt. Het gevolg is dat de daling van de ammoniak uitstoot is geborgd.

In de omgevingsvisie en het voorontwerp van het ZH-PLG is een streefwaarde van 35-40 kg/ha/jaar opgenomen. Als uitwerking van deze maatregel onderzoeken we of de waarde vanaf 2035 als norm kan worden opgenomen in de omgevingsverordening. Een belangrijk aandachtspunt bij invoering is toezicht en handhaving en de benodigde capaciteit voor invoering. De monitoring kan op verschillende manieren plaatsvinden die nog uitgewerkt moeten worden (denkbare vormen zijn een stoffenbalans of via collectieven op gebiedsniveau). Het is echter een zekerheid dat dit meer capaciteit vraagt dan dat we nu inzetten. Daarnaast vraagt ook de uitvoering van strategisch grondbeleid en het extra stimuleringsbeleid aanvullende inzet.

Op korte termijn is het opnemen van een streefwaarde – ondersteund met flankerende subsidies – het hoogst haalbare. De normerende variant vraagt om meer tijd, onder andere omdat het nodig is om veehouders de mogelijkheid te geven zich voor te bereiden op het emissieplafond. Zie onderstaande tabel 2 voor een planning voor de invoering. De invoering van getrapte normering is echter ook denkbaar.

Stappen	Jaar
Aankondiging in omgevingsvisie	2024
Aankondiging normering 2035	2025
Invoering streefwaarde	2026
Subsidies voor doelsturing	2026-2030
Invoering normerend plafond	2035

Tabel 2: Mogelijke planning invoering emissieplafond.

Aansluiting bij landelijke beweging.

Het Rijk is bezig met het bekijken van bedrijfsspecifieke emissienormen voor stikstof en broeikasgassen. De contouren hiervan werden beschreven in een recente kamerbrief.³ Deze

³ (DGLGS/ 96535513)

maatregel bouwt voort op deze beweging. In de genoemde contourenbrief is de tijdsplanning echter nog niet geconcretiseerd. Omdat een emissieplafond substantieel effectief heeft als het landelijk wordt ingevoerd, staat de provincie Zuid-Holland achter de invoering van een emissieplafond door het Rijk. We vragen om een versnelling van deze uitwerking en bieden waar nodig hulp bij de juridische verankering in het omgevingsbeleid.

Vervolgstappen

Op korte termijn ondersteunen we de ontwikkeling van een emissieplafond op landelijk niveau en onderzoeken we het emissieplafond in de OER. We werken de normering verder uit, zowel inhoudelijk als juridisch. Het doel is om eind dit jaar een normerend plafond voor 2035 aan te kunnen kondigen. Vervolgens wordt het flankerend beleid verder uitgewerkt en het emissieplafond gefaseerd in gevoerd.

Overgangszones nabij N2000-gebieden

Wat de maatregel inhoudt

Drukfactoren als verzuring, vermesting, verdroging, verstoring en versnippering spelen een grote (negatieve) rol op de N2000-gebieden. Op dit moment worden maatregelen tegen deze drukfactoren voornamelijk binnen N2000-gebieden genomen. Overgangszones zijn zones rondom N2000-gebieden waarbinnen functies en activiteiten worden aangepast of beperkt met het oog op de instandhoudingsdoelen in het N2000-gebied. Zo kan ook met maatregelen in overgangszones de impact van drukfactoren op N2000-gebieden verminderen en natuurherstel binnen N2000-gebieden mogelijk worden gemaakt. Daarmee komen de instandhoudingsdoelen van het aangrenzende N2000-gebied dichterbij. Dit betekent echter niet dat alle activiteiten weg moeten uit overgangszones. Het betekent wel dat er aanpassing nodig is. Daarbij zijn er twee mogelijkheden: vrijwillig via stimulering (zoals specifieke subsidieregelingen binnen de overgangszone) of normerend (opnemen regels voor de overgangszone in de verordening).

Overgangszones kunnen daarmee verschillende vormen hebben. Die hangen deels af van het N2000-gebied waaraan ze grenzen en de drukfactoren die daar spelen.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

De mate van effectiviteit van een overgangszone hangt van diverse factoren af, waaronder de betreffende drukfactoren, de maatregelen die hiervoor genomen worden (al dan niet vrijwillig) en de omvang van de overgangszone. Dat kan dus per N2000-gebied variëren. Ter illustratie: om te bepalen welke maatregel nodig is om de drukfactor waterkwantiteit te beperken zijn de hoogteligging en het bodemtype van het N2000-gebied en de overgangszone relevant. De gestelde ambities en eisen kunnen dus per gebied verschillen.

Waarschijnlijk hebben voor veel van de Zuid-Hollandse N2000-gebieden overgangszones een beperkt effect hebben op het halen van de wettelijke stikstofdoelen. Dit komt doordat er in de directe omgeving rondom de meeste Zuid-Hollandse N2000-gebieden relatief weinig (grote) stikstofbronnen zijn. De depositie in veel van onze N2000-gebieden komt voor het grootste deel uit 'de deken'.

Voor een aantal specifieke gebieden kan een overgangszone wel effectief zijn voor stikstofreductie. Voor die specifieke gebieden willen we de WUR⁴ vragen nader onderzoek te doen naar het effect van een overgangszone– en welke vorm daarbij hoort – op de stikstofdepositie en het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Naast stikstofreductie, verminderen overgangszones andere drukfactoren. Dit geldt in principe voor alle Zuid-Hollandse N2000-gebieden. Voorbeelden van andere drukfactoren waarvoor maatregelen kunnen worden getroffen in overgangszones zijn onder meer:

- *Invasieve exoten*: door (bronnen van) exoten in de omgeving weg te halen is minder inspanning nodig om exoten binnen de begrenzing van N2000-gebieden te bestrijden. Dat is kosteneffectief, maar zorgt ook voor minder verstoring van bodem en soorten. Het vervangen van exoten in beplantingen door inheemse soorten draagt bovendien positief bij aan de biodiversiteit (o.a. van bestuivers).
- *Onvoldoende waterkwantiteit en - kwaliteit*: verminderen van wegzijging en verdroging door peilopzet in de omgeving. Minder wegzijging leidt in sommige gebieden bovendien tot minder inlaat van gebiedsvreemd water, waardoor ook de waterkwaliteit verbetert.
- *Recreatiedruk*: Door recreatie over een groter gebied (N2000-gebied en overgangszones) te spreiden, neemt de recreatiedruk in het N2000-gebied af. Ook zijn er buiten N2000-gebieden meer mogelijkheden om de recreatie aan specifieke behoeften aan te passen (bijv. losloopgebieden voor honden die binnen de begrenzing verstoring kunnen veroorzaken). Daarnaast bieden nieuwe recreatiegebieden ook kansen voor biodiversiteit.

Overgangszones voor andere drukfactoren dan stikstof kunnen overigens wel stikstofreductie als koppelkans hebben. Op deze manier kunnen er ook extra middelen gekoppeld worden aan het stapelen van doelen. Ter illustratie: wanneer het waterpeil omhoog gaat in een overgangszone, extensiveert ook de landbouw in die overgangszone. Dat leidt tot minder stikstofuitstoot en depositie in het nabijgelegen N2000-gebied.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Zoals gesteld zijn er twee manieren om maatregelen tegen drukfactoren te nemen in overgangszones: vrijwillig en normerend. De gevolgen voor de uitvoerbaarheid en andere randvoorwaarden verschillen per vorm.

Een vrijwillige aanpak bestaat uit het ontwikkelen van stimuleringsbeleid zoals specifieke subsidieregelingen voor in de overgangszone én eventueel het vastleggen van een aantal streefwaarden. Als het stimuleringsinstrumentarium niet wordt benut of de streefwaarden niet worden gehaald, zijn er echter geen consequenties voor de ondernemers in de overgangszone. Naar verwachting is er beperkte provinciale capaciteit nodig om tot uitvoering van vrijwillige aanpak te komen.

Een normerende overgangszone vergt meer capaciteit en tijd. (Eisen aan activiteiten binnen) overgangszones kunnen in de provinciale omgevingsverordening opgenomen worden. Via instructieregels in de omgevingsverordening kan dan worden bepaald welke overgangszones en

⁴ De Wageningen Universiteit heeft toegang tot specifiekere data dan de provincie en kan de impact van een dergelijke zone nauwkeuriger berekenen.

bijbehorende regels in de gemeentelijke omgevingsplannen opgenomen moeten worden. De provincie kan dan termijnen stellen voor het aanpassen van deze omgevingsplannen.

Daarbij is het van belang rekening te houden met drie zaken. Ten eerste kost dit juridische traject, inclusief benodigde participatietraject relatief veel tijd omdat eerst de provinciale omgevingsverordening en daarna de gemeentelijke omgevingsplannen aangepast moeten worden. Ten tweede staan er rechtsmiddelen open tegen het aanpassen van de provinciale verordening en de gemeentelijke omgevingsplannen. En ten derde vergt de uitvoering van de normerende variant meer capaciteit om te kunnen handhaven op de gestelde normen.

Voorwaarden voor invoering is de afronding van de OER. Daarnaast moeten er voldoende middelen worden vrijgemaakt om stimuleringsbeleid en nadeelcompensatie te kunnen ontwikkelen. De eerste stap voor de normerende variant is echter te verduidelijken welke taken, bevoegdheden of activiteiten in de overgangszones aangepast moeten worden en wie daarvoor aan de lat staat (bijvoorbeeld gemeente/waterschappen als bevoegd gezag of burgers/ bedrijven).

Voor het vervolg voorzien we in de eerste fase een vrijwillig, stimuleringsbeleid waarna op termijn normerende overgangszones ingevoerd kunnen worden. Op dit moment wordt er gewerkt aan de Herziening Omgevingsbeleid 2025 waardoor ook een OER wordt doorlopen. Onderdeel daarvan is om de aanpak van drukfactoren buiten de N2000-gebieden als ambitie te formuleren in de Omgevingsvisie. Dat is de basis voor de nadere uitwerking van de noodzaak van overgangszones met bijbehorend stimuleringsinstrumentarium.

In het OER wordt de aanpak voor drie veelvoorkomende drukfactoren (waterkwantiteit, exotenbeheer en recreatiedruk) onderzocht. Dat gebeurt met drie alternatieven: 1) maatregelen buiten N2000-gebieden opnemen in de N2000-gebiedsbeheerplannen; 2) maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in een zone van 1 km rondom N2000-gebieden; 3) maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in een gebiedsspecifieke zone. Voor laatste twee alternatieven worden de effecten van vrijwilligheid en verplichting onderzocht.

Als uit het OER blijkt dat het werken met overgangszones goed helpt voor het afnemen van de drukfactoren op de N2000-gebieden, dan kan een volgende stap zijn om in de tweede fase (vanaf 2026) toe te werken naar uitwerking in de omgevingsverordening en eventueel het omgevingsprogramma. Daarmee kan het nemen van maatregelen buiten N2000-gebieden ook worden geborgd.

Aansluiting bij landelijke beweging

De maatregel was eerder opgenomen als structurerende keuze in het NPLG. Hoewel het NPLG niet meer bestaat lopen er nog wel een aantal landelijke initiatieven zoals:

- Het traject 'Koepelproject Overgangszones' (in opdracht van het ministerie van LNV). Zuid-Holland is hier als luisterend oor aangesloten. Dit traject is bedoeld om ervaringen te delen tussen provincies hoe overgangszones in de uitvoering kunnen werken, hoe je dit oppakt in je gebiedsproces en welk instrumentarium (beleid, middelen, capaciteit, stakeholders, etc.) hierbij nodig is.
- Aangenomen motie lid Podt (D66)⁵ over het ondersteunen van decentrale overheden bij het voorbereiden van de acute inzet van ruimtelijke instrumenten.

⁵ KST 35334/335 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-335.pdf>

Daarnaast zien we dat verschillende provincies overgangszones overwegen. Zoals de provincie Gelderland.

Vervolgstappen

Uiterlijk in juni verwachten we de uitkomsten van het OER-traject. Vervolgens wordt in juli de ontwerp-herziening en het OER in GS besproken. In het voorjaar van 2026 volgt de vaststelling van de herziening in GS en vervolgens in het voorjaar van 2026 de vaststelling in PS. Daarmee wordt alleen de ambitie voor de aanpak van drukfactoren buiten N2000-gebieden vastgesteld. In de komende periode willen we ook onderzoeken op welke manier overgangszones nog meer aan de reductie van stikstof als drukfactor kunnen bijdragen.

Parallel daaraan wordt het verminderen van drukfactoren rondom N2000-gebieden meegenomen in de gebiedsprocessen in het kader van het ZH-PLG.

Strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering

Wat de maatregel inhoudt

Met strategische grondbeleid verwerft de provincie op strategische plekken grond (soms inclusief opstallen) om deze in te zetten voor strategische doelen waaronder stikstofreductie en natuurherstel. Strategisch grondbeleid wordt gekenmerkt door twee aspecten. Ten eerste verwerft de provincie de grond vóórdat de precieze uitwerking van de beoogde vervolgmaatregelen (en gekoppeld budget) op die grond is uitgewerkt of vastgesteld. Ten tweede wordt de grond op vrijwillige basis geworven. Er wordt geen dwingend instrumentarium ingezet.

De maatregel kan reactief worden ingezet (ingaan op aanbod vanuit te markt) of proactief (actief de markt verkennen waar kansrijke locaties zijn om als provincie grondpositie in te nemen).

Strategische grondverwerving leidt direct (wanneer opstallen ook worden overgenomen) of indirect tot stikstofreductie. Naar verwachting is vaak de tussenstap nodig waarbij de grond direct of indirect wordt ingezet ten behoeve van de instandhoudingsdoelen. De denkbare mogelijkheden om grond in te zetten ten behoeve van stikstofreductie en de instandhoudingsdoelen zijn:

- Bedrijven te extensiveren;
- Overgangszones te realiseren;
- Natuur of andere doelen ter plaatse te realiseren
- Bedrijven nabij N2000-gebieden te verplaatsen⁶

Elk van deze mogelijkheid draagt bij aan de reductie van stikstofdepositie op N2000-gebieden en/of andere maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelen in de gebieden. Afhankelijk van het beoogde doel wordt de verworven grond anders ingezet of uitgegeven. Als eigenaar kan de provincie maatregelen treffen om emissie en depositie terug te dringen. Bijvoorbeeld via pachtconstructies met beperkingen of herwaardering. Daarnaast kan de grond ook worden ingezet in gebiedsprocessen of voor kavelruil.

⁶ Hiervoor moet de nieuwe locatie al een vergunning hebben en deze zelf niet meer nodig hebben.

Er is een sterke koppelkans tussen strategisch grondbeleid en natuurlijke stoppers en beëindigingsregelingen (zie ook de maatregel Natuurlijke stoppers). De meeste van deze beëindigingsregelingen omvatten een vergoeding voor (de sloop van) gebouwen, maar bieden geen ruimte om grond over te nemen. Met een strategische aankoopmogelijkheid kunnen we ondernemers aanbieden om niet alleen te stoppen maar ook (een deel van) de grond over te nemen. Daarnaast is het overnemen van de grond en de bijbehorende opstallen via strategisch grondbeleid in sommige gevallen wel mogelijk, ook als het betreffende bedrijf niet in aanmerking komt voor een beëindigingsregeling.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Het is niet mogelijk om de bijdrage van strategisch grondbeleid voor stikstofreductie en natuurherstel te kwantificeren. Het effect van deze maatregel is namelijk afhankelijk van 1) hoeveel grond er verworven wordt en 2) hoe de verworven grond vervolgens ingezet wordt ten behoeve van de instandhoudingsdoelen. Voor beide factoren is nu nog geen inschatting te maken. De gunstige effecten van strategische grondbeleid zelf staan echter niet ter discussie.

Maximaal resultaat kunnen we bereiken door proactief de markt (potentieel stoppende eigenaren) te benaderen en de combinatie te maken met de aankoop van gehele bedrijven van natuurlijke stoppers (zie hiervoor ook de uitwerking van de maatregel Natuurlijke stoppers). De verwachting is dat dan de meeste grond op strategische posities kan worden verworven.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Voor grondverwerving is het bestaande instrumentarium toereikend. Het bestaande beleid is dat met grondverwerving wordt gestart nadat daar opdracht voor wordt verleend en budget beschikbaar is gesteld. Over het algemeen is daarmee ook geografisch aangeduid binnen welke begrenzing de aankopen plaats dienen te vinden. Zodra middelen beschikbaar zijn kan het instrument opgestart worden. In aanvulling hierop heeft GS de mogelijkheid om tot een bedrag van € 5.1.2.b voor de periode 2024-2026 ten laste van de algemene middelen strategische aankopen te doen. Dit zijn aankopen waarvan verwacht wordt dat binnen een periode van 5 jaar een opdracht en budget beschikbaar zal komen. Deze aankopen kunnen ook ten behoeve van de gebiedsprocessen worden gedaan. Naar verwachting wordt eind 2025 de nieuwe uitvoeringsnota grondbeleid vastgesteld. Daarin wordt ook een verruiming van het strategisch grondbeleid meegenomen.

Ook met de huidige mogelijkheden duurt het enige tijd voordat de eerste transacties tot stand komen. Zowel reactief als proactief duurt kost het tijd om tot de noodzakelijke goede relaties op te bouwen en afspraken te komen om de grond daadwerkelijk te verwerven.

Er zijn weinig risico's met betrekking tot strategisch grondbeleid. Door de schaarste aan grond zijn de aankopen waardevast. Wanneer blijkt dat de grond niet goed inzetbaar blijkt voor bijvoorbeeld grondruil, extensivering of overgangszones, kan de provincie de grond alsnog inzetten voor eigen maatregelen ten behoeve van natuurdoelen of de grond verkopen.

Een belangrijke voorwaarde voor succesvolle inzet van strategisch grondbeleid is dat er goed contact is tussen overheden zodat een potentiële verkoper niet door verschillende overheden wordt benaderd.

Aansluiting bij landelijke beweging

Er is veel draagvlak voor de maatregel bij overheden. Op rijksniveau is er de nationale grondbank. Indien er een aankoopmogelijkheid voordoet kan het rijk verzocht worden om die aankoop te doen. Als dat lukt landt de onroerende zaak in de grondbank. Zodra een provincie de onroerende zaak in wil zetten voor doelrealisatie moet de onroerende zaak van de grondbank worden overgenomen (tegen aanschafwaarde). Verder hebben veel andere provincies een structureel budget voor strategische aankopen ingeregeld.

Vervolgstappen tot invoering

De volgende stap is de nadere uitwerking van het afwegingskader ten aanzien van aankoop, tijdelijk beheer en financiële inbedding van grond. Verder onderzoeken we in de komende maanden of het vestigen van het voorkeursrecht meer kan betekenen voor strategisch grondbeleid in relatie tot stikstofreductie.

Natuurlijke stoppers

Wat de maatregel inhoudt

In Zuid-Holland stoppen naar verwachting de komende jaren nog een substantieel (30% in de komende 10 jaar) aantal melkveehouders, bijvoorbeeld omdat er geen bedrijfsopvolging beschikbaar is. We willen onderzoeken hoe we deze trend kunnen inzetten voor stikstofreductie. Daarvoor is het nodig dat de emissie van deze bedrijven 'uit de markt wordt gehaald'.

Op dit moment zijn de landelijke beëindigingsregelingen LBV en LBV-plus de belangrijkste instrumenten om dit te bewerkstelligen. Omdat hier in Zuid-Holland zeer weinig bedrijven voor in aanmerking komen, onderzoeken we of we daar een extra stap op kunnen zetten. Specifiek gaat het om twee uit te werken sporen:

1. Versterken van het zicht op natuurlijke stoppers om effectiever strategisch grondbeleid te kunnen voeren.
2. Een provinciale beëindigingsregeling

Er is geen geobjectiveerde lijst van natuurlijke stoppers. Die kennis zit in individuele relaties en in de gebieden. Door de interne samenwerking en afstemming binnen de provincie vanuit verschillende delen (zoals de gebiedsprocessen en de omgevingsmanagers) op dit onderwerp te verbeteren, krijgen we een beter zicht op de natuurlijke stoppers in de provincie. Daar kunnen we vervolgens ons strategisch grondbeleid beter op richten.

Verder bieden we met een provinciale beëindigingsregeling een alternatief voor de situaties waarin de voorwaarden of mogelijkheden van de landelijke beëindigingsregelingen niet toereikend zijn. Hiermee wordt direct (het recht op) stikstofemissie gereduceerd.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Van alle melkveehouders stopt gemiddeld zo'n 3% op jaarbasis. Dit zijn vaak de iets kleinere bedrijven. Indien de bedrijven van alle stoppers aangekocht zouden kunnen worden, is de verwachting dat hiermee maximaal 1,5-2,5% van de ammoniak-emissie per jaar uit de melkveehouderij kan worden gereduceerd.

Waar grond wordt aangekocht kan deze (net als bij strategisch grondbeleid) benut worden voor extensivering en herwaardering, overgangszones, aanleg van natuur en/of als ruilgrond in gebiedsprocessen. Daarmee raakt de maatregel ook aan aanpalende thema's als waterkwaliteit- en

kwantiteit, klimaat en groenblauwe dooradering, peilopzet, boerenlandvogels én de versterking van de landbouwstructuur.

Dit leidt tot aanvullende stikstofreductie. Structuurversterking reduceert bovendien de belasting/verkeersdrukke van/op kwetsbare weginfrastructuur in de veenweidengebieden. Structuurversterking heeft grote bedrijfseconomische voordelen voor agrariërs. Zeker in gebieden waar de landbouwstructuur de afgelopen jaren is verslechterd. Versterking van de landbouwstructuur maakt bedrijven toekomstbestendiger en geeft hun meer slagkracht om verder te verduurzamen.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Het eerste spoor is een versterking van de interne communicatie en afstemming, die we op zeer korte termijn kunnen doorvoeren. Vervolgens is het zaak daar via een actiever strategisch grondbeleid relaties op te bouwen en meer gronden aan te kopen met het oog op stikstofreductie en de instandhoudingsdoelen. Dit laatste vergt naar verwachting meer tijd.

Om natuurlijke stoppers de mogelijkheid te bieden om ook daadwerkelijk te stoppen ontwikkelen we ook de provinciale beëindigingsregeling. Het Rijk ontwerpt nu ook een brede beëindigingsregeling. Met een provinciale regeling kunnen we echter meer maatwerk en extra voordelen in de uitvoering bieden.⁷ Daarmee kunnen we er beter voor zorgen dat de emissie van natuurlijke stoppers wordt gereduceerd.

Het Rijk heeft Regeling provinciale gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties (RPGB), ook wel bekend als Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging (MGB), ontwikkeld. Provincies kunnen deze regeling op provinciaal niveau verder uitwerken, zodat er provincie-specifieke uitkoopregelingen ontstaan. De regeling is goedgekeurd door de Europese Commissie en voldoet dus aan de staatssteunregels. Het IPO heeft recent voor de uitwerking van deze regeling op provinciaal niveau een Model Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties voor de provincies opgesteld. Wij werken binnen de kaders van de Model subsidieregeling onze eigen regeling uit.

Deze subsidieregeling is enerzijds gericht op het realiseren van een structurele, blijvende reductie van de stikstofbelasting en stikstofemissie vanuit veehouderijlocaties en anderzijds gericht op het in beweging krijgen en houden van gebiedsprocessen.

Een essentiële randvoorwaarde voor het ontwikkelen en implementeren en benutten van de provinciale beëindigingsregeling is dat het mogelijk wordt om 15% ammoniakemissie te behouden op de bedrijfslocatie. De onzekerheid die de Rendac-uitspraak heeft veroorzaakt moet door het Rijk worden weggenomen. Daarnaast moet er duidelijkheid komen over de vraag of PAS-melders van de regeling gebruik mogen maken en of PAS-melder-gelden voor de regeling gebruikt mogen worden.

⁷ Mogelijke voordelen (afhankelijk van de uitwerking) zijn:

- Het werken met taxaties in plaats van forfaitaire bedragen.
- De regeling kan voor alle veesectoren worden ingezet.
- De regeling kan gebiedsspecifiek worden ingezet.
- Er gelden lagere vereisten wat betreft ammoniakuitstoot.
- De provincie is de uitvoerder van de regeling.
- Gedeeltelijke beëindiging is mogelijk.

De inzet van het instrumentarium kent een sterke link met strategisch grondbeleid. Waar de productierechten uit de markt gehaald worden kan, de provincie ook de grond verwerven. Daarvoor is strategisch grondverwerving (zie de vorige maatregel), een vrijwillige methode.

Aansluiting bij landelijke beweging

Met de uitwerking van de Zuid-Hollandse provinciale regeling, spelen we snel in op de recent gepubliceerde Model subsidieregeling.

Vervolgstappen tot invoering

In de komende periode wordt de provinciale beëindigingsregeling verder uitgewerkt en intensiveren we de interne communicatie en afstemming wat betreft natuurlijke stoppers.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 15:31:04 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Persvragen SANE 01-04

Hmm, hele dag al gezeik met computers haha. Ik deel het nogmaals los!

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:25
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Dank 5.1.2.e! Link werkt niet?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:24
Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Persvragen SANE 01-04

Ha allen,

Hierbij de persvragen met de eerste versie van antwoorden (ook met dank aan 5.1.2.e). [persvragen 01-04.odt](#) @Priscilla Speijer ik heb ze even in teams gestopt want twijfelde of ik het nou goed opsloeg in jouw document.

5.1.2.e gaat nog naar 2 vragen kijken en 5.1.2.e moet er ook naar kijken en heb nog wat antwoorden open gelaten voor haar.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e
Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e
E: 5.1.2.e@pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 15:31:39 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: 5.1.2.e heeft 'persvragen 01-04' met u gedeeld

-->

5.1.2.e heeft u uitgenodigd om een bestand te bewerken

-->

Persvragen SANE

[persvragen 01-04](#)

Deze uitnodiging werkt alleen voor u en personen met bestaande toegang.

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 15:37:16 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: 5.1.2.e heeft u vermeld in Persvragen 01-04.
Attachments: AttachedImage

-->

-->

Persvragen 01-04.docx

5.1.2.e

5.1.2.e heeft u vermeld

@ 5.1.2.e

...@ 5.1.2.e

-- Hoe groot worden de overgangszones? Gelderland hanteert bijvoorbeeld 500 meter rond Natura 2000, dit moeten 'stikstofarme' zones worden

In het OER doen we daar op dit moment onderzoek naar. We onderzoeken wat de gevolgen zijn voor overgangszones van 250 meter, 500 meter en een kilometer. In juni verwachten we de resultaten van het onderzoek.

-- Over het strategisch grondbeleid: in stuk staat dat "geen dwingend instrumentarium" wordt ingezet. Waarom niet? Nood is toch hoog?

In het coa...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 15:46:50 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Persvragen SANE 01-04

Oh neeeee.....

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:35

Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Oh wacht er gaat helemaal iets mis omdat het geen "gewoon word" document is... Hierdoor zijn niet al mijn wijzigingen opgeslagen (grrr) Ik ga dit zometeen fixen na de GS-terugkoppeling, excuus!

Van: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:30

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Bij mij ook niet....

Hartelijke groet,

Priscilla Speijer

Woordvoerder van gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen

Financiën, communicatie, participatie en public affairs, EU en internationaal, coördinatie ZH-PLG, gezond&welzijn.

M 5.1.2.e
E p.speijer@pzh.nl
[LinkedIn](#)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo.middag, do, vrij.ochtend

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:25

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Dank 5.1.2.e! Link werkt niet?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:24

Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Persvragen SANE 01-04

Ha allen,

Hierbij de persvragen met de eerste versie van antwoorden (ook met dank aan 5.1.2.e). [persvragen 01-04.odt](#)
[@Priscilla Speijer](#) ik heb ze even in teams gestopt want twijfelde of ik het nou goed opsloeg in jouw document.

5.1.2.e gaat nog naar 2 vragen kijken en 5.1.2.e moet er ook naar kijken en heb nog wat antwoorden open gelaten voor haar.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 15:58:35 +0200
To: "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Persvragen SANE 01-04

Toch het verkeerde document, ik zit te kloten hahaha: [Persvragen 01-04.docx](#)

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:56
Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Herkansing: [Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) aanpassingen na GS 01-04.docx](#)

Van: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:30
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Bij mij ook niet....

Hartelijke groet,

Priscilla Speijer

Woordvoerder van gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen

Financiën, communicatie, participatie en public affairs, EU en internationaal, coördinatie ZH-PLG, gezond&welzijn.

M 5.1.2.e
E p.speijer@pzh.nl
[LinkedIn](#)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo.middag, do, vrij.ochtend

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:25
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Persvragen SANE 01-04

Dank 5.1.2.e Link werkt niet?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 15:24

Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Persvragen SANE 01-04

Ha allen,

Hierbij de persvragen met de eerste versie van antwoorden (ook met dank aan 5.1.2.e). [persvragen 01-04.odt](#)
[@Priscilla Speijer](#) ik heb ze even in teams gestopt want twijfelde of ik het nou goed opsloeg in jouw document.

5.1.2.e gaat nog naar 2 vragen kijken en 5.1.2.e moet er ook naar kijken en heb nog wat antwoorden open gelaten voor haar.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 17:40:01 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Fw: stikstofmaatregelen - samenvatting voor in de gebieden
Attachments: Bijlage nieuwsbericht.doc

Ha allen,

Zie bijgevoegde informatie die ik van 5.1.2.e kreeg. Ik heb hem gevraagd naar de communicatiestrategie maar zag dat 5.1.2.e die vraag inmiddels heeft opgeschaald naar 5.1.2.e

En ik heb 5.1.2.e ook gevraagd naar zijn rol nog hierin.

Groet van 5.1.2.e

Verzonden vanaf [Outlook voor Android](#)

From: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Tuesday, April 1, 2025 1:20:16 PM
To: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: stikstofmaatregelen - samenvatting voor in de gebieden

Hoi! Zie hier de info die ik alvast van 5.1.2.e kreeg om (na donderdag) te delen met de partners in de gebieden.

Kun jij hiermee uit de voeten richting 5.1.2.e / 5.1.2.e / 5.1.2.e ?

Graag dus nog niet verspreiden voordat de officiële communicatie vanuit GS is opgestart, maar die spreekt voor zich
□

Grt

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

5.1.2.e

Krachtig Zuid-Holland

Van: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 12:43
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e 5.1.2.e pzh.nl>

Onderwerp: stikstofmaatregelen - samenvatting voor in de gebieden

Hi 5.1.2.e

5.1.2.e zei dat je nog wat communicatie nodig hebt voor in de gebieden nav het stikstofmaatregelenpakket. Bijgevoegd de publieksvriendelijke versie die ook bij het nieuwsbericht wordt gedeeld op de website. Ik denk dat je die goed kan gebruiken.

Hartelijke groet,

Priscilla Speijer

Woordvoerder van gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen

Financiën, communicatie, participatie en public affairs, EU en internationaal, coördinatie ZH-PLG, gezond&welzijn.

M 5.1.2.e

E p.speijer@pzh.nl

[LinkedIn](#)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo.middag, do, vrij.ochtend

Krachtig Zuid-Holland.

Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

April 2025
Provincie Zuid-Holland

Preamble

Zuid-Holland moet van het stikstofslot af. Daar is iedereen van overtuigd. De afgelopen weken hebben wij alles gedaan wat binnen ons vermogen ligt om tot een pakket van maatregelen te komen die een oplossing dichterbij brengt. We hebben met het college van Gedeputeerde Staten in meerdere sessies intensief met elkaar gesproken over de thematiek, onze analyse van de impact op de Zuid-Hollandse samenleving en mogelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan een oplossing. Ook hebben wij hierover gesprekken gevoerd met stakeholders uit alle betrokken sectoren. Het voorliggende voorstel is het resultaat van die inspanning.

We focussen op maatregelen waar we nu mee kunnen starten en waarbij het doel is om met maatregelen van provincie en het Rijk de vergunningverlening op gang te brengen/krijgen. We richten ons daarbij in eerste instantie op maatregelen die op korte termijn tot ammoniakreductie leiden en noodzakelijk zijn om voldoende effect te sorteren.

We zijn ons ervan bewust dat de voorgestelde maatregelen niet het gehele probleem oplossen, soms lang kunnen duren en grote kosten kennen. Met de grootste inspanning en maatregelen kan de provincie naar onze inschatting zelf zo'n 10 procent van de stikstofopgave oplossen. Voor minimaal de overige 90 procent is Zuid-Holland afhankelijk van een krachtig Rijkspakket aan generieke maatregelen. We zetten vanuit Zuid-Holland de stap naar voren, maar het is cruciaal dat het Rijk voldoende in actie komt en substantiële maatregelen neemt met bijbehorende financiële middelen. Deze oproep hebben wij met verschillende partners regelmatig aan het Rijk gedaan. We zien uit naar de uitkomsten van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel die dit voorjaar haar resultaten presenteert. We doen tevens een beroep op alle sectoren om samen met ons de schouders eronder te zetten om een oplossing te bieden voor dit complexe vraagstuk met grote gevolgen voor Zuid-Holland én Nederland.

Dit voorstel is niet het einde, maar een eerste stap. Alle partijen, overheden en bedrijven, zullen een maximale inspanning moeten leveren. Wij gaan, na vaststelling van het pakket, meteen aan de slag met de verdere uitwerking, bijschaving en bijsturing. Daarnaast blijven we continu voortdurend in gesprek met onze gebiedspartners. Wij beseffen dat dit een ingrijpend voorstel is en dat het veel vraagt van de verschillende sectoren. Dat het gepaard kan gaan met onzekerheden. Is alles wel haalbaar en betaalbaar? Die vraag stellen we ons zelf en stellen we ook aan het Rijk. Wij willen ons maximaal inzetten om hierbij de nodige begeleiding en middelen beschikbaar te stellen. We kiezen ervoor om de schaarse financiële middelen in te zetten op maatregelen met het grootste effect. Daardoor landen de hier voorgestelde maatregelen nog niet evenredig bij alle sectoren. Er is nog veel werk aan de winkel en alleen samen bereiken we de bestemming.

1. Grote impact voor Zuid-Holland én Nederland

Als Zuid-Holland op slot zit, zit Nederland op slot. Nu hier de economie, woningbouw en verduurzaming van de industrie en landbouw stilvallen heeft dat immense gevolgen voor de toekomstbestendigheid en innovatiekracht van ons land. Het is van het grootste belang dat het Rijk maatregelen treft om de natuur te herstellen en Nederland van het slot te halen, daarbij oog hebbende voor maatregelen die ook Zuid-Holland met haar unieke karakter vooruithelpen.

In onze provincie vindt over de volle breedte een uitzonderlijke stapeling van fysieke en sociale uitdagingen plaats, terwijl in geen enkele provincie de druk op de beperkte beschikbare ruimte zo groot is als in Zuid-Holland. Met onze duinen, delta en veenweiden hebben wij een uniek landschap in Nederland.

Het gaat te ver om alle unieke opgaven van Zuid-Holland in zijn volledigheid hier op te sommen. Wat vaststaat, is dat onze economie en industrie van lokaal, regionaal, nationaal en internationaal belang is en een cruciale rol speelt in de energietransitie en de reductie van CO₂. Kijken we naar het sociale domein, dan zien we dat in onze steden en dorpen de brede welvaart het meeste onder druk staat van heel Nederland. De voorziening in eerste levensbehoeften – huisvesting, voeding en kleding – is niet voor iedere inwoner van Zuid-Holland vanzelfsprekend. Op kwetsbare grond moeten we hier een kwart van de woningbouwopgave realiseren. Dat is een van de grote opgaven die nu ongenadig hard wordt geraakt door de recente stikstofuitspraken. Oplossingen voor alle grote opgaven lijken verder weg dan ooit. Zuid-Holland is lamgelegd. De druk op de ruimte én de samenhang van alle vraagstukken in de provincie zijn dermate groot, dat louter sectorale oplossingen niet helpen. Alleen integrale oplossingen van het Rijk en de provincie samen kunnen Zuid-Holland van het slot halen.

Wat de rol van de provincie Zuid-Holland daarin zelf betreft, is die slechts klein. Met de grootste inspanning en maatregelen kan de provincie zelf wellicht 10 procent van de stikstofopgave oplossen. Voor minimaal de overige 90 procent is Zuid-Holland afhankelijk van een daadkrachtig Rijk met generieke maatregelen. Als effectieve reductiemaatregel wordt vaak opgeroepen om de veestapel te halveren. Al zouden we in Zuid-Holland onze relatief kleine veestapel fors inkrimpen, levert dat voor onze provincie maar een minimale bijdrage aan de stikstofreductie op. Dat onderschrijft nog maar eens hoe belangrijk het is dat wij onze uitzonderlijke positie onder de aandacht brengen bij andere overheden en partners.

Leeswijzer

In dit hoofdstuk duiden we aan de hand van drie thema's het belang van Zuid-Holland voor Nederland, maar ook tegen welke problemen en uitdagingen we tegenkomen. Daarbij gaan we in op Economie, innovatie en strategische autonomie inclusief onze innovatieve land- en glastuinbouw; Woningbouw en vitale infrastructuur; en Verduurzaming. In hoofdstuk 2 introduceren we de Samenhangende aanpak natuurherstel en economie. Daarin lichten we de maatregelen die we als provincie willen nemen toe en specificeren we wat we daarvoor van het Rijk nodig hebben. Tot slot gaan we in hoofdstuk 3 dieper in op de provinciale maatregelen.

Economie, innovatie en strategische autonomie

Zuid-Holland is de drijvende kracht achter de Nederlandse economie; bijna een kwart van het nationaal verdienvermogen komt uit Zuid-Holland. Toch neemt de groei van onze economie af; dit vraagt om transitie en stimulatie. Stilstand van onze economie betekent dat de motor van de Nederlandse economie vastloopt.

Zuid-Holland is cruciaal voor Nederland en Europa vanwege zijn haven, glastuinbouw en landbouw, bedrijven en kennisinstellingen. De Rotterdamse Haven brengt voor heel Nederland een werkgelegenheid van meer dan 500.000 arbeidsplaatsen en een toegevoegde waarde van ruim 60 miljard euro met zich mee. Daarnaast is de haven met haar basisindustrie essentieel voor de strategische autonomie van Nederland en Europa. 's Werelds grootste glastuinbouwcluster ligt in Zuid-Holland en is een koploper in de wereld. In combinatie met onze sterke en innovatieve landbouwsector draagt dit met hoogwaardige productie en kennis bij aan strategische voedselzekerheid. Zuid-Hollandse bedrijven en kennisinstellingen dragen jaarlijks 3,5 miljard euro bij aan research en development en zo aan een innovatief en weerbaar Nederland met sterke posities in sleuteltechnologieën.

We zien in onze provincie echter ook de andere kant van de medaille; onze inwoners hebben te maken met slechte luchtkwaliteit en vervuiling door PFAS. Zuid-Holland scoort landelijk het laagst als het gaat om levensverwachting in goed ervaren gezondheid en kent grote gezondheidsverschillen tussen gebieden onderling.

Daarnaast zien we, ondanks de potentie die er is, dat de groei in de Zuid-Hollandse economie achterblijft. Dat is slecht voor heel het land. Zo dreigen **investerings in de haven stil te vallen**. Uit cijfers van Deltalinqs blijkt dat meer dan 70 procent van de bedrijven aangeeft dat investeringen in de Rotterdamse Haven in gevaar zijn. Het gaat hierbij om 7 miljard euro aan uitgevoerde en lopende projecten en ruim 11 miljard euro aan geplande investeringen. Tegelijkertijd zien we dat ook de innovaties en doorontwikkelingen in de land- en tuinbouw dreigen stil te vallen.

Dat komt door een stapeling van problematiek rondom **stikstof, beschikbaarheid van duurzame energie, relatief hoge energieprijzen en netcongestie**. Bedrijven krijgen geen vergunningen en/of ruimte op het elektriciteitsnet. Dit zijn cruciale vestigingsfactoren: zonder deze eerste vereisten verdwijnen investeringen in bedrijvigheid, groei en toekomstbestendigheid van de Zuid-Hollandse economie. Ook is er fysiek en qua regelgeving meer ruimte nodig voor energie en innovatie.

Woningbouw en vitale infrastructuur

Nederland zit in een wooncrisis. Als de woningbouw in Zuid-Holland stilvalt, raakt dat heel woningzoekend Nederland. Dat komt omdat er met bijna een kwart miljoen woningen bijna een kwart van de nationale woningbouw-opgave tot 2030 in onze provincie ligt. Daar komt bij dat in geen enkele provincie de druk op de beschikbare ruimte zo groot is als in Zuid-Holland terwijl we juist hier in het westen ook te maken hebben met bodemdalingsproblematiek.

Zonder natuurvergunningen en de juiste randvoorwaarden gaat er helaas in Zuid-Holland geen schop in de grond voor de bouw van woningen. Knelpunten die al langer spelen, worden versterkt door de stikstofproblematiek. Zo **blokkeert netcongestie ook de woningbouw**. De verzwarende van het

elektriciteitsnet loopt al jaren achter en is nog complexer geworden door de stikstofproblematiek omdat projecten stil komen te liggen. Daarnaast staat de **beschikbaarheid van drinkwater onder druk** en hebben we financiële uitdagingen. Zonder deze randvoorwaarden wordt de nationale (woning)bouwopgave niet gerealiseerd.

Ook infrastructuur is van cruciaal belang voor Zuid-Holland en de woningbouw. Er is een goede ontsluiting van wijken nodig en voor woon-werk verkeer. Zo is langs de Oude Lijn (spoorlijn Leiden-Dordrecht) de bouw van ruim 170.000 woningen geprogrammeerd. Door de recente ontwikkelingen rondom natuurherstel en stikstofreductie lopen bouwvergunningen vast en stagneert ook de bouw en het onderhoud van infrastructuur.

Verduurzaming en CO₂-reductie

Zuid-Holland is dé plek om grote stappen te zetten in de reductie van de **nationale CO₂-uitstoot**. Onze provincie kent namelijk de potentie om 40 procent van de nationale CO₂-reductiedoelstelling voor 2030 te realiseren en er worden stappen gezet richting 100 procent klimaatneutraliteit in 2050. Er is veel gesproken, investeringen liggen klaar en bedrijven starten nu allemaal projecten om de transitie daadwerkelijk te maken.

Omdat er **geen stikstofruimte** is voor de **benodigde vergunningverlening**, zet dit een rem op innoverende oplossingen voor de industrie en haar reductie van CO₂-emissies. Zelfs als er weer vergunningen kunnen worden gegeven, wordt de benodigde elektrificatie van het Havenindustriële Complex in Rotterdam geremd door het **ontbreken van een voortvarende aanpak van netcongestie**. De industrie in de Rotterdamse Haven is verantwoordelijk voor slechts 1 procent van de gemiddelde stikstofdepositie. Daar komt bij dat uit cijfers van de DCMR blijkt dat de NO_x-uitstoot van de industrie in de Rotterdamse Haven de afgelopen 15 jaar met 60 procent is gereduceerd. Een stevig pakket aan Rijksmaatregelen is **onmisbaar** om de potentie van deze sector voor de energietransitie ten volle te benutten.

Ook de landbouw wil verder verduurzamen maar wordt daarin belemmerd. De stikstofproblematiek **vertraagt landbouwinnovaties en zet een rem op verdere ontwikkelingen**, terwijl deze juist nu juist hard nodig zijn.

Hoe wij de problemen als provincie, samen met het Rijk aan willen pakken

Deze vraagstukken, problemen en knelpunten zijn niet van vandaag op morgen opgelost. Maar we moeten wel vandaag beginnen met het werken aan de oplossing. Hoe langer de problematieken voortduren, hoe groter ze worden. In het volgende hoofdstuk introduceren we daarom een Zuid-Hollands maatregelenpakket. Zuid-Holland kan dit echter niet alleen. We hebben het Rijk nodig om de problematiek op te lossen met generiek geborgde maatregelen, én om de provinciale maatregelen te nemen. Ook daar gaan we in het volgende hoofdstuk op in.

2. De aanpak: hoe Zuid-Holland van het stikstofsloot komt

Doel van de aanpak

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Daarom stelt het college van Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland een substantieel maatregelenpakket voor met als driedelig doel:

- *Een integraal perspectief geven voor herstel van de natuur in en de economische doorontwikkeling van onze provincie en in het verlengde daarvan voor Nederland.*
De maatregelen die de provincie wil verkennen én de inzet die het daarvoor van het Rijk vraagt, moeten een belangrijke stap zetten richting verbetering van de staat van de natuur en het mogelijk maken van vergunningverlening. Daarvoor hebben we alle overheden en sectoren nodig.
- *De verbinding maken met andere beleidsthema's in de fysieke en economische domeinen zoals klimaat, water en strategische autonomie.* De maatregelen richten zich niet alleen op stikstof. Het pakket heeft ook positieve gevolgen voor, bijvoorbeeld, de waterkwaliteit en reductie van broeikasgassen. Omdat vergunningsverlening heel veel sectoren raakt, doet de oplossing dat ook. Denk aan de investeringen in de haven, verduurzamingsprojecten in de glastuinbouw en de legalisering van PAS-melders.
- *Verduidelijken van de mogelijkheden voor de provincie op het gebied van stikstof en verhelderen wat ze daarvoor nodig heeft vanuit het Rijk.* De provincie kan het stikstofprobleem onmogelijk alleen oplossen. Met 100% van de inzet kunnen we in Zuid-Holland misschien 10% van de oplossing bieden. We hebben daarom van het Rijk een sterk maatregelenpakket met substantiële effecten én ondersteuning voor de provinciale maatregelen pakketten nodig.

Samenhang van de voorgestelde maatregelen met de lopende herziening van het omgevingsbeleid en de omgevingseffectrapportage (OER)

Met gebiedsprocessen van het Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied zet de provincie zich samen met haar partners al langer in voor het realiseren van de doelen op het gebied van waterkwaliteit, natuurherstel, bodemdaling en toekomstbestendige landbouw. De samenhang in vraagstukken is groot. Daarom is vorig jaar al begonnen met het meer integraal bekijken van en zoeken naar mogelijke oplossingen. Omdat dit tot beleidsaanpassingen zal leiden, moet dit worden opgenomen in de herziening van het Omgevingsbeleid.

Om de besluitvorming over die herziening te onderbouwen, onderzoekt de provincie op vier thema's alternatieven in de OER. Daarbij is ook een vijfde thema opgenomen waarin de integraliteit van de andere vier thema's wordt onderzocht. De scope van de OER, waaronder deze alternatieven, is op 19 december 2024 vastgesteld in Gedeputeerde Staten. Het gaat om de volgende thema's:

- Emissieplafond ammoniak
- Overgangszones nabij Natura 2000-gebieden
- Grondwaterstand veenweiden
- Boerenlandvogels

- Integraal onderzoeksalternatief gericht op doel- en middelstapeling (=doelmatigheidsonderzoek)

De uitwerking van de eerste twee onderwerpen in deze voorliggende voorgestelde aanpak loopt inhoudelijk vooruit op het proces van de herziening van het Omgevingsbeleid. De maatregelen vallen echter binnen de kaders van de alternatieven die in het OER worden onderzocht. Daarom kunnen deze maatregelen in mei verder worden uitgewerkt als onderdeel van de herziening van het omgevingsbeleid. De OER wordt in mei wordt afgerond. In juni ligt die ter besluitvorming voor in Gedeputeerde Staten. Als die nog aanleiding geeft voor aanpassingen van de herziening, worden die verwerkt in het Gedeputeerde-Staten-voorstel.

Betrokkenheid stakeholders

In de afgelopen periode hebben we de eerste contouren van de voorgestelde maatregelen met meer dan 50 stakeholders besproken in vier stakeholdersessies. Stakeholders werden voor een van de volgende gesprekken uitgenodigd:

- Industrie, haven, glastuinbouw en energie
- Agrarische sector
- Mobiliteit en wonen
- Natuur en water

Doel van de gesprekken was om de voorgestelde maatregelen toe te lichten en beelden van stakeholders op te halen. Ondanks de korte termijn waarop deze gesprekken zijn georganiseerd, was er bij de aanwezige partijen veel waardering voor dit initiatief. Het feit dat partijen werden betrokken in deze fase van gedachtenvorming werd gewaardeerd. Dat geldt over het algemeen ook voor de stap naar voren die de provincie met de maatregelen wil zetten. Naast de stakeholdersessies is er op ambtelijk niveau met verschillende organisaties individueel contact geweest.

Er moet nog veel worden uitgewerkt. Daarbij hebben we ook onze gebiedspartners en stakeholders nodig. Daarom blijven we in de volgende fase continu met hen in gesprek.

Maatregelen die Zuid-Holland neemt

Als provincie staan we aan de lat om onze verantwoordelijkheid te nemen en stellen we onderstaande maatregelen voor. We introduceren ze hier kort. In hoofdstuk 3 volgt een verdieping van deze maatregelen.

Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds

Het is van belang om de stikstof-uitstoot uit de landbouw terug te dringen. Dat willen we doen door het instellen van een emissieplafond ammoniak voor de melkveehouderij. Met een emissieplafond stellen we een maximum aan de hoeveelheid ammoniak die een bedrijf mag uitstoten. Het is aan de ondernemer om te bepalen hoe te voldoen aan het emissieplafond. Bijvoorbeeld door extensiveren, innovaties en/of voer- en managementmaatregelen. Voor een aantal mogelijke maatregelen is (financiële) ondersteuning beschikbaar vanuit het Rijk en verkennen we aanvullende mogelijkheden vanuit de provincie. Die zullen nodig zijn om tot een normerend plafond te komen. Hiervoor zullen aanvullende middelen vanuit het Rijk nodig zijn.

We starten met de uitwerking van een ammoniakplafond voor de melkveehouderij omdat het grootste gedeelte van de ammoniakemissie uit de melkveehouderij komt én omdat er al relatief veel

onderzoek naar de uitwerking voor de melkveehouderij is gedaan. Dat betekent echter niet dat er niet ook een reductie in de andere landbouwsectoren nodig is. Andere sectoren volgen (eventueel) op een later moment. Hiervoor is echter nog (veel) meer onderzoek en uitwerking nodig.

In de uitwerking van het ammoniakplafond voor de melkveehouderij gaan we uit van een limiet van een aantal kg ammoniakemissie per hectare grasland en/of grond benut voor het produceren van veevoer per jaar. Om de hoogte van het plafond te bepalen onderzoeken we de effecten en impact van een emissieplafond van 45 kg/ha/jr, 40kg/ha/jr en 35 kg/ha/jr. Op basis van uitkomsten van het lopende OER proces bepalen we hoe invoering van het emissieplafond ammoniak normerend kan worden ingevoerd (omgevingsverordening) en welk tijdspad hierbij hoort.

We weten dat het emissieplafond beperkt effect heeft als het niet ook in andere provincies wordt ingevoerd. We zien landelijke invoering daarom dringend gewenst ~~randvoorwaardelijk~~ voor de invoering in Zuid-Holland. We zijn voor het succes van de maatregelen en de benodigde middelen (om flankerend beleid vorm te geven) dan ook in grote mate afhankelijk van het Rijk.

Overgangszones nabij N2000-gebieden

Overgangszones zijn zones aangrenzend aan N2000-gebieden, waarbinnen functies en activiteiten worden aangepast om drukfactoren op N2000-gebieden te verminderen. Dit bevordert natuurherstel in en draagt bij aan de instandhoudingsdoelen van de N2000-gebieden.

Dit betekent niet dat alle activiteiten volledig weg moeten uit overgangszones, maar wel dat aanpassing nodig is. We onderzoeken nu in het OER de effecten van maatregelen voor de drukfactoren waterkwantiteit, waterkwaliteit, exoten en recreatiedruk. Daarbij kijken we zowel naar de verwachte effecten op basis van stimulering en op basis van verplichting (normering). Overgangszones met maatregelen voor de drie voorgenoemde drukfactoren kunnen mogelijk stikstofreductie als koppelkans bieden. Daarmee is het ook mogelijk hier extra middelen aan te koppelen. Daarnaast gaan we de komende periode onderzoeken voor welke N2000-gebieden en op welke manier overgangszones nog meer kunnen bijdragen aan de reductie van stikstof als drukfactor.

Strategische grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering

Door op strategische posities grond te verwerven creëren we mogelijkheden voor het verplaatsen van bedrijven, de extensivering van bedrijven, het kunnen opleggen van beperkingen in overgangszones of het kunnen realiseren van natuur en andere opgaven. In sommige gevallen worden ook opstallen overgenomen. Hierdoor kunnen we de stikstofdruk en de impact van andere drukfactoren op N2000-gebieden direct of indirect verminderen.

Strategische grondverwerving is vrijwillig en kan breed ingezet worden voor extensiveren, verplaatsen, natuurontwikkeling, ruilverkaveling en opkopen natuurlijke stoppers. gebeurt vooruitlopend op de vervolmaatregel (verplaatsen, extensiveren, etc.). Daarbij gaan we **zowel** proactief ~~als reactief~~ te werk door zowel te reageren op aanbod uit de markt als de markt actief te scannen en stoppers zelf te benaderen. Verder verkennen we instrumentarium dat hiervoor kan worden ingezet zoals het voorkeursrecht (recht van eerste koop) en de mogelijke toepassing van een ruimtelijke functie zoals landschapsgrond, alsmede de mogelijkheid om dit op te nemen in het omgevingsbeleid.

Natuurlijke stoppers

Naar verwachting stopt binnen 10 jaar 30% van de Zuid-Hollandse agrarische melkveebedrijven, bijvoorbeeld omdat er geen opvolging is. De ervaring leert dat de stikstofrechten van deze stoppende bedrijven worden verkocht aan andere melkveebedrijven waardoor er geen of slechts beperkt effect is voor stikstofreductie. Om die stikstofreductie toch te bereiken zorgen we ervoor dat we beter zicht hebben op natuurlijke stoppers om ons bestaande instrumentarium zoals strategisch grondbeleid beter te kunnen inzetten én ontwikkelen we een provinciale beëindigingsregeling.

Wat we van het Rijk nodig hebben

De provincie doet wat het kan om de problematiek op te lossen. Maar we weten ook dat de impact van onze maximale inzet beperkt is. Dat geldt voor alle provincies. Het Rijk staat aan de lat en wij hebben het Rijk nodig om de natuur te herstellen en vergunningsverlening mogelijk te maken. We vragen het Rijk om een geborgd maatregelenpakket en daarbij daarom in te zetten op in ieder geval de volgende maatregelen:

- **Geborgde generieke maatregelen**, waardoor stikstofreductie plaatsvindt, zijn cruciaal om verslechtering van Natura 2000-gebieden tegen te gaan en de impasse bij vergunningverlening te doorbreken.
- **De snelle ontwikkeling van een Emissieplafond** ammoniak als vorm van doelsturing voor heel Nederland om **ammoniakemissies** te verminderen. Dit sluit aan bij het ingezette voornemen van de minister van LNV om over te gaan van sturing op depositie naar sturing op emissie¹. Zoals hierboven toegelicht verkennen we de invoering hiervan voor Zuid-Holland, maar zien we ook dat dit alleen een substantieel effect heeft als het voor heel Nederland wordt ingevoerd.
- **Maatwerk voor overgangszones**. Wij onderzoeken de mogelijkheden en effecten van overgangszones in onze provincie. Elk N2000-gebied is anders en kent andere drukfactoren. Dat betekent dat vermindering van drukfactoren voor elk gebied een andere aanpak vergt. Daarom vragen we het Rijk om maatwerk mogelijk te maken voor de overgangszones en niet te kiezen voor een generieke aanpak. Daarnaast is het belangrijk daar voldoende middelen voor vrij te maken.
- **Onderzoek de scheiding van NOx en NH3**. De trend van stikstofoxidenemissies (NOx) is nog steeds dalend, waar die voor ammoniak (NH3) de laatste 10 jaar vlak is. Om het verlenen van natuurvergunningen deels weer los te trekken, vragen we het Rijk te onderzoeken of er een onderscheid mogelijk is voor activiteiten die voor het overgrote deel NOx uitstoten en activiteiten die voor het overgrote deel NH3 uitstoten
- **Extensiveren een nadrukkelijker onderdeel van het beleid**. Een belangrijke route naar een oplossing voor het stikstofvraagstuk in de landbouw is extensivering op verschillende manieren. Om deze extensivering mogelijk te maken zijn er zowel middelen van het Rijk als instrumenten nodig. Middelen voor het voeren van strategisch grondbeleid, en instrumenten zoals het inregelen van beperkingen in overgangszones. De minister heeft aangegeven aan

¹ Dit sluit ook aan bij de recente Kamerbrief van de Minister <https://open.overheid.nl/documenten/51eac974-9996-4ec5-bd62-7e5ffd825fa8/file>

de slag te gaan met extensivering. Wij ondersteunen die beweging maar onderstrepen dat hier haast bij geboden is.

- **Emissieloos bouwen voor weg-, water- en woningbouwprojecten.** Door landelijke verplichting of stimulering vermindert de stikstofuitstoot in de uitvoeringsfase van het project. Hierdoor wordt het makkelijker de natuurvergunning voor de uitvoeringsfase af te geven. Het Rijk zou emissieloos bouwen verplicht kunnen stellen en/of investeringen in schoon en emissieloos bouwmaterieel en laadmogelijkheden op bouwplaatsen financieel of fiscaal kunnen ondersteunen.
- **Onderzoek een juridisch geborgde rekenkundige ondergrens van 1 mol.** Wij ondersteunen het voornemen van het Rijk om een ondergrens van 1 mol te onderzoeken. Het is daarbij cruciaal dat de ondergrens juridisch houdbaar is en gepaard gaat met een geborgd maatregelenpakket waarmee voldoende stikstofreductie wordt bewerkstelligd.
- **Verruiming van staatssteunregels.** Financiële ondersteuning aan boeren en tuinders ten behoeve van de transitie in de landbouw wordt in een aantal gevallen gezien als staatssteun. Daardoor kan die ondersteuning niet geboden worden in die mate die we zouden willen met als gevolg dat de transitie beperkt of vertraagd plaatsvindt. We vragen het Rijk te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de verruiming van staatssteunregels om boeren en tuinders meer te kunnen ondersteunen bij de verduurzaming van hun bedrijf.

Financiën

Het provinciale maatregelenpakket wordt de komende periode verder uitgewerkt. Het is dan ook op dit moment niet mogelijk om een gegronde inschatting van de kosten te geven, omdat daar nog te veel onzekerheden en onduidelijkheden in zijn. Ook is er mogelijke overlap tussen de maatregelen in het beoogde effect, waardoor een betrouwbare berekening nog niet kan worden gemaakt.

Onderbouwde voorstellen zullen uiteindelijk meegenomen worden in de besluitvorming over de begroting. Op hoofdlijnen schatten we op dit moment het kostenniveau per maatregel als volgt in:

- ~~Emissieplafond: hoge incidentele kosten door omvang van de doelgroep voor in ieder geval de komende vijf jaar ten behoeve van flankerend beleid in Zuid-Holland: o.a. investeringen in de uitrol van innovatieve technologie en extensiveringsmogelijkheden. De mate van ondersteuning en bijbehorende kosten hangt ook af van de uiteindelijke hoogte van het emissieplafond. Daarnaast zal er in sommige gevallen structureel geld nodig zijn voor beheer.~~
- **Overgangszones:** naar verwachting hoge incidentele kosten en relatief hoge structurele beheerskosten. Dit hangt echter in grote mate af van de omvang van het areaal overgangszones en de inhoud van de te nemen maatregelen in die overgangszones en de aard en staat van de betreffende N2000 gebieden.
- **Strategisch grondbeleid:** hoge incidentele kosten, geen structurele kosten afhankelijk van de hoeveelheid grondaankoop. Daar staat tegenover dat grondbeleid ook (beperkte) inkomsten op kan leveren die een deel van de kosten ondervangt.
- **Natuurlijke stoppers:** kosten voor de provinciale beëindigingsregeling worden gedekt vanuit het Rijk. Wanneer dit via strategisch grondbeleid loopt, zijn de incidentele kosten relatief hoog.

Vooruitlopend op de nadere uitwerking kan al wel worden gesteld dat dit in alle gevallen om omvangrijke bedragen zal gaan. De aard en inhoud van de maatregelen vergt landelijke keuzes en overstijgt het provinciale niveau. Daarom is het nodig dat er een brede landelijke financiering op

gang komt. We dringen er bij het Rijk op aan om hiervoor ruimhartig financiële middelen beschikbaar te stellen. Het Rijk staat hier primair voor aan de lat. Daarnaast gaan we uit van externe financiering. De provincie Zuid-Holland kan deze kosten niet zelf dragen. De huidige provinciale begroting 2025 laat meerjarige begrotingstekorten zien. De gesprekken met het Rijk over de tekorten in de begrotingen van de provincies en gemeenten worden momenteel met de betreffende ministeries gevoerd.

3. Verdieping op de Provinciale Samenhangende Aanpak

Zuid-Holland werkt verder aan vier provinciale maatregelen die lichten we hier verder toe. Het gaat om:

1. *Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds*
2. *Overgangszones nabij N2000-gebieden*
3. *Strategische grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering*
4. *Natuurlijke stoppers*

Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds

Wat de maatregel inhoudt

Het is belangrijk om de emissie uit de landbouw te reduceren. Daarom willen we voor de melkveehouderij een reductie van ammoniakuitstoot realiseren door middel van een ammoniakplafond. Om ervoor te zorgen dat deze maatregel doel treft, is het belangrijk dat andere provincies dit ook doen óf dat de maatregel landelijk wordt ingevoerd.

Met een emissieplafond wordt er een limiet gesteld aan de toegestane hoeveelheid ammoniakemissie van een bedrijf. Een bedrijf mag dan niet meer ammoniak uitstoten dan het plafond toestaat. De ondernemer is echter vrij om te bepalen op welke manier hij of zij de ammoniakuitstoot reduceert.

We starten met de uitwerking van een ammoniakplafond voor de melkveehouderij omdat het grootste gedeelte van de ammoniakemissie uit de melkveehouderij komt én omdat er al behoorlijk wat onderzoek naar de uitwerking voor de melkveehouderij is gedaan. We willen echter ook de emissie van andere sectoren reduceren. Daarom verkennen we op een later moment ook eventuele emissieplafonds voor andere sectoren. Hiervoor is nog (veel) meer onderzoek en uitwerking nodig.²

In de uitwerking van het ammoniakplafond voor de melkveehouderij gaan we uit van een limiet van een aantal kg ammoniakemissie per hectare grond benut voor het produceren van veevoer per jaar. Om de hoogte van het plafond te bepalen onderzoeken we de effecten en impact van een emissieplafond van 45 kg/ha, 40kg/ha en 35 kg/ha.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Op dit moment is de emissie van melkveehouders zo'n 60-65kg per hectare. Wanneer dit wordt teruggebracht naar 45kg, 40kg of 35kg per hectare levert dat een aanzienlijke reductie op. In heel Zuid-Holland gaat het dan over een reductie van respectievelijk 0,8, 1,1, of 1,3 kton ammoniakemissie op jaarbasis.

De reductie van uitstoot leidt ook tot een vermindering van depositie in onze N2000-gebieden. De eerste voorlopige inschatting is dat dit tussen de 10 en de 100 mol aan depositie reduceert, afhankelijk van het N2000-gebied. De reductie is groter naarmate de gebieden meer landinwaarts

² Denk bijvoorbeeld aan de akkerbouw, waar gegeven de grote verscheidenheid aan geteelde gewassen het nu niet mogelijk is om één enkel plafond te gebruiken. Daarnaast zou dit kunnen leiden tot strategische keuzes in plaats van een reductie van emissies per gewas.

liggen. Het instellen van een emissieplafond voor ammoniak zal daarnaast bijdragen aan de waterkwaliteitsdoelen (KRW) en de klimaatdoelen (methaan).

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Een emissieplafond kan op verschillende manieren, variërend in mate van afdwingbaarheid, worden ingevoerd. De twee uitersten zijn:

- Streefwaarden in de omgevingsvisie. Hierbij worden boeren gevraagd om toe te werken naar deze waarden. Er zijn echter geen consequenties als dit niet gebeurt. Bij een invoering via een streefwaarde zal vermoedelijk slechts een (klein) deel van het beoogde doelbereik gerealiseerd worden.
- Normering als onderdeel van de vergunning. Dit is een afdwingbare norm, met als gevolg dat de vergunning wordt ingetrokken als de boer zich niet aan de normvoorschriften houdt. Het gevolg is dat de daling van de ammoniak uitstoot is geborgd.

In de omgevingsvisie en het voorontwerp van het ZH-PLG is een streefwaarde van 35-40 kg/ha/jaar opgenomen. Als uitwerking van deze maatregel onderzoeken we of de waarde vanaf 2035 als norm kan worden opgenomen in de omgevingsverordening. Een belangrijk aandachtspunt bij invoering is toezicht en handhaving en de benodigde capaciteit voor invoering. De monitoring kan op verschillende manieren plaatsvinden die nog uitgewerkt moeten worden (denkbare vormen zijn een stoffenbalans of via collectieven op gebiedsniveau). Het is echter een zekerheid dat dit meer capaciteit vraagt dan dat we nu inzetten. Daarnaast vraagt ook de uitvoering van strategisch grondbeleid en het extra stimuleringsbeleid aanvullende inzet.

Op korte termijn is het opnemen van een streefwaarde – ondersteund met flankerende subsidies – het hoogst haalbare. De normerende variant vraagt om meer tijd, onder andere omdat het nodig is om veehouders de mogelijkheid te geven zich voor te bereiden op het emissieplafond. Zie onderstaande tabel 2 voor een planning voor de invoering. De invoering van getrapte normering is echter ook denkbaar.

Aansluiting bij landelijke beweging.

Het Rijk is bezig met het bekijken van bedrijfsspecifieke emissienormen voor stikstof en broeikasgassen. De contouren hiervan werden beschreven in een recente kamerbrief.³ Deze maatregel bouwt voort op deze beweging. In de genoemde contourenbrief is de tijdsplanning echter nog niet geconcretiseerd. Omdat een emissieplafond substantieel effectief heeft als het landelijk wordt ingevoerd, staat de provincie Zuid-Holland achter de invoering van een emissieplafond door het Rijk. We vragen om een versnelling van deze uitwerking en bieden waar nodig hulp bij de juridische verankering in het omgevingsbeleid.

Vervolgstappen

Op korte termijn ondersteunen we de ontwikkeling van een emissieplafond op landelijk niveau en onderzoeken we het emissieplafond in de OER. We werken de normering verder uit, zowel inhoudelijk als juridisch. Het doel is om eind dit jaar een normerend plafond voor 2035 aan te kunnen

³ (DGLGS/ 96535513)

kondigen. Vervolgens wordt het flankerend beleid verder uitgewerkt en het emissieplafond gefaseerd in gevoerd.

Overgangszones nabij N2000-gebieden

Wat de maatregel inhoudt

Drukfactoren als verzuring, vermesting, verdroging, verstoring en versnippering spelen een grote (negatieve) rol op de N2000-gebieden. Op dit moment worden maatregelen tegen deze drukfactoren voornamelijk binnen N2000-gebieden genomen. Overgangszones zijn zones rondom N2000-gebieden waarbinnen functies en activiteiten worden aangepast of beperkt met het oog op de instandhoudingsdoelen in het N2000-gebied. Zo kan ook met maatregelen in overgangszones de impact van drukfactoren op N2000-gebieden verminderen en natuurherstel binnen N2000-gebieden mogelijk worden gemaakt. Daarmee komen de instandhoudingsdoelen van het aangrenzende N2000-gebied dichterbij. Dit betekent echter niet dat alle activiteiten weg moeten uit overgangszones. Het betekent wel dat er aanpassing nodig is. Daarbij zijn er twee mogelijkheden: vrijwillig via stimulering (zoals specifieke subsidieregelingen binnen de overgangszone) of normerend (opnemen regels voor de overgangszone in de verordening).

Zowel de invulling als de geografisch ligging en omvang van overgangszones Overgangszones kunnen daarmee verschillend zijn, verschillende vormen hebben. De drukfactoren alsmede de stapeling hiervan zijn hierbij bepalend. De locatie van stikstofgevoelige natuur binnen het N2000-gebied is medebepalend voor omvang van de zonering. Die hangen deels af van het N2000-gebied waaraan ze grenzen en de drukfactoren die daar spelen. De verdere uitwerking hiervan maakt onderdeel uit van nader onderzoek.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

De mate van effectiviteit van een overgangszone hangt van diverse factoren af, waaronder de betreffende drukfactoren, de maatregelen die hiervoor genomen worden (al dan niet vrijwillig) en de omvang van de overgangszone. Dat kan dus per N2000-gebied variëren. Ter illustratie: om te bepalen welke maatregel nodig is om de drukfactor waterkwantiteit te beperken zijn de hoogteligging en het bodemtype van het N2000-gebied en de overgangszone relevant. De gestelde ambities en eisen kunnen dus per gebied verschillen.

Waarschijnlijk hebben voor veel van de Zuid-Hollandse N2000-gebieden overgangszones een beperkt effect hebben op het halen van de wettelijke stikstofdoelen. Dit komt doordat er in de directe omgeving rondom de meeste Zuid-Hollandse N2000-gebieden relatief weinig (grote) stikstofbronnen zijn. De depositie in veel van onze N2000-gebieden komt voor het grootste deel uit 'de deken'. Voor een aantal specifieke gebieden kan een overgangszone wel effectief zijn voor stikstofreductie. Voor die specifieke gebieden willen we de WUR⁴ vragen nader onderzoek te doen naar het effect van een overgangszone– en welke vorm daarbij hoort – op de stikstofdepositie en het behalen van de instandhoudingsdoelen.

⁴ De Wageningen Universiteit heeft toegang tot specifiekere data dan de provincie en kan de impact van een dergelijke zone nauwkeuriger berekenen.

Naast stikstofreductie, verminderen overgangszones andere drukfactoren. Dit geldt in principe voor alle Zuid-Hollandse N2000-gebieden. Voorbeelden van andere drukfactoren waarvoor maatregelen kunnen worden getroffen in overgangszones zijn onder meer:

- *Invasieve exoten*: door (bronnen van) exoten in de omgeving weg te halen is minder inspanning nodig om exoten binnen de begrenzing van N2000-gebieden te bestrijden. Dat is kosteneffectief, maar zorgt ook voor minder verstoring van bodem en soorten. Het vervangen van exoten in beplantingen door inheemse soorten draagt bovendien positief bij aan de biodiversiteit (o.a. van bestuivers).
- *Onvoldoende waterkwantiteit en - kwaliteit*: verminderen van wegzijging en verdroging door peilopzet in de omgeving. Minder wegzijging leidt in sommige gebieden bovendien tot minder inlaat van gebiedsvreemd water, waardoor ook de waterkwaliteit verbetert.
- *Recreatiedruk*: Door recreatie over een groter gebied (N2000-gebied en overgangszones) te spreiden, neemt de recreatiedruk in het N2000-gebied af. Ook zijn er buiten N2000-gebieden meer mogelijkheden om de recreatie aan specifieke behoeften aan te passen (bijv. losloopgebieden voor honden die binnen de begrenzing verstoring kunnen veroorzaken). Daarnaast bieden nieuwe recreatiegebieden ook kansen voor biodiversiteit.

Overgangszones voor andere drukfactoren dan stikstof kunnen overigens wel stikstofreductie als koppelkans hebben. Op deze manier kunnen er ook extra middelen gekoppeld worden aan het stapelen van doelen. Ter illustratie: wanneer het waterpeil omhoog gaat in een overgangszone, extensiveert ook de landbouw in die overgangszone. Dat leidt tot minder stikstofuitstoot en depositie in het nabijgelegen N2000-gebied.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Zoals gesteld zijn er twee manieren om maatregelen tegen drukfactoren te nemen in overgangszones: vrijwillig en normerend. De gevolgen voor de uitvoerbaarheid en andere randvoorwaarden verschillen per vorm.

Een vrijwillige aanpak bestaat uit het ontwikkelen van stimuleringsbeleid zoals specifieke subsidieregelingen voor in de overgangszone én eventueel het vastleggen van een aantal streefwaarden. Als het stimuleringsinstrumentarium niet wordt benut of de streefwaarden niet worden gehaald, zijn er echter geen consequenties voor de ondernemers in de overgangszone. Naar verwachting is er beperkte provinciale capaciteit nodig om tot uitvoering van vrijwillige aanpak te komen.

Een normerende overgangszone vergt meer capaciteit en tijd. (Eisen aan activiteiten binnen) overgangszones kunnen in de provinciale omgevingsverordening opgenomen worden. Via instructieregels in de omgevingsverordening kan dan worden bepaald welke overgangszones en bijbehorende regels in de gemeentelijke omgevingsplannen opgenomen moeten worden. De provincie kan dan termijnen stellen voor het aanpassen van deze omgevingsplannen.

Daarbij is het van belang rekening te houden met drie zaken. Ten eerste kost dit juridische traject, inclusief benodigde participatietraject relatief veel tijd omdat eerst de provinciale omgevingsverordening en daarna de gemeentelijke omgevingsplannen aangepast moeten worden.

Ten tweede staan er rechtsmiddelen open tegen het aanpassen van de provinciale verordening en de gemeentelijke omgevingsplannen. En ten derde vergt de uitvoering van de normerende variant meer capaciteit om te kunnen handhaven op de gestelde normen.

Voorwaarden voor invoering is de afronding van de OER. Daarnaast moeten er voldoende middelen worden vrijgemaakt om stimuleringsbeleid en nadeelcompensatie te kunnen ontwikkelen. De eerste stap voor de normerende variant is echter te verduidelijken welke taken, bevoegdheden of activiteiten in de overgangszones aangepast moeten worden en wie daarvoor aan de lat staat (bijvoorbeeld gemeente/waterschappen als bevoegd gezag of burgers/ bedrijven).

Voor het vervolg voorzien we in de eerste fase een vrijwillig, stimuleringsbeleid waarna op termijn normerende overgangszones ingevoerd kunnen worden. Op dit moment wordt er gewerkt aan de Herziening Omgevingsbeleid 2025 waardoor ook een OER wordt doorlopen. Onderdeel daarvan is om de aanpak van drukfactoren buiten de N2000-gebieden als ambitie te formuleren in de Omgevingsvisie. Dat is de basis voor de nadere uitwerking van de noodzaak van overgangszones met bijbehorend stimuleringsinstrumentarium.

In het OER wordt de aanpak voor drie veelvoorkomende drukfactoren (waterkwantiteit, exotenbeheer en recreatiedruk) onderzocht. Dat gebeurt met drie alternatieven: 1) maatregelen buiten N2000-gebieden opnemen in de N2000-gebiedsbeheerplannen; 2) maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in een zone van 1 km rondom N2000-gebieden; 3) maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in een gebiedsspecifieke zone. Voor laatste twee alternatieven worden de effecten van vrijwilligheid en verplichting onderzocht.

Als uit het OER blijkt dat het werken met overgangszones goed helpt voor het afnemen van de drukfactoren op de N2000-gebieden, dan kan een volgende stap zijn om in de tweede fase (vanaf 2026) toe te werken naar uitwerking in de omgevingsverordening en eventueel het omgevingsprogramma. Daarmee kan het nemen van maatregelen buiten N2000-gebieden ook worden geborgd.

Aansluiting bij landelijke beweging

De maatregel was eerder opgenomen als structurerende keuze in het NPLG. Hoewel het NPLG niet meer bestaat lopen er nog wel een aantal landelijke initiatieven zoals:

- Het traject 'Koepelproject Overgangszones' (in opdracht van het ministerie van LNVN). Zuid-Holland is hier als luisterend oor aangesloten. Dit traject is bedoeld om ervaringen te delen tussen provincies hoe overgangszones in de uitvoering kunnen werken, hoe je dit oppakt in je gebiedsproces en welk instrumentarium (beleid, middelen, capaciteit, stakeholders, etc.) hierbij nodig is.
- Aangenomen motie lid Podt (D66)⁵ over het ondersteunen van decentrale overheden bij het voorbereiden van de acute inzet van ruimtelijke instrumenten.

Daarnaast zien we dat verschillende provincies overgangszones overwegen. Zoals de provincie Gelderland.

⁵ KST 35334/335 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-335.pdf>

Vervolgstappen

Uiterlijk in juni verwachten we de uitkomsten van het OER-traject. Vervolgens wordt in juli de ontwerp-herziening en het OER in GS besproken. In het voorjaar van 2026 volgt de vaststelling van de herziening in GS en vervolgens in het voorjaar van 2026 de vaststelling in PS. Daarmee wordt alleen de ambitie voor de aanpak van drukfactoren buiten N2000-gebieden vastgesteld. In de komende periode willen we ook onderzoeken op welke manier overgangszones nog meer aan de reductie van stikstof als drukfactor kunnen bijdragen.

Parallel daaraan wordt het verminderen van drukfactoren rondom N2000-gebieden meegenomen in de gebiedsprocessen in het kader van het ZH-PLG.

Strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering

Wat de maatregel inhoudt

Met strategische grondbeleid verwerft de provincie op strategische plekken grond (soms inclusief opstallen) om deze in te zetten voor strategische doelen waaronder stikstofreductie en natuurherstel. Strategisch grondbeleid wordt gekenmerkt door twee aspecten. Ten eerste verwerft de provincie de grond vóórdat de precieze uitwerking van de beoogde vervolgmaatregelen (en gekoppeld budget) op die grond is uitgewerkt of vastgesteld. Ten tweede wordt de grond op vrijwillige basis geworven. Er wordt geen dwingend instrumentarium ingezet. Het is de ambitie van GS om breed en actiever grondbeleid te voeren.

~~De maatregel kan reactief worden ingezet (ingaan op aanbod vanuit te markt) of proactief (actief de markt verkennen waar kansrijke locaties zijn om als provincie grondpositie in te nemen).~~

Strategische grondverwerving leidt direct (wanneer opstallen ook worden overgenomen) of indirect tot stikstofreductie. Naar verwachting is vaak de tussenstap nodig waarbij de grond direct of indirect wordt ingezet ten behoeve van de instandhoudingsdoelen. De denkbare mogelijkheden om grond in te zetten ten behoeve van stikstofreductie en de instandhoudingsdoelen zijn:

- Bedrijven te extensiveren;
- Overgangszones te realiseren;
- Natuur of andere doelen ter plaatse te realiseren
- Bedrijven nabij N2000-gebieden te verplaatsen⁶
- Ruilverkaveling

Elk van deze mogelijkheid draagt bij aan de reductie van stikstofdepositie op N2000-gebieden en/of andere maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelen in de gebieden. Afhankelijk van het beoogde doel wordt de verworven grond anders ingezet of uitgegeven. Als eigenaar kan de provincie maatregelen treffen om emissie en depositie terug te dringen. Bijvoorbeeld via pachtconstructies met beperkingen of herwaardering. Daarnaast kan de grond ook worden ingezet in gebiedsprocessen of voor kavelruil.

Er is een sterke koppelkans tussen strategisch grondbeleid en natuurlijke stoppers en beëindigingsregelingen (zie ook de maatregel Natuurlijke stoppers). De meeste van deze beëindigingsregelingen omvatten een vergoeding voor (de sloop van) gebouwen, maar bieden geen

⁶ Hiervoor moet de nieuwe locatie al een vergunning hebben en deze zelf niet meer nodig hebben.

ruimte om grond over te nemen. Met een strategische aankoopmogelijkheid kunnen we ondernemers aanbieden om niet alleen te stoppen maar ook (een deel van) de grond over te nemen. Daarnaast is het overnemen van de grond en de bijbehorende opstallen via strategisch grondbeleid in sommige gevallen wel mogelijk, ook als het betreffende bedrijf niet in aanmerking komt voor een beëindigingsregeling.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Het is niet mogelijk om de bijdrage van strategisch grondbeleid voor stikstofreductie en natuurherstel te kwantificeren. Het effect van deze maatregel is namelijk afhankelijk van 1) hoeveel grond er verworven wordt en 2) hoe de verworven grond vervolgens ingezet wordt ten behoeve van de instandhoudingsdoelen. Voor beide factoren is nu nog geen inschatting te maken. De gunstige effecten van strategische grondbeleid zelf staan echter niet ter discussie.

Maximaal resultaat kunnen we bereiken door proactief de markt (potentieel stoppende eigenaren) te benaderen en de combinatie te maken met de aankoop van gehele bedrijven van natuurlijke stoppers (zie hiervoor ook de uitwerking van de maatregel Natuurlijke stoppers). De verwachting is dat dan de meeste grond op strategische posities kan worden verworven.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Voor de huidige grondverwerving is het bestaande instrumentarium toereikend. Het bestaande beleid is dat met grondverwerving wordt gestart nadat daar opdracht voor wordt verleend en budget beschikbaar is gesteld. Over het algemeen is daarmee ook geografisch aangeduid binnen welke begrenzing de aankopen plaats dienen te vinden. Zodra middelen beschikbaar zijn kan het instrument opgestart worden. In aanvulling hierop heeft GS de mogelijkheid om tot een bedrag van € 5.1.2.b voor de periode 2024-2026 ten laste van de algemene middelen strategische aankopen te doen. Dit zijn aankopen waarvan verwacht wordt dat binnen een periode van 5 jaar een opdracht en budget beschikbaar zal komen. Deze aankopen kunnen ook ten behoeve van de gebiedsprocessen worden gedaan. Naar verwachting wordt eind 2025 de nieuwe uitvoeringsnota grondbeleid vastgesteld. Daarin wordt ook een verruiming van het strategisch grondbeleid meegenomen.

Ook met de huidige mogelijkheden duurt het enige tijd voordat de eerste transacties tot stand komen. Zowel reactief als proactief duurt kost het tijd om tot de noodzakelijke goede relaties op te bouwen en afspraken te komen om de grond daadwerkelijk te verwerven.

Er zijn weinig risico's met betrekking tot strategisch grondbeleid. Door de schaarste aan grond zijn de aankopen waardevast. Wanneer blijkt dat de grond niet goed inzetbaar blijkt voor bijvoorbeeld grondruil, extensivering of overgangszones, kan de provincie de grond alsnog inzetten voor eigen maatregelen ten behoeve van natuurdoelen of de grond verkopen.

Voor het brede en actievere grondbeleid verkennen we instrumentarium dat hiervoor kan worden ingezet zoals het voorkeursrecht (recht van eerste koop) en de mogelijke toepassing van een ruimtelijke functie zoals landschapsground, alsmede de mogelijkheid om dit op te nemen in het omgevingsbeleid.

Een belangrijke voorwaarde voor succesvolle inzet van strategisch grondbeleid is dat er goed contact is tussen overheden zodat een potentiële verkoper niet door verschillende overheden wordt benaderd.

Aansluiting bij landelijke beweging

Er is veel draagvlak voor de maatregel bij overheden. Op rijksniveau is er de nationale grondbank. Indien er een aankoopmogelijkheid voordoet kan het rijk verzocht worden om die aankoop te doen. Als dat lukt landt de onroerende zaak in de grondbank. Zodra een provincie de onroerende zaak in wil zetten voor doelrealisatie moet de onroerende zaak van de grondbank worden overgenomen (tegen aanschafwaarde). Verder hebben veel andere provincies een structureel budget voor strategische aankopen ingeregeld.

Vervolgstappen tot invoering

De volgende stap is de nadere uitwerking van het afwegingskader ten aanzien van aankoop, tijdelijk beheer en financiële inbedding van grond. Verder onderzoeken we in de komende maanden of het vestigen van het voorkeursrecht meer kan betekenen voor strategisch grondbeleid in relatie tot stikstofreductie.

Natuurlijke stoppers

Wat de maatregel inhoudt

In Zuid-Holland stoppen naar verwachting de komende jaren nog een substantieel (30% in de komende 10 jaar) aantal melkveehouders, bijvoorbeeld omdat er geen bedrijfsopvolging beschikbaar is. We willen onderzoeken hoe we deze trend kunnen inzetten voor stikstofreductie. Daarvoor is het nodig dat de emissie van deze bedrijven 'uit de markt wordt gehaald'.

Op dit moment zijn de landelijke beëindigingsregelingen LBV en LBV-plus de belangrijkste instrumenten om dit te bewerkstelligen. Omdat hier in Zuid-Holland zeer weinig bedrijven voor in aanmerking komen, onderzoeken we of we daar een extra stap op kunnen zetten. Specifiek gaat het om twee uit te werken sporen:

1. Versterken van het zicht op natuurlijke stoppers om effectiever strategisch grondbeleid te kunnen voeren.
2. Een provinciale beëindigingsregeling

Er is geen geobjectiveerde lijst van natuurlijke stoppers. Die kennis zit in individuele relaties en in de gebieden. Door de interne samenwerking en afstemming binnen de provincie vanuit verschillende delen (zoals de gebiedsprocessen en de omgevingsmanagers) op dit onderwerp te verbeteren, krijgen we een beter zicht op de natuurlijke stoppers in de provincie. Daar kunnen we vervolgens ons strategisch grondbeleid beter op richten.

Verder bieden we met een provinciale beëindigingsregeling een alternatief voor de situaties waarin de voorwaarden of mogelijkheden van de landelijke beëindigingsregelingen niet toereikend zijn. Hiermee wordt direct (het recht op) stikstofemissie gereduceerd.

Impact van de maatregel voor stikstofreductie, natuurherstel en aanpalende thema's

Van alle melkveehouders stopt gemiddeld zo'n 3% op jaarbasis. Dit zijn vaak de iets kleinere bedrijven. Indien de bedrijven van alle stoppers aangekocht zouden kunnen worden, is de

verwachting dat hiermee maximaal 1,5-2,5% van de ammoniak-emissie per jaar uit de melkveehouderij kan worden gereduceerd.

Waar grond wordt aangekocht kan deze (net als bij strategisch grondbeleid) benut worden voor extensivering en herwaardering, overgangszones, aanleg van natuur en/of als ruilgrond in gebiedsprocessen. Daarmee raakt de maatregel ook aan aanpalende thema's als waterkwaliteit- en kwantiteit, klimaat en groenblauwe dooradering, peilopzet, boerenlandvogels én de versterking van de landbouwstructuur.

Dit leidt tot aanvullende stikstofreductie. Structuurversterking reduceert bovendien de belasting/verkeersdruk van/op kwetsbare weginfrastructuur in de veenweidegebieden. Structuurversterking heeft grote bedrijfseconomische voordelen voor agrariërs. Zeker in gebieden waar de landbouwstructuur de afgelopen jaren is verslechterd. Versterking van de landbouwstructuur maakt bedrijven toekomstbestendiger en geeft hun meer slagkracht om verder te verduurzamen.

Uitvoerbaarheid, juridisch borging, randvoorwaarden voor uitvoering, timing en de relatie met staand beleid?

Het eerste spoor is een versterking van de interne communicatie en afstemming, die we op zeer korte termijn kunnen doorvoeren. Vervolgens is het zaak daar via een actiever strategisch grondbeleid relaties op te bouwen en meer gronden aan te kopen met het oog op stikstofreductie en de instandhoudingsdoelen. Dit laatste vergt naar verwachting meer tijd.

Om natuurlijke stoppers de mogelijkheid te bieden om ook daadwerkelijk te stoppen ontwikkelen we ook de provinciale beëindigingsregeling. Het Rijk ontwerpt nu ook een brede beëindigingsregeling. Met een provinciale regeling kunnen we echter meer maatwerk en extra voordelen in de uitvoering bieden.⁷ Daarmee kunnen we er beter voor zorgen dat de emissie van natuurlijke stoppers wordt gereduceerd.

Het Rijk heeft Regeling provinciale gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties (RPGB), ook wel bekend als Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging (MGB), ontwikkeld. Provincies kunnen deze regeling op provinciaal niveau verder uitwerken, zodat er provincie-specifieke uitkoopregelingen ontstaan. De regeling is goedgekeurd door de Europese Commissie en voldoet dus aan de staatssteunregels. Het IPO heeft recent voor de uitwerking van deze regeling op provinciaal niveau een Model Subsidieregeling gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties voor de provincies opgesteld. Wij werken binnen de kaders van de Model subsidieregeling onze eigen regeling uit.

⁷ Mogelijke voordelen (afhankelijk van de uitwerking) zijn:

- Het werken met taxaties in plaats van forfaitaire bedragen.
- De regeling kan voor alle veesectoren worden ingezet.
- De regeling kan gebiedsspecifiek worden ingezet.
- Er gelden lagere vereisten wat betreft ammoniakuitstoot.
- De provincie is de uitvoerder van de regeling.
- Gedeeltelijke beëindiging is mogelijk.

Deze subsidieregeling is enerzijds gericht op het realiseren van een structurele, blijvende reductie van de stikstofbelasting en stikstofemissie vanuit veehouderijlocaties en anderzijds gericht op het in beweging krijgen en houden van gebiedsprocessen.

Een essentiële randvoorwaarde voor het ontwikkelen en implementeren en benutten van de provinciale beëindigingsregeling is dat het mogelijk wordt om 15% ammoniakemissie te behouden op de bedrijfslocatie. De onzekerheid die de Rendac-uitspraak heeft veroorzaakt moet door het Rijk worden weggenomen. Daarnaast moet er duidelijkheid komen over de vraag of PAS-melders van de regeling gebruik mogen maken en of PAS-melder-gelden voor de regeling gebruikt mogen worden.

De inzet van het instrumentarium kent een sterke link met strategisch grondbeleid. Waar de productierechten uit de markt gehaald worden kan, de provincie ook de grond verwerven. Daarvoor is strategisch grondverwerving (zie de vorige maatregel), een vrijwillige methode.

Aansluiting bij landelijke beweging

Met de uitwerking van de Zuid-Hollandse provinciale regeling, spelen we snel in op de recent gepubliceerde Model subsidieregeling.

Vervolgstappen tot invoering

In de komende periode wordt de provinciale beëindigingsregeling verder uitgewerkt en intensiveren we de interne communicatie en afstemming wat betreft natuurlijke stoppers.

Besluitenlijst van de vergadering van Gedeputeerde Staten van 1 april 2025

Aanwezig: Kolff (voorzitter tot 10.45 uur), Koning, Potjer, Stolk, Van Leeuwen (voorzitter vanaf 10.45 uur), Rijkaart, Weverling, Van Bijnen (secretaris), ^{5.1.2.e} (GS-ondersteuning)

Afwezig Kolff (vanaf 10.45 uur), Zevenbergen

1. Opening

1.1	Besluitenlijst vergadering 25 maart 2025	Ongewijzigd vastgesteld.
1.2	Uitnodigingen	Kennis van genomen.
1.3	Weekoverzicht	Kennis van genomen.
1.4	Lobbyzaken	Kennis van genomen.
1.5	Voortgang statenvragen	Kennis van genomen.
1.6	Rapportage bestuurlijke mandaten	Kennis van genomen.
1.7	Rapportage openstaande GS-besluiten met machtigingen voor aanpassing	Kennis van genomen.
1.8	Overzicht openstaande moties	Kennis van genomen.

2. Besluitvorming

Besprekstuk 1

Behandelveorstel moties 1586, 1593, 1595, 1597 en 1598

Gedeputeerde Van Leeuwen PZH-2025-871052924

Advies

1. Vast te stellen de brief aan Provinciale Staten waarmee de Staten geïnformeerd worden over het behandelvoorstel voor de moties 1586, 1593, 1595, 1597 en 1598;
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting bij het behandelvoorstel voor de moties 1586, 1593, 1595, 1597 en 1598.

Besluit

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om:

- In het onderwerp in het GS-voorstel, GS-brief en de publiekssamenvatting toe te voegen wat het onderwerp van de moties is (ZH-PLG);
- In de brief aan PS:
 - * 'concept gebiedsplannen' te wijzigen in 'ingediende gebiedsplannen', o.a. op p.4;
 - * Op p.4 in de 2e alinea: 'per deelgebied' te wijzigen in 'welk deelgebied wanneer opgeleverd wordt', omdat de huidige formulering de indruk kan wekken dat het per deelgebied gebeurt;
 - * Op p.4 de 3^e alinea over de Ontwerp Herziening Omgevingsbeleid 2025 te verwijderen;
 - * Op p.2 onderaan in de laatste zin 'legalisatie' te verwijderen en te wijzigen in: '... overleg over de oplossing van de PAS-melders problematiek plaats.'

BR	
BR	
BR	
BR	
BR	BR
	BR
	BR
BR	BR
	BR
BR	
BR	
BR	
BR	

Bespreekstuk 3
Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)
Gedeputeerde Van Leeuwen PZH-2025-871466962

Advies

1. Vast te stellen de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).
2. Vast te stellen het Statenvoorstel over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE), waarmee PS gevraagd worden te besluiten:
 1. Gedeputeerde Staten de volgende vier maatregelen uit te laten werken,
 1. voortvloeiend uit de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE):
 - a. Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds ;
 - b. Overgangszones bij N2000 gebieden;
 - c. Strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering;
 - d. Natuurlijke stoppers.
 2. Gedeputeerde Staten de uitwerking van deze vier maatregelen in samenhang
 3. ter besluitvorming aan Provinciale Staten voor te leggen in het najaar 2025.
4. Vast te stellen de brief aan de stakeholders over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) genoemd in de bijlage 'Verzendlijst SANE'.
5. Vast te stellen het nieuwsbericht over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).
6. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het Statenvoorstel over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE), waarin wordt voorgesteld dat Gedeputeerde Staten de vier maatregelen uit de aanpak SANE uitwerken.
7. Te bepalen dat de documenten behorende bij het besluit onder adviespunt 3 op grond van artikel 2, lid 2, onder b van de Beleidsregel actieve openbaarmaking Zuid-Holland 2023, niet actief openbaar wordt gemaakt, omdat deze gezien de fase van het politieke of bestuurlijke proces als verstoring voor het verdere proces van bestuurlijk beraad zijn aan te merken.

Besluit

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om:

- De in de PO's opgehaalde punten in de stukken te verwerken;
- In het document 'SANE':
 - * Op p.8 de zin: 'We zien landelijke invoering daarom randvoorwaardelijk voor ...' anders te formuleren. We zien het als een aanvulling;
 - * Op p.9 nog eens goed te kijken naar de formulering van de passage bij 'Onderzoek de scheiding van NOx en NH3';
 - * Op p.13 bij het onderdeel 'Uitvoerbaarheid, juridische borging, ...' op te nemen: Na de uitkomsten van de OER zullen wij bepalen hoe dit kan leiden tot een normering en met welk tijdsplan en dat vastleggen in de omgevingsverordening;
 - * Bij de passage over recreatie waterkwaliteit en -kwantiteit mee te nemen;
 - * Te verduidelijken wat een overgangszone is, vanaf welk punt de zone wordt vastgesteld;
 - * Goed te kijken naar wat wel en niet vetgedrukt moet in de tekst;
 - * Ten aanzien van overgangszones op te nemen dat het gaat om meetpunten, maar ook over de omvang;
- In de preambule toe te voegen dat we schaarse middelen zo effectief mogelijk inzetten. Daarom ligt in de eerste tranche het accent hierop;
- In het nieuwsbericht en Statenvoorstel te verduidelijken wat natuurlijke stoppers zijn;
- De aangepaste versies van de stukken (n.a.v. het GS-besluit) op woensdag 2-4 a.s. ter finale check met de GS-leden door te spreken. Als de GS-leden akkoord zijn, kunnen de stukken voor ondertekening uitgezet worden.

Bespreekstuk 4

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
2. BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
3. BR [redacted]
BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]

Bespreekstuk 5

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]
BR [redacted]
2. BR [redacted]
3. BR [redacted]
BR [redacted]
4. BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
5. BR [redacted]
BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]
- BR [redacted]
- BR [redacted]

BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]

Bespreekstuk 6

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]
2. BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]

Conformstuk 1

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]
BR [redacted]
2. BR [redacted]
BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]

Conformstuk 2

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]
BR [redacted]
2. BR [redacted]
BR [redacted]

3.

BR

BR
4.

BR

BR
5.

BR

BR
6.

BR

BR

Besluit

BR

Conformstuk 3

BR

BR

Advies

1.

BR

BR
2.

BR

BR
3.

BR

BR
4.

BR

BR

Besluit

BR

Conformstuk 4

BR

BR

Advies

1.

BR

BR

BR
2.

BR
3.

BR

BR

BR
4.

BR

BR

Besluit

BR [redacted]

Conformstuk 5

BR [redacted]

BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]

BR [redacted]

2. BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]

Conformstuk 6

BR [redacted]

BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]

BR [redacted]

2. BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]

Conformstuk 7

BR [redacted]

BR [redacted]

BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]

BR [redacted]

2. BR [redacted]

BR [redacted]

BR [redacted]

3. BR [redacted]

BR [redacted]

BR [redacted]

4. BR [redacted]

BR [redacted]

BR [redacted]

- BR [redacted]
BR [redacted]
5. BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
6. BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]
BR [redacted]

Conformstuk 8

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1. BR [redacted]
BR [redacted]
2. BR [redacted]
BR [redacted]
3. BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
4. BR [redacted]
5. BR [redacted]
BR [redacted]

BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]
BR [redacted]

Besluit

BR [redacted]
BR [redacted]

Conformstuk 9

BR [redacted]
BR [redacted]

Advies

1.

BR

BR
2.

BR

BR
3.

BR

BR

Besluit

BR

Conformstuk 10

BR

BR

Advies

1.

BR

BR
2.

BR

BR
3.

BR

BR

Besluit

BR

Conformstuk 11

BR

BR

Advies

1.

BR
2.

BR

BR
3.

BR

BR

Besluit

BR

BR

Conformstuk 12

BR

BR

Advies

1. BR
2. BR
BR
3. BR
BR

Besluit

BR

Statenvragen 1

BR
BR

Advies

1. BR
BR
2. BR
BR

Besluit

BR

Statenvragen 2

BR
BR

Advies

1. BR
BR
2. BR
BR

Besluit

BR

Statenvragen 3

BR
BR

Advies

1.

BR

BR
2.

BR

BR

Besluit

BR

Statenvragen 4

BR

BR

Advies

1.

BR

BR
2.

BR

BR

Besluit

BR

Statenvragen 5

BR

BR

BR

Advies

1.

BR

BR
2.

BR

BR

Besluit

BR

3. **Terugkoppeling, vooruitblik en interne beraadslaging (met onder meer de nabespreking en vooruitblik PS / Commissies)**

Geen.

4. **Rondvraag**

Geen.

From: "Frederik Zevenbergen"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 09:02:58 +0200
To: "Meindert Stolk" <5.1.2.e @pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Mariëtte van Leeuwen" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Anne Koning" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Berend Potjer" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Frank Rijkaart" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Arne Weverling" <5.1.2.e @pzh.nl>
Cc: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Marcel van Bijnen" <5.1.2.e @pzh.nl>; "Wouter Kolff" <5.1.2.e @pzh.nl>
Subject: Re: => J&M: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie

Een opmerking van mij:

We zien in onze provincie echter ook de andere kant van de medaille; onze inwoners hebben te maken met slechte luchtkwaliteit en vervuiling door PFAS. Zuid-Holland scoort landelijk het laagst als het gaat om levensverwachting in goed ervaren gezondheid en kent grote gezondheidsverschillen tussen gebieden onderling.

De luchtkwaliteit is niet slecht, die voldoet overal aan de normen. Het kan beter, zeker. Maar dit klopt niet. Ook het PFAS voorbeeld graag schrappen. (Heel) Lokaal zeker een probleem maar het is niet alsof heel PZH is doordrenkt van stikstof. Dus verwijderen of vervangen graag. Afgestemd met [@Meindert Stolk](#) in onze VTH portefeuille

Groeten

5.1.2.e

Sent from [Outlook for iOS](#)

From: Meindert Stolk <5.1.2.e @pzh.nl>

Sent: Tuesday, April 1, 2025 8:48:59 PM

To: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e @pzh.nl>; Anne Koning <5.1.2.e @pzh.nl>; Berend Potjer <5.1.2.e @pzh.nl>; Frank Rijkaart <5.1.2.e @pzh.nl>; Frederik Zevenbergen <5.1.2.e @pzh.nl>; Arne Weverling <5.1.2.e @pzh.nl>

Cc: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Subject: RE: => J&M: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie

Beste 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

Veel dank voor de snelle aanlevering van deze aangepaste versie.

Volgens mij zijn alle afgesproken wijzigingen / aanvullingen prima verwerkt en wat mij betreft dan ook graag akkoord.

Groet,
Meindert

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 18:28

Aan: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e @pzh.nl>; Anne Koning <5.1.2.e @pzh.nl>; Meindert Stolk <5.1.2.e @pzh.nl>; Berend Potjer <5.1.2.e @pzh.nl>; Frank Rijkaart <5.1.2.e @pzh.nl>; Frederik Zevenbergen <5.1.2.e @pzh.nl>; Arne

Weverling <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Marcel van Bijnen <5.1.2.e@pzh.nl>; Wouter Kolff <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: => J&M: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie

Urgentie: Hoog

Beste Anne, Meindert, Frank, Frederik, Arne, Mariëtte en Berend,
Hierbij stuur ik jullie volgens afspraak de laatste versie van het document van SANE.
Hierin zijn de aanpassingen gedaan, zoals vanochtend in GS is besproken, zichtbaar met track changes.
Wij hopen dat hiermee hetgeen is besproken op een adequate wijze is verwerkt.

Met vriendelijke groet,
mede namens 5.1.2.e en 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e@pzh.nl

<https://www.linkedin.com/in/5.1.2.e/>

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: 5.1.2.e

Secretariaat

5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e@pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do

From: "Frank Rijkaart"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 09:08:52 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Mariëtte van Leeuwen" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Anne Koning" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Meindert Stolk" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Berend Potjer" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Frederik Zevenbergen" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Arne Weverling" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Marcel van Bijnen" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Wouter Kolff" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Re: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie

Wmb is alles correct verwerkt.

Dank voor t werk

Grt 5.1.2.e

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: Tuesday, April 1, 2025 6:28:01 PM

Aan: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>; Anne Koning <5.1.2.e@pzh.nl>; Meindert Stolk <5.1.2.e@pzh.nl>; Berend Potjer <5.1.2.e@pzh.nl>; Frank Rijkaart <5.1.2.e@pzh.nl>; Frederik Zevenbergen <5.1.2.e@pzh.nl>; Arne Weverling <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Marcel van Bijnen <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie

Beste Anne, Meindert, Frank, Frederik, Arne, Mariëtte en Berend,
Hierbij stuur ik jullie volgens afspraak de laatste versie van het document van SANE.
Hierin zijn de aanpassingen gedaan, zoals vanochtend in GS is besproken, zichtbaar met track changes.
Wij hopen dat hiermee hetgeen is besproken op een adequate wijze is verwerkt.

Met vriendelijke groet,
mede namens 5.1.2.e en 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e@pzh.nl
<https://www.linkedin.com/in/5.1.2.e>
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: 5.1.2.e

Secretariaat

5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

Werkdagen: ma, di, wo, do

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 10:21:25 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: Definitief advies Herziening omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland (3907)
Attachments: a3907rd.pdf

Zie blz 12 en 13 voor advies van CieMER over emissieplafond stikstof

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat en Natuur

M 5.1.2.e

provincie
Zuid-Holland

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 18 maart 2025 13:27

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e pzh.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e pzh.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: FW: Definitief advies Herziening omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland (3907)

Dag allen,

Zie bijgevoegd het definitief advies van de CieMER. Ik begrijp van 5.1.2.e dat 5.1.2.e en 5.1.2.e hier over zijn bijgepraat door 5.1.2.e en dat 5.1.2.e dit mondeling toelicht in GS. Verder wordt centraal niet iets geregeld richting GS. Als we dus delen van het advies over willen nemen, waarvan we denken dat het relevant is voor de portefeuillehouder of GS, dan moeten we dat zelf organiseren. Door de oogharen heen geldt dit alleen voor het advies om bij grondwaterstand VW óók het alternatief 20 cm -mv mee te nemen in de OER. @5.1.2.e kun jij inschatten of we hier nog iets voor moeten organiseren?

Voor iedereen die dit voor het eerst ziet: zie hier onze taxatie van het concet advies van de CieMER. [Reflectie advies CieMER BIT.docx](#)

Groet,

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat en Natuur

M 5.1.2.e

provincie
Zuid-Holland

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dcmr.nl>

Verzonden: dinsdag 18 maart 2025 11:29

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@tauw.com>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@tauw.com>; 5.1.2.e <5.1.2.e@tauw.com>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2.e [redacted] <5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e [redacted] <5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2.e [redacted] <5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2.e [redacted]

<5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2.e [redacted] <5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2.e [redacted] <5.1.2.e [redacted]@dcmr.nl>; 5.1.2.e [redacted]

<5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2.e [redacted] <5.1.2.e [redacted]@pzh.nl>

Onderwerp: Definitief advies Herziening omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland (3907)

Beste mensen,

Hierbij stuur ik jullie het zojuist gepubliceerde definitieve advies van de Commissie mer over de reikwijdte en detailniveau voor het OER.

Voor nadere vragen over de doorwerking van het advies in het vervolgproces voor de herziening graag contact opnemen met 5.1.2.e [redacted] of mij.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

T: 5.1.2.e [redacted] / 5.1.2.e [redacted]

E: 5.1.2.e [redacted]@dcmr.nl

DCMR Milieudienst Rijnmond

Unit Ruimte en Omgeving

DCMR Milieudienst Rijnmond

Geachte 5.1.2.e [redacted]

Hierbij ontvangt u ons advies -en het bijbehorende persbericht- over de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Herziening omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland.

Wij sturen het advies en persbericht ook naar de griffier, zodat de griffie -al dan niet in samenspraak met u- de leden van het college op de hoogte kan stellen.

Beide documenten zijn tevens te downloaden via de adviezenpagina van onze [website](#).

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Wilt u dit advies doorsturen naar alle andere betrokkenen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e [redacted]

Projectondersteuner

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

www.commissiemer.nl

[Interesse in onze nieuwsbrief?](#)

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 11:18:47 +0200
To: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04

Ha Floor,

5.1.2.e zit de hele dag vast in overleg dus ik zal het verwerken nu. Ik doe dat in het teams bestand waar de andere wijzigingen ook inzitten.

5.1.2.e

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>
Verzonden: woensdag 2 april 2025 10:27
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: FW: Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04

Goedemorgen 5.1.2.e en 5.1.2.e

5.1.2.e heeft er nog wat taal- en typfouten uitgehaald, zie bijlage. Kan een van jullie dit verwerken?

Groet,
Floor

Van: Secrvanleeuwen <secrvanleeuwen@pzh.nl>
Verzonden: woensdag 2 april 2025 10:24
Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04

Ik heb met wijzigingen bijhouden nog komma's, inconsistenties, lettertypen etc. aangepast.

Succes!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 06 42932936

E secrvanleeuwen@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Bezoekadres: Zuid-Hollandplein 1 | 2596AW Den Haag

Postadres: Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

Werkdagen: ma, di, wo, do en vr

Krachtig Zuid-Holland

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 12:06:40 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Reactie op vragen in jouw app
Importance: High

5.2.1

- Er moet dus kennelijk nog een bericht gemaakt worden ...?

• 5.2.1

5.2.1

5.2.1

5.2.1

5.2.1

5.1.2.e

5.1.2.e

Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)
PT Proces- en Programma Management

E 5.1.2.e@pzh.nl

M www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 10:54

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: FW: Reactie op vragen in jouw app

zie hieronder.

[@5.1.2.e](#) schakel jij even met priscilla over de woordvoeringslijn / mail aan regiegroepen

5.1.2.e

5.1.2.e

Provincie Zuid-Holland

Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW | Den Haag

www.zuid-holland.nl

M +5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 09:42

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Reactie op vragen in jouw app

Hoi 5.1.2.e

Hieronder een reactie in rood op jouw vragen in jouw app (hieronder gekopieerd)

Kan jij / 5.1.2.e een actie initiëren om de gebiedsmanagers te voorzien van de nodige info én een woordvoeringslijn waarin een aantal vragen zo bij mij opkomt irt tot de gebiedsprocessen:

Hiervoor graag contact opnemen met @Priscilla Speijer

- worden we in de gebiedsprocessen betrokken bij de onderzoeken? zo ja, hoe?

Ja dat gaat gebeuren na besluitvorming in PS en als onderdeel van het OER proces (onderdeel emissieplafond en overgangszones)

- zijn de resultaten van de onderzoeken (en het PS besluit in het najaar?) bindend voor de gebiedsplannen?

Dit moet volgen uit het OER proces en eventuele nadere besluitvorming, weten we nu nog niet

- wat wordt van het gebied verwacht als invullingen van de 4 maatregelen in de gebiedsplannen?

Voor bijvoorbeeld opkopen stoppers logisch dat dit ook via gebiedsproces loopt, wat en hoe precies nog meer moeten we samen gaan bekijken. @ 5.1.2.e kan jij een eerste overleg hiervoor inplannen met 5.1.2.e 5.1.2.e en mij? Ergens komende week minimaal half uur.

verwacht de provincie projectvoorstellen voor bv meer stikstofkrakers etc?

Dit loopt via de subsidieregeling, afwachten wie daar gebruik van gaat maken

- hoe verhoudt de besluitvorming van de maatregelen zich ten opzichte van de herziening van het omgevingsbeleid?

We volgen het OER-proces

En praktisch qua communicatie:

- wat/wie verteld wat op de gebiedendag van aanstaande donderdag;

Mariette opent en zal wat vertellen. 5.1.2.e en 5.1.2.e gaan (onderdeel van programmadeel met titel stikstof) iets vertellen over de stand van zaken van het onderzoek KRW, KDW.

- hoe worden regiegroepen ingelicht? Is er een mail van gebiedsgedeputeerden waarin eea wordt toegelicht die uitgaat zodra stukken naar PS gaan?

@Priscilla Speijer@Floor de Vries, kunnen jullie dit oppakken?

- naar wie kan verwezen worden door gebiedsmanagers?

Linking pins voor de gebieden zijn 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

- is er in bepaalde gebieden aan de voorkant aan verwachtingen management gedaan. Ik denk expliciet aan nieuwkoop en goerree

Er zijn stakeholdersessies geweest over de voorgenomen maatregelen ook met de agrarische sector (o.a. ook 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e). Frank Rijkaart heeft als gebiedsgedeputeerde ook contact

5.1.2.e

5.1.2.e

provincie
Zuid-Holland

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 14:30:52 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Communicatie GS-besluit SANE

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 15:30:02 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Vragen SANE

Hoi 5.1.2.e

Is PZH bereid om de voorgestelde maatregelen uit te voeren ook al neemt het Rijk geen maatregelen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom dan wel en wat levert het uiteindelijk op?

Als de voorgestelde maatregelen worden uitgevoerd zonder aanvullende maatregelen van het Rijk betekent dat dan dat in ZH weer natuurvergunningen kunnen worden verleend? En zo ja krijgen bepaalde sectoren dan prioriteit (woningbouw, wegaanleg, Rotterdamse Haven etc)?

Stelt PZH alleen een emissieplafond vast als alle provincies dit doen? Is dit onderling afgestemd met de andere provincies, bv via het IPO? Wat verwacht PZH concreet van het Rijk om invoering van een emissieplafond in PZH mogelijk te maken.

Hoe wordt een beter zich verkregen op natuurlijke stoppers? (p.8)

Het Rijk zou emissieloos bouwen verplicht kunnen stellen. (p.9). Dat maakt de bouwkosten van woningen nog veel hoger dan ze al zijn. 5.2.1 En per wanneer zou dan het emissieloos bouwen verplicht moeten zijn?

Waarom kan een normerend emissieplafond van 35-40 kg/ha/jaar pas in 2035 worden geïntroduceerd. Dit duurt veel te lang en het risico is dan toch dat het emissieplafond van 35-40 kg/ha/jaar gezien de stand van de dan geldende techniek te soepel is?

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e
Juridisch adviseur stikstofdossier

Afdeling Water & Groen
5.1.2.e @pzh.nl
5.1.2.e

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 15:32:58 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Bila 5.1.2.e

Hey! Ik heb die ochtend een technische sessie voor PS over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel & Stikstof (SANE), binnen die aanpak is overgangszones 1 v/d 4 maatregelen (zoals je miss allang weet ☐).

Past dit moment met jouw focustijd en privé afspraak? Anders moeten we morgen even op zoek naar een ander moment ☐

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 15:32:47 +0200
To: "5.1.2.i" <5.1.2.i@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "Maureen ter Steege" <mb.ter.steege@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: GS bespreekstuk 01-04 SANE
Attachments: Re: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie, RE: => J&M: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie, Re: => J&M: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie, Re: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie
Importance: High

Ha collega's,

Ik heb de machtigingen in de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) doorgevoerd in iDMS. In de bijlage het akkoord van de meeste bestuurders. Berend en Arne hebben mondeling akkoord gegeven. Ook Mariëtte is akkoord als BOG. Alle stukken zijn nu klaar en kunnen door richting ondertekening! We willen dat het namelijk morgen online komt via de griffie. Dank!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "Anne Koning"
Sent: Tue, 1 Apr 2025 20:40:05 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Mariëtte van Leeuwen" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "Meindert Stolk" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Berend Potjer" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Frank Rijkaart" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Frederik Zevenbergen" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Arne Weverling" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Marcel van Bijnen" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Wouter Kolff" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Re: Laatste versie document Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie
Attachments: Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04.docx
Importance: High

Beste 5.1.2.e en Mariëtte,

Wat knap hoe jullie dit zo snel en netjes hebben aangepast! Fijn het ook nu al op de mail te hebben

In de bijlage zie je dat ik 1 tekstsuggestie (in geel) doe over de vraag onzekerheden die dit proces met zich meebrengt en de vraag die dat oproept. Hopelijk kan die aanpassing ook nog mee. 5.2.1

5.2.1

Dank dus voor dit stuk

Met vriendelijke groet,

Drs.ir. Anne Koning
Gedeputeerde Zuid-Holland

Op 1 apr 2025, om 18:28 heeft 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl> het volgende geschreven:

Beste Anne, Meindert, Frank, Frederik, Arne, Mariëtte en Berend,
Hierbij stuur ik jullie volgens afspraak de laatste versie van het document van SANE.
Hierin zijn de aanpassingen gedaan, zoals vanochtend in GS is besproken, zichtbaar met track changes.
Wij hopen dat hiermee hetgeen is besproken op een adequate wijze is verwerkt.

Met vriendelijke groet,
mede namens 5.1.2.e en 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

<Outlook-Logo provi.png>

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl
<https://www.linkedin.com/in/5.1.2.e>
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: 5.1.2.e

Secretariaat

5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do

<Samenhangde Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aanpassingen na GS 01-04.docx>

Mariëtte van Leeuwen

Van: Merks, AJM
Verzonden: dinsdag 1 april 2025 21:17
Aan: Frank Rijkaart; Mariëtte van Leeuwen
CC: 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; Merks, AJM
Onderwerp: Re: Voorzet 5.1.2.e ter discussie

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

En graag ook reactie van Mariëtte.

5.1.2.e wordt gevraagd voor de Themabijeenkomst Stikstofproblematiek.

Staat voor 22/4 of 24/4 gepland met o.a. 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

Morgen 2/4 horen we van 5.1.2.e of deze planning lukt..

Ad

Van: Frank Rijkaart 5.1.2.e pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 25 maart 2025 10:39
Aan: Merks, AJM <5.1.2.e@pspzh.nl>; Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pspzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pspzh.nl>; Merks, AJM <5.1.2.e@pspzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pspzh.nl>
Onderwerp: Re: Voorzet Paul Rijken ter discussie

Wat mij betreft kan dat maar een hoop doen we al. De notitie is al meermaals in het huis onder de aandacht gebracht en diverse zaken zijn dus ook al opgepakt.

Grt 5.1.2.e

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: Merks, AJM <5.1.2.e@pspzh.nl>
Verzonden: Tuesday, March 25, 2025 9:44:08 AM
Aan: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>; Frank Rijkaart <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pspzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pspzh.nl>; Merks, AJM <5.1.2.e@pspzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pspzh.nl>
Onderwerp: Voorzet 5.1.2.e ter discussie

Mag ik jullie reactie of wij verder kunnen met deze notitie van 5.1.2.e ?

Wij willen binnenkort een afspraak met hem maken ivm de SANE-aanpak.

Verslag van gisterenavond (tijdelijke) werkgroep Stikstof & Landbouw volgt later

Met groeten

Met vriendelijke groet,

Ir. Ad Merks (*landbouwkundige*)

Statenlid BBB Zuid-Holland

Tel: 5.1.2.e

Bezoekadres:

Zuid-Hollandplein 1

2596 AW Den Haag

Postadres:

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

From: "5.1.2.i" on behalf of "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 16:46:03 +0200
To: "Secrprovsec" <secrprovsec@pzh.nl>; "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "secretariaatcdk" <secretariaatcdk@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Dank 5.1.2.e

Hij staat nu uit bij de CdK.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e 5.1.2.e pzh.nl> **Namens** Secrprovsec
Verzonden: woensdag 2 april 2025 16:38
Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>; 5.1.2.e 5.1.2.e pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.i
<5.1.2.i@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Hai allemaal,

De Provsec heeft getekend.

Groeten, 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Provinciesecretaris / Algemeen Directeur

M 5.1.2.e

E secrprovsec@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

De receptie bevindt zich in de hal van het hoofdgebouw (gebouw C).

Let op: u zult gevraagd worden naar uw ID-bewijs voor het ontvangen van uw toegangspas.

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 16:23

Aan: secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>; Secrprovsec <secrprovsec@pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.i [REDACTED]

<5.1.2.i [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>

Onderwerp: Re: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Dag allen,

GSO gaat de WF uitzetten voor ondertekening dus ik verwacht deze spoedig in jullie takenbak.

Groet,
Floor

Van: secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>

Verstuurd: vrijdag, maart 28, 2025 3:11:11 p.m.

Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; Secrprovsec <secrprovsec@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED]

<5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED]

<5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.i [REDACTED]

<5.1.2.i [REDACTED]@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Goedemiddag Floor,

Dank je wel voor de aankondiging van de ondertekening van de GS-stukken en de ondertekening van de machtigingen.

Wouter Kolff ontvangt graag één verzoek, bij voorkeur via whatsapp, als er stukken afgedaan moeten worden.

Hou er wel rekening mee dat dat niet altijd direct kan. A.s. dinsdag eind middag is Wouter Kolff in Leiden voor een predicaatuitreiking en woensdag vergadert PS.

Houd ons op de hoogte dan zullen wij ons best doen voor spoedige ondertekening.

Hartelijke groet,

Ageeth van den Heuvel

Secretariaat Commissaris van de Koning

Secretariaat Chef Kabinet

Team Kabinet

T 5.1.2.e [REDACTED]

M 5.1.2.e [REDACTED]

E 5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 27 maart 2025 13:53

Aan: Secrprovsec <secrprovsec@pzh.nl>; 5.1.2.e [REDACTED] <5.1.2.e [REDACTED]@pzh.nl>; secretariaatcdk

<secretariaatcdk@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>;

5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.i <5.1.2.i @pzh.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Dag 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

Komende dinsdag staan er een aantal belangrijkste stukken op de GS-agenda. Deze worden allemaal besproken tijdens de commissievergadering Landelijk Gebied van 16 april.

We hebben met de griffie afspraken gemaakt over de aanlevering van de stukken. Graag schakel ik ook jullie hulp hiervoor in. Zouden jullie kunnen zorgen voor een spoedige ondertekening door Marcel en de CdK voor onderstaande stukken?

- Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)
- Behandelvoorstel moties 1586, 1593, 1595, 1597 en 1598.
- Behandelvoorstel moties 1103, 1105, 1114, 1196, 1204, 1380 en toezeggingen LG2024.007
- GS-brief Onderzoek Ammoniak uit zee

Let op: voor de besluitvorming over het eerste agendapunt (SANE) verwacht ik zeker enkele machtigingen. Deze worden dinsdagmiddag en uiterlijk woensdag verwerkt. We proberen jullie op de hoogte te houden van wanneer jullie de Workflow in de takenbakken van de provincisecretaris en CdK kunnen verwachten.

5.1.2.e maakt alle Workflows aan. 5.1.2.e en 5.1.2.e zijn opdrachtgever.

Alvast bedankt voor jullie hulp! Mochten er nog vragen zijn, dan kunnen jullie bij mij terecht.

Groet,
Floor

Mvg,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 27 maart 2025 17:28

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e - 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: SANE + Q&A ter voorbereiding op CIE LG 16 april

Ha allen,

SANE

Zoals jullie weten zijn we hard bezig met SANE geweest, alle stukken daarvan zijn nu naar GSO en liggen dinsdag in GS. Ik deel bij deze de belangrijke stukken met jullie, **die mogen niet verspreid worden, er kunnen namelijk nog kleine wijzigingen volgen**. Ze gaan volgende week donderdag of vrijdag naar PS en de stakeholders waarmee gesproken zijn.

Vervolgproces

Op 9 april (09:00-10:00) is er een technische sessie met de PS over de maatregelen, handig om dan beschikbaar te zijn. Daarna wordt de samenhangende aanpak besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april vanaf 14:00, ook handig om dan beschikbaar te zijn. Na besluit door PS op 14 mei worden de maatregelen verder uitgewerkt in concreet te nemen stappen. In het najaar wil GS de uitwerking van de maatregelen vast laten stellen in PS.

Voorbereiding commissie LG 16 april

Voor de voorbereiding op de commissie van de 16de heeft Priscilla ons gevraagd mee te denken wat voor vragen wij zouden kunnen verwachten. Zouden jullie daarover kunnen nadenken en eventuele vragen hierin willen zetten (jullie moeten waarschijnlijk nog wel toegang krijgen): [Q&A ter voorbereiding op CIE LG 16 april](#)

Het idee is dat we deze week (dus tot morgenmiddag) vragen bedenken en volgende week de antwoorden gaan opstellen. Dit zodat de bestuurders goed voorbereid zijn.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

provincie
Zuid-Holland

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 17:33:01 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: 3 sporen strategische sessie morgen

Ter info

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 2 april 2025 17:31
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>
Onderwerp: RE: 3 sporen strategische sessie morgen

Hoi 5.1.2.e 5.1.2.e

Dank voor de voorzet. Op hoofdlijnen zie ik die werkzaamheden ook, 5.2.1 5.2.1
5.2.1 Dit interfereert met MCEN waarbij het de vraag is of we nu met scenario's moeten gaan voorbereiden of gewoon even wachten tot die aanpak er ligt want dat gaat als het goed is niet lang meer duren. En parallel aan verder uitwerken SANE en interactie MCEN is er interactie met interne en externe stakeholders nodig. Waarbij het vervolgens ook de vraag is hoe we e.e.a. willen organiseren (ambtelijk en bestuurlijk) omdat we in een nieuwe fase zitten.

Wat mij betreft is het morgen een redelijk open gesprek maar misschien helpt het als we het gesprek voeren aan de hand van de volgende vragen (en aan het begin inventariseren of dit de hoofdvragen zijn of nog wijzigingen/aanvullingen):

- Hoe werken we de 4 maatregelen SANE en eventuele aanvullende maatregelen verder uit? Welke fasen, stappen, deelactiviteiten, etc. zien we?
- Interactie met MCEN, hoe gaan we ons hier op voorbereiden?
- Hoe gaan we in komende periode om met interne en externe stakeholders?
- Hoe gaan we ons ambtelijk en bestuurlijk organiseren?
- ...?

Is dat wat?

PS wat bedoel je met laatste bullet 'echte' maatregelen voor een pakket uitwerken, onder de koepel van overgangszones en emissieplafond.?

5.1.2.e

Programmadirecteur

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @berenschot.nl>
Verzonden: woensdag 2 april 2025 16:21
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @berenschot.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @berenschot.nl>
Onderwerp: 3 sporen strategische sessie morgen

Ha 5.1.2.e hier even een korte voorzet voor morgen. Kijk maar even of het bruikbaar is.
Volgens 5.1.2.e en mij moeten we de volgende 3 sporen bespreken.

Spoor 1: uitwerken van de vier maatregelen die nu door GS zijn vastgesteld en omzetten in acties/subsidie-instrumenten/etc....

- 5.1.2.e + 5.1.2.e trekken dat spoor?

Spoor 2: MCEN (Scenario 1: ze komen met volwaardig maatregelenpakket. Scenario 2: ze komen met te weinig. Scenario 3: ze komen niets/ ze vallen).

- Korte termijn hoe verhoudt zich dit tot het huidige provinciale pakket: analyse
- Lange termijn: wat is de impact op je maatregelen pakket: bijsturing
- Rond verschijning van MCEN zullen we iets aan GS moeten melden over verhouding SANE en MCEN.

Spoor 3: aanvullende maatregelen – als scenario om te doordenken

- Maatregelen aanvullend op het provinciaal pakket: welk spoor hiervoor
- 'echte' maatregelen voor een pakket uitwerken, onder de koepel van overgangszones en emissieplafond.

Vr. gr. 5.1.2.e

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information. If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others. If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 18:00:37 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: overleg arne mariëtte

Ha 5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e sprak je me aan over een gesprek tussen Arne en Mariëtte over grondinstrumentarium.
Die bijeenkomst zou op korte termijn plaats moeten vinden.
Afgelopen maandag had ik PO en bij Arne was (nog) niets bekend.
Nu ben ik in ons overleg vergeten de beoogde deadline te noteren, maar er staat me een termijn van ca 3 weken bij.
Ondertussen zijn de stukken SANE door GS geweest en liggen we op koers voor medio mei in PS.

Wat is de stand van zaken m.b.t. een overleg met Mariëtte en Arne?
Gaaf dat nog door, is het al gepland? Zo ja wanneer?

Groeten,
5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 2 Apr 2025 18:13:50 +0200
To: "Secrprovsec" <secrprovsec@pzh.nl>; "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "secretariaatcdk" <secretariaatcdk@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.i" <5.1.2.i@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Hallo allemaal,

Ter informatie: Dhr. Kolff heeft ook getekend.

Fijne avond allemaal!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Senior bestuursadviseur Gedeputeerde Staten

Domein Bestuur | Team GS-ondersteuning

Meer weten over GS-besluiten? Kijk op: <http://binnenplein.pzh.nl/groepen/besluitvorming/>

M - 5.1.2.e
E - 5.1.2.e@pzh.nl

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl> **Namens** Secrprovsec
Verzonden: woensdag 2 april 2025 16:38
Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.i <5.1.2.i@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Hai allemaal,

De Provsec heeft getekend.

Groeten, 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Provinciesecretaris / Algemeen Directeur

M 5.1.2.e

E secrprovsec@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

De receptie bevindt zich in de hal van het hoofdgebouw (gebouw C).

Let op: u zult gevraagd worden naar uw ID-bewijs voor het ontvangen van uw toegangspas.

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 16:23

Aan: secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>; Secrprovsec <secrprovsec@pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.i

<5.1.2.i @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Re: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Dag allen,

GSO gaat de WF uitzetten voor ondertekening dus ik verwacht deze spoedig in jullie takenbak.

Groet,
Floor

Van: secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>

Verstuurd: vrijdag, maart 28, 2025 3:11:11 p.m.

Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; Secrprovsec <secrprovsec@pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.i

<5.1.2.i @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: RE: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Goedemiddag Floor,

Dank je wel voor de aankondiging van de ondertekening van de GS-stukken en de ondertekening van de machtigingen.

Wouter Kolff ontvangt graag één verzoek, bij voorkeur via whatsapp, als er stukken afgedaan moeten worden.

Hou er wel rekening mee dat dat niet altijd direct kan. A.s. dinsdag eind middag is Wouter Kolff in Leiden voor een predicaatuitreiking en woensdag vergadert PS.

Houd ons op de hoogte dan zullen wij ons best doen voor spoedige ondertekening.

Hartelijke groet,

Ageeth van den Heuvel

Secretariaat Commissaris van de Koning

Secretariaat Chef Kabinet

Team Kabinet

T 5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 27 maart 2025 13:53

Aan: Secrprovsec <secrprovsec@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; secretariaatcdk <secretariaatcdk@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Verzoek snelle ondertekening GS-stukken 1 april

Dag 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

Komende dinsdag staan er een aantal belangrijkste stukken op de GS-agenda. Deze worden allemaal besproken tijdens de commissievergadering Landelijk Gebied van 16 april.

We hebben met de griffie afspraken gemaakt over de aanlevering van de stukken. Graag schakel ik ook jullie hulp hiervoor in. Zouden jullie kunnen zorgen voor een spoedige ondertekening door Marcel en de CdK voor onderstaande stukken?

- Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)
- Behandelvoorstel moties 1586, 1593, 1595, 1597 en 1598.
- Behandelvoorstel moties 1103, 1105, 1114, 1196, 1204, 1380 en toezeggingen LG2024.007
- GS-brief Onderzoek Ammoniak uit zee

Let op: voor de besluitvorming over het eerste agendapunt (SANE) verwacht ik zeker enkele machtigingen. Deze worden dinsdagmiddag en uiterlijk woensdag verwerkt. We proberen jullie op de hoogte te houden van wanneer jullie de Workflow in de takenbakken van de provincisecretaris en CdK kunnen verwachten.

5.1.2.e maakt alle Workflows aan. 5.1.2.e en 5.1.2.e zijn opdrachtgever.

Alvast bedankt voor jullie hulp! Mochten er nog vragen zijn, dan kunnen jullie bij mij terecht.

Groet,
Floor

From: "Floor de Vries"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 09:49:03 +0200
To: "Lennart Kapoen" <la.kapoen@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: Abusievelijk verkeerd document verstuurd

Ter info – staat niet meer online (ook niet achter slotje). Opgelost!

Van: 5.1.2.i <5.1.2.i@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 09:46
Aan: Statengriffie <Statengriffie@pzh.nl>
CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e 5.1.2.e pzh.nl>
Onderwerp: Abusievelijk verkeerd document verstuurd

Beste griffie,

Gisteravond zijn door GSO de stukken inzake het dossier 'Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)' door GSO naar de griffie overgezet.

Zojuist hebben wij van de bestuursadviseur van mevr. Van Leeuwen vernomen dat er abusievelijk één document te veel naar de griffie is overgezet. Het betreft de GS-brief aan de stakeholders. Hierbij het verzoek om deze brief als niet verzonden te beschouwen en niet te publiceren (ook niet achter een slotje) voor PS.

Excuses voor het ongemak en dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Senior bestuursadviseur Gedeputeerde Staten
Domein Bestuur | Team GS-ondersteuning

Meer weten over GS-besluiten? Kijk op: <http://binnenplein.pzh.nl/groepen/besluitvorming/>

M - 5.1.2.e
E - 5.1.2.e @pzh.nl

Krachtig Zuid-Holland

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 09:50:40 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@portofrotterdam.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minlnv.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minienw.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@milieufederatie.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rotterdam.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@portofrotterdam.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@deltalings.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@odh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minienw.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@5.1.2.e.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@5.1.2.e.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minezk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>

Subject: Berichtgeving maatregelen Zuid-Holland

Attachments: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).pdf, Statenvoorstel - Statenvoorstel
samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) - DOS-2019-0005750.pdf

Dag allen,

Het voorstel voor een samenhangende aanpak is gepubliceerd.

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij ook aan te geven wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Senior beleidsadviseur vergunningverlening stikstof
Actielijnhouder Haven Industrieel Complex

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 10:10:40 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Agenderen TKN stuk PO Stikstof
Attachments: Oplegnotitie PO Stikstof 7 4 2025 Commissiedebat Stikstof en Natuur.docx, Verslag Commissiedebat Stikstof en Natuur.docx

Dag 5.1.2.e

Hierbij! Dank voor het agenderen.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 10:17

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Agenderen TKN stuk PO Stikstof

Hoi 5.1.2.e

Dank voor je tijdige aanmelding. Morgen aub 11.30 uur uiterlijk aanleveren. Mocht het later worden, laat het me aub even weten.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat, Natuur en Landbouw
Bureau Groen

T 5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

Do you really need to print this e-mail?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 09:29

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Onderwerp: Agenderen TKN stuk PO Stikstof

Dag 5.1.2.e 5.1.2.e

Vandaag wordt in de Kamer gedebatteerd over Stikstof en Natuur. Graag agendeer ik een kort verslag wat ik van dit debat maak voor het PO maandagochtend. Tkn is voldoende. In overleg met Floor maak ik ook een korte oplegger.

Wat is de deadline, 5.1.2.e?

Groet, 5.1.2.e

Op woensdag 2 april debatteerde de Kamer met minister Wiersma en staatssecretaris Rummenie. De aanloop naar dit debat was onrustig. Bij eerdere procedurevergaderingen wilde een deel van de oppositie graag Dick Schoof bij het debat wilde als voorzitter van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (hierna: MCEN). De coalitie hield dit tegen.

Ook kwam er eerder [nieuws naar buiten](#) dat Wiersma mogelijk stukken zou achterhouden binnen de MCEN, implicaties waar zij zichtbaar geïrriteerd over was en tijdens het debat zou weerleggen. *“Natuurlijk is het zo dat er ook een politieke weging plaatsvindt. Maar dat is bij alle ministers in de commissie het geval. [...] Stukken over onteigening moeten wat mij betreft geen deel nemen aan deze discussie”.*

De aanpak van de ministeriële commissie

Vanuit de Kamer waren er veel vragen over de voortgang van de plannen van de ministeriële commissie, en het nodige chagrijn bij een gedeelte van de oppositie die spraken over *“teruggaan in de tijd”*. De discussie over of er een probleem is volgens hen te lang gevoerd. Daarentegen is van der Plas (**BBB**) kritisch op de vorige kabinetten die volgens haar de problemen hebben mogelijk gemaakt, en ziet zij juist een voortvarende minister die de problemen aan de slag is. Na vragen van Grinwis (**CU**) kondigde minister Wiersma aan dat er zowel generieke als gebied specifieke maatregelen in het pakket van de MCEN komen, met een evenwichtige bijdrage van verschillende sectoren.

Oppositiepartijen vroegen de woordvoerders van coalitiepartijen naar verschillende maatregelen. Hier wilde men niet echt op ingaan, omdat er veelvuldig werd verwezen naar het werk van de MCEN. Wat Van Campen (**VVD**) betreft is de stikstofproblematiek geen politiek probleem, maar een bestuurlijk probleem. De VVD'er benadrukte dat door alle negatieve effecten op de woningbouw, industrie en economie er geen ruimte meer is voor een politieke koers.

Wel benadrukte zowel Van Campen (**VVD**) als Holman (**NSC**) weer dat zij van de MCEN verwachten dat er een geborgd maatregelen pakket komt, met emissieplafonds, zonering en structuurkeuzes voor de landbouw. Hiertoe liggen meerdere aangenomen moties. Van der Plas (**BBB**) en Nijenhof (**PVV**) spraken over het halen van de Kritische Depositie Waarde uit de wet.

Kritische depositie waarde

“Ik zal helder zijn, de kritische depositiewaarden gaan uit de wet”, aldus minister Wiersma. Het zijn bewegende doelen, waardoor je er volgens de minister geen standvastig beleid op kan maken. Er moet wel een juridisch alternatief komen. Dit wordt meegenomen in de ministeriële commissie en ze zal de Kamer zo snel mogelijk informeren. Zij voelt steun vanuit de Kamer, waaronder de BBB en de PVV die uitgebreid steun gaven in het debat.

Daarnaast werd een dag voor het debat [een motie aangenomen](#) die oproept tot het gebruik van empirische natuurgegevens als juridisch houdbaar alternatief voor de kritische depositiewaarde

Ammoniak uit Zee

Flach (SGP) vroeg aandacht voor het onderzoek naar ammoniak uit zee. De SGP'er concludeerde dat een deel van de gemeten aanwezigheid van ammoniak in kustgebieden nog niet verklaard kan worden. *“Tegelijkertijd geven depositiemetingen in de duinen een indicatie dat de depositie overschat wordt. Ik snap niet goed dat het wel gecorrigeerd wordt voor onverklaarbare concentratiemetingen, maar niet voor wellicht onverklaarbare*

depositiemetingen.” Hij vroeg de minister om aan te dringen op het corrigeren van depositiemetingen tot het tegendeel is gebleken.

Modelberekeningen moeten zo dicht mogelijk bij praktijk liggen, benadrukt de minister. *“Het rapport laat zien dat er meer in de metingen zit dan de berekeningen aantonen. Dat is het ammoniakgat. Op dit moment is er geen reden om te twijfelen aan deze metingen of dat de depositie onderschat wordt.”*

Opkoopregeling

Wat betreft de opkoopregeling gaf Wiersma aan zij het inzicht heeft gekregen dat de diverse opkoopregelingen goed moeten aansluiten bij de aanpak en doelen van de MCEN. De aanpak zal wel moeten passen binnen de kaders van het Hoofdlijnenakkoord, en onteigening is een rode lijn, aldus Wiersma. Holman (**NSC**) opperde om de regelingen met name te richten op de twee prioritaire gebieden (Veluwe en de Peel).

PAS-melders en het advies van de Raad van State

Met name Holman (**NSC**) gaf aan *“grote zorgen”* te hebben. Hij ziet alleen een mogelijkheid in grondgebonden landbouw, om zo *“een koude sanering”* van de landbouwsector te voorkomen.

Wat betreft de kritiek van de RvS over het wetsvoorstel verlengen legalisatietermijn gaf Wiersma aan dat de aanpak van reductie geen onderdeel is van het wetspakket. Met alleen bronmaatregelen kunnen in dit systeem niet de PAS melders gelegaliseerd worden. Dit omdat stikstof die gereduceerd wordt eerst nodig is voor herstel van de natuur.

Bouwprojecten

Volgens van Campen (**VVD**) zijn in 4 provincies de loketten voor nieuwbouw op slot gegaan. *“De aanvragen worden niet meer in behandeling genomen. Wat vindt de minister hiervan? En is zij bereid hierover in gesprek te gaan met de provincies?”*

Wiersma benadrukte dat de MCEN werkt aan het rechtszeker verlenen van vergunningen. Daarover is ze in gesprek met de provincies en andere bevoegde gezagen. Met de introductie van de rekenkundige ondergrens kan het merendeel van de bouwprojecten weer doorgaan, aldus de minister.

Agrarisch Natuurbeheer

Op 26 maart verscheen [een onderzoek van het PBL](#) naar succesvolle handvatten voor agrarisch natuurbeheer (ANB). De minister benadrukte dat dit aansluit bij haar eerdere contourenbrief over ANB, bijvoorbeeld wat betreft het belang van langdurige contracten. Overigens benadrukte ze in het debat dat ANB wat haar betreft vrijwillig is en moet blijven.

De precieze inzet van middelen voor ABN voor 2026 zal worden bepaald bij de Voorjaarsnota. Ze werkt dit uit en is in gesprek met de provincies. Voor de zomer komt een verdere update over de extra 500 miljoen euro per jaar naar de Kamer toe.

Scheiding NOx en NH3

Grinwis (CU) vroeg aandacht voor een mogelijke scheiding voor NOx en NH3, bijvoorbeeld bij een rekenkundige ondergrens. Hij stelde dat omdat NOx al jaar op jaar een daling van 3 á 5 procent kent, je mogelijk een hogere rekenkundige ondergrens kan gebruiken dan bij NH3. De minister ging hier niet meer op in.

OPLEGNOTITIE PORTEFEUILLEOVERLEG

Gedeputeerde(n)	Van Leeuwen, Rijkaart, Potjer
Naam + datum portefeuilleoverleg	Coördinerend PO Stikstof 7 april 2025

Onderwerp en/of opgave	Stikstofopgave Terugkoppeling Kamerdebat Stikstof en Natuur		
Ambtelijk opdrachtnemer	5.1.2.e	Ambtelijk opdrachtgever	5.1.2.e

Reden agendering in portefeuilleoverleg:	☒ Ter kennisname (<i>Informeren van gedeputeerde</i>) ☐ Ter besluitvorming (<i>Akkoord besluit/instemming koers gevraagd</i>)
Agendering in Gedeputeerde Staten:	☒ Niet van toepassing
Provinciale Staten:	☒ Niet van toepassing

1. DE KERN VAN HET VOORSTEL & BESLISPUNTEN

- Kennis te nemen van de terugkoppeling van het commissiedebat Stikstof en Natuur

2. KORTE VOORGESCHIEDENIS PROCES

- Op 2 april vond in de Tweede Kamer het commissiedebat Stikstof en Natuur plaats met minister Wiersma en staatssecretaris Rummenie.

3. AANDACHTSPUNTEN PORTEFEUILLEHOUDER

Belangrijkste aandachtspunten uit het debat:

- Wat betreft de plannen van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel kondigde minister Wiersma aan:
 1. De plannen nog deze maand naar de Kamer komen
 2. Er zowel generieke als gebied specifieke maatregelen in het pakket zitten, met een evenwichtige bijdrage van verschillende sectoren.
 3. De aanpak van de opkoopregelingen moet aansluiten bij het pakket maatregelen
 4. Dat de kritische depositiewaarden uit de wet gaan
- Politiek interessant:
 1. De minister weerlegde beschuldigingen dat zij stukken zou achterhouden uit de MCEN.
“Natuurlijk is het zo dat er ook een politieke weging plaatsvindt. Maar dat is bij alle ministers in de commissie het geval. [...] Stukken over onteigening moeten wat mij betreft geen deel nemen aan deze discussie”.
 2. De SGP vroeg aandacht voor ammoniak uit zee
 3. De ChristenUnie voor de scheiding van NOx en NH3 bij bijvoorbeeld een rekenkundige ondergrens

4. VVD en NSC riepen op tot emissieplafonds, zonering en grondgebonden landbouw. PVV en BBB opperde voor het halen van de KDW uit de wet.

4. GEVOLG VAN HET VOORSTEL

Niet van toepassing.

5. EXTERNE SAMENWERKING

Niet van toepassing.

6. COMMUNICATIE

Niet van toepassing.

7. INTEGRALITEIT

Niet van toepassing.

8. COALITIEAKKOORD

Niet van toepassing.

9. BIJGAAND(E) STUK(KEN)

- Bijlage 1: Verslag Commissiedebat Stikstof en Natuur

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 10:32:18 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@milieufederatie.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@planet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@goeree-overflakke.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@portofrotterdam.com>; "Frank Rijkaart" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@outlook.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@bouwendnederland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@jouwgemeente.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@zhl.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; "Mariëtte van Leeuwen" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@dunea.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kpnmail.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@vno-ncwwest.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@tln.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@tln.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@portofrotterdam.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Secrrijskaart" <secrrijskaart@pzh.nl>; "Secrvanleeuwen" <secrvanleeuwen@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ltonoord.nl>
Subject: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Beste leden van de sectortafel Stikstof,

Bijgaand ontvangen jullie de link naar het zojuist gepubliceerde statenvoorstel en de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

De Samenhangende Aanpak wordt op 16 april in de commissie besproken.

In het kort;

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Op 9 april is er een technische sessie met PS over de voorgestelde maatregelen. Daarna wordt de Samenhangende Aanpak besproken in de commissie van 16 april.

Vandaag volgen ook de agenda en het concept-verslag ter voorbereiding op de vergadering van de sectortafel op 11 april as.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M 5.1.2.e

E e-mailadres

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo ochtend, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 10:51:34 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" - 5.1.2.e "5.1.2.e@pzh.nl">
Subject: RE: Communicatie Natuurherstel Natura 2000

Ha 5.1.2.e

Nav jouw reactie weet ik niet of je mijn vraag goed begrepen hebt. Wij zijn zelf bezig met een stuk over wat wij doen aan natuurherstel, daarvoor vraag ik jou om hulp om daarvan een one-pager te maken. Wie kan ik daarvoor het beste voor benaderen?

Groet, 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Provincie Zuid-Holland

5.1.2.e

Ma, di, do, vr bereikbaar

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: maandag 10 maart 2025 13:45

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e - 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: Re: Communicatie Natuurherstel Natura 2000

Hoi 5.1.2.e

We werken vandaag aan een interne boodschap rond stikstof. Meer collega's vragen hiernaar. Vanmorgen was 5.1.2.e ook bij het PO Sane voor het onderdeel overgangsgebieden natura 2000 met een interessante discussie. Je krijgt dat stuk dan later als het kernteam het heeft goedgekeurd (woensdag).

Het is zeker een goede vraag wat er in het kader van natuurherstel meer kan en hoe je dat kunt onderbouwen, daar had ik het met 5.1.2.e al even over.

De woordvoeringslijn voor dit moment is heel beperkt voor het onderdeel natuur. Ik mag dat document nog niet vrijgeven, het moet nog worden goedgekeurd door GS. Je kunt natuurlijk wel even bij 5.1.2.e checken wat de insteek is. En dan volgt deze week dus het interne document met een situatieschets, tijdpad en richtlijn voor gesprekken met externe stakeholders.

Groet, 5.1.2.e

5.1.2.e

Communicatiestrategie
Water, Klimaat en Natuur
Bestuur & Omgeving

provincie
Zuid-Holland

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo-middag, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: vrijdag 7 maart 2025 11:38

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Communicatie Natuurherstel Natura 2000

Ha 5.1.2.e

De laatste tijd krijgt Natura 2000 uit alle hoeken vragen om in het kader van de stikstofcrisis te onderbouwen wat wij doen aan natuurherstel vanuit Natura 2000, of we wel genoeg doen en of we niet meer kunnen doen zodat er weer vergunningen kunnen worden afgegeven. Dat is ook onderdeel van SANE.

Nu ben ik bezig met een inhoudelijk memo om te laten zien wat we doen en hoe het allemaal zit, maar dat is een vrije technische exercitie. Volgens mij is het goed als we hieruit ook een one-pager en een woordvoeringslijn kunnen maken die we dan aan iedereen (intern en extern) met een vraag kunnen rondsturen en als input kunnen gebruiken voor Novex en SANE.

Het zou goed zijn als er ook een bestuurlijk element in komt.

Weet jij wie mij hierbij het beste kan helpen?

Groet, 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

provincie
Zuid-Holland

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, do, vr

Krachtig Zuid-Holland

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 10:55:25 +0200
To: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>
Subject: FW: ANP persvragen over SANE - verkeerde uitleg recreatiedruk in overgangszone
Importance: High

Ter info ook even naar jou, ben je vergeten mee te nemen in de CC!

Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 3 april 2025 10:55
Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: ANP persvragen over SANE - verkeerde uitleg recreatiedruk in overgangszone
Urgentie: Hoog

Hi Priscilla,

In het artikel van het ANP zag ik dat ze de beantwoording van de vraag over recreatiedruk en overgangszones toch verkeerd hebben verwoord. En nu lijkt het ook of Van Leeuwen dit op die manier (verkeerd) heeft gezegd. Moeten we hier nog iets mee richting het ANP?

Nu staat er het volgende:

Daarnaast wil Zuid-Holland overgangszones rond sommige Natura 2000-gebieden aanwijzen, bedoeld om de meest kwetsbare natuur te beschermen. In die zones komen specifieke maatregelen, zoals het vasthouden van water. Een andere mogelijkheid is om minder recreatie toe te staan. Van Leeuwen benadrukt dat dit per gebied kan verschillen.

Door de rode zin lijkt het alsof we in overgangszones óók de recreatiedruk willen verminderen, maar dat willen we juist niet. In de overgangszone willen we juist meer mogelijkheden faciliteren voor recreatie en/of huidige recreatiegebieden verbeteren, zodat de druk in het N2000-gebied minder wordt.

In de beantwoording van de persvragen hebben we het wel goed beantwoord. En in het SANE staat het ook goed uitgelegd:

Recreatiedruk: door recreatie over een groter gebied (N2000-gebied en overgangszones) te spreiden, neemt de recreatiedruk in het N2000-gebied af. Ook zijn er buiten N2000-gebieden meer mogelijkheden om de recreatie aan specifieke behoeften aan te passen (bijv. losloopgebieden voor honden die binnen de begrenzing verstoring kunnen veroorzaken). Daarnaast bieden nieuwe recreatiegebieden ook kansen voor biodiversiteit.

Bel gerust als je het hier nog even over wil hebben!

Groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Natuur en Coördinatie IPO Landelijk Gebied
Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e @pzh.nl

Werkdagen: ma t/m vr

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 13:57

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>

Onderwerp: persvragen over SANE

Ha 5.1.2.e

Dank voor het meedenken, hierbij de 2 vragen:

-- Wat moet er in de overgangszones gebeuren? Functies en activiteiten aanpassen, geef eens voorbeelden? Recreatiedruk is één van de drukfactoren, zou het kunnen dat recreatie rond Natura 2000 wordt ingeperkt?

...

-- Hoe groot worden de overgangszones? Gelderland hanteert bijvoorbeeld 500 meter rond Natura 2000, dit moeten 'stikstofarme' zones worden

In het OER doen we daar op dit moment onderzoek naar. We onderzoeken wat de gevolgen zijn voor overgangszones van 250 meter, 500 meter en een kilometer. In juni verwachten we de resultaten van het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Thu, 3 Apr 2025 11:50:24 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: Voorpagina SANE

Hallo 5.1.2.e

Zoals zojuist besproken, kun jij hier een pdf van maken?

5.1.2.i

5.1.2.i

Heel erg bedankt!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Senior bestuursadviseur Gedeputeerde Staten

Domein Bestuur | Team GS-ondersteuning

Meer weten over GS-besluiten? Kijk op: <http://binnenplein.pzh.nl/groepen/besluitvorming/>

provincie
Zuid-Holland

M - 5.1.2.e

E - 5.1.2.e@pzh.nl

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 11:49

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Lennart Kapoen <la.kapoen@pzh.nl>; 5.1.2.i <5.1.2.i@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Voorpagina SANE

Bij deze:

5.1.2.i

5.1.2.i

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 11:47

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Lennart Kapoen <la.kapoen@pzh.nl>; 5.1.2.i <5.1.2.i@pzh.nl>

Onderwerp: RE: Voorpagina SANE

Hallo 5.1.2.e

Wil jij de IDMS-link naar het goede document naar mij mailen? Mijn collega ^{5.1.2.e} zie cc, kan er een pdf van maken.

Met vriendelijke groet,

^{5.1.2.e}

Senior bestuursadviseur Gedeputeerde Staten

Domein Bestuur | Team GS-ondersteuning

Meer weten over GS-besluiten? Kijk op: <http://binnenplein.pzh.nl/groepen/besluitvorming/>

M - ^{5.1.2.e}

E - ^{5.1.2.e} [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

Krachtig Zuid-Holland

Van: ^{5.1.2.e} <^{5.1.2.e} [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 11:41

Aan: ^{5.1.2.e} <^{5.1.2.e} [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)>

CC: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; ^{5.1.2.e} <^{5.1.2.e} [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)>; Lennart Kapoen <la.kapoen@pzh.nl>; ^{5.1.2.i} <^{5.1.2.i} [@pzh.nl](mailto:5.1.2.i@pzh.nl)>

Onderwerp: Voorpagina SANE

Urgentie: Hoog

Ha ^{5.1.2.e}

SANE staat nu op notubizz, waarvoor dank! Echter ontdekte een collega net een foutje. Namelijk op de voorpagina van de aanpak zijn de eerste 2 woorden van SANE achter de foto weggefallen. Geen idee hoe dat gebeurd is maar de fout ligt aan onze kant want het stond ook zo op iDMS. Verder wel heel slordig en zou zonde zijn als het zo blijft staan op notubizz. Ik heb het aangepast in iDMS zodat het daar nu goed staat. ^{5.1.2.e} zei dat ik met jullie contact moet zoeken om te zorgen dat hier een PDF van wordt gemaakt zodat hij het bestand met de correcte voorpagina kan uploaden. Kan jij dit voor ons doen?

Duizendmaal excuus voor de fout en alvast bedankt!

Met vriendelijke groet,

^{5.1.2.e}

^{5.1.2.e}

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: ^{5.1.2.e}

E: ^{5.1.2.e} [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 11:54:23 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Dank 5.1.2.e goed initiatief! Doorgezet naar kernteam K&D.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 09:45
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)
Urgentie: Hoog

Goeiemorgen 5.1.2.e en 5.1.2.e

Gisteren in het programmateamoverleg is afgesproken dat we de brieven Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) verspreiden onder de deelgebiedsmanagers. Ik heb 'm gestuurd aan de collega's van Delta. Zouden jullie dit willen doen voor Kust & Duinen en Veenweiden?

Goedemorgen allemaal,

Bijgaand, zoals vorige week toegezegd; de zojuist gepubliceerde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE). Goed om hier kennis van te nemen.
In het kort;

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij ook aan te geven wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Groeten,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 11:58:24 +0200
To: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>
Subject: 5.1.2.e heeft u vermeld in Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams.
Attachments: AttachedImage

-->
-->

Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams.docx

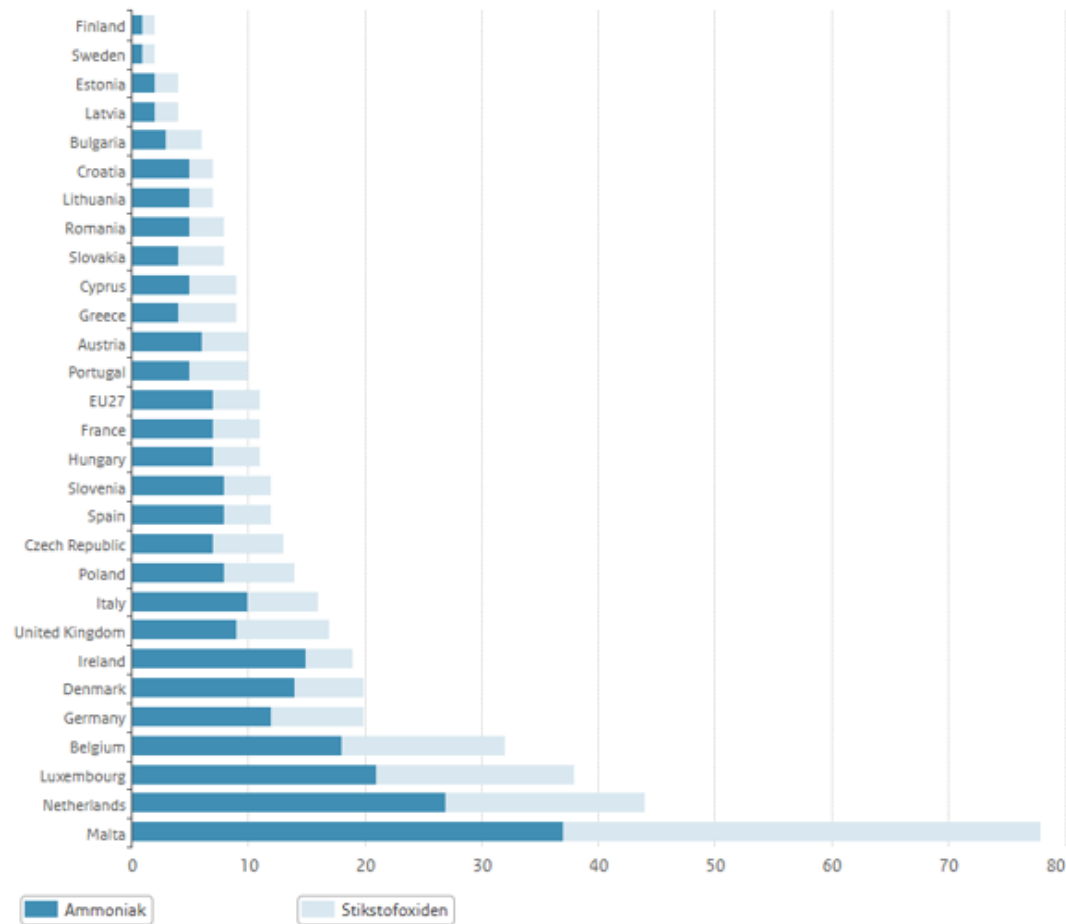

5.1.2.e heeft u vermeld

@Floor de Vries

...Duitsland, Frankrijk en ook Denemarken hebben een lagere bevolkingsdichtheid. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat Nederland per hectare veel stikstof uitstoot, zie grafiek van RIVM:

Stikstofemissie in 2021 in kg N per ha per jaar

Kan ik ergens bezwaar indienen tegen de plannen van de provincie?

Hoe waarborgt de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) dat de economische ontwikkeling van Zuid-Holland niet wordt belemmerd door de voorgestelde maatregelen?

Hoe wordt het strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsi...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 12:30:03 +0200
To: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>
Subject: Fw: Rapport SANE
Attachments: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).pdf

Verzonden vanaf [Outlook voor Android](#)

From: 5.1.2.i <5.1.2.i@pzh.nl>
Sent: Thursday, April 3, 2025 12:16:10 PM
To: Statengriffie <Statengriffie@pzh.nl>
Cc: Lennart Kapoen <la.kapoen@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Rapport SANE

Beste collega's,

Hierbij zoals afgesproken de juiste versie van het rapport Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Administratief ondersteuner
Domein Bestuur | GS-ondersteuning

M 5.1.2.e
5.1.2.e @pzh.nl
5.1.2.i @pzh.nl

Meer weten over GS-besluiten? Kijk op <http://binnenplein.pzh.nl/groepen/besluitvorming/>

Krachtig Zuid-Holland

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 13:20:53 +0200
To: 5.1.2.e (5.1.2.e)" <5.1.2.e@minInv.nl>
Subject: Aanpak Zuid-Holland met overgangszones

Hi 5.1.2.e

Hierbij alvast de vandaag gepubliceerde [SANE \(Samenhangende Aanpak Natuurherstel & Economie\)](#) vanuit Zuid-Holland. Mocht dit vragen oproepen kunnen we later vandaag (na 14.00 uur) nog even bellen.

Groet,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 13:25:43 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: 5.1.2.e heeft u vermeld in Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams.
Attachments: AttachedImage

-->

-->

Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams.docx

5.1.2.e

5.1.2.e heeft u vermeld

@5.1.2.e

...sche effect.

Hoe wordt het strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering uitgevoerd en welke impact heeft dit op de lokale gemeenschappen?

?

Hoe worden de stakeholders betrokken en geïnformeerd over de voortgang van de maatregelen?

Hoe wordt de samenwerking met het Rijk vormgegeven om de resterende 90 procent van de stikstofopgave aan te pakken?

Wat kan PZH doen om de onzekerheden op te vangen die de sectoren gaan ondervinden van de maatregelen (preambule)?

Wat kan ...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 14:04:09 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e"
5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>;
"5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Ter info: FW: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Fyi!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat, Natuur en Landbouw
Bureau Groen

T 5.1.2.e

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

Do you really need to print this e-mail?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 10:20

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e - 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: FW: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Beste collega's, op verzoek van 5.1.2.e stuur ik bijgaand bericht met (onderaan) de link naar de brief door. Deel dit gerust met betrokken collega's!

Vriendelijke groeten,

Bijgaand de zojuist gepubliceerde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

In het kort;

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Op 9 april is er een technische sessie met PS over de voorgestelde maatregelen. Daarna wordt de Samenhangende Aanpak besproken in de commissie van 16 april.

Groeten,

5.1.2.e

Senior beleidsadviseur vergunningverlening stikstof
Actielijnhouder Haven Industrieel Complex

M 5.1.2.e

E 5.1.2.e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

From: "Mariëtte van Leeuwen" on behalf of "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 14:53:48 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Technische Sessie PS - SANE pakket
Attachments: Technische sessie SANE

Ha 5.1.2.e

9 april is er een technische sessie vanwege SANE. Wij hebben 5.1.2.e hiervoor uitgenodigd vanwege overgangszone. Echter zouden er ook vragen kunnen komen over de OER. Zou je daarom ook kunnen aansluiten, ook vraag van 5.1.2.e en 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2.e
E: 5.1.2.e@pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 11 maart 2025 10:47

Aan: Mariëtte van Leeuwen; Mariëtte van Leeuwen; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; Priscilla Speijer; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; Floor de Vries; 5.1.2.e

Onderwerp: Technische Sessie PS - SANE pakket

Tijd: woensdag 9 april 2025 09:00-10:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: C0 - Schoonoord

From: "Mariëtte van Leeuwen" on behalf of "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 14:57:02 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Technische Sessie PS - SANE pakket
Attachments: Technische sessie SANE

Ha 5.1.2.e

Ik stuur deze uitnodiging namens 5.1.2.e die neemt hierover contact met je op.

5.1.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 11 maart 2025 10:47

Aan: Mariëtte van Leeuwen; Mariëtte van Leeuwen, 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; Priscilla Speijer; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e Floor de Vries; 5.1.2.e

Onderwerp: Technische Sessie PS - SANE pakket

Tijd: woensdag 9 april 2025 09:00-10:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: C0 - Schoonoord

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 15:20:06 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>
Subject: Maatregelen SANE verder plannen

Microsoft Teams [Heeft u hulp nodig?](#)

Nu deelnemen aan de vergadering

Vergadering-id: 5.1.2.e

Wachtwoordcode: 5.1.2.e

Voor organisatoren: [Vergaderopties](#)

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Thu, 3 Apr 2025 15:47:26 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Hi allen,
Ik wil de fuzz niet groter maken op het laatste moment, maar het is niet goed mogelijk om met 50 bestuurders in een uur een gesprek te voeren.
Had al de suggestie gedaan om dat in 'digitale sessie' of webinar te wijzigen. Als er toch ruimte voor vragen/inbreng woudt geboden, kunnen we de sessie niet verlengen?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 14:39
Aan: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Laatste versie met een punt van 5.1.2.e

Van: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 14:31
Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Hartelijke groet,

Priscilla Speijer

Woordvoerder van gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen

Financiën, communicatie, participatie en public affairs, EU en internationaal, coördinatie ZH-PLG, gezond&welzijn.

M 06 50025730
E p.speijer@pzh.nl
[LinkedIn](#)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo.middag, do, vrij.ochtend

Krachtig Zuid-Holland.

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 14:24

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: RE: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Hoi 5.1.2.e en 5.1.2.e

Paar vragen:

- Kan het technisch als er 50 mensen aanwezig zijn (digitaal)?
- Er staat 'daarom werkt de provincie aan...' . Dat klopt, maar we hebben natuurlijk ook al wat stappen gezet. Goed om te benoemen.
- Sturen we het plan ook mee in de bijlage?
- Is webinar het juiste woord? Ook als het een gesprek wordt?

Fijn als @5.1.2.e en @Priscilla Speijer nog even meekijken!

Groet,
Floor

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 13:54

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Onderwerp: RE: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Hi,

Mooie tekst; laatste suggestie; misschien een woordje wijzigen zodat klip en klaar is dat het geen fysiek gesprek is: In **het geplande gesprek** vervangen door In **het webinar of de digitale sessie** is ook ruimte voor het verkennen van het gezamenlijk optrekken naar het Rijk.

Zie maar □

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 13:32

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Onderwerp: RE: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Een nieuwe versie:

Geachte burgemeester,

GS hebben deze week een aanpak vastgesteld voor stikstofreductie en natuurherstel voor Provinciale Staten. Graag lichten we dit plan toe en wisselen we met u van gedachte tijdens een hybride bijeenkomst op vrijdag 11 april van 15.00 tot 16.00 uur. **Anne Koning** en ik hebben **alle Zuid-Hollandse gemeenten** hiervoor **uitgenodigd**.

Recente juridische uitspraken in het stikstofdossier hebben ervoor gezorgd dat **alle ontwikkelingen stil komen te liggen**. Het Kabinet heeft de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel ingericht, met als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen en perspectief te bieden aan sectoren die zijn geraakt door de rechterlijke uitspraken.

De provincie Zuid-Holland maakt zich grote zorgen om de gevolgen van de stikstofproblematiek voor de natuur en economie, waaronder niet in de laatste plaats de haven en industrie, agrarische sector, woningbouwopgave,

infrastructuur en andere maatschappelijke vraagstukken. Als motor van de Nederlandse economie voelt de provincie het belang van en de verantwoordelijkheid voor een bijdrage aan een oplossing voor Nederland.

In het geplande gesprek is ruimte voor het verkennen van het gezamenlijk optrekken naar het Rijk. Met elkaar kunnen wij een stevige lobby voeren richting het Rijk om de uitstoot van stikstof te reduceren en daarmee natuurherstel te realiseren en een kansrijk perspectief te ontwikkelen.

We vernemen graag wie we namens uw college welkom kunnen heten op vrijdag 11 april van 15.00 tot 16.00 uur.

Gespreksagenda:

1. Wat kunnen we als provincie doen?
2. Wat vragen we van het Rijk?
3. Gezamenlijke lobby afstemmen

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 10:00

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>

Onderwerp: tekst uitnodiging webinar gemeenten over SANE

Goedemorgen 5.1.2.e en Floor,

Bijgaand de uitnodigingstekst voor de VZHG. Waarbij ik dankbaar gebruik heb gemaakt van de teksten van de eerdere uitnodigingen voor stakeholdergesprekken.

Willen jullie even meelezen?

Een paar vragen:

- De Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) is op 11 april natuurlijk al bekend. Ik heb wel laten staan dat we 'werken aan de aanpak', omdat nog veel moet worden uitgezocht. (Om te voorkomen dat we te sterk de indruk wekken dat de gemeenten laat betrokken zijn door ons.) Eens hiermee?
- Een paar vragen aan jou Floor:
 - Moeten we deze tekst ook voorleggen aan Simone Loeff, bestuursadviseur van Anne Koning?
 - Zijn de adressen van de VZHG bekend bij 5.1.2.e? Zo niet, vraag ik het punt van verzending wel na bij 5.1.2.e van de VZHG.

Groeten,

5.1.2.e

Geachte bestuurders van de Zuid-Hollandse gemeenten,

Graag nodig ik u uit voor een webinar met Anne Koning en mijzelf op vrijdag 11 april aanstaande van 15.00 tot 16.00 uur.

Recente juridische uitspraken in het stikstofdossier hebben ervoor gezorgd dat economische ontwikkelingen stil komen te liggen. Het Kabinet heeft de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel ingericht, met als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen en perspectief te bieden aan sectoren die zijn geraakt door de rechterlijke uitspraken. In april wil de commissie haar plan presenteren.

De provincie Zuid-Holland maakt zich grote zorgen om de gevolgen van de stikstofproblematiek voor de natuur en economie, waaronder niet in de laatste plaats de haven en industrie, agrarische sector, woningbouwopgave, infrastructuur en andere maatschappelijke vraagstukken. Als motor van de Nederlandse economie voelt de provincie het belang van en de verantwoordelijkheid voor een bijdrage aan een oplossing voor Nederland. Daarom werkt de provincie aan een Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie. Deze aanpak bespreken we graag met onze cruciale stakeholders.

In het geplande gesprek is ook ruimte voor het verkennen van het gezamenlijk optrekken naar het Rijk. Met elkaar kunnen wij een stevige lobby voeren richting het Rijk om de uitstoot van stikstof te reduceren en daarmee natuurherstel te realiseren en een kansrijk perspectief te ontwikkelen.

Kort samengevat ontmoeten we elkaar online op vrijdag 11 april van 15.00 tot 16.00 uur. Laat svp weten of u erbij aanwezig bent, door aan te melden via de bijgaande aan- of afmeldbutton.

Gespreksagenda:

1. Wat kunnen we als provincie doen?
2. Wat vragen we van het Rijk?
3. Gezamenlijke lobby afstemmen

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 15:51:39 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Kaartenverhaal maken

Hi 5.1.2.e

Hierbij het gedeelde bestand voor de tabel met input. Ik heb nog niet alle gebieden kunnen doen, maar hoop morgen verder te komen:

 [Tabel voor kaartmateriaal overgangszones - Kust en duingebieden.docx](#)

In deze teamsmap kunnen we trouwens alles verzamelen voor het kaartenproces, mochten jullie nog iets willen opslaan/toevoegen: [Fase 4 - Drukfactoren op de kaart](#)

Groet!

5.1.2.e

From: "Floor de Vries"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 16:02:20 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Floor de Vries heeft een opmerking in Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april
Teams beantwoord
Attachments: AttachedImage

-->

-->

Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Tea ms.docx

5.1.2.e

U hebt een opmerking geplaatst

@Floor de Vries

Floor de Vries heeft geantwoord

5.1.2.e ?

.... Duitsland, Frankrijk en ook Denemarken hebben een lagere bevolkingsdichtheid. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat Nederland per hectare veel stikstof uitstoot, zie grafiek van RIVM:

Kan ik ergens bezwaar indienen tegen de plannen van de provincie

Hoe waarborgt de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) dat de economische ontwikkeling van Zuid-Holland niet wordt belemmerd door de voorgestelde maatregelen?

Het is belangrijk om te beseffen dat de Zuid-Hollandse economie nu al...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 17:00:41 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>;
"5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Re: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Volgens mij alleen die twee (voor stikstof). Andere gebieden zijn niet stikstof gevoelig of KDW niet overschreden. Voor andere factoren -in de OER onderzoeken we recreatie, hydrologie en exoten- kan het ook voor de andere gebieden relevant zijn.

Groeten 5.1.2.e

Verzonden vanaf [Outlook voor Android](#)

From: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Thursday, April 3, 2025 11:35:01 AM
To: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Dank je 5.1.2.e

Welke overgangsgebieden in de veenweidegebieden wordt dan concreet aan gedacht? Nieuwkoopse Plassen, Linge, nog andere?

Grt 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 11:30
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: FW: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)
Urgentie: Hoog

Hallo allemaal,

Recent is de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) gepubliceerd. Wellicht al bij jullie bekend, maar hieronder de link naar het stuk en korte toelichting.
Kort samengevat;

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij ook aan te geven wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Groeten 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 17:21:54 +0200
To: "secrpotjer" <secrpotjer@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: 5.1.2.e wil jij deze mail verzenden uit de mailbox van Berend

5.1.2.e

Zoals besproken. Zou jij onderstaande mail willen sturen vanuit de mailbox van Berend. Ik heb Berend zojuist gesproken, hij is akkoord.
Ik stuur je zo de verzendlijst.

Dankjewel.

5.1.2.e

Geachte leden van de Regiegroep,

Graag informeer ik u over het volgende. Zoals u weet, heeft het kabinet de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op het Rijkspakket hebben Gedeputeerde Staten daarom vandaag een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gezonden om te laten zien welke bijdrage de provincie kan leveren om van het stikstofslot af te komen. Daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten. Via deze links vindt u:

- het [Statenvoorstel](#)*
- het [maatregelenpakket](#)*
- het [nieuwsbericht](#) dat hierover op de website van de provincie is geplaatst*
- de [Bijlage maatregelenpakket stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#) bevat een korte toelichting op het voorgestelde maatregelenpakket.*

De Samenhangende Aanpak wordt besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april en in Provinciale Staten op 14 mei. U kunt bij deze gelegenheden inspreken.

Ik hecht er veel waarde aan u via deze mail op de hoogte te stellen van onze voornemens. Zoals u in het maatregelenpakket kunt lezen, moet er nog veel worden uitgewerkt en vindt er nog noodzakelijk onderzoek plaats. Bij elk onderwerp is een vervolgstap benoemd, waarover we als provincie graag verder met u in gesprek gaan.

Ik zal volgende week in de bestuurlijke regiegroep ook aandacht besteden aan dit onderwerp.

Berend Potjer

5.1.2.e

5.1.2.e

PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e

5.1.2.e [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 17:22:56 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: email voor gebieden

Ter info.
Berend stuurt vandaag nog onderstaande mail naar de regiegroep

5.1.2.e
5.1.2.e
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e
5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 16:07
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>
Onderwerp: FW: email voor gebieden

Allen,
Zie tekst mail hieronder.
Daarnaast: Floor heeft contact gehad met Mariette.

Net afgesproken:
- ze hoeft de mail niet meer te zien, mag de deur uit
- ze appt Frank, Berend en Arne dat de mail er aan komt en dat ze actie moeten ondernemen (dus bestuurlijk mail versturen of ambtelijk)

Succes verder en dank voor de afstemming.
NB de mail mag niet meer aangepast worden. (Zinnetje extra voor regiegroep 5.1.2.e geen probleem.)
Met groet,

5.1.2.e

Geachte leden van de Regiegroep,

Graag informeer ik u over het volgende. Zoals u weet, heeft het kabinet de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofsot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op het Rijkspakket hebben Gedeputeerde Staten daarom gisteren een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gezonden om te laten zien welke bijdrage de provincie kan leveren om van het stikstofsot af te komen. Daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten. Via deze links vindt u:

- het [Statenvoorstel](#)
- het [maatregelenpakket](#)
- het [nieuwsbericht](#) dat hierover op de website van de provincie is geplaatst

- de [Bijlage maatregelenpakket stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#) bevat een korte toelichting op het voorgestelde maatregelenpakket.

De Samenhangende Aanpak wordt besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april en in Provinciale Staten op 14 mei. U kunt bij deze gelegenheden inspreken.

Ik hecht er veel waarde aan u via deze mail op de hoogte te stellen van onze voornemens. Zoals u in het maatregelenpakket kunt lezen, moet er nog veel worden uitgewerkt en vindt er nog noodzakelijk onderzoek plaats. Bij elk onderwerp is een vervolgstap benoemd, waarover we als provincie graag verder met u in gesprek gaan.

Hartelijke groet,

Priscilla Speijer

Woordvoerder van gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen

Financiën, communicatie, participatie en public affairs, EU en internationaal, coördinatie ZH-PLG, gezond&welzijn.

M 5.1.2.e

E p.speijer@pzh.nl
[LinkedIn](#)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo.middag, do, vrij.ochtend

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 17:24:55 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: recreatie in de OER

5.1.2.e

Dankjewel.

Ik heb vandaag op de gebiedendag gesproken met 5.1.2.e van de ANWB en 5.1.2.e van HISWA/Recron. Zij hadden onze tekst wat anders opgevat dan wij hebben bedoeld, met mijn toelichting is het nu helemaal ok.

Ik heb aangegeven dat wij sowieso nog reageren via de internet consultatie, en dat is prima.

Ze staan zeker open voor samen optrekken richting rijk.

Dankjulliewel voor het klaarstaan en meedenken.

Gr,

5.1.2.e

5.1.2.e

PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e

5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 10:36

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: RE: recreatie in de OER

Hi 5.1.2.e

Nog een laatste aanvulling, in het vandaag gepubliceerde [SANE \(Samenhangende Aanpak Natuurherstel & Economie\)](#) staat de drukfactor recreatie ook goed uitgelegd:

- Recreatiedruk: door recreatie over een groter gebied (N2000-gebied en overgangszones) te spreiden, neemt de recreatiedruk in het N2000-gebied af. Ook zijn er buiten N2000-gebieden meer mogelijkheden om de recreatie aan specifieke behoeften aan te passen (bijv. losloopgebieden voor honden die binnen de begrenzing verstoring kunnen veroorzaken). Daarnaast bieden nieuwe recreatiegebieden ook kansen voor biodiversiteit.

Groet!

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 2 april 2025 11:41

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: RE: recreatie in de OER

5.1.2.e

Dank voor je reactie.

Ik heb even met 5.1.2.e van gedachten gewisseld, we doen het als volgt.

- Ik neem contact op met de ANWB en leg uit wat onze insteek is (in essentie: recreatie verplaatsen, vermeerderen buiten N2000);
- Ze zouden ons zelfs kunnen helpen om ons belang te duiden bij het rijk (LVVN);
- Mocht dat niet voldoende zijn, bied ik aan om eea nog toe te lichten via een mail;
- En eventueel het gesprek een keer aan te gaan (met jou en/of een natuurcollega), ik zal dat dan organiseren.

Gr,

5.1.2.e

5.1.2.e

PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e

5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 1 april 2025 08:38

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Re: recreatie in de OER

Hoi 5.1.2.e

Laten we dit even op kantoor bespreken inderdaad, ik zit tegenwoordig op 5.1.2.e Meestal bij 5.1.2.e in de buurt, maar vandaag heb ik een dag vol overleggen staan, dus ik mail je toch ook alvast.

Deze zorg hebben ze ook geuit via de internetconsultatie. Het klopt dat de recreatiedruk in enkele N2000-gebieden moet verminderen, tegelijkertijd is een van de belangrijke manieren om dit te kunnen doen door recreatievoorzieningen op andere plekken (net iets verder van het N2000-gebied) te vernieuwen/realiseren. Ik hoop en denk dat dit laatste de zorg bij de ANWB iets doet afnemen. We willen niet 'minder recreatiemogelijkheden in Zuid-Holland', maar we zijn juist bezig om met team recreatie te onderzoeken hoe we recreatie op andere plekken kunnen (her)inrichten om de druk op de N2000-gebieden te verminderen.

Groet!

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: Monday, March 31, 2025 5:08:40 PM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: recreatie in de OER

5.1.2.e

Vandaag hadden wij ambtelijk overleg met het gebied.

Oa 5.1.2.e van de ANWB was daarbij, hij gaf aan dat hij zich zorgen maakt over het onderwerp recreatie in de OER en in de aankomende aanpassingen in het omgevingsbeleid.

Wij hebben uiteraard verteld dat de participatie van de OER via een apart proces verloopt en dat wij vanuit het gebiedsproces de functie hebben van “ogen en oren in het gebied” en eventueel kunnen ondersteunen in het gebied. Dus: hoe kunnen we omgaan met het signaal van de ANWB?

(Ik heb in ieder geval aangegeven dat we contact met hem opnemen)

Waar zitten jullie tegenwoordig? Dan kom ik even langs ☺.

Gr,

5.1.2.e

5.1.2.e

PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e

5.1.2.e [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

From: "Berend Potjer" on behalf of "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 17:54:59 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rotterdam.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@voorschoten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@voorschoten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rotterdam.nl>; "bestuurssecretariaat@voorschoten.nl" <bestuurssecretariaat@voorschoten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wassenaar.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wassenaar.nl>; "bestuurssecretariaat@wassenaar.nl" <bestuurssecretariaat@wassenaar.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gemeentewestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gemeentewestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "bestuurssecretariaat@katwijk.nl" <bestuurssecretariaat@katwijk.nl>; "bestuurssecretariaat@noordwijk.nl" <bestuurssecretariaat@noordwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@teylingen.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@teylingen.nl>; "bestuurssecretariaat@teylingen.nl" <bestuurssecretariaat@teylingen.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hillegom.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hillegom.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@oegstgeest.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@oegstgeest.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@lisse.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@leiden.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@leiden.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@leiden.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijswijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijswijk.nl>; "bestuurssecretariaat@rijswijk.nl" <bestuurssecretariaat@rijswijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@leidschendam-voorborg.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@leidschendam-voorborg.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@dunea.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@dunea.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@dunea.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@dunea.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@waternet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@waternet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@zhl.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@zhl.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@milieufederatie.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kavb.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kavb.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kavb.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kavb.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@planet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@glastuinbouwnederland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@glastuinbouwnederland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@glastuinbouwnederland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@glastuinbouwnederland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@casema.nl>; "A.verloop-groenen" <5.1.2.e@knhs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@oegstgeest.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@oegstgeest.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kpnmail.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kpnmail.nl>;
Cc: "Secretariaat Berend Potjer" <secpotjer@pzh.nl>; "Maureen ter Steege" <mb.ter.steege@pzh.nl>; "Edward Verheij" <ekw.verheij@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; "Secretariaat 5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hltsamen.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@milieufederatie.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hltsamen.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@Rotterdam.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@Rotterdam.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@katwijk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hillegom.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hillegom.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rotterdam.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rotterdam.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@rijnland.net>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hltsamen.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hltsamen.nl>; "Berend Potjer" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Geachte leden van de Regiegroep,

Graag informeer ik u over het volgende. Zoals u weet, heeft het kabinet de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen.

Vooruitlopend op het Rijkspakket hebben Gedeputeerde Staten daarom vandaag een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gezonden om te laten zien welke bijdrage de provincie kan leveren om van het stikstofsloot af te komen. Daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten. Via deze links vindt u:

- het [Statenvoorstel](#)
- het [maatregelenpakket](#)
- het [nieuwsbericht](#) dat hierover op de website van de provincie is geplaatst
- de [Bijlage maatregelenpakket stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#) bevat een korte toelichting op het voorgestelde maatregelenpakket.

De Samenhangende Aanpak wordt besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april en in Provinciale Staten op 14 mei. U kunt bij deze gelegenheden inspreken.

Ik hecht er veel waarde aan u via deze mail op de hoogte te stellen van onze voornemens. Zoals u in het maatregelenpakket kunt lezen, moet er nog veel worden uitgewerkt en vindt er nog noodzakelijk onderzoek plaats. Bij elk onderwerp is een vervolgstap benoemd, waarover we als provincie graag verder met u in gesprek gaan.

Ik zal volgende week in de bestuurlijke regiegroep ook aandacht besteden aan dit onderwerp.

Berend Potjer

Met vriendelijke groet,

Ir. Berend Potjer
Gedeputeerde Zuid-Holland
Energie, Natuur, Omgevingswet,
Gebiedsgedeputeerde Kust en Duinen ZH-PLG en IPO-Bestuur

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 17:55:49 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e - 5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e 5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Re: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie Zuid-Holland

En ook bij Kust & Duinen.

Verzonden vanaf [Outlook voor Android](#)

From: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Thursday, April 3, 2025 5:30:59 PM
To: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie Zuid-Holland

Ook bij Veenweiden!

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 17:11
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Fwd: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie Zuid-Holland

Mail is verstuurd

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: Secrweverling <Secrweverling@pzh.nl>
Verzonden: Thursday, April 3, 2025 5:07:53 PM
Aan: Arne Weverling <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Secrweverling <Secrweverling@pzh.nl>
Onderwerp: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie Zuid-Holland

Geachte leden van de Regiegroep,

Graag informeer ik u over het volgende. Zoals u weet, heeft het kabinet de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofsloot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op het Rijkspakket hebben Gedeputeerde Staten daarom vandaag een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gezonden om te laten zien welke bijdrage de provincie kan leveren om van het stikstofsloot af te komen. Daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten. Via deze links vindt u:

- het [Statenvoorstel](#)
- het [maatregelenpakket](#)
- het [nieuwsbericht](#) dat hierover op de website van de provincie is geplaatst
- de [Bijlage maatregelenpakket stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#) bevat een korte toelichting op het voorgestelde maatregelenpakket.

De Samenhangende Aanpak wordt besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april en in Provinciale Staten op 14 mei. U kunt bij deze gelegenheden inspreken.

Ik hecht er veel waarde aan u via deze mail op de hoogte te stellen van onze voornemens. Zoals u in het maatregelenpakket kunt lezen, moet er nog veel worden uitgewerkt en vindt er nog noodzakelijk onderzoek plaats. Bij elk onderwerp is een vervolgstap benoemd, waarover we als provincie graag verder met u in gesprek gaan.

Met vriendelijke groet,

Arne Weverling

Gedeputeerde Provincie Zuid-Holland

Water, Bodem en Klimaatadaptatie, Transitie Haven en Industrie / Maritiem Cluster,
Luchtvaart, Grondzaken, Coördinatie NOVEX, Regio delegatieleider BOL/ BO MIRT, Gebiedsgedeputeerde ZH-Delta/ ZH-PLG

M. 5.1.2.e

E. 5.1.2.e [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

W. www.zuid-holland.nl

Krachtig Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 3 Apr 2025 18:04:38 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) Zuid-Holland

Dank voor het delen 5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e
5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 11:54
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) Zuid-Holland

Beste collega's Kust & Duinen,

Bijgaand de vanochtend gepubliceerde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE). Dinsdag door GS aangenomen, 16 april commissiedebat volgende mijlpaal. Goed om hier kennis van te nemen.

In het kort:

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij ook aan te geven wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Groeten,

5.1.2.e

From: "Microsoft Outlook Reactions" <no-reply@microsoft.com>
Sent: Thu, 3 Apr 2025 23:16:01 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Reactie dagelijks overzicht – donderdag 3 april 2025

Microsoft Outlook

Priscilla Speijer heeft gereageerd op uw bericht wo 04-02-2025 16:12

RE: GS bespreekstuk 01-04 SANE

Ah shit dan heb je net in een andere versie gewerkt maar heb al je wijzigingen overgenomen! Mijn fout excuus. Staat nu goed overal Van: Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl> Verzonden: woensdag 2 april 2025 16:00 Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

[Ga naar bericht](#)

[Afmelden](#) • [Privacyverklaring](#)

Microsoft Corporation, One Microsoft Way, Redmond, WA 98052

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
<http://www.zuid-holland.nl>

Datum
1 april 2025

Ons kenmerk
PZH-2025-871534527
DOS-2019-0005750

Uw kenmerk

Bijlagen
1

Aan

Onderwerp

Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Geachte relatie,

In de afgelopen periode hebben we contact gehad met u en vele andere organisaties over het stikstofvraagstuk. De gesprekken waren informatief en leverden ons ook interessante inzichten en aanvullingen op waarmee wij onze aanpak hebben verrijkt. We hebben zo veel mogelijk aandachtspunten van u meegenomen en verwerkt. Daarvoor willen wij u via deze brief van harte bedanken. U heeft laten zien dat er grote betrokkenheid en bereidheid is om ook in het vervolg van dit proces samen op te blijven trekken. We zullen u dan ook op de hoogte houden van de verdere ontwikkelingen.

In de bijlage treft u onze Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aan. Na besluitvorming door Provinciale Staten op 14 mei a.s. gaan wij de maatregelen nader uitwerken. Bij die uitwerking zullen wij u ook weer betrekken. In het najaar willen we Provinciale Staten laten besluiten over de uitwerking van de maatregelen.

Als u nog vragen of opmerkingen heeft naar aanleiding van onze Samenhangende Aanpak dan horen wij dat natuurlijk graag. U kunt contact met ons opnemen via: 5.1.2.i@pzh.nl.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Bijlage:

- Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@dunea.nl>
Sent: Fri, 4 Apr 2025 09:00:29 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Re: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Was onhandig dat ik naar de hele groep stuurde, was uiteraard niet de bedoeling.
Groet en fijn weekend,

5.1.2.e

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: Friday, April 4, 2025 8:58:11 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@dunea.nl>
Onderwerp: RE: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

5.1.2.e

Ja dat klopt. Jij hebt dit bericht van Mariette gehad, omdat je deel hebt genomen (uitgenodigd bent geweest) voor de stakeholder gesprekken.

We hebben ook een bericht uitgestuurd naar de gebieden vanuit de gebiedsgedeputeerden.
Daar zitten inderdaad dubbelingen in.

Gr,

5.1.2.e
5.1.2.e
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e
5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dunea.nl>
Verzonden: vrijdag 4 april 2025 08:51
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@katwijk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@katwijk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl; 5.1.2.e @rotterdam.nl; 5.1.2.e @rotterdam.nl; 5.1.2.e @voorschoten.nl; 5.1.2.e @wassenaar.nl; 5.1.2.e @wassenaar.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@wassenaar.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl; 5.1.2.e @gemeentewestland.nl; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@gemeentewestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl; 5.1.2.e @noordwijk.nl; 5.1.2.e @noordwijk.nl; 5.1.2.e @noordwijk.nl; 5.1.2.e @hltsamen.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@hltsamen.nl>; 5.1.2.e @hltsamen.nl; 5.1.2.e @leiden.nl; 5.1.2.e @rijswijk.nl; 5.1.2.e @lv.nl; 5.1.2.e @lv.nl; 5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl; 5.1.2.e @oegstgeest.nl; 5.1.2.e @oegstgeest.nl; 5.1.2.e @hollandrijnland.nl; 5.1.2.e @hollandrijnland.nl; 5.1.2.e @rijnland.net; 5.1.2.e <5.1.2.e@rijnland.net>; 5.1.2.e @rijnland.net; 5.1.2.e @hhdelfland.nl; 5.1.2.e @hhdelfland.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@hhdelfland.nl>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl; 5.1.2.e @dunea.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@waternet.nl>; 5.1.2.e @zhl.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@natuurmonumenten.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@icloud.com>; 5.1.2.e <5.1.2.e@milieufederatie.nl>; 5.1.2.e @vinu.nl; 5.1.2.e @hltsamen.nl; 5.1.2.e @kavb.nl; 5.1.2.e @kavb.nl; 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e @ltonoord.nl; 5.1.2.e @greenportwestholland.nl; 5.1.2.e @ltonoord.nl; 5.1.2.e @ltonoord.nl; 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl; 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl; 5.1.2.e @greenportwestholland.nl; 5.1.2.e @greenportdb.nl; 5.1.2.e @anwb.nl; 5.1.2.e @hiswarecron.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@knhs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@casema.nl>; 5.1.2.e @gomdb.nl; 5.1.2.e @noord-holland.nl; 5.1.2.e @minInv.nl; 5.1.2.e @minInv.nl

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Re: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Ha 5.1.2.e

Dank voor bericht. Ik was even in verwarring omdat ik van Mariette van Leeuwen ook deze informatie kreeg. Die van Berend is dus specifiek voor de regiegroep bedoeld.

Groet,

5.1.2.e

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: Friday, April 4, 2025 8:42:52 AM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @katwijk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @katwijk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>;
5.1.2.e @denhaag.nl <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @rotterdam.nl <5.1.2.e @rotterdam.nl>;
5.1.2.e @rotterdam.nl <5.1.2.e @rotterdam.nl>; 5.1.2.e @voorschoten.nl <5.1.2.e @voorschoten.nl>;
5.1.2.e @wassenaar.nl <5.1.2.e @wassenaar.nl>; 5.1.2.e @wassenaar.nl <5.1.2.e @wassenaar.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @wassenaar.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>;
5.1.2.e @gemeentewestland.nl <5.1.2.e @gemeentewestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl
<5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @gemeentewestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>; 5.1.2.e @noordwijk.nl
<5.1.2.e @noordwijk.nl>; 5.1.2.e @noordwijk.nl <5.1.2.e @noordwijk.nl>; 5.1.2.e @noordwijk.nl
<5.1.2.e @noordwijk.nl>; 5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @hltsamen.nl>;
5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e @leiden.nl <5.1.2.e @leiden.nl>; 5.1.2.e @rijswijk.nl
<5.1.2.e @rijswijk.nl>; 5.1.2.e @lv.nl <5.1.2.e @lv.nl>; 5.1.2.e @lv.nl <5.1.2.e @lv.nl>;
5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl <5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl>; 5.1.2.e @oegstgeest.nl
<5.1.2.e @oegstgeest.nl>; 5.1.2.e @oegstgeest.nl <5.1.2.e @oegstgeest.nl>; 5.1.2.e @hollandrijnland.nl
<5.1.2.e @hollandrijnland.nl>; 5.1.2.e @hollandrijnland.nl <5.1.2.e @hollandrijnland.nl>; 5.1.2.e @rijnland.net
<5.1.2.e @rijnland.net>; 5.1.2.e <5.1.2.e @rijnland.net>; 5.1.2.e @rijnland.net
<5.1.2.e @rijnland.net>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl <5.1.2.e @hhdelfland.nl>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl
<5.1.2.e @hhdelfland.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @hhdelfland.nl>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl <5.1.2.e @hhdelfland.nl>;
5.1.2.e @dunea.nl <5.1.2.e @dunea.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @waternet.nl>; 5.1.2.e @zhl.nl <5.1.2.e @zhl.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl
<5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @natuurmonumenten.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @dunea.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @icloud.com>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @milieufederatie.nl>; 5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e @vinu.nl <5.1.2.e @vinu.nl>;
5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e @kavb.nl <5.1.2.e @kavb.nl>; 5.1.2.e @kavb.nl <5.1.2.e @kavb.nl>;
5.1.2.e @gmail.com <5.1.2.e @gmail.com>; 5.1.2.e @ltonoord.nl <5.1.2.e @ltonoord.nl>;
5.1.2.e @greenportwestholland.nl <5.1.2.e @greenportwestholland.nl>; 5.1.2.e @ltonoord.nl
<5.1.2.e @ltonoord.nl>; 5.1.2.e @ltonoord.nl <5.1.2.e @ltonoord.nl>; 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl
<5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl>; 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl
<5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl>; 5.1.2.e @greenportwestholland.nl
<5.1.2.e @greenportwestholland.nl>; 5.1.2.e @greenportwestholland.nl <5.1.2.e @greenportwestholland.nl>;
5.1.2.e @greenportdb.nl <5.1.2.e @greenportdb.nl>; 5.1.2.e @anwb.nl <5.1.2.e @anwb.nl>; 5.1.2.e @hiswarecron.nl
<5.1.2.e @hiswarecron.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @knhs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @casema.nl>;
5.1.2.e @gomdb.nl <5.1.2.e @gomdb.nl>; 5.1.2.e @noord-holland.nl <5.1.2.e @noord-holland.nl>;
5.1.2.e @minInv.nl <5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl <5.1.2.e @minInv.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Beste mensen,

Onderstaand bericht is gisteren door gedeputeerde Berend Potjer gestuurd aan de leden van de bestuurlijke regiegroep Kust & Duinen.

Mocht dit nog vragen oproepen, of wil je graag meer weten. Neem gerust contact op met mij of één van de deelgebiedsmanagers (cc)

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e

5.1.2.e [@pzh.nl](mailto:5.1.2.e@pzh.nl)

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Geachte leden van de Regiegroep,

Graag informeer ik u over het volgende. Zoals u weet, heeft het kabinet de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op het Rijkspakket hebben Gedeputeerde Staten daarom vandaag een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gezonden om te laten zien welke bijdrage de provincie kan leveren om van het stikstofslot af te komen. Daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten. Via deze links vindt u:

- het [Statenvoorstel](#)
- het [maatregelenpakket](#)
- het [nieuwsbericht](#) dat hierover op de website van de provincie is geplaatst
- de [Bijlage maatregelenpakket stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#) bevat een korte toelichting op het voorgestelde maatregelenpakket.

De Samenhangende Aanpak wordt besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april en in Provinciale Staten op 14 mei. U kunt bij deze gelegenheden inspreken.

Ik hecht er veel waarde aan u via deze mail op de hoogte te stellen van onze voornemens. Zoals u in het maatregelenpakket kunt lezen, moet er nog veel worden uitgewerkt en vindt er nog noodzakelijk onderzoek plaats. Bij elk onderwerp is een vervolgstap benoemd, waarover we als provincie graag verder met u in gesprek gaan.

Ik zal volgende week in de bestuurlijke regiegroep ook aandacht besteden aan dit onderwerp.

Berend Potjer

Met vriendelijke groet,

Ir. Berend Potjer

Gedeputeerde Zuid-Holland

Energie, Natuur, Omgevingswet,

Gebiedsgedeputeerde Kust en Duinen ZH-PLG en IPO-Bestuur

Krachtig Zuid-Holland.

www.dunea.nl

print dit bericht alleen als het noodzakelijk is...

Dit e-mailbericht en de daarin opgenomen informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijke informatie bevatten. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, verzoeken wij u het te vernietigen en de afzender te informeren. Bij gebruik van deze e-mail zonder een dergelijke schriftelijke toelichting wijst Dunea iedere verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid af voor de gevolgen van zulk gebruik. Het is niet toegestaan deze e-mail zonder toestemming te gebruiken, te openbaren of te kopiëren. Dunea N.V., KvK-nummer 27122974.

www.dunea.nl

print dit bericht alleen als het noodzakelijk is...

Dit e-mailbericht en de daarin opgenomen informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijke informatie bevatten. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, verzoeken wij u het te vernietigen en de afzender te informeren. Bij gebruik van deze e-mail zonder een dergelijke schriftelijke toelichting wijst Dunea iedere verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid af voor de gevolgen van zulk gebruik. Het is niet toegestaan deze e-mail zonder toestemming te gebruiken, te openbaren of te kopiëren. Dunea N.V., KvK-nummer 27122974.

From: "Floor de Vries"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 10:27:32 +0200
To: "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Commissie Landelijk Gebied: agenda en stukken vergadering 16 april 2025
Attachments: Verzoek ingekomen stukken, planning en agenderingsverzoek.docx

Dag team,

Woensdag 16 april is de commissie Landelijk Gebied. De agenda voor de vergadering vinden jullie hier: [Vergadering Statencommissie Landelijk Gebied 16-04-2025 Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Ondersteuning tijdens de commissie

5.1.2.e (5.1.2.e) heeft een gezamenlijke Teamschat en Q&A-bestand aangemaakt, waar alle gedeputeerden (Mariëtte, Frank, Berend en mogelijk Arne en Anne) in zitten + ambtelijke ondersteuning. Ik stuur de link door naar de collega's die de uitnodiging nog niet hebben ontvangen. De bestuursadviseurs typen de vragen mee in het Q&A-bestand, aan de inhoudelijke collega's het verzoek om antwoorden mee te typen. Fijn als we allemaal, bij voorkeur fysiek, standby staan in de Statenzaal. Daarnaast komt er een openingsstatement voor Mariëtte. [@Priscilla Speijer](#) laten wij maandag even met Mariëtte overleggen wat nodig is.

Vorbereiding op de commissie

We hebben gister niet veel vooruit kunnen kijken, maar er zijn een paar momenten die alvast goed zijn om te benoemen:

- Technische sessie. Daar hebben jullie gister de eerste beelden/verwachtingen over uitgewisseld. 5.1.2.e en ik spreken elkaar daar begin volgende week nog even over.
- Ik verwacht technische vragen in de periode 10 – 15 april (met name ná de technische sessie dus). Goed om hier rekening mee te houden in de agenda's, want de praktijk leert dat er veel tijd in gaat zitten. Ik denk dat het handig is om ook een 'chef technische vragen' aan te wijzen die het overzicht kan behouden. Er is geen harde deadline voor het beantwoorden van technische vragen, maar idealiter beantwoorden we alles voorafgaand aan de commissie.
- Dinsdag 15 april tussen 12:00 en 17:00 uur ontvang ik wijzigings- en agenderingsverzoeken vanuit de griffie (deze gaan over de **procedurevergadering**, dus bijv. ook de brief over ammoniak uit zee). Voor deze verzoeken is het fijn als er korte adviezen voor Mariëtte worden opgesteld. Let op: het betreft een kort tijdpad. Jullie ontvangen de verzoeken van mij op dinsdagmiddag. Jullie adviezen ontvang ik graag uiterlijk **woensdag 12:00 uur** i.v.m. laatste afstemming met Mariëtte. Houd hier s.v.p. rekening mee in de agenda's.
- Voor later: na de commissie verwacht ik concept moties/amendementen te ontvangen ter voorbereiding op de PS-vergadering van 14 mei. Meestal is dit kortdag, zeker met het oog op het meireces. Ik verwacht de concepten tussen 5 en 13 mei te ontvangen. Ook hiervoor lijkt het nuttig om een 'chef moties/amendementen' aan te wijzen. Kunnen we later bespreken.

Alvast bedankt weer en fijn weekend allemaal!

Groet,
Floor

Van: Lennart Kapoen <la.kapoen@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 16:10

Aan: 5.1.2.i <5.1.2.i@pzh.nl>

Onderwerp: LG: agenda en stukken vergadering 16 april 2025

Geachte Statenleden,

Namen de voorzitter, mevrouw R.M. Bedijn, nodig ik u uit om de vergadering van de Statencommissie Landelijk Gebied bij te wonen op woensdag 16 april 2025. De vergadering begint om 14.00 uur en vindt plaats in de Statenzaal van het Provinciehuis.

De agenda en stukken kunt u via [deze link](#) openen. Om alle stukken te kunnen raadplegen, dient u in te loggen.

Procedurevergadering

Doel van de procedurevergadering is onder meer om te bespreken of de ingekomen stukken behandelbaar zijn, welke stukken geagendeerd worden in een (volgende) overlegvergadering en het bespreken van de planning van de commissie. De procedurevergadering is niet bedoeld voor een inhoudelijk debat of voor het stellen van inhoudelijke vragen. Technische vragen kunt u voorafgaand aan de vergadering indienen bij de betreffende commissiegriffier. Als u deze vragen **uiterlijk de vrijdag voor de vergadering** indient, is de kans groot dat deze voorafgaand aan de commissievergadering zijn beantwoord.

Voor een efficiënt verloop van de vergadering wordt de procedurevergadering zoveel mogelijk schriftelijk afgehandeld. Uw eventuele reactie op de ingekomen stukken en de planning ontvangt de commissiegriffier graag uiterlijk dinsdag 15 april 2025, 12.00 uur door middel van het invullen van bijgevoegd format. U hoeft dit format alleen in te vullen als u een verzoek heeft tot wijziging van een behandelvoorstel van een ingekomen stuk, een toevoeging en/of wijziging heeft m.b.t. de planning of een agenderingsverzoek wenst in te dienen over een onderwerp waarover geen ingekomen stuk op de agenda staat. Uiterlijk 15 april a.s. om 17.00 uur ontvangt u van mij een bericht over de reacties van alle woordvoerders. Ter vergadering zullen alleen die onderwerpen aan bod komen die afwijken van de voorstellen op de agenda of waarbij een besluit van de commissie wordt gevraagd.

Spreektijd

In de procedurevergadering van 19 maart 2025 heeft u besloten dat er voor deze overlegvergadering 7 minuten spreektijd beschikbaar is voor de fracties en groepen en 37 minuten voor Gedeputeerde Staten.

Technische sessie over Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Graag breng ik bij de technische sessie onder de aandacht die ter voorbereiding op de commissievergadering van 16 april wordt aangeboden. Deze technische sessie vindt plaats op **woensdag 9 april 2025** en begint om **9.00 uur** in zaal **Schoonoord** (begane grond C gebouw)

Mocht u nog vragen hebben dan ben ik daar natuurlijk voor beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Lennart (L.A.) Kapoen

Commissiegriffier Statencommissie Landelijk Gebied
Commissiegriffier Commissie voor Onderzoek v/d Rekening
Statengriffie | Kamer 5.1.2.e
T 5.1.2.e E la.kapoen@pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
<https://staten.zuid-holland.nl>

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Fri, 4 Apr 2025 10:29:35 +0200
To: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Secrvanleeuwen" <secrvanleeuwen@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: LTO - Aanpak natuurherstel en economie.

Pak ik op. Maandag ligt er een conceptreactie.

Van: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>
Verzonden: vrijdag 4 april 2025 10:03
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Priscilla Speijer <p.speijer@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; Secrvanleeuwen <secrvanleeuwen@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: LTO - Aanpak natuurherstel en economie.

Dag collega's,

Gezien de enorme gevoeligheid t.a.v. SANE en de relatie met ZH-PLG neem ik jullie allemaal mee in onderstaande mail.

Het lijkt me goed dat er een integraal antwoord komt voor LTO. Wie zou dit kunnen oppakken?

Goed om dit maandag ook in het PO te benoemen.

Fijn weekend alvast!

Groet,
Floor

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@planet.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 20:13
Aan: Secrvanleeuwen <secrvanleeuwen@pzh.nl>; Secrijkaart <secrijkaart@pzh.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ltonoord.nl>
Onderwerp: Aanpak natuurherstel en economie.

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2.e <5.1.2.e@planet.nl>. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte Gedeputeerden,

Naar ik begreep is er vandaag een gebieden dag ZHPLG geweest helaas heeft de uitnodiging mij niet bereikt en was ik dus niet aanwezig.

Verder kwam vandaag naar buiten wat de concrete plannen zijn voor de aanpak stikstof in ZH.

5.2.1

5.2.1

De landbouw wordt met dit voorstel op het hakblok gelegd ten behoeven van andere sectoren .
De gebieds processen die als van onderop worden gepresenteerd worden op stikstof gedwongen feiten .

Ook de opmerking dat op NH3 nog geen reductie heeft plaats gevonden word genoemd, terwijl er vanaf 2018 al veel gebeurt is in ieder geval zijn er veel stoppers geweest .

Overgangs zones worden opeens als feit gezien .Enz. Enz

Als LTO willen we zo snel mogelijk op bestuurlijk niveau een gesprek met gedeputeerde staten.

Het mogen duidelijk zijn dat LTO zo in de gebieds processen niet verder kan.

Met groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 11:34:54 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Wil je deze verwerken in de stakeholder lijst.

5.1.2.e
5.1.2.e
PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e
5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dunea.nl>
Verzonden: vrijdag 4 april 2025 09:44
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Fw: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Ter info

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2.e 5.1.2.e <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>
Verzonden: Friday, April 4, 2025 9:38:47 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@dunea.nl>
Onderwerp: Re: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Beste 5.1.2.e
Vanwege mijn vertrek gaat 5.1.2.e hierover. Je kan de namen 5.1.2.e en 5.1.2.e bij Westland uit de reeks emailadressen verwijderen. 5.1.2.e staat er al in, dus daar is geen actie nodig.
Groeten,

Hartelijke groeten,
Gemeente Westland
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e @gemeentewestland.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dunea.nl>
Datum: vrijdag, 4 april 2025 om 08:50
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@katwijk.nl>, 5.1.2.e
<5.1.2.e@katwijk.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>, 5.1.2.e @denhaag.nl
<5.1.2.e@denhaag.nl>, 5.1.2.e @rotterdam.nl <5.1.2.e@rotterdam.nl>, 5.1.2.e @rotterdam.nl
<5.1.2.e@rotterdam.nl>, 5.1.2.e @voorschoten.nl <5.1.2.e@voorschoten.nl>, 5.1.2.e @wassenaar.nl
<5.1.2.e@wassenaar.nl>, 5.1.2.e @wassenaar.nl <5.1.2.e@wassenaar.nl>, 5.1.2.e
<5.1.2.e@wassenaar.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>, 5.1.2.e
(5.1.2.e) <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>, 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl
<5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@GemeenteWestland.nl>, 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>,
5.1.2.e @noordwijk.nl <5.1.2.e @noordwijk.nl>, 5.1.2.e @noordwijk.nl <5.1.2.e @noordwijk.nl>,
5.1.2.e @noordwijk.nl <5.1.2.e @noordwijk.nl>, 5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>,
5.1.2.e <5.1.2.e @hltsamen.nl>, 5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>,
5.1.2.e @leiden.nl <5.1.2.e @leiden.nl>, 5.1.2.e @rijswijk.nl <5.1.2.e @rijswijk.nl>,
5.1.2.e @lv.nl <5.1.2.e @lv.nl>, 5.1.2.e @lv.nl <5.1.2.e @lv.nl>,
5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl <5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl>,
5.1.2.e @oegstgeest.nl <5.1.2.e @oegstgeest.nl>, 5.1.2.e @oegstgeest.nl <5.1.2.e @oegstgeest.nl>,
5.1.2.e @hollandrijnland.nl <5.1.2.e @hollandrijnland.nl>, 5.1.2.e @hollandrijnland.nl
<5.1.2.e @hollandrijnland.nl>, 5.1.2.e @rijnland.net <5.1.2.e @rijnland.net>, 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e @rijnland.net>, 5.1.2.e @rijnland.net <5.1.2.e @rijnland.net>,
5.1.2.e @hhdelfland.nl <5.1.2.e @hhdelfland.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @hhdelfland.nl>, 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e @hhdelfland.nl>, 5.1.2.e @hhdelfland.nl <5.1.2.e @hhdelfland.nl>, 5.1.2.e @dunea.nl
<5.1.2.e @dunea.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @waternet.nl>, 5.1.2.e @zhl.nl <5.1.2.e @zhl.nl>,
5.1.2.e <5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>, 5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl
<5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>, 5.1.2.e
<5.1.2.e @natuurmonumenten.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @icloud.com>, 5.1.2.e
<5.1.2.e @milieufederatie.nl>, 5.1.2.e @vinu.nl <5.1.2.e @vinu.nl>, 5.1.2.e @hltsamen.nl
<5.1.2.e @hltsamen.nl>, 5.1.2.e @kavb.nl <5.1.2.e @kavb.nl>, 5.1.2.e @kavb.nl <5.1.2.e @kavb.nl>,
5.1.2.e @gmail.com <5.1.2.e @gmail.com>, 5.1.2.e @ltonoord.nl
<5.1.2.e @ltonoord.nl>, 5.1.2.e @greenportwestholland.nl
<5.1.2.e @greenportwestholland.nl>, 5.1.2.e @ltonoord.nl <5.1.2.e @ltonoord.nl>,
5.1.2.e @ltonoord.nl <5.1.2.e @ltonoord.nl>, 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl
<5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl>, 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl
<5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl>, 5.1.2.e @greenportwestholland.nl
<5.1.2.e @greenportwestholland.nl>, 5.1.2.e @greenportdb.nl <5.1.2.e @greenportdb.nl>,
5.1.2.e @anwb.nl <5.1.2.e @anwb.nl>, 5.1.2.e @hiswarecron.nl <5.1.2.e @hiswarecron.nl>, 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e @knhs.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @casema.nl>, 5.1.2.e @gomdb.nl
<5.1.2.e @gomdb.nl>, 5.1.2.e @noord-holland.nl <5.1.2.e @noord-holland.nl>, 5.1.2.e @minInv.nl
<5.1.2.e @minInv.nl>, 5.1.2.e @minInv.nl <5.1.2.e @minInv.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>, 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Re: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Voorzichtig: deze mail komt van buiten onze omgeving. LET OP PHISHING. Controleer links en bijlagen in de e-mail goed!

Ha 5.1.2.e
Dank voor bericht. Ik was even in verwarring omdat ik van Mariette van Leeuwen ook deze informatie kreeg. Die van Berend is dus specifiek voor de regiegroep bedoeld.
Groet,
5.1.2.e

Verzonden vanuit [Outlook voor iOS](#)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>

Verzonden: Friday, April 4, 2025 8:42:52 AM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @katwijk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @katwijk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>;
5.1.2.e @denhaag.nl <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @rotterdam.nl <5.1.2.e @rotterdam.nl>;
5.1.2.e @rotterdam.nl <5.1.2.e @rotterdam.nl>; 5.1.2.e @voorschoten.nl <5.1.2.e @voorschoten.nl>;
5.1.2.e @wassenaar.nl <5.1.2.e @wassenaar.nl>; 5.1.2.e @wassenaar.nl <5.1.2.e @wassenaar.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @wassenaar.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>;
5.1.2.e @gemeentewestland.nl <5.1.2.e @gemeentewestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl
<5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @gemeentewestland.nl>; 5.1.2.e @GemeenteWestland.nl <5.1.2.e @GemeenteWestland.nl>; 5.1.2.e @noordwijk.nl
<5.1.2.e @noordwijk.nl>; 5.1.2.e @noordwijk.nl <5.1.2.e @noordwijk.nl>; 5.1.2.e @noordwijk.nl
<5.1.2.e @noordwijk.nl>; 5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @hltsamen.nl>;
5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e @leiden.nl <5.1.2.e @leiden.nl>; 5.1.2.e @rijswijk.nl
<5.1.2.e @rijswijk.nl>; 5.1.2.e @lv.nl <5.1.2.e @lv.nl>; 5.1.2.e @lv.nl <5.1.2.e @lv.nl>;
5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl <5.1.2.e @leidschendam-voorborg.nl>; 5.1.2.e @oegstgeest.nl
<5.1.2.e @oegstgeest.nl>; 5.1.2.e @oegstgeest.nl <5.1.2.e @oegstgeest.nl>; 5.1.2.e @hollandrijnland.nl
<5.1.2.e @hollandrijnland.nl>; 5.1.2.e @hollandrijnland.nl <5.1.2.e @hollandrijnland.nl>; 5.1.2.e @rijnland.net
<5.1.2.e @rijnland.net>; 5.1.2.e <5.1.2.e @rijnland.net>; 5.1.2.e @rijnland.net
<5.1.2.e @rijnland.net>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl <5.1.2.e @hhdelfland.nl>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl
<5.1.2.e @hhdelfland.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @hhdelfland.nl>; 5.1.2.e @hhdelfland.nl <5.1.2.e @hhdelfland.nl>;
5.1.2.e @dunea.nl <5.1.2.e @dunea.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @waternet.nl>; 5.1.2.e @zhl.nl <5.1.2.e @zhl.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl
<5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @staatsbosbeheer.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @natuurmonumenten.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @dunea.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @icloud.com>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @milieufederatie.nl>; 5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e @vinu.nl <5.1.2.e @vinu.nl>;
5.1.2.e @hltsamen.nl <5.1.2.e @hltsamen.nl>; 5.1.2.e @kavb.nl <5.1.2.e @kavb.nl>; 5.1.2.e @kavb.nl <5.1.2.e @kavb.nl>;
5.1.2.e @gmail.com 5.1.2.e @gmail.com>; 5.1.2.e @ltonoord.nl <5.1.2.e @ltonoord.nl>;
5.1.2.e @greenportwestholland.nl <5.1.2.e @greenportwestholland.nl>; 5.1.2.e @ltonoord.nl
<5.1.2.e @ltonoord.nl>; 5.1.2.e @ltonoord.nl <5.1.2.e @ltonoord.nl>; 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl
<5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl>; 5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl
<5.1.2.e @glastuinbouwnederland.nl>; 5.1.2.e @greenportwestholland.nl
<5.1.2.e @greenportwestholland.nl>; 5.1.2.e @greenportwestholland.nl <5.1.2.e @greenportwestholland.nl>;
5.1.2.e @greenportdb.nl <5.1.2.e @greenportdb.nl>; 5.1.2.e @anwb.nl <5.1.2.e @anwb.nl>; 5.1.2.e @hiswarecron.nl
<5.1.2.e @hiswarecron.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @knhs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @casema.nl>;
5.1.2.e @gomdb.nl <5.1.2.e @gomdb.nl>; 5.1.2.e @noord-holland.nl <5.1.2.e @noord-holland.nl>;
5.1.2.e @minInv.nl <5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl <5.1.2.e @minInv.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @pzh.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @pzh.nl>

Onderwerp: Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Beste mensen,

Onderstaand bericht is gisteren door gedeputeerde Berend Potjer gestuurd aan de leden van de bestuurlijke regiegroep Kust & Duinen.

Mocht dit nog vragen oproepen, of wil je graag meer weten. Neem gerust contact op met mij of één van de deelgebiedsmanagers (cc)

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

PT Proces- en Programmamanagement

5.1.2.e

5.1.2.e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Geachte leden van de Regiegroep,

Graag informeer ik u over het volgende. Zoals u weet, heeft het kabinet de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het

stikstofdossier. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op het Rijkspakket hebben Gedeputeerde Staten daarom vandaag een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) naar Provinciale Staten gezonden om te laten zien welke bijdrage de provincie kan leveren om van het stikstofslot af te komen. Daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten. Via deze links vindt u:

- het [Statenvoorstel](#)
- het [maatregelenpakket](#)
- het [nieuwsbericht](#) dat hierover op de website van de provincie is geplaatst
- de [Bijlage maatregelenpakket stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#) bevat een korte toelichting op het voorgestelde maatregelenpakket.

De Samenhangende Aanpak wordt besproken in de commissie Landelijk Gebied van 16 april en in Provinciale Staten op 14 mei. U kunt bij deze gelegenheden inspreken.

Ik hecht er veel waarde aan u via deze mail op de hoogte te stellen van onze voornemens. Zoals u in het maatregelenpakket kunt lezen, moet er nog veel worden uitgewerkt en vindt er nog noodzakelijk onderzoek plaats. Bij elk onderwerp is een vervolgstap benoemd, waarover we als provincie graag verder met u in gesprek gaan.

Ik zal volgende week in de bestuurlijke regiegroep ook aandacht besteden aan dit onderwerp.

Berend Potjer

Met vriendelijke groet,

Ir. Berend Potjer
Gedeputeerde Zuid-Holland
Energie, Natuur, Omgevingswet,
Gebiedsgedeputeerde Kust en Duinen ZH-PLG en IPO-Bestuur

Krachtig Zuid-Holland.

www.dunea.nl

print dit bericht alleen als het noodzakelijk is...

Dit e-mailbericht en de daarin opgenomen informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijke informatie bevatten. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, verzoeken wij u het te vernietigen en de afzender te informeren. Bij gebruik van deze e-mail zonder een dergelijke schriftelijke toelichting wijst Dunea iedere verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid af voor de gevolgen van zulk gebruik. Het is niet toegestaan deze e-mail zonder toestemming te gebruiken, te openbaren of te kopiëren. Dunea N.V., KvK-nummer 27122974.

www.dunea.nl

print dit bericht alleen als het noodzakelijk is...

Dit e-mailbericht en de daarin opgenomen informatie is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijke informatie bevatten. Als u dit bericht per abuis heeft ontvangen, verzoeken wij u het te vernietigen en de afzender te informeren. Bij gebruik van deze e-mail zonder een dergelijke schriftelijke toelichting wijst Dunea iedere verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid af voor de gevolgen van zulk gebruik. Het is niet toegestaan deze e-mail zonder toestemming te gebruiken, te openbaren of te kopiëren. Dunea N.V., KvK-nummer 27122974.

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 12:06:49 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e" "
Sent: Fri, 4 Apr 2025 12:08:11 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 12:09:25 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Alvast een voorproefje van de ZHAS - NIET DELEN

Ha,

Het idee is dat SANE in de ZHAS wordt ingevoegd. De A van ZHAS zal dan waarschijnlijk gewijzigd worden naar Aanpak. Mis je bepaalde maatregelen in de ZHAS? Het is dat er vooral veel gebeurt door autonome ontwikkelingen, maatregelen worden niet echt getroffen....

5.2.1

5.2.1

Groetjes

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: vrijdag 4 april 2025 10:40
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: Alvast een voorproefje van de ZHAS - NIET DELEN

Ha 5.1.2.e

Even voor mijn duidelijkheid... Wat is de samenhang tussen SANE en ZHAS? In de analyse zie ik niet heel veel maatregelen, maar gok dat de analyse wel de basis is geweest voor de maatregelen die nu in SANE hoofdstuk 3 zijn voorgesteld. Ben benieuwd hoe dit pakket nu tot elkaar verhoudt.

Trouwens, het ammoniakplafond in SANE hoofdstuk 3, een voorstel wat inderdaad het beste werkt als je dit interprovinciaal zou uitrollen, 5.2.1

5.2.1

Groet

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 3 april 2025 14:31
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Alvast een voorproefje van de ZHAS - NIET DELEN

Hoi allen,

Hierbij alvast een voorproefje van de ZHAS die nog niet bestuurlijk is afgestemd. Dit is geen openbaar document, graag niet verder delen.

Groetjes,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 12:34:11 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>
Sent: Fri, 4 Apr 2025 12:52:46 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information. If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others. If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 12:58:27 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@brabant.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: Uitnodiging Stakeholder gesprek Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Energie (SANE) 11 april 15.00-16.00 uur
Attachments: image001.png

Beste collega's,

Bijgaand ter informatie de uitnodiging die naar gemeenten is gestuurd voor een hybride bijeenkomst over de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Energie op 11 april van 15.00 – 16.00 uur. Mochten er vragen komen, dan hebben jullie hierbij iig de basic informatie.

5.1.2.e gaf de tip om ook aandacht te besteden aan Ammoniak uit Zee op 11 april. Dat gaan we meenemen in de voorbereiding.

Ter informatie geef ik jullie hierbij de link naar de GS-brief aan PS over de eindrapportage van het RIVM Ammoniak uit Zee. Hierin wordt de aanleiding voor deze rapportage toegelicht en uiteengezet wat de conclusies van het RIVM zijn:

https://pzh.notubiz.nl/document/15364905/1/GS+brief+aan+PS+-+GS+brief+ammoniak+uit+zee+-+DOS-2019-0005750?connection_type=17&connection_id=11715454

Mochten er nu vragen komen, die deze brief niet beantwoord, geef het svp door aan het stikstofteam. Pakken we die op.

Voor nu alvast een goed weekend,

5.1.2.e

Van: Mariëtte van Leeuwen <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 16:37

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: Uitnodiging Stakeholder gesprek Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Energie (SANE) 11 april 15.00-16.00 uur

Geachte burgemeester,

Het college van Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland heeft deze week een aanpak voor stikstofreductie en natuurherstel naar Provinciale Staten gestuurd. Besluitvorming hierover verloopt via de commissie Landelijk Gebied (16 april) en daarna in Provinciale Staten (14 mei). Voor die tijd lichten we dit plan graag aan u toe en wisselen we met u van gedachten. Dit doen we tijdens een hybride bijeenkomst op **vrijdag 11 april van 15.00 tot 16.00 uur**. Gedeputeerde Anne Koning en ik hebben alle Zuid-Hollandse gemeenten hiervoor uitgenodigd.

Onder hoge tijdsdruk is deze aanpak tot stand gekomen. Wij hadden u graag eerder meegenomen in het proces. Toch zien we ernaar uit dit plan met u te bespreken. Zoals u weet hebben recente juridische uitspraken in het stikstofdossier ervoor gezorgd dat economische ontwikkelingen stil komen te liggen. Het Kabinet heeft de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel ingericht, met als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen en perspectief te bieden aan sectoren die zijn geraakt door de rechterlijke uitspraken.

De provincie Zuid-Holland maakt zich grote zorgen om de gevolgen van de stikstofproblematiek voor de natuur en economie, waaronder niet in de laatste plaats de haven en industrie, agrarische sector, woningbouwopgave, infrastructuur en andere maatschappelijke vraagstukken. Als motor van de Nederlandse economie voelt de provincie het belang van en de verantwoordelijkheid voor een bijdrage aan een oplossing voor Nederland. Deze aanpak is een eerste stap voorwaarts.

In het geplande gesprek is ruimte voor het verkennen van het gezamenlijk optrekken naar het Rijk. Met elkaar kunnen wij een stevige lobby voeren richting het Rijk om de uitstoot van stikstof te reduceren en daarmee natuurherstel te realiseren en een kansrijk perspectief te ontwikkelen.

We vernemen graag welk collegelid we namens uw college welkom kunnen heten op vrijdag 11 april van 15.00 tot 16.00 uur via onderstaande Aanmeldknop. Zowel fysieke deelname als digitale deelname is mogelijk. U ontvangt een eventuele digitale link na aanmelding via onderstaande knop.

Gespreksagenda:

1. Wat kunnen we als provincie doen?
2. Wat vragen we van het Rijk?
3. Gezamenlijke lobby afstemmen

Aan- of Afmelden

Met vriendelijke groet,

Mariëtte van Leeuwen

Gedeputeerde provincie Zuid-Holland

Portefeuille: Financiën, Coördinatie ZH-PLG, EU-Internationaal, Gezond & Welzijn en Communicatie & Participatie en Public Affairs

E. secrvanleeuwen@pzh.nl

W. www.zuid-holland.nl/contact

Krachtig Zuid-Holland

From: "5.1.2.e [REDACTED]"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 13:30:53 +0200
To: "5.1.2.e [REDACTED]" <[REDACTED]@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Sent: Fri, 4 Apr 2025 13:44:17 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Hoi 5.1.2.e

Ik kan in de ochtend.

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: vrijdag 4 april 2025 12:43
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: RE: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

LET OP!: Deze e-mail komt van buiten de organisatie. Klik niet op links en open geen bijlagen tenzij u de afzender herkent en weet dat de inhoud veilig is.

Laten we dan even concreet worden □ – welke tijdstippen schikken jullie maandag?

- Maandag tussen 11.30 en 12.30
- Maandag van 13.30 – 14.00

Laat even weten, dan stuur ik jullie een Teams link uitnodiging.
Komen deze tijdstippen niet uit, zoeken we even een ander moment.

Goed voor jullie om te weten; de provincie organiseert voor alle gemeenten in Zuid-Holland een bestuurlijke stakeholder sessie op 11 april van 15.00 – 16.00 uur over Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie, zoals deze op 16 april in PS wordt besproken.
Uitnodiging is gestuurd door Mariëtte van Leeuwen aan de burgemeester.

Groeten en alvast een goed weekend,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: vrijdag 4 april 2025 09:28
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: RE: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Hoi 5.1.2.e

Dank voor je mail.
Ik kan maandag vwb de afspraak.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 3 april 2025 09:51

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Onderwerp: brieven GS en Statenvoorstel Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE)

Urgentie: Hoog

LET OP!: Deze e-mail komt van buiten de organisatie. Klik niet op links en open geen bijlagen tenzij u de afzender herkent en weet dat de inhoud veilig is.

Goedemorgen 5.1.2.e en 5.1.2.e

Bijgaand, zoals vorige week toegezegd; de zojuist gepubliceerde Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE). Goed om hier kennis van te nemen.
In het kort;

Naar aanleiding van recente juridische uitspraken in het stikstofdossier heeft het Kabinet de Ministeriele Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ingericht. Zij heeft als doel om op korte termijn een concreet programma uit te werken om Nederland van het stikstofslot te halen. In het voorjaar wil de Ministeriële Commissie haar plan presenteren.

Zuid-Holland ervaart de gevolgen van het stikstofprobleem elke dag. Het is van groot belang voor de brede welvaart, economische ontwikkeling en het natuurherstel dat er snel extra maatregelen worden genomen. Vooruitlopend op dat plan heeft Zuid-Holland daarom een eigen Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) ontwikkeld om begin april te kunnen laten zien welke bijdrage de provincie levert om van het stikstofslot af te komen. En daarbij geven we ook aan wat we van het Rijk verwachten.

[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)

Zullen we nog kijken wanneer we aankomende week een afspraak in kunnen plannen?
Hebben jullie tijd op maandag en/of dinsdag?

Groeten,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Domein Water, Klimaat & Natuur

M 5.1.2.e

E e-mailadres

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di, wo ochtend, do, vr

Krachtig Zuid-Holland.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op:

<https://www.denhaag.nl/disclaimer>

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <https://www.denhaag.nl/disclaimer>

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>
Sent: Fri, 4 Apr 2025 14:49:28 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Maatregelen SANE verder plannen

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information. If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others. If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.

From: "Floor de Vries"
Sent: Fri, 4 Apr 2025 15:10:37 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 08:47:23 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: FW: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

Ha 5.1.2.e

Wat vind jij?

5.1.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>

Verzonden: vrijdag 4 april 2025 13:13

Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: Voorlopig: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

Tijd: dinsdag 8 april 2025 15:00-15:45 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Microsoft Teams-vergadering; C3.84.39 - Mevr. van Leeuwen

Hoi 5.1.2.e

Ik ben er wel komende week woensdag, maar waarschijnlijk niet stipt om 9.00 uur. Is mijn aanwezigheid bij de technische sessie gewenst/noodzakelijk?

Daarmee samenhangend de vraag of ik bij deze voorbereiding aanwezig moet zijn. Die staat over een andere afspraak in mijn agenda, dus zou ook wat flexibiliteit vragen...

Groeten,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 10:16:17 +0200
To: "Floor de Vries" <fc.de.vries@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: opzet tekst

Hoi Floor,

Zie bijgaand een opzet voor de mail van Mariëtte aan de voorzitter van de VZHG. In afstemming met 5.1.2.e 😊
Misschien kan er nog een zinnetje bij over dat hierover door ons ambtelijk contact zal worden gezocht met de secretaris van de VZHG als de voorzitter hiermee instemt.
Maar dat is uitwerking, dus ik twijfel of dat hier past.

Groeten,

5.1.2.e

Beste

Dank nog voor het goede gesprek dat we afgelopen maandag voerden over de aanpak voor stikstofreductie en natuurherstel (SANE) van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. De aanpak is onder hoge tijdsdruk tot stand gekomen en we hadden de gemeenten graag eerder bij dit proces willen betrekken. In ons gesprek kwamen we overeen dat het goed zou zijn als op korte termijn vanuit de provincie Zuid-Holland een stakeholderbijeenkomst ingepland kan worden, zodat alle gemeenten bijgepraat kunnen worden over deze plannen. In dit geplande gesprek is ruimte voor het delen van zorgen en het stellen van vragen. We willen met elkaar verkennen hoe we gezamenlijk op kunnen trekken naar het Rijk. Met elkaar kunnen wij een stevige lobby voeren richting het Rijk om de uitstoot van stikstof te reduceren en daarmee natuurherstel te realiseren en een kansrijk perspectief te ontwikkelen.

Deze hybride bijeenkomst staat gepland op **vrijdag 11 april van 15.00 tot 16.00 uur**. Gedeputeerde Anne Koning en ik hebben alle Zuid-Hollandse gemeenten afgelopen donderdag uitgenodigd.

We begrijpen dat dit vrij kort dag is en we willen er zorg voor dragen dat de uitnodiging op tijd alle Zuid-Hollandse college's B & W en betrokken bestuurders bereikt.

Om die reden wil ik jou vragen of de VZHG ook de gemeenten op deze bijeenkomst kan attenderen.

Bij voorbaat dank!

From: "Floor de Vries"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 10:43:47 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Priscilla Speijer" <p.speijer@pzh.nl>
Subject: FW: Teamslink technische sessie SANE

Dag collega's,

Zie hieronder de digitale aanmeldingen voor woensdag a.s.

Zal ik het secretariaat vragen om een Teamslink aan te maken en met ons te delen?

Groet,
Floor

Van: Lennart Kapoen <la.kapoen@pzh.nl>
Verzonden: maandag 7 april 2025 10:42
Aan: Floor de Vries <fc.de.vries@pzh.nl>
CC: Secrvanleeuwen <secrvanleeuwen@pzh.nl>
Onderwerp: Teamslink technische sessie SANE

Goedemorgen Floor,

Voor de technische sessie SANE van aanstaande woensdag heb ik (tot nu toe) 3 Statenleden die bij mij hebben gevraagd om deze sessie digitaal mee te mogen doen. Het gaat om:

- Mirjam Nelisse (VVD)
- Carla van Viegen (PvdD)
- Laura Neijenhuis (D66)

Zou je mij de teamslink kunnen toezenden zodat ik die aan hen (en eventueel andere gegadigden) kan verstrekken?

Ik zal ervoor zorgen dat jullie up-to-date blijven met het aantal deelnemers via Teams.

Alvast dank!

Met vriendelijke groet,

Lennart (L.A.) Kapoen

Commissiegriffier Statencommissie Landelijk Gebied
Commissiegriffier Commissie voor Onderzoek v/d Rekening
Statengriffie | Kamer 5.1.2.e
T 5.1.2.e E la.kapoen@pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

<https://staten.zuid-holland.nl>

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 10:45:43 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: 5.1.2.e heeft u een taak toegewezen in "Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams"
Attachments: AttachedImage

-->

-->

Q&A ter voorbereiding commissie Landelijk Gebied, 16 april Teams.docx

5.1.2.e heeft u een taak toegewezen

Kun je dit aanvullen @5.1.2.e ?

...tekent niet dat alle activiteiten volledig weg moeten uit overgangszones, maar wel dat aanpassing nodig is.' Kunnen boeren blijven in deze overgangszones of niet?

Wij weten nog niet hoe de overgangszones er uit zullen zien en wat dit betekent voor agrariërs in het gebied. Dit is deels afhankelijk van wat er uit de OER komt in juni.

Op pagina 17: met strategisch grondbeleid kan de provincie aangekochte grond inzetten voor strategische doelen, waaronder 'natuur en andere doelen ter plaatse'. E...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Microsoft 365 door Provincie Zuid-Holland en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Zuid-Holland.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 11:30:06 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Automatisch antwoord: Technische Sessie PS - SANE pakket

Beste mailer

Ik ben woensdag 2 april vrij en donderdag en vrijdag slecht bereikbaar. Als je een dringende vraag hebt, stuur dan even een berichtje.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e" on behalf of "Microsoft Outlook"
<MicrosoftExchange329e71ec88ae4615bbc36ab6ce41109e@pzh.nl>
Sent: Mon, 7 Apr 2025 13:18:12 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Bericht over doorsturen van vergadering: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

De vergadering is doorgestuurd

5.1.2.e heeft uw vergaderverzoek doorgestuurd naar extra geadresseerden.

Vergadering

Vorbereiding technische sessie 9 april SANE

Tijdstip van vergadering

dinsdag 8 april 2025 16:00-16:45.

Geadresseerden

5.1.2.e

Alle vermelde tijdstippen gelden voor de volgende tijdzone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Verzonden met Microsoft Exchange Online

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 14:43:54 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "Mariëtte van Leeuwen" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geweigerd: Technische Sessie PS - SANE pakket

Dag 5.1.2.e

Deze moet ik laten schieten, vanwege overlap met een ander belangrijk overleg voor de Natuurherstelverordening met het rijk. Na afstemming met 5.1.2.e en 5.1.2.e komen we tot de conclusie dat 5.1.2.e en 5.1.2.e ook voldoende weten over de OER en bovendien is specifiek daarover al een technische sessie geweest. Mocht toch nog een hele complexe vraag opkomen, dan ben ik digitaal bereikbaar.

Groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e (5.1.2.e)" <5.1.2.e@ozhz.nl>
Sent: Mon, 7 Apr 2025 14:56:53 +0200
To: 5.1.2.e " <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: tkn aanpak stikstof PZH

Dank 5.1.2.e !

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Verzonden: maandag 7 april 2025 14:32
Aan: 5.1.2.e (5.1.2.e) <5.1.2.e@ozhz.nl>; 5.1.2.e (5.1.2.e) <5.1.2.e@ozhz.nl>
Onderwerp: tkn aanpak stikstof PZH

Hoi 5.1.2.e en 5.1.2.e
Wellicht ook al met jullie gedeeld, maar anders tkn:
[Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie \(SANE\) Provincie Zuid-Holland \(PZH\)](#)
[Provincie Zuid-Holland komt met aanpak stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#)

Groeten 5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e
Domein Water, Klimaat en Natuur

M 5.1.2.e
E 5.1.2.e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: 5.1.2.e

Krachtig Zuid-Holland.

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via <https://www.zuid-holland.nl/contact/contactinformatie/>

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Sent: Mon, 7 Apr 2025 15:54:24 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geaccepteerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 7 Apr 2025 21:32:37 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Nieuwsbrief special Juridische uitspraken
Attachments: Nieuwsbrief special Juridische uitspraken stikstof.docx

Hi,
Kunnen jullie hier al naar kijken?
Ik zal 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e bellen voor de voorgestelde items:

- Emissieplafond
- Overgangszones
- Ammoniak uit zee
- Rol van het Rijk?

Provincie Zuid-Holland komt met aanpak stikstofreductie

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben een maatregelenpakket voorgesteld dat moet bijdragen aan stikstofreductie en natuurherstel.

Het is u vast niet ontgaan; de uitspraken van de Raad van State en van de rechtbank Den Haag deden veel stof opwaaien. De rechters oordeelden dat er te weinig maatregelen voor stikstofreductie en natuurherstel worden genomen om nog verantwoord vergunningen te kunnen verstrekken voor tal van economische activiteiten. Daarbij worden ook opgaven geraakt zoals woningbouw, energietransitie en verduurzaming. Ook voor de landbouw geldt dat innovaties, die op termijn moeten bijdragen aan minder uitstoot, nu geen doorgang kunnen vinden.

De 4 maatregelen die Gedeputeerde Staten nu voorstellen zijn:

1. Bedrijfsgerichte doelsturing via ammoniakplafonds
2. Overgangszones bij Natura2000-gebieden, waar nuttig en zinvol
3. Strategisch grondbeleid ten behoeve van verplaatsing en extensivering
4. Werven natuurlijke stoppers

Deze set aan maatregelen, die om 100% inzet vraagt, biedt op lange termijn een aanzienlijke reductie van stikstof waarmee we 'vandaag' al beginnen. De inzet van het Rijk is echter onontbeerlijk.

Lees meer over [het ontwerpbesluit\(opent in nieuw venster\)](#).

Lees het hele bericht [Provincie Zuid-Holland komt met aanpak stikstofreductie - Provincie Zuid-Holland](#)

Artikel 2. Emissieplafond 'tijdlijn in infographic?

Artikel 3. Overgangszones? Drukfactoren Toelichting op de onderzoeken en impact voor landbouw i.r.t. uitspraken=> waar moet het aan voldoen?

Artikel 4 Ammoniak vanuit zee

Artikel 5 Rol Rijk? Of inbedden in art 2,3 en 4?

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 8 Apr 2025 07:55:49 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: Geweigerd: Voorbereiding technische sessie 9 april SANE

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 8 Apr 2025 08:42:11 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@berenschot.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@pzh.nl>
Subject: RE: Financiën maatregelen overgangszones

Hoi 5.1.2.e en 5.1.2.e

Ik zit vandaag bomvol, maar ik heb nog een half uurtje vrij tussen 16.00 en 16.30 uur. Past dat voor jou ook @5.1.2.e 5.1.2.e?

Groet!

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@berenschot.nl>
Verzonden: dinsdag 8 april 2025 07:52
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@pzh.nl>
Onderwerp: Financiën maatregelen overgangszones

Dag 5.1.2.e en 5.1.2.e

Jullie hebben vorige week met 5.1.2.e gesproken over de berekening van de financiële kosten voor maatregelen in de overgangszones. 5.1.2.e heeft daar al eerder een mooie aanzet voor gedaan die we nog willen proberen een slag te verscherpen. Zou ik daarvoor vanmiddag een half uurtje met jullie in kunnen plannen? Ik kan vanaf 13.00. Het liefst met zijn drieën, maar anders twee losse gesprekjes ook goed. Gaat wat mij betreft om max een half uurtje.

Ik hoor het graag!

Het gaat daarbij om de volgende vragen:

- Voor 40.000 – 45.000 ha een subsidieregeling moet komen om bepaalde maatregelen te stimuleren óf nadeelcompensatie beschikbaar moet worden gesteld bij beperkende maatregelen. Binnen dit aantal hectaren van zones vallen ook stedelijke gebieden en NNN-gebieden, waarvoor maatregelen niet of in mindere mate zullen gelden. Dit aantal hectaren is (nog) niet van de bandbreedte 40.000 tot 45.000 hectare afgehaald.
 - Kunnen we een inschatting maken om hoeveel hectaren stedelijke gebieden en NNN-gebieden het gaat?
- Kunnen we een inschatting maken van de plekken waar de maatregelen van toepassing zijn:
 - Waterkwantiteit
 - Waterkwaliteit
 - Recreatiebeheer
 - Exotenbeheer
 - Extensivering landbouw

Als we hier grove schattingen voor kunnen krijgen, kan ik zelf met de aangeleverde data van 5.1.2.e de berekening verder maken.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Berenschot

5.1.2.e

<https://www.linkedin.com/in/5.1.2.e/>

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Werktijden: maandag t/m vrijdag

Disclaimer

This e-mail and any attachment it contains is confidential and may contain legally privileged information. If you are not the intended recipient, please note that this e-mail or any attachment may not be copied or disclosed or distributed to others. If you have received this e-mail by error, please notify the sender immediately by return e-mail, and delete this message. All rights reserved.

This email has been scanned for viruses and malware, and may have been automatically archived.